

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BULGARİSTAN MİLLÎ KÜTÜPHÂNESİ'NDE KAYITLI
S 16 NUMARALI SOFYA ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

SELMAN İLERİ

TEZ DANIŞMANI:
Yrd. Doç. Dr. RAŞİT GÜNDOĞDU

NİSAN – 2017

T.C.

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Selman İLERİ'nin "Bulgaristan Milli Kütüphânesi'nde Kayıtlı S 16 numaralı Sofya Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi" başlıklı tezi *04.04.2017* tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Cengiz CEYLAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi elde etmek için gerekli olan koşulları sağladığımı onaylarım.

Doç. Dr. Mesut AYAR

Tarih Anabilim Dalı Başkanı

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimizi ve Yüksek Lisans derecesi almak için yeterli olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Raşit GÜNDOĞDU

Tez Danışmanı

Jüri Üyeleri:

Yrd. Doç. Dr. Raif İVECAN

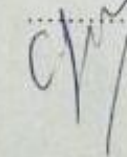
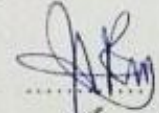
Yrd. Doç. Dr. Raşit GÜNDOĞDU

Yrd. Doç. Dr. Cengiz FEDAKAR

Kırklareli Üniversitesi

Kırklareli Üniversitesi

Trakya Üniversitesi

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Selman İLERİ

ÖZ

BULGARİSTAN MİLLÎ KÜTÜPHÂNESİ'NDE KAYITLI S16 NUMARALI SOFYA ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

İleri, Selman

Yüksek Lisans, Tarih

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Raşit Gündoğdu

Nisan 2017

Tezimizin temel kaynağı Bulgaristan Millî Kütüphanesi'nde bulunan H. 1170-1171/M. 1757-1758 senelerine ait S16 numaralı şer'iyeye sicildir. Sofya XIV. Asrın sonlarına yakın Osmanlılar tarafından fethedilmiş ve Rumeli Eyâleti'nin merkezi yapılmıştır. Sicilde Rumeli'nin genelini alâkadar eden belgeler bunun açık bir delilidir. Rumeli Eyâleti'nin paşa livası olan Sofya'ya dâir bu çalışma dört bölümden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde Sofya'nın tarihçesi ele alındı. Birinci bölümde önce şer'iyeye sicillerinin geneli ile alâkalı çalışmalara temâs edildi. Sonra Bulgaristan Millî Kütüphanesi'nde bulunan sicillerle ilgili çalışmalar hakkında mâlûmât verildi. İkinci bölümde ise sicile dayalı olarak önce Rumeli Eyâleti'nin idârî yapısı ele alındı. Daha sonra Sofya'nın idârî yapısı, devlet erkânı, Sofya'da dînî, iktisâdî ve ictimâî hayat anlatıldı. Son bölümde sicilin transkripsiyonu verildi. Çalışmanın maksadı Sofya târihine ufacık da olsa bir katkı sağlayabilmektir.

Anahtar Kelimeler: Sofya, Paşa Livası, Rumeli Eyâleti, Şer'iyeye Sicili, Bulgaristan.

ABSTRACT

TRANSLITERATION AND COMMENTARY OF S16 NUMBERED
COURT REGISTER HELD BY THE NATIONAL LIBRARY OF
BULGARIA (THE ST. CYRIL AND METHODIUS NATIONAL
LIBRARY)

İleri, Selman

Master of Arts, Tarih

Supervisor: Assistant Professor Raşit Gündoğdu

April 2017

The main source of this dissertation is the court register (dated 1170-1171 H. – 1757-1758 AD) that is numbered S16 and held by the National Library of Bulgaria (The St. Cyril and Methodius National Library). Sofia was captured by the Ottomans towards the end of the 14th century and became the central province of the Eyalet of Rumelia. That is clearly seen in the documents given in the register. Focusing upon Sofia, the central province of the Eyalet, this thesis comprises four chapters. In the introduction the short history of the province is treated. In the following first chapter there have made some remarks upon the general features of the Court Registers (Shar‘iyya Sicili). Then is given some information about the register held by the National Library of Bulgaria. The administrative structure of the Eyalet is exposed in the second chapter, drawing on the register in hand. Then information was given about the administrative structure and the statesmen of Sofia, and the religious, economic and social life were tried to be explained. In the last chapter the transcription of the register is given. All the intention cherished by the student is to be able to offer a small contribution to the history of Sofia.

Keywords: Sofia, Eyalet of Rumelia, Court Register, Bulgaria, Central Province.

ÖNSÖZ

Tarihin birinci el kaynaklarından olan şer‘iyye sicilleri bilhâssa mahallî tarih çalışmaları için olmazsa olmaz kaynaklardandır. Kaynakları arasında şer‘iyye sicillerine yer verilmeyen bir yerel tarih çalışması muhakkak eksik kalacaktır. Siciller sadece yerel tarihler için değil, hukuk, iktisat, ilim, kültür târihi hattâ tıp târihimiz için bile mühim kaynaklardandır.

Biz de bu çalışma ile fethini müteakip Rumeli Eyâleti’nin merkezi yapılan, beş asır boyu Osmanlı hâkimiyetinde kalan Sofya’nın tarihine bir habbe ile de olsa katkıda bulunmayı arzuladık.

Çalışmamız biri giriş olmak üzere üç bölümdür. Giriş bölümünün başında Osmanlı öncesindeki Sofya’ya kısaca temas edildi. Ardından yine kısaca Osmanlı dönemi Sofya’sından bahsedildi.

İlk bölümde şer‘iyye sicilleri anlatıldı. Burada şer‘iyye sicillerinin ne olduğuna, bize nasıl intikal ettiğine, târih ilmi açısından kıymetlerine ve yapılan çalışmalara temas edildi.

İkinci bölümde ise asıl kaynağımız olan Sofya Sicili *İdâre ve Yargı, İktisâdî Hayat, Sosyal ve Dînî Hayat* başlıkları altında değerlendirildi.

Üçüncü ve son bölümde ise hüküm özetlerine yer verildi. Metnin transkripsiyonu ise tezin eki olarak sunuldu.

Başta, bana tez konusu olarak Sofya Sicilini vererek (gerek Rumeli târihi gerekse Osmanlı teşkilatları tarihine dâir) bilgilerimin ziyadeleşmesine vesîle olan ve elimden tutan muhterem hocam Yrd. Doç. Dr. Raşit Gündoğdu’ya ve üzerimde emeği bulunan hocalarıma şükranlarımı arz ederim. Yine pek çok yardımlarını gördüğüm, Osmanlı Arşivleri uzmanı, değerli ilim adamı Ebul Faruk Önal’a ve yardıma ihtiyaç duyduğumda desteklerini asla esirgemeyen, değerli tarihçi, Selman Soydemir’e de medyun-ı şükrânım. Ayrıca tezin hazırlanma esnasında her türlü fedakârlığı gösteren, kimi zaman yalnız bırakmak zorunda kaldığım ehl ü iyâlime de teşekkür ederim.

Selman İLERİ

Kırklareli – Nisan 2017

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
TABLolar	xiv

GİRİŞ.....	1
1. Osmanlı Öncesi Sofya	1
2. Osmanlı Devri'nde Sofya	1
2.1. Sofya'da Osmanlı Eserleri	3
2.1.1.1. Mahmud Paşa Külliyesi	3
2.1.1.2. Sofya Bedesteni.....	4
2.1.1.3. Bosnalı Mehmed Paşa Camii	4
2.1.1.4. Banyabaşı Camii	6

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞER'İYYE SİCİLLERİ.....	7
1.1. Şer'iyye Sicilleri ve Muhtevâsı	7
1.2. Şer'iyye Sicilleri'nin Ehemmiyeti	9
1.3. Şer'iyye Sicilleri ile Alâkalı Çalışmalar	9
1.4. Şer'iyye Sicilleri'nin Günümüze İntikâli ve Mevcut Hâli	12
1.5. Türkiye Dışında Kalan Şer'iyye Sicillerimiz	14
1.5.1. Bulgaristan'da Bulunan Şer'iyye Sicillerimiz	14
1.5.1.1. Katalog Çalışmaları.....	14
1.5.1.2. Sicillerin Kaynak Olarak Kullanıldıkları Çalışmalar.....	16
1.5.1.2.1. Sofya Şer'iyye Sicilleri	18
1.5.1.2.1.1. Defter Hakkında.....	18
1.5.1.2.1.2. Metnin Neşrinde Takip Edilen Usûl	19

İKİNCİ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI	21
2.1. İDARE VE YARGI.....	21
2.1.1. Sultan III. Osman'ın Vefâtı ve III. Mustafa'nın Cülûsü.....	21
2.1.2. Rumeli.....	22
2.1.2.1. Rumeli Beylerbeyi	23
2.1.2.2. Rumeli Mütesellimi.....	23
2.1.2.3. Rumeli Eyâleti'ne Bağlı Kazâlar	23
2.1.3. Sofya	26
2.1.3.1. Sofya'nın Mahalleleri.....	26
2.1.3.2. Sofya'nın Köyleri.....	27
2.1.3.3. Sofya Kadısı	30
2.1.3.4. Muhzır	30
2.1.3.5. Yasakçı.....	31
2.1.3.6. Mütesellim	31
2.1.3.7. Yeniçeri Serdârı	32
2.1.3.8. Kethüdâ Yeri	32
2.2. İKTİSÂDÎ HAYAT	33
2.2.1. Vergiler	33
2.2.1.1. Tekâlîf-i Şer'îyye	33
2.2.1.1.1. Ağnam Resmi	33
2.2.1.1.2. Cizye.....	35
2.2.1.1.3. İспенç.....	37
2.2.1.2. Tekâlîf-i Fevkalâde	37
2.2.1.2.1. Tekâlîf-i Örfiyye.....	37
2.2.1.2.1.1. Mu'tâde.....	38
2.2.1.2.1.2. Avârız ve Bedel-i Nüzül	38
2.2.1.2.1.3. İmdâd-ı Hazariyye	39
2.2.1.2.1.4. Cebelü Bedeliyyesi	40
2.2.1.2.2. Tekâlîf-i Şakka	41
2.2.2. Sofya Gümrüğü.....	41

2.2.3. Narh Kayıtları	42
2.2.4. Dellâlbaşı	43
2.2.5. Menzil	43
2.2.6. Tîmâr.....	45
2.2.7. Ticaret	45
2.2.7.1. Ortaklık	45
2.2.7.2. Alım-Satım.....	45
2.3. SOSYAL VE DÎNÎ HAYAT	46
2.3.1. Müftü	46
2.3.2. İhtidâ Hareketleri	46
2.3.3. Katl.....	47
2.3.4. Eşkîyalık Hareketleri	48
2.3.4.1. Eşkîyâlığın Önüne Geçilmesi İçin Alınan Tedbirler.....	48
2.3.4.2. Âdî Eşkîyâlık Hareketleri.....	49
2.3.5. Tereke Defterleri.....	50
2.3.6. Veraset	54
2.3.7. Hibe.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HÜKÜM ÖZETLERİ	55
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA	69
EKLER.....	77
EK 1: Transkribe Metin	77
EK 2: Sicilin V Numaralı Sayfası	296
EK 3: Sicilin 5 Numaralı Sayfası (Çeşmîzâde Yahyâ Efendi'ye Kadılık Tevcihini Bildirir Fermân Sûreti).....	297
EK 4: Sicilin 42. Sayfası (III. Mustafa Hân'ın Cülûsü ile Alâkalı Fermân Sûreti).....	298
EK 5: Sicilin 50 Numaralı Sayfası (Rumeli Kazâlarından Bir Kısmı)	299
EK 6: Sicilin 58. Sayfası	300

EK 7: Sicilin 59. Sayfası (Masraf Defteri).....	301
EK 8: Sicilin 95. Sayfası (Tereke Kaydı)	302
EK 9: Sicilin 109. Sayfası (Sofya Menzili'nden Verilen İn'âm Bârgîrleri).....	303
EK 10: Banyabaşı Camii (XIX. Asrın Sonlarına Doğru).....	304
EK 11: Mahmud Paşa Camii (XIX. Asır Sonları)	305
DİZİN	307

KISALTMALAR

AÜDTCF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
AÜİF	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
çev	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
ed	: Editör
haz	: Hazırlayan
İÜEF	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
JASS	: Journal of Academic Social Science Studies
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLAR

Tablo 1: National Biblioteque’de Bulunan Şer’iyye Sicilleri	15
Tablo 2: Rumeli’nin Kazâları.....	24
Tablo 3: Sofya’nın Mahalleleri	27
Tablo 4: Sofya’nın Köyleri	27
Tablo 5: İhtidâ Edenler.....	47
Tablo 6: Tereke Kayıtları	52

GİRİŞ

1. Osmanlı Öncesi Sofya

İlk ismi, ilk sâkinleri olan *Serdi* adındaki Trakyalı bir kavme izâfeten *Serdipolis*¹ olan Sofya, çok uzun bir geçmişe sahiptir. Roma döneminde Doğu Roma'nın kavşak noktalarından² olan şehir, *Serdica* adını almıştır. Milattan sonra *Ulpia Serdica*, Bizans devrinde *Triadica*, onuncu asırdan sonra *Sredec* ve on beşinci asrın ikinci yarısından sonra da *Saint Sophia Kilisesi*'nden dolayı *Sofia* isimlerini almıştır.

Milattan sonra birinci yüzyılın başlarında Romalılar'ın hâkimiyeti altına giren şehir, *theme* adıyla anılan bir bölgenin merkezi hâlini almıştır. 809 yılındaki uzunca kuşatma neticesinde *Han Krum* tarafından Bulgar Devleti'ne ilhak edilmiştir.³

2. Osmanlı Devri'nde Sofya

Sofya I. Murad devrinde 1380'li yıllarda muhtemelen de 1383'te Osmanlı hâkimiyetine girdi.⁴ Sofya'nın fethine dâir kaynaklarda anlatılan hâdise kısaca şu şekilde cereyân etmiştir:

Rumeli'de birçok fetihlerde bulunan Lala Şahin Paşa Sofya'yı fethetmeyi çok arzu ediyordu. Bir ara şehri muhasara etmiş fakat muvaffak olamamıştı. Onun vefâtının ardından kıyâfet değiştirerek şehrin tekfurunun hizmetine giren bir Türk genci, doğancılık sanatındaki mahâreti sebebiyle tekfurun en güvendiği adamlarından biri oldu. Tekfur, doğancı delikanlıyı bütün avlarında yanında bulunduruyordu. Yine bir gün av peşindeyken askerden uzaklaştılar ve gözden kayboldular. Bu kuvvetli delikanlı tekfurun elini ayağını bağladı ve Filibe'ye götürdü. Balaban Bey'e teslim etti.

¹ İlhan Şahin, "Sofya", *DİA*, C. 37, Ankara: TDV, 2009, s. 344. (Bundan sonra: Şahin, "Sofya")

² Selim Hilmi Özkan, "Bir İlim ve Kültür Şehri Sofya", *Balkanlar'da Osmanlı Mirası ve Defter-i Hâkânî*, ed: Abidin Temizer, Uğur Özcan, İstanbul: Libra Kitap, 2015, s. 377. (Bundan sonra: Özkan, "Kültür Şehri Sofya")

³ Şahin, "Sofya", s. 344.

⁴ Halil İnalçık, "Murad I", *DİA*, C. 31, Ankara: TDV, 2006, s. 160. (Bundan sonra: İnalçık, "Murad I")

Balaban Bey de bu fırsatı değerlendirip Sofya'ya yürüdü. Tekfurun yakalandığını gören halk, çaresiz şehri teslim etmek zorunda kaldı.⁵

Fethi müteakip şehir, Rumeli Beylerbeyliği'nin merkezi oldu.⁶ Bilâhare yoğun bir şekilde Müslüman ve Türk nüfusun iskânıyla Osmanlı'nın önemli merkezlerinden oldu. İskân ettirilen toplulukların geldikleri yerler kaynaklarda Afyonkarahisar ve Manisa olarak ifade edilmektedir. Buna delil olarak da Saruhan Mescidi ve Karahisârî Mescidi mahalleleri gösterilmektedir.⁷ Bizim incelediğimiz defterde de bu mahallelerden Saruhan Mahallesi mevcuttur. Eski bir yerleşim merkezi olan Sofya kale-şehir özelliğinde bir yerd. Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonra zamanla surların dışına taşarak genişledi. Nitekim Alman seyyah Hans Dernshwam şehirde surların olmadığını ifade eder.⁸

Zamanla genişleyen Sofya'nın 1520 yılında 18 tanesi Müslüman olmak üzere 32 mahallesi vardı.⁹ Mahalleler umûmiyetle mescitlerin etrafında şekillenmişti. Saruhan Mescidi, Alaca Mescid, Hacı Hamza Mescidi gibi mahalle isimleri bunu desteklemektedir. 1544 yılına gelindiğinde mahalle sayısı 42 oldu. Bunlardan 27'si Müslüman, 11'i Hristiyan, 3'ü Yahûdî, 1'i de Frenk diye bilinen tüccar mahallesiydi. Hristiyan mahalleler genelde Bop Miloş, Bop Mani mahallelerinde olduğu gibi dînî liderlerinin adını taşıyordu. Yahûdî mahallelerinden biri, şehrin eski sâkinleri diğer ikisi ise Selanik ve İstanbul'dan göç edenlerce kurulmuştu. Frenk ismiyle bilinenler ise aslen Dubrovnikli olup Sofya'da ticaret için bulunanlardı. 1570'te mahalle sayısı 23'ü Müslüman, 14'ü Hristiyan, 4'ü Yahûdî olmak üzere 41'e düştü.¹⁰

⁵ Mehmed b. Hasancan (Hoca Sadeddin). *Tâcü't-Tevârih*, Marmara Üniversitesi Nadir eserler Kütüphanesi (MÜ Nadir Eserler Ktp.), no.04492/F01202, ss. 102-103; P. L. İnciciyan ve H. D. Andreasyan, "Osmanlı Rumelisi Tarih ve Coğrafyası", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S. 2-3 (1973-1974), ss. 18-19.

⁶ İbrahim Sezgin, "Paşa Livası", *DİA*, C. 34, Ankara: TDV, 2007, s. 183. (Bundan sonra: Sezgin, "Paşa Livası")

⁷ M. Akif Erdoğan, "Onaltıncı Yüzyılda Sofya Şehri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 17, S. 2 (2002), s. 3. (Bundan sonra: Erdoğan, "Onaltıncı Yüzyılda Sofya").

⁸ Şahin, "Sofya", s. 345.

⁹ Erdoğan, "Onaltıncı Yüzyılda Sofya", s. 3.

¹⁰ Şahin, "Sofya", s. 345.

1520’de Sofya nüfûsu 5600 civârında idi. 1544’te 7200, 1570’te yaklaşık 6900 idi.¹¹

2.1. Sofya’da Osmanlı Eserleri

Fethi müteâkip paşa livası olan Sofya’da büyük bir îmar ve inşaat faaliyeti başladı. Şehrin dört bir tarafı camiler, medreseler, hanlar, hamamlar, köprüler, çeşmelerle donatıldı. Bu mîmârî eserlerin muhâfazası için de vakıflar kuruldu.¹²

1544 yılında şehirde 4 cami, 31 mescid, 3 zaviye, 3 kervansaray, 4 hamam ve 1 bedesten vardı. 1570 yılında ise 10 cami, 34 mescid, 4 zaviye, 7 hamam, 1 bedesten ve kervansaray vardı.¹³

Biz burada bu eserlerden bazıları hakkında kısa mâlûmât vereceğiz.

2.1.1.1. Mahmud Paşa Külliyesi

Sofya’da inşâ edilen ilk külliye muhtemelen Mahmud Paşa Külliyesi’dir.¹⁴ Külliye’yi Fatih Sultan Mehmed’in sadrazamlarından Mahmud Paşa Rumeli Beylerbeyi olduğunda 1444-1456 yılları arasında yaptırmış olmalıdır.¹⁵ Külliye; câmi, 40 odalı¹⁶ medrese, kütüphane, kervansaray ve sebilden müteşekkildir. Cami şehrin en büyüğü olması hasebiyle Ulu Cami olarak da bilinir.¹⁷ Külliyeden günümüze kalan tek yapı, minâresiz hâliyle camidir. Yıkılış tarihi belli olmayan medresenin yerinde ise günümüzde Bulgaristan Merkez Bankası bulunmaktadır.¹⁸ Caminin minaresi Rus komiseri Dondukov’un emriyle, başka camilerin minareleriyle beraber 1878 Aralık ayının fırtınalı bir gecesinde dinamitle havaya uçuruldu.¹⁹ 1877-1878 Osmanlı Rus harbinde hastane olarak kullanılan camiye 1900’lü yılların başlarında binalar eklendi ve dışarıdan

¹¹ Şahin, “Sofya”, s. 346.

¹² Gülberk Bilecik, “Sofya’da Günümüze Ulaşan Osmanlı Mimari Eserleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, S. 67 (2015), s.1917, (Bundan sonra: Bilecik, “Sofya’da Mimari Eserleri”)

¹³ Şahin, “Sofya”, s. 347.

¹⁴ Osman Keskiöğlü, “Bulgaristan’da Bazı Türk Âbideleri ve Vakıf Eserleri”, *Vakıflar Dergisi*, S. 8 (1969), s. 314. (Bundan sonra: Keskiöğlü, “Bulgaristan’da Türk Âbideleri”)

¹⁵ Şahin, “Sofya”, s. 347.

¹⁶ Bilecik, “Sofya’da Mimari Eserleri”, s. 1919.

¹⁷ Keskiöğlü, “Bulgaristan’da Türk Âbideleri”, s. 314.

¹⁸ Aşkın Koyuncu, “Sofya’da Osmanlı Mimari Mirasının Tasfiyesi (1878-1908)”, *XVI. Türk Tarih Kongresi (20-24 Eylül 2010) Ankara IV. Cilt I. Kısım*, Ankara (2015), s. 125. (Bundan sonra: Koyuncu, “Sofya’da Osmanlı Tasfiyesi”).

¹⁹ Koyuncu, “Sofya’da Osmanlı Tasfiyesi”, s. 121.

görünmesi engellendi. Bilahare müze, Merkez Bankası ve Millî Kütüphane olarak kullanıldı.²⁰ 1893 yılında nihâi olarak Millî Arkeoloji Müzesi'ne tahsis edilen cami, 18 Mayıs 1905'te ziyaretçilere kapılarını açtı. Bir ara tiyatroya dönüştürülmek istendiyse de İstanbul'dan çekinildiği için teşebbüs edilemediği ifade edilmektedir. Bir müddet sonra cami olarak Müslümanlara iâdesi talep edildiyse de dâhiliye nâzırı Petkov tarafından devlet malı olduğu gerekçesi ileri sürülerek reddedilmiştir. Hâlihazırda müze olarak kullanılan camiiin içine asma kat yapılmıştır.²¹ Mihrâbı yıkılmış yerine asma kata çıkan çift taraflı merdiven inşâ edilmiştir.

2.1.1.2. Sofya Bedesteni

Osmanlılar döneminde inşa edilen bir başka eser Rumeli Beylerbeyi Yahyâ Paşa'nın 1506 yılında yaptırdığı Sofya Bedesteni²² ve yanına yaptırdığı hamamdır. Rumeli'nin en büyük bedesteni diye ifade edilen binâda 36 dükkân ve 8 oda bulunmaktaydı.²³ Banyabaşı Camii ile Ulucami arasında Çuhacılar Hanı'nın karşısında bulunan bedesteni 1719 yılında gören Alman seyyah Von der Driesch mükemmel bir eser diye tarif ediyor. 1871'de kısmen tamamı, 1888'de ise sadece dış duvarları ayakta. Günümüzde ise hiçbir izi dahi kalmayan bedestenin yerinde şehrin en büyük meydanı vardır.²⁴ Sofya Bedesteni defterimizdeki muhtelif hükümlerde *çarşı* tabiriyle zikredilmektedir.

2.1.1.3. Bosnalı Mehmed Paşa Camii

Şehirde büyük âbidevî diğer bir eser ise bugün sadece cami kısmı (o da çehresi tamamen değiştirilmiş ve kiliseye tahvil edilmiş olarak) ayakta kalabilen Bosnalı Mehmed Paşa Külliyesi'dir. Kitâbesinden anlaşıldığına göre 1547 yılında inşâ edilen yapı Mimar Sinan'ın Bulgaristan'daki tek eseridir. Külliye; cami, medrese, kütüphane, imaret, bîmarhâne, hamam ve kevansaraydan müteşekkildir. 1652 yılında Sofya'yı ziyaret eden Evliya

²⁰ Bilecik, "Sofya'da Mimari Eserleri", s. 1919.

²¹ Koyuncu, "Sofya'da Osmanlı Tasfiyesi", s.125.

²² Semavi Eyice, "Bedesten", *DİA*, C. 5, Ankara: TDV, 1992, s. 309. (Bundan sonra: Eyice, "Bedesten")

²³ Erdoğan, "Onaltıncı Yüzyılda Sofya", s. 4; Sadi Bayram, "Bulgaristan'daki Türk Vakıfları ve Vakıf Abideleri", *Vakıflar Dergisi*, S. 20 (1988), s. 476. (Bundan sonra: Bayram, "Bulgaristan'daki Türk Vakıfları").

²⁴ Koyuncu, "Sofya'da Osmanlı Tasfiyesi", s.122.; Eyice, "Bedesten", s. 309.

Çelebi, eserden Koca Derviş Mehmed Paşa Camii diye bahseder ve etraflıca bilgi verir. Hatta halk arasında *İmâret Câmii* dendiğini kaydeder.²⁵ Ayrıca minaresinin siyah mermerle kaplı olmasından dolayı 19. asrın ikinci yarısından sonra *Kara Camii* diye de anılmıştır.

Cami, Rusların Sofya'yı işgâlinde sonra cephanelik yapılmış, minaresi de Dondukov tarafından dinamitle yıktırılmıştır. 16 odalı medresesi ise önce hapishaneye dönüştürülmüş, ardından 1928'de yıkılarak yerine İçişleri Bakanlığı binası yapılmıştır.

Günümüzde kilise olarak kullanılan caminin kiliseye dönüştürülme fikri ilk defa 1882 yılında Maliye Nazırı Grigor Naçoviç'den geldi. Fakat onun bu teşebbüsleri sonuçsuz kaldı. İkinci teşebbüs ise 1891-1894 yılları arasında (bir zamanlar medrese olan hapisahânedede) mahpus olan Petko Karavelov'dan geldi. Onun teşebbüsü de bir müddet icraate geçirilemedi. Fakat Karavelov bunda ısrarlıydı. 1901 yılında dördüncü defa başbakan olunca harekete geçti. Sofya metropolitinin inşaatı takdis etmesiyle çalışmalar başladı. Caminin kitabesi inşaat faaliyetleri başlamadan arkeoloji müzesine (Mahmud Paşa Camii) kaldırdı. Dışarıdan bakıldığında cami görünümünü kaybedecek şekilde çeşitli ilaveler yapılmak suretiyle kiliseye dönüştürüldü.

Caminin elden çıkmaması için başta Bulgaristan Komiseri Ali Ferruh Bey ve onun vesilesiyle meseleden haberdar olan Bâbîâlî, ellerindeki bütün imkânları kullandılar. Fakat 1903 yılının başlarında ölen Petko Karavelov'un caminin avlusuna defnedilmesiyle beraber kiliseye tahvil inşaatının durdurulması iyice zorlaştı. 1903 yılının yazında açılış günü ilan edilince Ali Ferruh Bey yeni Başbakan Raço Petrov ile görüşmek istedi. Petrov açılışın kararlaştırıldığını artık bir şey yapamayacağını fakat açılışın sessizce yapılmasını sağlayacağını ifade etti. Sofu Mehmed Paşa Camii Osmanlı protestoları eşliğinde Hram Sv. Sedmoçislenitsi (Yedi Azizler) ismiyle takdis edildi.²⁶

²⁵ Semavi Eyice, "Bosnalı Mehmed Paşa Camii", *DİA*, C. 6, Ankara: TDV, 1992, s. 305. (Bundan sonra: Eyice, "Bosnalı Mehmed Paşa").

²⁶ Aşkın Koyuncu, "Sofya'daki Sofu Mehmed Paşa Camisi (Kara Camii)'nin Kiliseye Dönüştürülmesi", *II. Uluslararası Balkanlarda Türk Varlığı Sempozyumu Bildiriler C. 2*

2.1.1.4. Banyabaşı Camii

Sofya kadılarında Seyfullah Efendi tarafından 1566 yılında yaptırılmıştır. Kadı Seyfullah Efendi Camii de denilmektedir.²⁷

Sofya’da Rusların çekilmesinden sonra ibadet edilebilen tek camidir. Minaresi diğer camilerin uğradığı dinamitli yıkımdan kurtulabilmişse de alemi yıkılmış haldeydi. Savaş sırasında Bulgarlar tarafından da tahrip edilmişti. Vakıf gelirlerine el konulduğundan tamir de edilemiyordu. 1890 yılında yeni bir hamam inşası bahanesi ileri sürülerek yanındaki hamamla birlikte belediye başkanı Petkov tarafından yıkım kararı alındı. Bâbîâlî’nin teşebbüsleri neticesinde yıkılmaktan kurtuldu. 1904 yılında pâdişah tarafından tamir için 100 lira gönderildi. 1906 yılında bu sefer dâhiliye nâzırı sıfatıyla yine Petkov tarafından yeni yapılacak kaplıca ve otel arsasına bitişik olması sebebiyle yıkımına ruhsat verildi. Dönemin Bulgaristan komiseri Sadık Paşa’nın girişimleri ve Bâbîâlî’nin Bulgaristan’a verdiği nota sayesinde Banyabaşı Camii yıkılmaktan bir kere daha kurtuldu. Cami kurtulmuştu ama yanbaşıda bulunan ve camiye adını veren hamam yıkıldı. Sofya Belediyesi 1913 yılında hamamın arsasını da içine alacak şekilde kaplıca inşaatini tamamladı. 1915-1917 yılları arasında Evkaf Nezareti tarafından tamir edildi.²⁸ 1920 yılında temelleri gözden geçirilen eser depremlerde hasar gördü. 2007 yılında restorasyonu yapıldı ve Türkiye’den götürülen çinilerle iç mekân süslendi.²⁹ Yanındaki metro inşaatı sebebiyle camide çatlaklar oluştu. Ayrıca Mayıs 2012’de meydana gelen depremde kubbesi hasar gördü. Son olarak 2015 yılında TİKA tarafından restorasyon çalışmalarına başlandı.³⁰ 2016 Aralık ayı itibariyle iç mekân restorasyonu tamamlandı.³¹

(13-15 Mayıs 2010), Manisa (2010), ss. 133-142. (Bundan sonra: Koyuncu, “Kara Cami’nin Dönüştürülmesi”)

²⁷ Bilecik, “Sofya’da Mimari Eserleri”, s. 1921.

²⁸ Koyuncu, “Sofya’da Osmanlı Tasfiyesi”, ss.129-130.

²⁹ Bilecik, “Sofya’da Mimari Eserleri”, s. 1923.

³⁰ Ceren Korkmaz, *Devrialem*, Ankara: Trt Türk, (30.09.2015).

³¹ Ceren Korkmaz, *Devrialem*, Ankara: Trt Avaz, (04.12.2016).

1. BÖLÜM

ŞER'İYYE SİCİLLERİ

1.1. Şer'iyeye Sicilleri ve Muhtevâsı

Sicill lügaten yazmak ve kaydetmek mânâlarına gelmektedir. Şer'iyeye Sicili tâbiri ise şer'î mahkemelerde kadılar tarafından yapılan muhâkemeler neficesinde verilen hükümlerin, hüccet ve i'lâm gibi kayıtların; tereke, in'âmât, avârız gibi çeşitli defter sûretlerinin; merkezden gelen ferman, berat, buyruldu ve kânunnâme gibi yazıların yahut mahallî idârecilerin birbirleriyle yaptıkları yazışmaların kaydedildiği defterlerdir.³² Daha çok şer'iyeye sicilleri tâbiri tercih edilse de bu defterler bazen kadı defteri, kadı sicili, zabt-ı vekâyî, Osmanlı mahkeme kayıtları gibi isimlerle de zikredilmektedir.³³

Sakk-ı şer'î usûlüne göre tutulan bu defterler ekseriyetle dar ve uzun dikdörtgen şeklinedirler. Standart bir ebatı olmayan bu defterlerin enleri 10-30 cm, boyları 30-60 cm arasında değişmektedir.³⁴ Elimizdeki defterlerin erken tarihlileri umûmiyetle daha küçük ebatlı geç tarihlileri ise daha büyük ve hacimli olmuştur. Hatta eski defterlerden kadının cübbesine girecek ölçüde olanlar dahi mevcuttur.³⁵

Yine eskiden daha kısa yazılan hükümler zamanla daha uzun yazılmıştır. Bilhassa Tanzîmât'dan sonra 1874 tarihli Sicillât-ı Şer'iyeye ve Zabıt-ı De'avî Cerîdeleri hakkındaki nizamnâmeye göre defterlerin daha

³² Selman Soydemir, "Beş Asırlık Defterin Sırrı", *Yediküta Dergisi*, S. 1 (2008), s. 66.

³³ Fethi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyeye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 5 (2005), s. 187. (Bundan Sonra: Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı")

³⁴ Osman Doğan, *1760 Numaralı Samsun Şer'iyeye Sicili, 1267-1275/1850-1859 (Değerlendirme, Transliterasyon ve Dizin)*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2006, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 209676), s. XXIX. (Bundan sonra: Doğan, "Samsun Şer'iyeye Sicili")

³⁵ Ahmet Akgündüz, *Şer'iyeye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, I, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988, s. 19. (Bundan sonra: Akgündüz, "Şer'iyeye Sicilleri")

nizâmî tutulmasını sağlamak adına, ilk sayfadan başlayan numara verilmesi, satırlar arasına herhangi bir şey yazılmaması vb. istenmiştir.³⁶

Siciller umumiyetle çok sağlam aharlı kâğıtlar kullanılarak, siyahlığını ve parlaklığını bugün dahi kaybetmeyen husûsî mürekkeplerle tutulmuştur.³⁷ Kullanılan yazı rik'a kırması, dîvânî ve çok kere de ta'lîk kırması olmuştur.³⁸ Sanatkarâne ciltlenenler olduğu gibi sadece sırtı meşin ciltli olanlar da vardır. Ayrıca bazılarının kapaklarının ebru kaplı olduğu da müşahede edilmiştir.

Tarihin birinci el kaynaklarından olan bu sicillerde kullanılan dil, XVI. asır sonlarına kadar Arapça iken Arap coğrafyası dışındaki yerlere ait siciller zamanla neredeyse tamamen Türkçe'ye inkılap etmiştir. Yine de birçok halde bilhassa vakfiyeler, bazı tereke kayıtları ve sicili tutan kadının vazifeye başlamasını gösteren kısımlar Arapça kaleme alınmıştır. Hattâ bazı sicillerin Rumca yazıldığı da vâkidir.³⁹

Bu defterlere kaydedilecek yazıları yazma vazîfesi "mukayyid" denilen kişilere verilmiştir.⁴⁰

Osmanlı devri şer'iyeye sicilleri içerisinde birçok kayıt çeşidi vardır. Bunların bir kısmı i'lâm, hucet, tereke kaydı gibi bizzat mahkemede muâmeleler netîcesinde yazılan belgelerdir. Diğer bir kısmı ise merkezden kadınlara hitâben gönderilen ferman, berât, buyruldu, tezkere gibi vesîkaların sûretleridir. Defterler tutulurken umûmiyetle birinci kısım belgeler defterin ön tarafına kaydedilirdi ki defterin bu tarafına "sicill-i mahfûz" denirdi. Merkezden gönderilenlerin sûretleri defterin diğer tarafına kaydedilirdi ki bu tarafa da "sicill-i mahfûz defterlü" denirdi.⁴¹

³⁶ Raşit Gündoğdu, *Balkesir Şer'iyeye Sicili (Evail-i Cemaziye'l-evvel 1021-25 Safer 1027) (4 Temmuz 1612-21 Şubat 1618)*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1992, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 24181), s. IV.

³⁷ İsmâil Hakkı Uzunçarşılı, "Şer'î Mahkeme Sicilleri", *Ülkü*, C. 5, S. 29 (1935), s. 366. (Bundan sonra: Uzunçarşılı, "Şer'î Mahkeme Sicilleri")

³⁸ Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı", s. 189.

³⁹ Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı", ss.188. ; Akgündüz, *Şer'iyeye Sicilleri*, s. 19. ; Yunus Uğur, "Şer'iyeye Sicilleri", *DİA*, C. 39, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010, s. 9. (Bundan sonra: Uğur, "Şer'iyeye Sicilleri")

⁴⁰ İbrahim Yılmazçelik, "Şer'iyeye Sicillerinin Bir Merkezde Toplanması Üzerine Bazı Mülâhazalar", *I. Millî Arşiv Şûrası (20-21 Nisan 1998) Tebliğler-Tartışmalar*, Ankara 1998, s. 160. (Bundan sonra: Yılmazçelik, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplanması")

⁴¹ Uğur, "Şer'iyeye Sicilleri", s. 9.

1.2. Şer‘iyye Sicilleri’nin Ehemmiyeti

Tarih araştırmalarında şer‘iyye sicillerinin birinci el kaynak olduğu şüphesizdir. Bilhassa son zamanlarda birçok ilim erbâbı tarafından üzerinde hayli çalışmaların yapıldığı şehir târihleri için eşsiz kaynaklardır. Bilindiği üzre vak‘anüvis tarihlerinde ve özel tarihlerde şehir, kasaba ve köylerimize ait malûmât neredeyse yok gibidir.⁴² Hâlbuki Osmanlı memleketinin en uzak, en küçük bir köyünde dahi meydana gelen bir hadise mahkemeye intikal edebileceğini düşünürsek bu defterlerden ait olduğu mahal ile alâkalı teferruâtlı bilgi elde edebiliriz.⁴³

Siciller sadece mahâllî tarihler için birinci el kaynak değildir. Aynı zamanda içtimâî, idârî, mâlî, iktisâdî, ticârî, zirâî, beledî, askerî ve siyâsî târihimiz için de kıymetli hazînelerdir.⁴⁴ Hattâ tıp târihimiz için, kadıların ilmiye mensûbu olması hasebiyle ilmiye teşkilâtı çalışmaları için de mühim eserlerdir.

1.3. Şer‘iyye Sicilleri ile Alâkalı alışmalar

Şer‘iyye sicillerinin Osmanlı târihi araştırmalarında kaynak olarak kullanılması XIX. asrın sonlarına uzanmaktadır. Rusya’da Kırım sicilleri üzerine 1890’larda, Balkanlar’da Macaristan, Bulgaristan ve Bosna sicillerine dâir XX. asrın başında çalışmalar yapılmıştır.⁴⁵

Türkiye’de ise şer‘iyye sicillerine dikkat çeken ilk ilim adamı İsmâil Hakkı Uzunçarşılı’dır.⁴⁶ 1935 yılında Ülkü Mecmuası’nda “*Şer‘î Mahkeme Sicilleri*” adlı makâlesinde sicillerin ait olduğu bölge için güvenilir kaynaklar olduğunu hattâ Hristiyan tarihlerine temel teşkil eden kilise kayıtları ne derece mühim ise Osmanlı şer‘iyye sicillerinin daha da mühim olduğunu ifâde etmiştir.⁴⁷ Üç yıl sonra 1938’de Talat Mümtaz Yaman aynı başlıkla meseleye dikkat çekmiştir.⁴⁸ Bunları müteâkıben Fuat köprülü,

⁴² Mücteba İlgürel, “Şer‘iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru”, *İÜEF Tarih Dergisi*, S. 28-29 (1975), s. 123. (Bundan sonra: İlgürel, “Sicillerin Toplu Kataloğu”)

⁴³ Halit Ongan, *Ankara’nın 1 Numaralı Şer‘iyye Sicili*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1958, s. XI.

⁴⁴ Yılmazçelik, “Şer‘iyye Sicillerinin Toplanması”, s. 163.

⁴⁵ Uğur, “Şer‘iyye Sicilleri”, s. 10.

⁴⁶ Uzunçarşılı, “Şer‘î Mahkeme Sicilleri”

⁴⁷ Doğan, “*Samsun Şer‘iyye Sicili*”, s. L.

⁴⁸ Talat Mümtaz Yaman, “Şer‘î Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü*, C. 12, S. 68 , (1938), ss. 153-164.

Mustafa Çağatay Uluçay, Halil İncik, Hasan Fehmi Turgal gibi ilim adamları hazîne mesâbesindeki bu defterler üzerinde çalışmalar yapmışlardır.⁴⁹

İlk yapılan neşir çalışmaları daha ziyâde sicillerden örnekler çıkararak bu defterlerin ehemmiyetlerine işaret etme gayesiyle kaleme alınmışlardır. Sicillerin ekonomik ve sosyal tarih sahalarında kaynak olarak kullanılmasının ilk örnekleri Halil İncik'a aittir. Mahalli tarih çalışmalarında ise ilk çalışanlar Mustafa Çağatay Uluçay ve İbrahim Gökçen'dir.⁵⁰

Şer'iyeye sicilleri hakkında yapılan çalışmalar ilim adamlarınca hep şu üç kategoride incelenmiştir:

1. Katalog çalışmaları
2. Metin neşir çalışmaları
3. Sicillere dayalı yapılan tarih araştırmaları

Biz de burada bu usûle göre yapılan çalışmalar hakkında kısaca malûmât vermeye çalışacağız.

Katalog çalışmaları diğer çalışmalara temel teşkil ettiği için son derece mühimdir. Şer'iyeye sicillerinden tam manada istifâde edebilmek için yurt içinde ve yurt dışında ne kadar sicil varsa bitamâmihâ teferru'âtli kataloğunun hazırlanması elzemdir. Bugüne kadar çok sayıda katalog yapılmıştır. Bunlardan ilki Osman Ersoy'un 1963 yılında neşrettiği "*Şer'iyeye Sicilleri'nin Toplu Kataloğuna Doğru*" isimli çalışmadır. Osman Ersoy bu çalışmada Ankara Ernoğrafya Müzesi, Bursa Arkeoloji Müzesi, Diyarbakır Müzesi, Sivas Müzesi ve Kastamonu Müzesi'nde bulunan 2422 defterin defter numaraları ve hicrî târihlerini vermiştir.⁵¹ İkinci katalog ise bu kataloğun bir devâmı mâhiyetinde Müctebâ İlgürel tarafından 1975 yılında hazırlanmıştır. Osman Ersoy'un çalışmasında olduğu gibi "*Şer'iyeye Sicillerinin Toplu kataloğuna Doğru*" adıyla neşredilen bu çalışmada 2555 defterin tarihleri verilmiş.⁵² Üçüncü katalog Yusuf Halaçoğlu tarafından

⁴⁹ Yılmazçelik, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplanması", s. 166.

⁵⁰ Uğur, "Şer'iyeye Sicilleri", s. 10.

⁵¹ Osman Ersoy, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru", *AÜDTCF Dergisi*, C. 21, S. 3-4 (1963), ss. 33-65.

⁵² İlgürel, "Sicillerin Toplu Kataloğu", ss. 123-166.

1976 yılında hazırlanmıştır. İlk ikisiyle aynı adı taşıyan bu çalışmada Adana Müzesi'nde bulunan 449 adet sicilin bilgisi verilmiştir.⁵³ Dördüncü katalog ise ilk katalogu yayınlayan Osman Ersoy tarafından 1980 yılında neşredilmiştir. İlkiyle aynı adı taşıyan bu katalogta da Afyon Müzesi, Bergama Müzesi, İzmir Arkeoloji Müzesi, Kütahya Müzesi ve Manisa Müzesi'nde bulunan 1080 defterin tarihleri verilmiştir.⁵⁴ Aynı yıl Osman Ersoy'un ilk hazırladığı katalogtaki bilgileri aynen almakla beraber burada bulunmayan 274 defterin başlangıç ve bitiş tarihlerini, sayfa ve belge sayıları ile muhtevâlarını gösteren bir çalışma da Münir Atalar tarafından kaleme alınmıştır.⁵⁵ 1981 yılında Konya Mevlânâ Müzesi'nde bulunan defterlerin katalogu Yusuf Oğuzoğlu tarafından başlangıç ve bitiş tarihleri kronolojik sıraya göre ve mîlâdî karşılıklarıyla verilmek sûretiyle yayınlanmıştır.⁵⁶ 1987'de Rifat Özdemir, Malatya ve Uşak sicillerinin katalogunu hazırlamıştır. Bu çalışmada Özdemir defterlerin başlangıç ve bitiş tarihlerini, sayfa ve belge sayılarını, ebatlarını, fizikî vaziyetlerini ve bazılarının muhtevâlarını vermiştir.⁵⁷ 1988 yılına gelindiğinde ise Ahmet Akgündüz İstanbul Müftülüğü, Topkapı, Diyarbakır, Gaziantep, Ankara, Adana, Konya, İzmir, Manisa, ve Bursa müzelerini tarayarak, mevcut kayıt ve envanter defterleri ile daha önce yapılan katalog çalışmalarından da istifâde ederek bir başka katalog hazırlamıştır. *Şer'iyeye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Katalogu ve Seçme Hükümler* adıyla iki cilt halinde neşredilen bu katalog bugüne kadar yapılan çalışmaların en şümûllüsüdür. Ayrıca çalışma içerisinde şer'iyeye sicillerinin muhtevâsı, ehemmiyeti, belge çeşitleri, Osmanlı Adlî Teşkilâtı ile alâkalı ma'lûmât verilmiş, sicil örneklerinden transkripsiyonlar yapılmıştır.⁵⁸ Lâkin bu katalog da müellifin itirâfıyla hatâ ve noksandan berî değildir. 1994 yılında İbrahim Yılmazçelik Diyarbakır

⁵³ Yusuf Halaçoğlu, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru (Adana Şer'iyeye Sicilleri)", *İÜEF Tarih Dergisi*, S. 30 (1976), ss. 99-108.

⁵⁴ Osman Ersoy, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru", *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 13, S. 24 (1979-1980), ss. 1-20.

⁵⁵ Münir Atalar, "Şer'iyeye Mahkemelerine Dâir Kısa Bir Târihçe", *AÜİF İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, S. 4 (1980), ss. 303-328.

⁵⁶ Yusuf Oğuzoğlu, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Katalogu'na Doğru", *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 25 (1981), ss. 343-360.

⁵⁷ Rifat Özdemir, "Şer'iyeye Sicillerinin Toplu Kataloguna Doğru", Fırat Üniversitesi

⁵⁸ Akgündüz, "Şer'iyeye Sicilleri"

Sicilleri'nin katalogunu defterlerin muhtevâsını vererek yayınlamıştır.⁵⁹ Bu tarihten sonra da ilim adamlarınca yeni kataloglar hazırlanmıştır. Ne var ki hâlâ ilim âleminin tam mânâsıyla istifâde edebileceği eksiksiz bir katalog hazırlanamamıştır. Şu bir hakîkattir ki bütün sicilleri şâmil “*Osmanlı Şer‘iyye Sicilleri’nin Toplu Kataloğu*” adlı bir eser, sâdece kişilerin ferdî gayretleriyle husûle gelebilecek bir şey değildir. Bu da bir vakfın yâhut bir bakanlığın himâyesinde mümkündür.

1.4. Şer‘iyye Sicilleri’nin Günümüze İntikâli ve Mevcut Hâli

Şer‘iyye mahkemelerinin verdikleri kararların sicile kaydedilme âdeti sâdece Osmanlı Devleti’ne mahsûs değildir. Zîrâ İslam devletlerinde öteden beri mühim adlî kararların yazıya geçirildiği târihî bir gerçektir. Osmanlılar’ın selevi olan Selçuklular’ın da şer‘iyye sicili tuttuklarını yapılan araştırmalar göstermektedir. Meselâ Niğde’nin Bor Kazâsı’nda Halil Nuri Yurdakul Kütüphânesi’nde bulunan 12 sicilden biri Selçuklular zamânına aittir.⁶⁰ Yine Selçuklular devrine ait Amasya Mahkemesi’nde tutulan bir mahkeme kaydı günümüze ulaşmış ve Prof. Dr. Osman Turan tarafından değerlendirilmiştir.⁶¹

Osmanlı’nın kuruluşundan beri kadılık müessesesine sahip olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla bu ilk devirlerde de sicillerin tutulması zarûrî idi. Ancak kuruluşun XV. asrın ikinci yarısına kadar olan devre ait siciller elimizde yoktur.

Osmanlı şer‘iyye sicillerinden günümüze ulaşan en eski defter ise 860/1455 tarihli Bursa Şer‘iyye Sicili’dir. Taşra sicillerinden Bursa’yı 895 tarihli Kayseri Sicili onu da yakın zamanda varlığından haberdar olunan ve 2015 yılında neşredilen 908 tarihli Göynük Şer‘iyye Sicili⁶² takip etmektedir.

İstanbul sicillerinden ilk üçü ise 919 tarihli Üsküdar, 943 tarihli Galata ve 953 tarihli Rumeli Sadaret Mahkemesi defterleridir.

⁵⁹ İbrahim Yılmazçelik, “Şer‘iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer‘iyye Sicilleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 90 (1994), ss. 41-62.

⁶⁰ Akgündüz, “Şer‘iyye Sicilleri”, s. 62.

⁶¹ Uğur, “Şer‘iyye Sicilleri”, s. 9.

⁶² Raşit Gündoğdu, Selman Soydemir, *Beş Asırlık Osmanlı Mahkeme Defteri Göynük Şer‘iyye Sicili (H. 908-912/M. 1503-1507)*, İstanbul: Çamlıca Basım Yayın, 2015, (Bundan sonra: Gündoğdu ve Soydemir, “Göynük Şer‘iyye Sicili”)

Türkiye dışındaki Osmanlı topraklarına ait defterlerden en eskisi 1530 tarihli Kudüs, yine 1530 tarihli Kahire ve üçüncü olarak 1535 tarihli Hama defterleridir.⁶³

Tarihin birinci el kaynaklarından olan ve Osmanlılar ile alâkalı geniş malûmât elde edebileceğimiz bu sicillerin bir kısmı ısınmak için sobalarda yakılmış, bir kısmı çöpe atılmış, bazıları yangında kül olmuş, bazıları kıymet bilmez ellerde kurtlanmış, rutûbete marûz kalmış. Bunlara ilâveten bir de dikkatsizlik neticesinde ciltlenirken bazılarının yazıları zarar görmüş.⁶⁴

Fakat yine de elde bulunan sicillerin az da değildir. Bu, günümüze intikal edebilen sicillerin sayısı yaklaşık 27.000 kadardır.⁶⁵

Sicillerin resmen koruma altına alınması 1290 (1873) tarihli “Sicillât-ı Şer‘iyye ve Zabt-ı De‘âvî Cerîdeleri Haklarında Tâlimât” ile olmuştur.⁶⁶

Cumhûriyet devrinde ise şer‘iyye sicilleri, Adliye Vekâleti’nin emri altında olmak üzere vilâyet ve kazâlardaki mahkeme ambarlarına konulmuştur. O devirde vilâyet veya kazâlarda arşiv teşkîlâtı olmadığı için defterlerin bir kısmı yangın, tahrip veya bir yerden bir yere nakil esnâsında kıymet bilmez ellerin ihmâli netîcesinde kaybolmuştur.⁶⁷

Elde kalan bu külliyyât, Maarif Vekâleti’nin 3 Kasım 1941 tarihli ve 4018/2182 sayılı kararı ile çeşitli yerlerden toplanmış. Müze ve kütüphânelere devredilmesi sağlanmıştır. Bu tarihten itibâren sicillerin mühim bir kısmı Topkapı Sarayı Müzesi ve Ankara Etnoğrafya Müzesi’nde diğer bir kısmı çeşitli şehirlerin müze ve kütüphânelerinde muhafaza edilmiştir. 1991’de ise İstanbul Şer‘iyye Sicilleri Arşivi’ndekiler hâric olmak üzere müze ve kütüphânelerdeki siciller Ankara’da Millî Kütüphâne’de toplanmıştır.⁶⁸ Millî Kütüphâne tarafından 2005 yılında 8934 sicilin orijinaleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi’ne devredilmiştir. Ayrıca Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi’nde (İSAM) 10.369 adet İstanbul sicili ile Türkiye’de yer alan 8693 adet defterin dijital

⁶³ Gündoğdu ve Soydemir, *Göynük Şer‘iyye Sicili*, ss. 10-11.

⁶⁴ Gedikli, “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı”, ss. 187-188.

⁶⁵ Gündoğdu ve Soydemir, *Göynük Şer‘iyye Sicili*, s. 10.

⁶⁶ Uğur, “Şer‘iyye Sicilleri”, s. 9.

⁶⁷ Doğan, “*Samsun Şer‘iyye Sicili*”, s. XLI-XLII.

⁶⁸ Gedikli, “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı”, s. 188.

kopyaları mevcuttur. Yine aynı yerde Türkiye dışındaki Osmanlı topraklarına ait 1350 defterin kopyası bulunmaktadır.⁶⁹

1.5. Türkiye Dışında Kalan Şer‘iyye Sicillerimiz

Osmanlı Devleti asırlarca hâkimiyeti altında bulunduğu topraklardan çekilirken, tesîs ettiği medeniyeti, vakfettiği hayrâtı da oralarda bırakmıştır. Dolayısıyla müthiş bir hazîne olan şer‘iyye sicilleri de aynı âkıbete marûz kalmıştır. Yurt içindeki siciller gibi yurt dışındaki sicillerin de çoğu çeşitli sebeplerle günümüze intikâl edememiştir.

Bugün yurt dışında bulunan bu siciller buldukları ülkelerin arşiv ve kütüphanelerinde mevcuttur.

Bulgaristan’da Cyril ve Methodius Millî Kütüphânesi’nde Sofya, Silistre, Hacıoğlu, Pazarcık, Vidin, Eski Cuma ve Rusçuk’a ait 191 tâne Şer‘iyye sicili bulunmaktadır.⁷⁰

Makedonya Devlet Arşivi’nde Manastır, Debre, Ohri, Kalkandelen, Pirlepe ve Ohri’ye ait 195 adet sicil bulunmaktadır. Bu sicillerin mikrofilmleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi’ne getirilmiştir.⁷¹

1.5.1. Bulgaristan’da Bulunan Şer‘iyye Sicillerimiz

1.5.1.1. Katalog çalışmaları

Bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Osmanlı idârî merkezlerine ait 191 adet sicil bulunmaktadır. Sofya’da bulunan National Biblioteque’deki bu siciller ait oldukları şehir ve asırlara göre şu şekildedir⁷²:

⁶⁹ Uğur, “Şer‘iyye Sicilleri”, s. 9-10.

⁷⁰ Mustafa Birol Ülker ve Bilgin Aydın, “Türkiye Haricinde Bulunan Osmanlı Kadı Sicilleri”, *Marmara Üniversitesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 16 (2004), s. 202. (Bundan sonra: Ülker ve Aydın, “Türkiye Haricinde Kadı Sicilleri”)

⁷¹ Vehbi Günay, “Balkanlara Ait Siciller ve Karaferye Kazası Şeriye Sicilleri Kataloğu”, *Türk dünyası İncelemeleri Dergisi*, S. 2 (1997) ss. 107-108. (Bundan sonra: Günay, “Karaferye Şeriye Sicilleri”)

⁷² Necati Aktaş, Seyit Ali Kahraman, *Bulgaristan’daki Osmanlı Evrakı*, Ankara: Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, 1994, s.26.

Tablo 1: National Biblioteque’de Bulunan Şer’iyye Sicilleri

ŞEHİR	ASIR			
	16	17	18	19
Hacıoğlu Pazarı (Dobruca)	-	-	1	8
Vidin	1	3	54	19
Ruşuk	-	4	11	27
Silistre	-	-	1	4
Sofya	-	5	39	13
Eski Cuma (Targovişte)	-	-	-	1
Toplam	1	12	106	72

Bu sicillerle ilgili ilk kataloglama çalışmaları Macar Herber Duda ve Bulgar Galab Galabov’a aittir. Duda ve Galabov 1931-1939 yılları arasında sicilleri tasnif etmiş ve yayına hazırlamış fakat II. Dünya Savaşı’nın başlaması sebebiyle tamamlayamamışlardır.⁷³

Yine bir başka çalışma ise 1951 yılında Çek Balkanoloğu Josef Kabrda tarafından yapılmıştır. Kabrda "*Sofya ve Vidin’deki Eski Kadı Sicillerinin Önemi*" başlıklı çalışmasında şer’iyye sicillerinin Bulgaristan tarihi açısından önemine temas etmiştir. Yine aynı çalışmada defterler ile birlikte 312 adet sicilin varlığına işaret edilmektedir. Onun bu çalışmasının ardından 1960 yılında Sofya’nın 1550 tarihli en eski sicili hükümler özetlenerek yayınlanmıştır. 1944 yılında Sofya’nın bombalanması sırasında kaybolan ve içinde 340 hüküm bulunan defter 1960 yılında yayınlanan Bulgarca ve Almanca özetlerinden kullanılabilir.⁷⁴

Bir başka katalog çalışması 1980 yılında Atilla Çetin tarafından yapılmıştır.⁷⁵ Çetin bu makalesinde 177 sicilin ait oldukları yılları sayfa sayılarını ve kod numaralarını vermiş ayrıca Bulgaristan’a ait siciller

⁷³ Günay, "Karaferiye Şeriye Sicilleri", s. 106.

⁷⁴ Vehbi Günay, "Balkan Şehir Tarihleri Kaynağı olarak Şer’iye Sicillerinin Envanter ve Kataloglarının Tespiti Hakkında", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 18, S. 2 (2003), ss. 74-75. (bundan sonra: Günay, "Balkan Şehir Tarihleri")

⁷⁵ Atilla Çetin, "Yabancı Ülkelerde Bulunan Osmanlı Arşiv Malzemeleri, Yayınları ve Önemi", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 7, (1980), ss. 184-199.

hakkında yapılmış çalışmalardan da bahsetmiştir. Yine bir başka makalede Bulgaristan sicillerine temas etmiştir.⁷⁶ Aynı tarihlerde bir katalog çalışması da Yücel Özkaya tarafından yapılmıştır.⁷⁷ Özkaya bu makalede 187 adet sicilin tasnifini yapmış, sicillerin ait oldukları mîlâdi tarihleri de vermiştir.

1988 yılında Mihail Guboğlu, Josef Kabrda'nın çalışmasına ek olduğunu ifade ettiği bir çalışmaya imza atmıştır.⁷⁸ Guboğlu bu çalışmasında aralarında sicillerin de bulunduğu 237 defterin bilgisine yer vermiştir.

Sofya Milli Kütüphane'de bulunan Svetlana Ivanova'nın "*The Sicills of the Ottoman Kadis Observations over the Sicill Collection at the National Library in Sofia, Bulgaria*" isimli çalışması bu siciller üzerine yapılan son çalışmalardan biridir.⁷⁹ Son çalışmalardan biri de Vehbi Günay tarafından yapılmıştır.⁸⁰ Günay Bulgaristan ile beraber diğer balkan ülkelerine ait siciller hakkında yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiş ve makalesinin sonuna nispeten uzunca bir bibliyografya eklemiştir.

Yapılan bu katalog çalışmaları sicilleri kaynak olarak kullanmak isteyen araştırmacılar için birer başucu eseri olmuştur. Bununla beraber Sofya Milli Kütüphanesinde bulunan siciller hakkında henüz teferruatlı bir katalog meydana çıkmamıştır. Bu da sicillerin her birerinin tez yahut bir çalışma olarak hazırlanmasından sonra mümkün olabilecektir.

1.5.1.2. Sicillerin kaynak olarak kullanıldıkları çalışmalar

Sofya'da National Biblioteque'de bulunan sicilleri çalışmalarında kaynak olarak kullanan araştırmacılardan en dikkati çeken isim Hava Selçuk'tur. Selçuk diğer şehirlerden daha ziyade Vidin ile alakalı çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalardan birinde Vidin'e ait 13 numaralı şer'iyeye sicili hakkında malumat vermiş, sicile göre Vidin'in idârî, iktisâdî, ictimâî

⁷⁶ Atilla Çetin, "Türkiye Haricindeki Osmanlı Şer'iyeye Sicilleri Hakkında", *İslam Medeniyeti Mecmuası*, C.5, S.1, (1981), s. 50.

⁷⁷ Yücel Özkaya, "Sofya'da Milli Kütüphane "National Biblioteque"deki Şer'iyeye Sicilleri", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 13, S. 24, (1980), ss. 21-29.

⁷⁸ Mihail Guboğlu, "Tuna Boyundaki Kadı Sicilleri ve Bazı Defterler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 66, (1988), ss. 9-29.

⁷⁹ Ülker ve Aydın, "Türkiye Haricinde Kadı Sicilleri", s. 204.

⁸⁰ Günay, "Balkan Şehir Tarihleri", ss. 71-82.

yapısını ortaya koymaya çalışmıştır.⁸¹ Aynı yazar bir başka çalışmasında⁸² 50 Numaralı Silistre Şer‘iyye Sicili’ni temel alarak Silistre’nin 1791-1793 yılları arası idârî, askerî ve ictimâî târihi hakkında malumat vermiştir. Selçuk daha sonra Vidin’in 19. Yüzyıldaki durumunu kitaplaştırmıştır ki kaynakları arasında Vidin Şer‘iyye Sicilleri de vardır.⁸³ Selçuk diğer bir çalışmasında⁸⁴ çoğu Vidin’e ait olmak üzere Silistre ve Sofya Şer‘iyye Sicillerindeki ihtidâ hareketlerini incelemiştir.

National Biblioteque’deki şer‘iyye sicillerini kaynak olarak kullanan bir başka araştırmacı da İbrahim Etem Çakır’dır.⁸⁵ Çakır S12 Numaralı Sofya Şer‘iyye Sicili’ndeki tereke kayıtlarını incelemiş ve Osmanlı’da sanılanın aksine çok eşliliğin değil tek eşliliğin daha çok tercih edildiğini ortaya koymuştur. Çakır aynı sicilden istifadeyle bir başka makalesinde⁸⁶ Sofyalı kadınların kullandıkları kıyafetleri incelemiştir. Aynı yazar diğer bir makalesinde⁸⁷, aralarında S12’nin de bulunduğu Sofya’ya ait altı sicili incelemiş ve o dönem Sofya’da köle ve cariyeler hakkında bir takım veriler ortaya koymuştur.

Bulgaristan Millî Kütüphanesi’ndeki sicilleri kaynak olarak kullanan bir başka araştırmacı da Meryem Kaçan Erdoğan’dır⁸⁸. Erdoğan çalışmasında R37 Numaralı Rusçuk Şer‘iyye Sicili’ni tanıtmıştır.

⁸¹ Hava Selçuk, “Vidin’de Toplumsal Hayat: 13 Numaralı Şer‘iyye Siciline Göre (1698-1699)”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 14, (2012), ss. 27-46.

⁸² Hava Selçuk, “Ziştovi ve Yaş Antlaşması Arasında Tuna Kıyısında Bir Osmanlı Kenti: Silistre (1791-1793)”, *Turkish Studies*, C. 8, S. 5, (2013), ss. 645-674.

⁸³ Hava Selçuk, *Tuna Boyunda Bir Osmanlı Kenti Vidin – XIX. Yüzyıl*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2013.

⁸⁴ Hava Selçuk, “Şer‘iyye Sicillerine Göre Vidin, Silistre ve Sofya’da İhtida Hareketleri (XVIII ve XIX. Yüzyıl)”, *JASSS*, C. 25, S. 1, (2014), ss. 51-61. (Bundan sonra: Selçuk, “Sofya’da İhtida Hareketleri”)

⁸⁵ İbrahim Etem Çakır, “Osmanlı Toplumunda Eş ve Çocuk Sayısı, Statü, Servet: 1671-1678 Sofya Örneği”, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 31, (2012), ss. 41-60. (Bundan sonra: Çakır, “Eş ve Çocuk Sayısı”)

⁸⁶ İbrahim Etem Çakır, “Sofya Şehrinde Kadın Giyim Kuşam Kültürü: XVII. Yüzyılın İkinci Yarısı”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 56, (2016), ss. 1365-1386.

⁸⁷ İbrahim Etem Çakır, “Osmanlı Toplumunda Köle ve Cariyeler, Sofya 1550-1684”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 36, (2014), ss.201-216.

⁸⁸ Meryem Kaçan Erdoğan, “1166-1167/1752-1754 Tarihli (R 37 Numaralı) Rusçuk Şer‘iyye Sicili’nin Tanıtımı ve Fihristi”, *Vakıflar Dergisi*, S. 35 (2011), ss. 155-176.

1.5.1.2.1. Sofya şer'iyeye sicilleri

National Biblioteque'de Sofya'ya ait 60 adet kadı sicili bulunmaktadır. Bunlardan en eskisi 1550 (H. 957) yılına ait olan S 344 numaralı sicildir.

1.5.1.2.1.1. Defter hakkında

İncelemiş olduğumuz defter Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da bulunan Bulgaristan Millî Kütüphanesi Şarkiyat Bölümünde (St. Cyril and Methodius National Library of Sofia, Oriental Department) S16 numarası ile kayıtlıdır.

Defter dikdörtgen şeklinde ve deri ciltlidir. Ön ve arka kapağın üzerleri ebrû ile süslenmiştir. Defter, kapaklar hariç 120 varaktır. Baştan ve sondan birer varağın sonradan ciltlenirken ilave edilmiş olduğu zannındayız. Bu arada varak numarası yerine sonradan sayfa numarası verilmiş. Sayfa numaraları ilk iki varaktan sonra başlamış. Transkripsiyon yapılırken numarasız olan bu ilk sayfalar Romen rakamlarıyla gösterilmiştir. IV. ve V. sayfalar daha önce iki ayrı varakken yıpranmış ve restorasyon esnasında bir varağa önlü arkalı yapıştırılmış görünmektedir. Yine V. sayfa ters yapıştırılmıştır. Bu sayfa ile Arap rakamlı ilk üç sayfadaki yazıların çoğunda harfler noktasızdır. 113. sayfa sol üstten yırtıktır. Ayrıca bazı sayfalar sonradan yapıştırılırken cilt kısımlarındaki yazıların üstü kapanmıştır.

Beşinci sayfaya kadar 1170 ve 1171 yılına ait (ihtidâ, narh, hızır ve kasım günleri başlangıcı gibi) muhtelif kayıtlar düşülmüştür. Bir de 1169 senesine ait bir deyn temessükü kaydı vardır.

Beşinci sayfa *rabbi yessir* duası ile başlamıştır. Bu sayfadaki ilk hüküm Belgrad'ın eski kadısı Çeşmizâde Yahyâ'nın Sofya Kadılığı'na getirildiğini bildiren fermânın suretidir.

Defter, aralarında boş bırakılmış sayfalar olan üç bölümden meydana gelmektedir. 63. sayfaya kadar olan ilk bölümde ferman, berat sûretleri, i'lâm, huccet gibi belgeler yer almaktadır. 84. sayfadan başlayan ikinci bölümde ekseriyetle tereke kayıtları mevcuttur. 108. sayfadan başlayan üçüncü ve son bölüm ise masraf ve in'âmât defterlerine ayrılmıştır.

Her bölüm istisnâlarla beraber kendi arasında tarihi sıra dikkate alınarak kaydedilmiştir.

1.5.1.2.1.2. Metnin neşrinde takip edilen usûl

Metin bugünkü alfabeye aktarılırken rahat okunabilmesi için basit transkripsiyon kâideleri kullanılmıştır.

Ayn harfleri (‘) ile, hemze harfleri ise (’) ile gösterilmiştir. Kesme işâretleri için ise (') kullanılmıştır.

Arapça ve Farsça kelimelerde bulunan med (uzatma) harfleri için (â, î, û), dad, gayın ve kaf harflerinden sonra gelen harf-i medler için ise (ā, ī, ū) işâretleri kullanılmıştır.

El-hâcc, hâss gibi muzâ‘af kelimelerin sonundaki harf-i müşeddede aynen yazılmıştır.

Virmek, dimek, yimek, itmek fiilleri vermek, demek, yemek, etmek sûretinde çevrilmiştir. Ayrıca (-ub) zarf fiil ekinin sonundaki (b) harfi (p) harfi (edüb=edüp) ile gösterilmiştir.

Mükerrer yazılan kelimeler dipnotta + işâreti ile gösterilmiştir.

Yazılmayıp boş bırakılan isimler için (), yırtık kısımlar için (---) kullanılmıştır.

Bilhâssa yer ve zimmî isimleri olmak üzere okunuşunda tereddüd edilen kelimelerin sonuna (?) işâreti konulmuş ve dipnotta metindeki yazılışına yer verilmiştir.

Hiç okunamayan kelimeler (...) işâreti ile gösterilmiş kâtibin sehven unuttuğu harf ve hecelerin tâmirinde [] işâreti kullanılmıştır.

Şahıs isimlerinde (Abdurrahman gibi) transkripsiyon yapılmamış fakat ay isimlerinde (Rebî‘u'l-evvel gibi) transkripsiyon kâideleri tatbik edilmiştir.

2. BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

2.1. İdare ve Yargı

2.1.1. Sultan III. Osman'ın Vefâtı ve III. Mustafa'nın Cülûsü

Sultan Osman, saltanatının üçüncü yılını doldurmak üzereyken mide rahatsızlığına yakalandı. Bu rahatsızlığı son birkaç cuma selamlığına güçlüklerle çıkmasına sebep oldu. 14 Safer 1171 (28 Ekim 1757) Cuma günü ise selamlığa çıkamadı. İki gün sonra 16 Safer 1171 (30 Ekim 1757) Pazar günü vefat etti. Onun yerine tahta geçen III. Mustafa'nın emriyle Nûruosmâniye'deki türbesinin yerine Turhan Vâlide Sultan Türbesi'ne defnedildi.⁸⁹

Adet olduğu üzere III. Osman'ın vefât ettiği pazar günü III. Mustafa tahtı devraldı. On gün sonra askere bahşiş dağıtıldı. III. Mustafa'nın ilk icraatı mukâtaat ve zeâmet rüsûmunun affedilmesi ve tecdîdi gereken berâtların harcını yarıya indirmek oldu.⁹⁰

İncelediğimiz defterin tekâbül ettiği dönem bu taht değişikliğinin gerçekleştiği târihi de içine almakta ve defterde buna dâir belgeler bulunmaktadır.

Safer ayının ortalarında yazılan fermanında Sultan Osman'ın vefât ettiği, ayın on altısı pazar günü Sultan III. Mustafa'nın tahta geçtiği, adına hutbe okunduğu, sikke basıldığı bildirilmektedir. Ayrıca fermânın Rumeli Eyâleti'nin bütün kazâlarında okunması, sicillere birer sûretinin kaydedilmesi, cuma ve bayram hutbelerinde yeni pâdişâhın adının okunması emredilmektedir.⁹¹

Bu fermân Rumeli Beylerbeyine Selanik'te iken ulaşmıştır. Altında da sûreti yazan kişi olarak Selânik kadısı Hâfız Mustafa'nın adı yazmaktadır.

⁸⁹ Fikret Sarıcaoğlu, "Osman III", *DİA*, C. 33 Ankara: TDV, 2007, s. 458. (Bundan sonra: Sarıcaoğlu, "Osman III")

⁹⁰ Kemal Beydilli, "Mustafa III", *DİA*, C. 31, Ankara: TDV, 2006, s. 280.

⁹¹ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (SSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 46.

Beylerbeyi bir buyruldu îrâd ederek fermânın gereğinin yapılmasını ve cülûs-i hümâyûn vesîlesiyle kutlamalara başlanılmasını emretmiştir.⁹²

Aynı ayın on sekizinde yazılan fermanında ayın on altısında cülûsün vukûu ifade edilmekte, yolculuk meşakkati çekilmemesi için yenilenmesi gereken berat ve ahkâmın her kazâdan seçilecek en fazla üçer kişiyle gönderilmesi emredilmektedir.⁹³

Safer ayının sonlarına doğru yazılan fermanında ise biner akçe atıyye-i hümâyûnun Rumeli'ye gönderildiği, bu bahane ile hiç kimsenin İstanbul'a gelmemesi istenmektedir.⁹⁴

Yine aynı şekilde Safer ayı sonlarında yazılan diğer bir fermanında da yol harcı ve meşakkati çekmemek için mahallinde görülmesi mümkün olmayan dâvâların hâricinde herhangi bir dâvânın İstanbul'a ilâm edilmemesi, yenilenmesi gereken berât ve ahkâmın her kazâdan seçilecek en fazla üç kişiyle gönderilmesi emredilmektedir.⁹⁵

İleride cizye ile alakalı bölümde de temas edeceğimiz fermanında ise Sofya Cizyedârı Ahmed'in müracaat ettiği bildirilmekte, 1172 senesine mahsub cizyenin vakti yaklaştığı için yenilenmiş beratlar gelene kadar Sultan Osman zamanında verilen cizye beratı ile amel edilmesi emredilmektedir.⁹⁶

2.1.2. Rumeli

Osmanlılar'ın Rumeli'de ilk yerleşmesi 1352 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa'nın Gelibolu yarımadasına geçmesiyle başlamıştır. Gelibolu'yu merkez edinen Süleyman Paşa, akınlardan sonra oraya dönerdi. Süleyman Paşa Gelibolu'da beylerbeyi durumunda idi. I. Murad 1361'de Edirne'yi alınca orayı beylerbeyliğinin merkezi yani paşa sancağı yaptı. Lala Şahin Paşa'yı da beylerbeyi olarak tayin etti. Rumeli beylerbeyliği 1393 yılında Anadolu beylerbeyliği kurulana dek Osmanlı idârî teşkîlâtında tek beylerbeylik olarak kaldı. Kısa bir süre Filibe paşa livası oldu. 1380'li yılların başında Sofya'nın fethiyle paşa livası buraya nakledildi. Kısa

⁹² Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 47.

⁹³ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 43.

⁹⁴ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 42.

⁹⁵ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 42-43.

⁹⁶ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 44-45.

aralıklarla başka yerler paşa livası oldu. Tanzimatla birlikte beylerbeyliğinin kaldırıldığı tarihe kadar, uzun yıllar, Sofya, paşa livası olarak kaldı.⁹⁷

2.1.2.1. Rumeli beylerbeyi

İncelediğimiz dönem içerisinde Rumeli Beylerbeyi Mustafa Paşa'dır. İstanbul'dan gönderilen fermâna göre kendisine 1170 yılı Şevval ayının başlarında vazîfe tevcihi yapılmıştır. Mustafa Paşa bu vazifeye getirilmeden önce Trablusşam vâlisidir. Sicilde Mustafa Paşa'nın adının geçtiği diğer belgeler onun bir yıldan fazla bu vazifede kalmış olabileceğini göstermektedir.⁹⁸

2.1.2.2. Rumeli mütesellimi

Mustafa Paşa'ya beylerbeyilik vazifesinin tevcihiyle beraber Rumeli mütesellimliğine de daha evvel İstanbul Gümrük emini olan İsmâil Ağa getirilmiştir.⁹⁹ İsmâil Ağa 1171 yılı Cemâziyelâhir ayının sonuna kadar bu vazifede kalmıştır. Aynı tarihte vazifeden el çekmiştir.¹⁰⁰

2.1.2.3. Rumeli Eyâleti'ne bağlı kazâlar

İncelediğimiz defterde bulunan Rumeli Eyâleti imdâd-ı hazariyyesi tevzi' defteri sûretinde¹⁰¹ aşağıda görüleceği üzere 104 kazânın adı geçmektedir.

⁹⁷ Halil İncılık, "Rumeli", *DİA*, C. 35, Ankara: TDV, 2008, ss. 232-233. (Bundan sonra: İncılık, "Rumeli"); Sezgin, "Paşa Livası", ss. 183-184.

⁹⁸ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 22.

⁹⁹ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 22.

¹⁰⁰ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 4.

¹⁰¹ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 50-51.

Tablo 2: Rumeli'nin Kazâları

Ağustos	Eğridere
Ahî Çelebi	Filibe
Akova ma'a Yumran(?)	Filorina
Alasonya	Görice
Altun-ili ma'a Gub	Grebene
A[r]g[i]ri Kasrı	Gusine
Arnavud Belgradı	Gümülcine
Aşağı Yar(?)	Horpişte
Avlonya	İhtiman
Aydonat	İlbasan
Beğleyin(?)	İstarova
Bereketlü	İşbur(?) ma'a Leskovdol
Berkofça	İşpat
Bihlişte	İştıp
Bogoniye	İvaranya
Breznik ma'a Voynugân	İznepol
Cum'a	Kalkandelen
Çağlayık ma'a Sarı Şa'bân	Karaferye
Çarşamba	Kavala
Çırpan	Kesriye
Debre-i Bâlâ ma'a zîr	Kıratova ma'a Kumanova
Delvine	Kırçova
Drama	Kolonya
Dubniçe	Koniçe
Dukakin ma'a Dibek	Köprülü
Dumnik	Köstendil
Eğri Bucak	Kuçine

Manastır	Selânik ma‘a Avrathisârı
Margaliç	Sereşnik
Mat	Serfice
Menlik	Siroz
Mezakiye	Sofya
Mızrak	Şhirköyü
Nacak(?) ve Yakova(?)	Şilova(?)
Nasliç	Tepedelen
Nevrekop	Tırgovişi (...)
Ohri	Tırhala
Opar	Tikveş
Ostrova	Timurhisâr
Pazarcık	Tiran ma‘a Akçahisâr
Peremedi	Toyran
Petriç	Turpiçe(?)
Pirlepe ma‘a Morihova	Ustrumca
Platimana	Üsküp
Podgoriçe ma‘a Jabyak	Veleş(?) ma‘a Muraderiçe(?)
Pravişte	Vodine
Prespa	Yanya
Prizrin	Yenice Karasu
Radomir	Yenice-i Vardar
Radovişte	Yenişehir-i Fener
Razlık	Zağra-i Atık
Samakov	Zihne

2.1.3. Sofya

2.1.3.1. Sofya'nın mahalleleri

Sofya ile alakalı yapılan çalışmalardan edindiğimiz bilgilere göre Sofya'nın 1520 yılında 18 tanesi Müslüman olmak üzere 32 mahallesi vardı.¹⁰² Mahalleler umûmiyetle mescitlerin etrafında şekillenmişti. Saruhan Mescidi, Alaca Mescid, Hacı Hamza Mescidi gibi mahalle isimleri bunu desteklemektedir. 1544 yılına gelindiğinde mahalle sayısı 42 oldu. Bunlardan 27'si Müslüman, 11'i Hristiyan, 3'ü Yahûdî, 1'i de Frenk diye bilinen tüccar mahallesi idi. Hristiyan mahalleler genelde Bop Miloş, Bop Mani mahallelerinde olduğu gibi dînî liderlerinin adını taşıyordu. Yahûdî mahallelerinden biri, şehrin eski sâkinleri; diğer ikisi ise Selanik ve İstanbul'dan göç edenlerce kurulmuştu. Frenk ismiyle bilinenler ise aslen Dubrovnikli olup Sofya'da ticaret için bulunanlardı. 1570'te mahalle sayısı 23'ü Müslüman, 14'ü Hristiyan, 4'ü Yahûdî olmak üzere 41'e düştü.¹⁰³ XVI. asrın sonlarında III. Mehmed döneminde ise mahalle sayısı 39'dur.¹⁰⁴

İncelediğimiz defterdeki dört hükme ait listelere göre Sofya'nın 31¹⁰⁵ mahallesi vardır. Bu 31 mahalleden yaklaşık 20'si Mehmet Akif Erdoğan'ın makâlesinde¹⁰⁶ yer alan mahalle isimleriyle aynıdır. Geri kalanların aradan geçen iki asır içinde ismi değişmiş olmalıdır.

¹⁰² Erdoğan, "Onaltıncı Yüzyılda Sofya", s. 3.

¹⁰³ Şahin, "Sofya", s. 345.

¹⁰⁴ Nevin Genç, *XVI. Yüzyıl Sofya Mufassal Tahrir Defterinde Sofya Kazası*, (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 1988. s. 23. (Bundan sonra: Genç, Tahrir Defterinde Sofya); Bu kaynakta 39 mahallenin hâricinde iki zâviye iki de cemaatten bahs edilmektedir. Mahalleleri gösteren tabloda onlar da yer almıştır. Bu tablo esas alındığında Sofya'da mahalle sayısı 43 olmaktadır.

¹⁰⁵ Sicilin yalnızca 32. Sayfasındaki ağnam defteri suretinde yer alan Tâife-i Yahûdiyyân ibâresinden yola çıkarak Yahûdîler'in müstakıl mahallesi olduğu düşünülürse bu sayı 32 olur.

¹⁰⁶ Erdoğan, "Onaltıncı Yüzyılda Sofya", s. 10-12.

Tablo 3: Sofya'nın Mahalleleri

Alaca Mescid	Gül Câmi'	Muhtesibzâde
Alişir	Hâss Biga	Orta Mescid
Bal Bazarı	Hüseyin Ağa	Pop Miloş
Boyras	Kaloyan	Sâ'at-i Atîk
Câmi'-i Atîk	Kara Dânişmend	Saruhan Beğ
Çayır	Kara Şâhin	Sungurlar
el-Hâcc Bayram	Karagöz Beğ	Şeyh u İmâret
el-Hâcc Hamza	Kassâbân	Şücâ' Fakîh
el-Hâcc İlyâs	Kuruçeşme	Tahıl Bazarı
el-Hâcc İsmâil	Mansûr Hoca	Yazıcızâde
el-Hâcc Yahşî		

2.1.3.2. Sofya'nın köyleri

III. Mehmed döneminde hazırlanan mufassal defterde Sofya'ya bağlı köy sayısı 221'dir.¹⁰⁷ Bizim incelediğimiz defterde ise 145 köy kaydedilmiştir.

Tablo 4: Sofya'nın Köyleri

Ağnatiçe	Bernik Kefere
Ak Dânişmend Müslim	Bezdine
Ak Dânişmend Kefere	Birimirçe
Balşa	Bodoğmir
Basaril	Boduyane
Batnofça	Bogdan-dol
Batolya	Bogorov Menzil
Bayhanlu	Botop
Beğler Çiftliği	Boyana
Bermiçrova ma'a Balvan	Bödköfçe
Bernik Müslim	Braykofça

¹⁰⁷ Genç, Tahrir Defterinde Sofya, s. 34

Buçine Kemerçi	Gurmazova
Buçine Küçük	Hân-1 Cedîd Müslim
Buçine-derbend	Hân-1 Cedîd Kefere
Buğdaylı	Hasırcı
Buhova	Herekova
Bukovik	Hrabiska
Burleşe	Hraşnik
Busmaniçe Müslim	Hüseyinlü
Busmaniçe Kefere	İlyaniçe
Celobec	İskriç
Çekañçe	İslafçe
Çereçil	İslatina
Çoryak	İstolnik
Çukurova	İsvodiye
Diragolofça	İvan-Yane
Diragiçova	İvrajdebna
Diragoleşiçe	İzlatoşa
Dîvâne Dâvûd Müslim	Jalava
Dîvâne Dâvûd Kefere	Jelejniçe
Divotine	Jitne
Dobroçin	Kaladiniçe
Doğanova	Kalkas
Eleşniçe	Kamaniçe
Filibofça	Kara Polat
Gaytanova	Katina
Gilyane	Kaziçane
Giniçe	Kırponye
Gradiç	Kiremikofça
Gradoman	Koca Ahmedlü Müslim
Gulyanofça	Koca Ahmedlü Kefere
Guriblan	Koklyane

Komariçe	Ofçin-dol
Kostimbrod Bâlâ	Ogoy
Kostimbrod-zîr	Orlandofça
Kurila	Orman
Küçükoba Müslim	Ormanlu Müslim
Küreci Müslim	Ormanlu Kefere
Küreci Kefere	Osenovlog
Lakatnik	Paniçar
Leskov-dol	Pojareva
Lokorska	Radoy
Lozine-i Bâlâ Müslim	Rakofça
Lozine-i Bâlâ Kefere	Rakofça Küçük
Lozne-i Zîr	Raylova
Lukova	Rebrova
Mahalle-i Mehmed Paşa	Sağırlu Müslim
Maleşofça	Sağırlu Kefere
Malina-i Bâlâ	Sarhabne
Malina-i zîr	Seslafçe
Manastirişte	Sturaç
Maslova	Şuma
Kaçilyane	Tagbol
Meştiçe	Taşkesen Müslim
Mihaleva	Taşkesen Kefere
Mirçayı	Tırnova
Mirov-Yane	Verdikalne
Moşine	Voluyak
Mûsâ Köyü	Voynugofça
Negovan	Yarcelofça
Novasil	Yaylaniçe
Obila	Zemyane
Obradofça	

2.1.3.3. Sofya kadısı

Defterin tutulduğu dönemde Sofya kadısı Çeşmîzâde Yahyâ Efendi'dir.¹⁰⁸ Yahyâ Efendi kendisine gönderilen ferman sûretinden anladığımızı göre Sofya'dan önce Belgrad kadısıdır. Belgrad kadılığından önce İskender Paşa Medresesi müderrisidir. Belgrad'a tayini ise 1166 senesi Zilhicce ayında olmuştur. Anlaşılan iki yıl kadar Belgrad kadılığında kalmıştır.¹⁰⁹ Sofya kadılığı kendisine 27 Rebûlevvel 1170 (20 Aralık 1756) tarihinde tevcih edilmiştir. Yahyâ Efendi'nin adı bu ferman sûretinin hâricinde defterin 1. Sayfasındaki Arapça ibârede, 12. sayfanın sonundaki i'lâmda ve 62. sayfanın sonunda geçmektedir. Bu sonuncusundaki "*Temme'l-makâm. Nemekahü'l-fakîr ileyhi azze şânühû Çeşmîzâde Yahyâ el-kâdî bi-medîne-i Sofya sâbîkan gufîra lehû*"¹¹⁰ ifâdesi kadılık vazîfesinin burada sona erdiğini göstermektedir.

Yahyâ Efendi'nin Sofya'daki kadılık vazîfesi muhtemelen -bu ifâdeden önceki hükmün tarihi olan 22 Cemâziyelâhir 1171 (3 Mart 1758) târihinde hıtâm bulmuş olmalıdır.

2.1.3.4. Muhzır

Lügatte hazır bulunduran huzura getiren manalarına gelen muhzır Osmanlı adlî teşkîlatında genellikle mahkemeye gelmesi gereken kişileri çağıran görevliler için kullanılan bir tabirdir. Muhzır kadının kendisine verdiği celb kağıdıyla, ilgili şahısları mahkemeye çağırırdı. Ayrıca mahkemedeki asayişin temini, âsîlerin yakalanması, kadıların merkeze yazdığı arzların götürülmesi, arzdan sonra (çıkışsa) fermanın getirilmesi gibi başkaca vazifeleri de vardı.

Muhzır, kazâ halkından ve asker kişiler arasından seçilirdi. Kadı uygun gördüğü kişiyi merkeze arz ederdi. Merkezden gelen beratla muhzır vazifeye başlardı. Büyük kadılıklarda muhzır birden fazla olabilirdi.¹¹¹

¹⁰⁸ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 5.

¹⁰⁹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA, Cevdet Adliye (C.ADL). 92-5522 (1166/1753).

¹¹⁰ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 62.

¹¹¹ Recep Ahıskalı, "Muhzır", *DİA*, C. 31, Ankara: TDV, 2006, s. 85. (Bundan sonra: Ahıskalı, "Muhzır").

1169 yılı Şaban ayında yazılan ve 1170 yılı Şevval ayında Sofya'ya ulaşan belgeye¹¹² göre muhızrılardan Mehmed Çelebi kassam muhızırı olarak tayin edilmiştir.

Yukarıda bahsedildiği üzere büyük ve önemli bir Osmanlı şehri olan Sofya'da da birden fazla muhızır var idi. 29 Recep 1170 tarihli bir hüccetin¹¹³ şahitlerinden Mustafa Çelebi, yine 22 Zilkade 1170 tarihli bir hüccetin¹¹⁴ şahitleri arasında görülen Mustafa ve İsmail isimli muhızırlar Sofya Mahkemesi'nde muhızırbaşından başka en az iki veya üç muhızırın daha vazife yaptığını göstermektedir.

2.1.3.5. Yasakçı

Kavas veya kavvas diye de tabir edilen yasakçılar devlet ricalinin önünde giden ve onlara başkalarının yaklaşmasını yasak eden kişilerdi.¹¹⁵ Daha çok elçilik ve konsolosluklarda, bununla beraber banka ve patrikhanelerde koruma görevlisi olarak istihdâm edilirdi. Daha ziyade sefarethanelerde vazifeli olsalar da hemen hemen her yerde âsâyışın temininde bugünkü manada koruma polisi veya özel güvenlik görevlisi gibi çalışırlardı.¹¹⁶ İncelediğimiz defterde daha evvel de bu vazifeyi yapan yeniçeri odabaşısı Hacı Mehmed'e 1171 yılı Safer ayından sene sonuna kadar yasakçılık işlerinin tevcih edildiğini görmekteyiz.¹¹⁷

2.1.3.6. Mütesellim

Osmanlılar'da Tanzimat öncesi dönemde beylerbeyi veya sancak beyinin vekili olan kimselere mütesellim denmekteydi. Mütesellimler kendisine vekâlet ettikleri idâreci adına vergileri toplamakta, onun yetkilerini kullanmaktaydı. Görev süreleri bir yıl olmakla beraber

¹¹² Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 20.

¹¹³ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 86.

¹¹⁴ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 90.

¹¹⁵ "Yasakçı", *Kâmûs-ı Türkî*, (haz: Gündoğdu, Raşit ve Önal Ebul Faruk) İstanbul: Nadir Eserler Kitaplığı, 2015.; "Kavas", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

¹¹⁶ Mehmet Canatar, "Kavas", *DİA*, C. 25, Ankara: TDV, 2002, s. 66. (Bundan sonra: Canatar, "Kavas").

¹¹⁷ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 34.

(incelediğimiz defterde de görüleceği üzere) bu kâideye hemen hemen hiç riayet edilmemekteydi.¹¹⁸

Defterin tutulduğu bir yıl içerisinde Sofya’da birkaç mütesellim vazife yapmıştır. Bunlardan ilki Mehmed Ağa’dır. Şevval 1170 tarihli buyruğudaki “*kemâ-fi'l-evvel livâ-i mezbûrenin mütesellimliği zabt*” diye devam eden ibare Mehmed Ağa’nın bu tarihten evvel de Sofya Mütesellimi olduğunu göstermektedir¹¹⁹ Ancak ilk vazifeye getirildiği tarih belli değildir. Aynı senenin zilhicce ayı guresinde Mehmed Ağa azl edilmiş yerine Said Ağa tayin edilmiştir.¹²⁰ Dört ay sonra yani 1171 yılı Rebiulâhîr ayı başlarında mütesellimliğe İsmail Ağa tayin edilmiştir.¹²¹

2.1.3.7. Yeniçeri serdârı

Taşrada bir eyâlet veyâ sancağa tayin edilen vezir, sancak beyi ve beylerbeyine, donanmanın başı olan kapudan paşaya serdâr denilebildiği gibi herhangi bir zümrenin başına tayin edilen kişiye de serdâr denilmekteydi. Yeniçeri ağaları küçük yerlere, kıdemli ve emektâr yeniçeriler arasından, âsâyîşin teminini sağlayacak kişiler tayin etmekteydiler. Bu kişiler belgelerde yeniçeri serdârı olarak geçmektedir.¹²²

Yeniçeri ağası Mehmed Ağa, daha evvel de Sofya’da yeniçeri serdarlığı vazifesini îfâ eden Ahmed Çavuş Ağa’ya serdarlık vazifesini 1170 yılı Recep ayının başlarında tevcih etmişti.¹²³ Ahmed Çavuş Ağa yaklaşık on ay kadar bu vazifede kalmış ondan sonra bu vazifeye Turnacıbaşı Abdurrahman Ağa getirilmiştir.¹²⁴

2.1.3.8. Kethüdâ yeri

Devlet ve esnaf teşkilatlarında muhtelif görevlilere kethüdâ denilmekteydi. Bu tabir XV. Asırdan itibaren bazı devlet erkânının işlerini yürüten yardımcı manasını kazandı. Yeniçeri kethüdâsı ise İstanbul’da bulunan *kul kethüdâsının* yardımcısı ve vekili durumunda idi¹²⁵.

¹¹⁸ Yücel Özkaya, “Mütesellim”, *DİA*, C. 32, Ankara: TDV, 2006, s. 203.

¹¹⁹ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 22.

¹²⁰ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 28.

¹²¹ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 48.

¹²² Abdülkadir Özcan, “Serdar”, *DİA*, C. 36, Ankara: TDV, 2009, ss. 551-552.

¹²³ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 14.

¹²⁴ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 52.

¹²⁵ Mehmet Canatar, “Kethüda”, *DİA*, C. 25, Ankara: TDV, 2002, ss. 332-333.

1170 yılı Şevval ayının ilk on gününe tarihlenen bir belgeye göre 54. Bölükte günlük 25 akçe ulûfeye mutasarrıf olan Süleyman Ağa, Sofya ve tâbii nâhiyeleri için kethüdâ yeri olarak tayin edilmiştir.¹²⁶ Süleyman Ağa muhtemelen İbrahim Ağa'nın 1171 yılı Cemâziyelâhîrinin ortalarındaki tayinine kadar bu vazifede kalmıştır¹²⁷

2.2. İktisâdî Hayat

2.2.1. Vergiler

Osmanlılar'da vergi için ekseriyetle (bugün vergi veren manasına kullanılan *mükellef* kelimesiyle aynı kökten gelen) *tekâlîf* tâbiri kullanılmaktaydı. Bu vergiler de *tekâlîf-i şer'îyye* ve *tekâlîf-i fevkalâde* olarak olarak iki kısma ayrılıyordu. Fıkıh kitaplarında ayrıntıları anlatılan vergilere *tekâlîf-i şer'îyye*, bunun dışında kalan ve devlet tarafından halka yüklenen vergilere ise *tekâlîf-i fevkalâde* deniyordu. Tekâlîf-i fevkalâde de *tekâlîf-i örfiyye* ve *tekâlîf-i şakka* olarak ikiye ayrılıyordu.¹²⁸ Bu vergilere dair defterde yer alan hükümlere kısaca atıfta bulunacağız.

2.2.1.1. Tekâlîf-i şer'îyye

Tekâlîf-i şer'îyye, teferruatı fıkıh kitaplarında yazılı olan ve İslam Hukûku'na uygun olarak eskiden beri toplanan vergilerdir. Bunlar esas itibariyle zekât, öşür, haraç ve cizye olmak üzere dördtür. Defterimizde de birçoğuna rastladığımız ağnam resmi, ispenç resmi, bad-ı hava ve cürm ü cinâyet gibi yaklaşık seksen çeşit vergi, bu meseleyle alakalı kitaplarda hep şer'î vergilerden addedilmiştir.¹²⁹

Tekâlîf-i örfiyye ise bilhâssa savaş yıllarında ihtyâca göre alınan vergileri ifâde etmekteydi.

2.2.1.1.1. Ağnam resmi

Şer'î vergilerden sayılan ağnam resmi, kayıtlarda *âdet-i ağnam* veya *ağnam* kelimesinin müfrediyle *resm-i ganem* şekillerinde geçmekteydi.

¹²⁶ Sofya Şer'îyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 26

¹²⁷ Sofya Şer'îyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 58.

¹²⁸ Ahmet Tabakoğlu, "Tekâlîf", *DİA*, C. 40, Ankara: TDV, 2011, s. 336. (Bundan sonra: Tabakoğlu, "Tekâlîf")

¹²⁹ "Tekâlîf-i Şer'îyye", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

Genellikle koyunlar yavruladıktan sonra, nisan veya mayıs aylarında tahsil edilirdi. Tahsil miktarı zaman içerisinde değişiklik göstermiştir. Yine farklı sancaklarda farklı miktarlarda tahsil edilmiştir.¹³⁰

Defterde geçen ağnam resmi hakkında bilgi vermeden önce İstanbul ahalisinin et ihtiyacında Sofya'nın yerine ve bununla ilgili hükümlere temas etmek yerinde olacaktır.

İstanbul'un hubûbattan sonra en önemli ikinci iaşe maddesi et idi ve birçok düzenlemeyi gerektiriyordu. Bu düzenlemelerden en önemlisi celepkeşan sistemi idi. Bu sisteme göre devlet, koyunların toplanıp son tüketiciye ulaşmasına kadar bütün sürece nezaret ediyordu. Celepkeşler hizmetleri karşılığında bütün fevkalade vergilerden muaf tutuluyordu. Neticede celepkeşler, koyunları kestiriyor ve buna dair kendilerine bir belge ile koyunların ücreti veriliyordu¹³¹ İstanbul'a eskiden beri et tedarik eden önemli şehirlerden biri de Sofya'dır. 1170 yılı Cemâziyelâhir ayı ortalarında yazılıp Sofya'ya gönderilen fermana da bu açıkça dile getirilmiş, İstanbul'da et sıkıntısı çekilmemesi için celepkeşlerin bir an evvel koyunlarıyla beraber İstanbul'a sevk edilmesi emredilmiş. Hattâ o kadar tenbih edilmiş ki bir an bile yollarda duraklanılmaması istenmiş. Yine celepkeşlerden yukarıda da izah edildiği vech üzere yollarda herhangi bir vergi alınmayacağı, İstanbul'da koyunlarını satıp derhal paralarını alabilecekleri ifade edilmiş.¹³²

Yine 1170 yılı Cemaziyelahir ayı sonlarında yazılan bir fermana göre Kesriye Kazası âyanından Mehmed Bey'in Rumeli Dîvânı'na götürülüp ahâli ile dâvâları görülürken oğlu Hüseyin de çağrılmış. Hüseyin de 1169 senesine mahsub tahsili gereken celebkeşân malı, zimmetine geçirdiği beş bin kuruş ve tahsil defteri yanında olduğu için korkmuş ve kaçmıştır. Bu durumu Şehirköyü Kazâsı nâibi Derviş Ali, bir mektupla haber vermiş. Mektup üzerine ferman yazılmış ve Hüseyin'in bulunduğu yerde alıkonulması emredilmiş.¹³³

¹³⁰ Feridun Emecen, "Ağnam Resmi", *DİA*, C.1, Ankara: TDV, 1988, s. 478. (Bundan sonra: Emecen, "Ağnam Resmi")

¹³¹ Ahmet Uzun, "Osmanlı Devleti'nde Şehir Ekonomisi ve İaşe", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 6 (2006), ss. 226-227.

¹³² Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 11-12.

¹³³ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 16.

Fermanın tahririnden bir ay sonra (muhtemelen ferman Rumeli'ye gelince) Hüseyin'in Sofya Mahkemesi'nde murâfaa olunmasını emreden bir buyruldu gönderilmiştir.¹³⁴

Celepkeşler her ne kadar fevkalâde vergilerden muaf idiyeler de bedel-i ağnâm-ı celebkeşân resmini vermek zorunda idiler.¹³⁵ Sicilde ağnam resmiyle alâkalı bir adet ferman ve iki adet de tevzi defteri bulunmaktadır. 21 Zilhicce 1170 (6 Eylül 1757) tarihli fermana göre 1171 senesine mahsub olmak üzere Sofya'da 7474, Şehirköyü'nde 2513, Berkofça'da 1642, İznepol ve Breznik'te 373'er, Razlık'ta 3321, İhtiman'da 635 ve Samakov'da 710 olmak üzere bu sekiz kazada toplam 17041 adet celepkeşân ağnâmı bulunmaktadır. Bu ağnamın her bir re'sinden otuz altışar akçe mîrî ve sekizer akçe âdet-i gulâmiyye ve dörder akçe vech-i ma'âş ki toplam kırk sekiz akçe ağnam resmi verilecektir. Yine tahsil esnasında mîrî için tahsil edilen akçenin her yüz sekizinden bir esedi ve eşrefî cedîd ve frengî altını aldırılacaktır.¹³⁶

Fermânın hemen devamına kaydedilmiş defterlerin ilkinde Sofya'nın mahallelerine¹³⁷ diğerinde ise köylerine¹³⁸ ait ağnam bedelleri verilmiştir.

2.2.1.1.2. Cizye

Cizye, İslam devletlerinde gayrimüslim tebaanın erkeklerinden alınan vergidir. Osmanlılar da XVI. asra kadar bunun yerine *haraç* tabirini kullanmışlardır. Bu vergiyi toplayan kişiye önceleri *harâcî* veyâ *haraççı* daha sonra ise *cizyedâr* deniyordu. Kadıların kontrolünde bulunup onlar tarafından toplandığı da olurdu. Cizye gelirleri genellikle askerî maksatlar için harcanıyordu. Bazen de (defterimizdeki örneklerde olduğu gibi) askere yapılan ödemelerde kullanılıyordu. Bir yer fethedildiğinde tahrir yapılır ve cizye mükellefleri *defter-i cizye-i gebrân* isimli deftere kaydedilirdi. Bu cizye mükellefleri mâlî imkânlarına göre *a'lâ*, *evsat* ve *ednâ* şeklinde üç sınıfa ayrılıyordu.¹³⁹

¹³⁴ Sofya Şer'iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 17.

¹³⁵ Emecen, "Ağnam Resmi", s. 478.

¹³⁶ Sofya Şer'iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 31.

¹³⁷ Sofya Şer'iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 32.

¹³⁸ Sofya Şer'iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 32-33.

¹³⁹ Halil İnalçık, "Cizye (Osmanlılar'da Cizye)", *DİA*, C. 8, Ankara: TDV, 1993, ss. 45-46.

Defterde cizye ile alakalı altı belge bulunmaktadır. Bunlardan ilki kapıkullarının 1170 senesi masar ve recec mevâcibine harcanacak olan cizyenin tahsîlinden bahsetmektedir. 12 Cemâziyelevvel 1170 tarihinde yazılan bu fermanda Sofya cizyesinin otuz bin guruş olan ilk taksitinin Recep ayı ortasına kadar hazineye teslimi istenmektedir.¹⁴⁰

2 Şâban 1170 tarihli buyruhduda, bugün yarın diyerek ellerindeki cizyeyi vermekte geciken deruhdecilerin bu cizyeleri bir an evvel yerine ulaştırmaları istenmiştir.¹⁴¹

19 Zilhicce 1170 tarihinde kaleme alınan temessükte Üsküb nâzırı¹⁴² Feyzullâh Efendi, 1171 senesi için Sofya ve İznepol ve Breznik mukâyesesi olan Kıbtîlerin mukâta'a ve cizye ve cürm-i cinâyet ve bâd-ı havâlarının tahsîlinin kendisine iltizam temessükü getiren Abdülfettah ve Mustafa Ağa'ya, deruhde edildiğini bildirmektedir.¹⁴³

22 Zilhicce 1170 tarihinde 1172 senesi Sofya, İznepol, Breznik, Berkofça ve İzladi cizyelerini toplamak üzere Ahmed isimli şahsa berat verilmiştir.¹⁴⁴

Geçmiş sayfalarda da temas edildiği üzere 16 Safer 1171'de (30 Ekim 1757) Sultan III. Osman vefat etmiş ve Onun yerine Sultan III. Mustafa tahta oturmuştu.¹⁴⁵ Cizyedâr Ahmed Efendi'nin Dîvân-ı Hümâyûn'a mürâcaatı üzere yazılan 9 Rebûlevvel 1171 târihli fermânda, berâtlar yenilenene kadar cizye husûsunda Sultan Osman zamânında verilen berâta göre amel edilmesi emredilmiştir.¹⁴⁶

Yukarıda ilk zikrettiğimiz fermanda olduğu gibi 12 Cemâziyelâhir 1171 tarihinde yazılan fermanla 1171 senesi masar ve recec kapıkulları mevâcibine harcanacak olan Sofya cizyesinin otuz beş bin kuruşluk ilk taksitinin bir an evvel hazîneye ulaştırılması emredilmektedir.¹⁴⁷

¹⁴⁰ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 13-14.

¹⁴¹ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 17.

¹⁴² Buradaki nâzır ya Üsküb Defterdârı'nı yahut mukâtaa nâzırını ifâde etmektedir. Bkz. Mehmet Genç, "Nâzır", *DİA*, C. 32, Ankara: TDV, 2006, s. 449-450.

¹⁴³ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 29.

¹⁴⁴ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 38-39.

¹⁴⁵ Sarıcaoğlu, "Osman III", s. 458.

¹⁴⁶ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 44-45.

¹⁴⁷ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 57-58.

Son belge Arnabud Hasan Ağa isminde bir mültezimin hucdet kayıdır. Hasan Ağa Yaylak-ı sagır nâhiyesinin yedi bin iki yüz kırk dokuz kuruş olan cizyesini cizyedâr Ahmed Ağa'ya teslim etmiş ve bunu da 28 Safer 1171 tarihinde sicile işlettirmiştir.¹⁴⁸

2.2.1.1.3. İspenç

Kaynaklarda *ispence* diye de geçen ispenç vergisi de cizye gibi gayrimüslimlerden alınıyordu. İspenç, ortaya çıkışı itibariyle Rumeli'ye mahsus bir vergidir. Ancak sonraları Doğu Anadolu'nun alınmasıyla oradaki Hristiyan tebaadan da tahsil edilmiştir. Orta ve Batı Anadolu'da ise ispenç vergisine birkaç istisna dışında hiç rastlanmamıştır. Genellikle timar sahibinin gelirleri arasında yer alan ispencin doğrudan hazineye intikal ettiği de oluyordu.¹⁴⁹

Defterde ispençle alakalı tek bir kayıt vardır. Rumeli kaymakamı tarafından 1171 Muharremi'nde gönderilen buyruhduda Sofya'daki zimmîlerden alınması gereken 1171 senesi ispencinin vaktinin yaklaştığı bildirilmektedir. Ayrıca Sofya dışında başka kazâlara çıkılmaması ve kimseden fazla vergi alınmaması tenbihlenmiştir.¹⁵⁰

2.2.1.2. Tekâlîf-i fevkalâde

Tekâlîf-i fevkalâde, kitaplarda, devletin fevkalâde ihtiyaçları için hükümdarların emriyle konulan vergiler olarak tarif edilmiştir. Fevkalâde vergiler de örfî ve şâkka olmak üzere iki şekilde incelenmiştir.

2.2.1.2.1. Tekâlîf-i örfiyye

Tekâlîf-i örfiyye, harp zamanı, iktisâdî bunalımlar gibi fevkalâde zamanlarda ihtiyaca binaen toplanan ve kitaplarda İslam Hukuku'na muvafık olduğu ifade edilen vergilerdir. Her ne kadar önceleri düzenli olarak toplanmadığı ifade edilse de ilerleyen asırlarda birbiri arkasına gelen harpler yüzünden fevkalâdelikten çıkmış âdî vergi halini almıştır. Belki bu

¹⁴⁸ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 98.

¹⁴⁹ Halil İnalçık, "İspence", *DİA*, C. 23, Ankara: TDV, 2001.

¹⁵⁰ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 34.

sebepden dolaydır ki belgelerde *tekâlif-i örfiyye* yerinde *tekâlif-i âdiye* yahut *mu'tâde* ifâdelerinin kullanıldığı da olmuştur.¹⁵¹

Sayı 97'ye kadar çıkan¹⁵² tekâlif-i örfiyye çeşitlerinden defterimizde geçen hükümlere atıfla Sofya'dan tahsil edilen örfî vergiler hakkında tespitlerde bulunmaya çalışacağız.

2.2.1.2.1.1. Mu'tâde¹⁵³

Defterde mu'tâde ifâdesinin geçtiği üç hüküm bulunmaktadır. Üçü de buyruldu sureti olan hükümlerde mu'tâdelerin bir an evvel ödenmesi emredilmektedir. Bunlardan ilki Rumeli Eyâleti kaymakamı İsmail Ağa imzalı ve 1170 yılı Zilhicce ayının 7'sinde¹⁵⁴, ikincisi 1171 yılı Safer ayının sonlarında¹⁵⁵ üçüncüsü ise aynı yılın Rebûlevvel ayının 24'ünde¹⁵⁶ gönderilmiştir.

2.2.1.2.1.2. Avâriz ve bedel-i nüzül

Avâriz-ı dîvâniye olarak da zikredilen avâriz, isminden de anlaşılacağı üzere fevkalâde hallerde (ki ekseriyetle seferdeki ordunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere) aynî, nakdî veya bedenî hizmet şeklinde hem Müslüman hem de gayrimüslimlerden tahsil edilen bir vergiydi. Önceleri bu şekilde ârizî olan vergi, 1578'de Safevîlerle on iki yıl devam eden masraflı savaş sürecinde dâimî hâle gelmiştir.¹⁵⁷

Avâriz türünden bir vergi olan nüzül, ordunun iâşesini temin için belli menzillerde istenen un ve arpanın hazırlanması maksadıyla ortaya çıkmıştır. Bir savaş kararı alındığında ordunun ilerleyeceği güzergâh önceden belirlenirdi. İstenen nüzül zahiresi tahsildar tarafından menzile getirilerek nüzül eminine teslim edilir yahut ordu güzergâhındaki zahire ambarlarında depolanırdı. XVI. asır sonlarına doğru nakliye masraflarının yüksek oluşu

¹⁵¹ Tabakoğlu, "Tekâlif", s. 336.

¹⁵² "Tekâlif-i Örfiyye", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

¹⁵³ Az evvel tekâlif-i örfiyye yerinde tekâlif-i âdiyye yahut mu'tâde ifâdelerinin kullanıldığını ifâde etmiştik. Defterde mu'tâde tâbirinin geçtiği hükümleri bir yere yerleştirebilmek açısından bu başlık altında izah etme gereği duyduk.

¹⁵⁴ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 28-29.

¹⁵⁵ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 41.

¹⁵⁶ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 45.

¹⁵⁷ Özer Küpeli, "Klasik Tahrirden Avâriz Tahririne Geçiş Sürecinde Tipik Bir Örnek: 1604 Tarihli Manyas Kazası Avâriz Defteri", *Belgeler*, C. 32, S. 36 (2011), s. 114.

halka büyük külfet vermesi gibi sebeplerle uzak bölgelerden nakit olarak da tahsil edilmeye başlandı. *Bedel-i nüzül* ifâdesi de buna işaret etmektedir. Nüzül bedelleri XVII. asrın bilhassa ikinci yarısından sonra hazinenin önemli bir kalemini oluşturdu.¹⁵⁸

Defterde bulunan avâriz ve bedel-i nüzül ile alâkalı belgeler ise şu şekildedir. 1170 senesi avârizi için tahsildâr Abdi Ağa vazîfelendirilmiş fakat bu şahıs reâyâyâya harcadım gibi türlü bahâneler ileri sürerek altı bin kuruşluk avârizi göndermemekte ısrâr etmiştir. Bunun netîcesinde birer ay arayla iki defâ ferman gönderilmiştir. Avâriz mâlını teslim etmediğinde Eğridere Palankası'na nefy edileceği bildirilmiştir.¹⁵⁹

1171 yılı Muharrem ayının 9'unda avârizin¹⁶⁰ 12'sinde ise bedel-i nüzülün¹⁶¹ tahsillerine dâir iki fermân yazılmıştır. Bu fermânlara göre Sofya'nın beş yüz altmış yedi buçuk ve bir sülüs avâriz ve bedel-i nüzül hânesi vardır. Her bir avâriz hânesinden üç yüz yirmi beş akçe, bedel-i nüzül hânesinden ise altı yüz akçe tahsîl edilecektir.

1171 senesi avâriz ve bedel-i nüzülü ise 3 Safer 1171 târihinde Matbah-ı Âmire emîni olan Abdürrahim Bey'e deruhde olunmuş. Sofya mahallelerinin avâriz ve bedel-i nüzül tahsîli için Abdürrahim Bey tarafından Süleyman Ağa vazîfelendirilmiştir. Süleyman Ağa'nın eline verilen defterde 24 mahalle kayıtlıdır. Yine bu kayda göre beher hâneye 1005 meblağ isâbet etmiştir.¹⁶² Aynı târihte Süleyman Ağa'ya Sofya'nın köyleri avârizi için de bir defter verilmiştir. Bu defterde 125 köy kayıtlıdır. Beher hâneye 23 guruş 3 para isâbet etmiştir.¹⁶³

2.2.1.2.1.3. İmdâd-ı hazariyye

1683 Viyana Muhasarası ile başlayan ve yıllarca süren savaşların hazineye yük getirmesi sebebiyle varlıklı kişilerden imdâdiyye adı altında yeni bir vergi tahsiline başvurulmuştur. Önceleri sefer zamanlarında tahsil edilen ve *imdâd-ı seferiyye* adını taşıyan vergi XVIII. asırdan itibaren

¹⁵⁸ Ömer İşbilir, "Nüzül", *DİA*, C. 33, Ankara: TDV, 2007, ss. 311-312.; Feridun Emecen, "Bedel", *DİA*, C. 5, Ankara: TDV, 1992.

¹⁵⁹ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 9-10.

¹⁶⁰ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 34-35.

¹⁶¹ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 35.

¹⁶² Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 36.

¹⁶³ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 36-37.

imdâd-ı seferiyye ve *imdâd-ı hazariyye* şeklinde ikiye ayrılmıştır. İlk defa 1718 yılında tahsil edilen *hazariyye*, *seferiyyenin* yaklaşık yarısı miktarında idi. *Seferiyye* tek seferde ödenmesi gerekirken *hazariyye* iki bazen de üç taksitte ödeniyordu. Defterimizin tarihine çok yakın olan 1750 yılında Anadolu Eyâleti imdâd-ı hazariyyesi 62.504 kuruş idi.¹⁶⁴ Defterde 1757 yılı Rumeli hazariyyesinin 50.000 kuruş olduğu görülmektedir.

Defterde bulunan hazariyye ile alakalı belgelere gelince, 1170 yılı imdâd-ı hazariyyesinin vakti geçmekte olan ikinci taksitinin bir an evvel ödenmesinin istendiği buyrulduya göre Sofya'nın 1170 yılı imdâdiyyesi 250 kuruş hazariyye, 25 kuruş harc-ı bâb ve 200 kuruş mübâşiriyye olmak üzere toplam 475 kuruştur.¹⁶⁵ 1171 yılı imdâd-ı hazariyyesinin ilk taksiti için ödenmesi gereken meblağ 1170 yılı ikinci taksitiyle aynıdır.¹⁶⁶ Rumeli Eyâleti'nin tamâmı için ise 1171 yılı hazariyyesi 25'er binlik iki taksit olmak üzere 50.000 kuruştur.¹⁶⁷ Rumeli Eyâleti'nin kazâlarına isâbet eden hazariyyelerin kayd olunduğu belgede Sofya'ya ait hazariyye 500 kuruştur ki yukarıda bir taksitinin 250 kuruş olduğu zikredilmişti.

2.2.1.2.1.4. Cebelü bedeliyyesi

Bilindiği üzere timar, zeâmet ve hâs sâhipleri sefer esnâsında savaşa katılmak üzere tam teçhizatlı asker yetiştirir ve buna *cebelü* denirdi.¹⁶⁸ Sipahiler, gelirleri *cebelü* yetiştirecek miktarı aştığı halde *cebelü* çıkartmazlarsa ona bedel olarak *cebelü bedeliyyesi* isminde bir vergi talep edilirdi.¹⁶⁹

Defterde bu vergiye dâir tek hüküm 1171 yılı Rebûlevvel ayının 10'unda yazılan ferman suretidir. Ferman, 1171 yılı *cebelü bedeliyyeleri* tahsildârı Süleyman'ın arzuhâline binâen yazılmıştır. Arzuhâlde bildirildiğine göre zeâmet ve timar sahiplerinden bazıları, “*zeâmetlerimiz çürüktür, hâsıl olmamıştır*” diyerek bazıları da “*biz Âsitâne'ye gidip kendimiz teslim ederiz*” diyerek *cebelü bedeliyyelerini* ödememekte ısrâr

¹⁶⁴ Ahmet Tabakoğlu, “İmdadiyye”, *DİA*, C. 22, Ankara: TDV, 2000, ss. 221-222.

¹⁶⁵ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 8.

¹⁶⁶ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 30.

¹⁶⁷ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 49-50.

¹⁶⁸ “Cebelü Bedeliyyesi”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

¹⁶⁹ Feridun Emecen, “Cebelü”, *DİA*, C. 7, Ankara: TDV, 1993, s. 189.

etmektedirler. Böyle boş bahâneler ileri sürenlerden bu bedellerin bir an evvel tahsil edilmesi emredilmektedir.¹⁷⁰

2.2.1.2.2. *Tekâlîf-i şâkka*

Tekâlîf-i fevkalâdenin ikinci kısmı olarak zikredilen tekâlîf-i şâkka İslam Hukûku'na muvafık olmayan vergilerdir.¹⁷¹ Belgelerde geçtiği üzere kudûmiyye, devir nâmı, kaftan-bahâ, zahire-bahâ, na'1-bahâ ve oşr-i diyet gibi isimlerle zikredilen bu vergiler adâletnâmelerle yasaklanmıştır.¹⁷² Adâletnâme ismindeki bu belgeler esâsında fermânlarla aynı özelliktedir. Doğrudan doğruya bütün idarecilere hitap ederdi. Adâletnâmelerin neşri, yaygın hâle gelen suiistimaller veya padişaha yapılan şikâyetler neticesinde vâki olurdu. Ayrıca tahta yeni cülûs eden pâdişah da adâletle hükmetmek istediğini göstermek adına adâletnâme çıkarabilirdi.¹⁷³

İncelediğimiz defterde de kaynaklarda anlatıldığı şekilde yazılmış üç adet adâletnâme mevcuttur.

1171 yılı Rebûlevvel ayında yazılan bu üç adâletnâmede de genel itibariyle Rumeli'deki bazı idârecilerin kaftân-bahâ, zahîre-bahâ, dösemebahâ, mübâşiriyye ve kudûmiyye ve sâir bahanelerle tahsiline cevaz verilmeyen vergiler topladığının işitildiği ve i'lâm edildiği ifade edilmektedir. Eğer bu vergiler alınmışsa derhal iâde edilmesi ve iâde edildiğine dâir kayıt tutulması ve bu kaydın bir suretinin İstanbul'a gönderilmesi emredilmektedir. Yine bu adâletnâmelerde emredilenlere itâat etmeyen idârecilerin pâyelerine göre ne tür cezaya çarptırılacakları ceza çeşitleri de ayrıca ifade edilmektedir.¹⁷⁴

2.2.2. *Sofya Gümrüğü*

Günümüzde uluslararası ticareti alâkadar eden gümrük ve gümrük vergisi, sanayi öncesi devirde hem Osmanlı'da hem de Avrupa'da ülke içi ticârette de bahis mevzuu idi. Dolayısıyla hâricî gümrüklerin yanında dâhilî gümrükler de vardı. Osmanlı gümrükleri sahil, kara ve sınır gümrükleri

¹⁷⁰ Sofya Şer'iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 45-46.

¹⁷¹ "Tekâlîf-i Şâkka", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

¹⁷² Tabakoğlu, "Tekâlîf", s. 337.

¹⁷³ Halil İnalçık, "Adâletnâme", *DİA*, C. 1, Ankara: TDV, 1988, s.346.

¹⁷⁴ Sofya Şer'iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 48-55.

olarak üçe ayrılıyordu. Kara gümrükleri genelde iç ticâreti, sahil gümrükleri ise hem iç hem de dış ticâreti alâkadar ediyordu. Bursa, Erzurum, Bağdat, Şam, Edirne, Belgrad, Sofya gibi büyük şehirlerden başka, küçük yerleşim yerlerinde de gümrükler bulunurdu. Bu küçük gümrükler belgelerde -az sonra temas edeceğimiz belgede olduğu gibi- ve *tevâbi'i* ifâdesiyle zikredilirdi. Gümrüklerin idâresi iltizamla yürütülürdü ve açık arttırma yoluyla yapılırdı. Gümrüğün mültezimi olan *gümrük emini*, devletin memuru statüsündeydi.¹⁷⁵

İncelediğimiz dönemde Sofya ve Sofya'ya bağlı yerlerin *gümrük emîni* Molla Ahmed isimli şahıstır. 1170 yılında da *gümrük emini* olan Molla Ahmed'e Sofya Gümrüğü 1171'in Mart ayından Şubatı'na kadar iltizam edilmiş. İltizam bedeli olarak yüz altmış kuruş tahsil edilmiştir.¹⁷⁶

2.2.3. *Narh Kayıtları*

Narh, kısaca mal ve hizmetlerde devletin koyduğu tavan fiyat uygulamasıdır. Her zaman aynı titizlikle uygulanamasa da padişah ve sadrazamlar narha son derece önem vermişlerdir. Çarşamba günleri esnafı denetleyip narha uymayanları cezalandırdıkları bilinmektedir. Narh, mevsimlik hattâ günlük olarak değişebilmekteydi. Meselâ meyve fiyatları mevsimlik değişirdi. Et ve süt ile bunların mamullerinin fiyatı yaz için ayrı kış için ayrı tespit edilirdi. Ete Hıdırellez'den birkaç gün önce narh konur ve ilk kuzu Hıdırellez'de kesilirdi. Savaş, tabîî afet gibi hârikulâde hallerde narha ayarlama getirilirdi. Narh koyma işinde vazifeli en önemli kişi muhtesib idi. Muhtesib, ilgili esnafın görüşlerini alır, kadıya danışarak narh koyardı. Narh kayıtları genellikle sicillerin arka ve (bizim defterimizde olduğu gibi) ön taraflarında bulunurdu.¹⁷⁷

Defterimizde üç adet narh kaydı vardır. İlki 10 Şaban 1170 tarihli et ve süt narhıdır. Bu tarih mîlâdî olarak 30 Nisan 1757 tarihine tekâbül etmektedir ki yukarıda bahsedildiği üzere bu tarih Hıdırellez'den altı gün

¹⁷⁵ Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlılar'da Gümrük", *DİA*, C. 14, Ankara: TDV, 1996, ss. 263-266.

¹⁷⁶ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 57.

¹⁷⁷ Mübahat S. Kütükoğlu, "Narh", *DİA*, C. 32, Ankara: TDV, 2006, s.390. (Bundan sonra: Kütükoğlu, "Narh")

evveldir.¹⁷⁸ İkinci kayıt 25 Rebûlevvel 1171 tarihine aittir. Bu tarih 7 Aralık 1757 ye tekâbül etmektedir ki bu, mezkûr narhın kış için konulduğu zannını uyandırmaktadır. Bu kayıta et, süt ve un mâmülleriyle bazı kuru bakliyatın narhı verilmiştir.¹⁷⁹ Bir diğer kayıt ise Tekirdağ'dan gelen meyvenin narhına aittir. Burada ürünlerin altında bâzergân için ayrı fiyat bakkâl için ayrı fiyat konulmuş ve ayrıca ikisinin toplamı yazılmıştır. *Bâzergân* veyâ *bezirgân* Osmanlılar'da büyük şehirlerin dışarıdan gelen sanayi maddeleri ve mâmül eşyâlarını temin eden kişiler için kullanılan bir tabirdir.¹⁸⁰ Husûsiyle dışarıdan gelen mallar için toptancıyla perâkencilerin fiyatları farklı idi ve bu şekilde kaydedilmekteydi.¹⁸¹

2.2.4. Dellâlbaşı

Osmanlı'da bir haberi halka duyuran ve ticarete alıcı ile satıcıya aracılık eden iki ayrı dellâl var idi. Bu dellâllar dellâlbaşıya bağlı idi. Dellâllar alıcı arayan tüccarı ve satıcı arayan şahsı bulur ve aralarındaki muameleyi gerçekleştirirdi.¹⁸²

Defterimizdeki kayıtlardan Sofya'da dellalbaşısı olarak önce Abdurrahman bin Osman'ı, onun vefatıyla da oğlu Hüseyin'i görmekteyiz.¹⁸³ Sofya'da dellalbaşısına bağlı başka dellallar da vardır. Bunlar dellal Süleyman ve onun vefatıyla yerine geçen Göricele Abdülaziz¹⁸⁴ ile dellal çavuş Osman Beşe'dir.¹⁸⁵ Ayrıca tereke kayıtlarından anlaşılıyor ki terekelerin satışında da dellâllar vazifelidir ve terekenin kıymetine göre dellâliye ücreti almaktadırlar.

2.2.5. Menzil

Ulaşım ve haberleşmede yollar bugün olduğu gibi geçmişte de çok büyük ehemmiyeti haiz idi. Osmanlı zamanında yollar, İstanbul merkez olmak üzere Anadolu ve Rumeli'de üç kol halinde ilerliyordu. Bu anayollar

¹⁷⁸ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 3.

¹⁷⁹ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 3.

¹⁸⁰ Mehmet İpşirli, "Bezirgan", *DİA*, C. 6, Ankara: TDV, 1992, s. 103.

¹⁸¹ Kütükoğlu, "Narh", s. 390.

¹⁸² Yusuf Halaçoğlu, "Dellal", *DİA*, C. 9, Ankara: TDV, 1994, ss. 145-146.

¹⁸³ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 56.

¹⁸⁴ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 1.

¹⁸⁵ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 113.

sağ kol, orta kol ve sol kol diye isimlendiriliyordu.¹⁸⁶ Yollar üzerinde konaklama ve çeşitli ihtiyaçların giderilmesi için belirli aralıklarla menzil adı verilen tesisler inşa edilmişti. Sofya, Rumeli'nin orta kol güzergâhında bulunuyordu. Rumeli'deki üç ana yoldan en önemlisi de orta kol idi. Bu yol Roma döneminde askerî maksatla inşa edilmişti. Adı da zaten *Via Militaris* (askerî yol) idi. Osmanlılar Rumeli'ye geçtiklerinde yeni yerlerin fethinde bu eski yollardan yararlandılar. Balkanlar'ın belkemiğini oluşturan orta yola hâkim olmak Balkanlar'a hâkim olmak demektir. Adından da anlaşılacağı üzere daha çok askerî gâyeler için kullanılan yol aynı zamanda ticaret, haberleşme ve hac yolculuğu için de kullanılmakta idi.¹⁸⁷

Sofya Menzili İstanbul'u Belgrad'a bağlayan bu ana yolun mühim bir noktasını teşkil ediyordu. Bunu çalıştığımız defterde bulunan in'âmât defterlerinden de anlamaktayız.¹⁸⁸

Menzillerde; menzilci, menzil kethüdâsı, ahur kethüdâsı, seyis, odacı, sürücü, aşçı gibi ünvanlarla birçok kişi vazife yapmakta idi. Bütün bu vazifelileri ve menzili idare eden ise menzilci idi.¹⁸⁹

Çalıştığımız dönem itibariyle Sofya Menzili'nde vazifeli menzilci, Hüseyin Ağa'dır. Hüseyin Ağa'ya bu vazifenin verildiğine dair belge tarihsizdir ve yarım bırakılmıştır. Ancak bu belgenin, daha sonradan restorasyon esnasında ters yapılandırılan ilk yaprağın başında olması, müteakip belgelerin 1170 yılı Şaban ve Ramazan aylarında kaydedilmiş olması, Hüseyin Ağa'ya 1170 yılı Şaban ayından önceki bir tarihte menzillik vazifesinin verildiği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Yine bu belgede geçen "*kemâ-fi's-sâbık*" ifadesi Hüseyin Ağa'nın bu tarihten önce de aynı vazifede

¹⁸⁶ Yusuf Halaçoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Menzil Teşkilatı Hakkında Bazı Mülâhazalar", *Osmanlı Araştırmaları*, S. 2, (1981), s. 123. (Bundan sonra: Halaçoğlu, "Menzil Hakkında Mülâhazalar")

¹⁸⁷ Mehmet Fatih Müderrisoğlu, "Menzil Kavramı ve Osmanlı Devleti'nde Menzil Yerleşimleri", *Türkler*, C. 10, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 922. (Bundan sonra: Müderrisoğlu, "Osmanlı Menzil Yerleşimleri")

¹⁸⁸ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 109-111.

¹⁸⁹ İzzet Sak ve Cemal Çetin, "XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 16, (2004), s. 190. (Bundan sonra: Sak ve Çetin, "Akşehir Menzilleri Örneği")

olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca bu belgeden anlaşıldığına göre Hüseyin Ağa'nın kayınpederi Hacı Derviş Ağa isminde bir zattır.¹⁹⁰

Hüseyin Ağa'nın vefatından sonra 1171 yılının Muharrrem ayı başlarında onun yerine oğlu Ali Ağa menzilci olmuştur.¹⁹¹

2.2.6. Tîmâr

Defterimizde tîmara dair cebelü bedeliyye başlığı altında temas ettiğimiz belgelerden başka üç adet ferman sûreti bulunmaktadır. Bu fermânların üçü de aynı meseleye dairdir. Sofya'nın Drimşa köyü ve gayriden geliri 3500 akçe olan tîmarın sahibi Bayram birkaç seneden beri tîmârına rağbet etmemiş. Buna binâen Bayram, sağ kol alay beyi Ahmed ve diğer zeâmet ve tîmar sahipleri tarafından Dîvân-ı Hümâyûn'a şikâyet edilmiş. Şikâyet üzerine, mezkûr tîmar, Bayram'dan alınmış ve onun mülâzimlerinden Muslu'ya tevcih edilmiş. Fakat Bayram, tîmardan vaz geçmemiş. Bunun üzerine Muslu da Divân-ı Hümâyûn'a şikâyetçi olmuş. Şikâyet üzerine yazılan son fermanla, Bayram'ın (tîmarın Muslu'ya tevcihinden sonraki tarihlerde) elde ettiği gelirlerin kendisinden alınması ve bu hususta kimsenin dahline müsamaha gösterilmemesi emredilmektedir.¹⁹²

2.2.7. Ticaret

2.2.7.1. Ortaklık

Kara Dânişmend Mahallesi sâkinlerinden Ahmed Beşe 1147 yılında 100 kuruluş sermaye ile pazarbaşı Molla Süleyman'a ortak olmuş. Ahmed Beşe kazandıkları parayı ve sermayesini Molla Süleyman'dan talep etmiş fakat alamamış ve aralarında husumet peydâ olmuş. Muslihûn vasıtasıyla bazı emlak ve bir miktar paranın Ahmed'e ve borçlularına verilmesiyle dâvâ neticelenmiş.¹⁹³

2.2.7.2. Alım-satım

Muhtesibzâde Mahallesi sâkinlerinden Sâbûnî Ali Beşe, kendisine Fâtıma bint-i el-Hâcc Ali'den mîras kalan mülklerini Hüseyin Sipâhî bin

¹⁹⁰ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. V.

¹⁹¹ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 2.

¹⁹² Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 39-41.

¹⁹³ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 86.

Yusuf'a 400 kuruşa satmış. Taraflar bu alım satımı mahkemeye tescil ettirmişler.¹⁹⁴

Alişir Mahallesi'nden Meyhâneci Mişo borçlu olarak ölmüş. Terekesi de borcuna yetmemiş. Mişo'ya ait mülk müzâyede usulüyle 150 kuruşa kadı tarafından el-Hâcc Mehmed'e satılmış.¹⁹⁵

2.3. Sosyal ve Dînî Hayat

2.3.1. Müftü

Rumeli Kazaskeri Mehmed Salih Efendi imzâlı hükümdeki “*kazâ-i mezbûrda me'zûn bi'l-iftâ olduğuna binâ'en kemâ-kân sana ibkâ olunmuştur*”¹⁹⁶ ibâresinden anlaşıldığına göre defterin tutulduğu devir öncesinde, müftülük vazîfesini Abdullah Efendi yürütmektedir. Bu hükmün târihi olan 1170 yılı Cemâziyelevveli'nin son günlerinden îtibâren bu vazîfeye tekrar Abdullah Efendi tayin edilmiştir.

Abdullah Efendi'nin ismi defterde bundan başka iki hükümde daha geçmektedir. Biri yine müftülük vazîfesinin devâmı hakkındadır. Hükümden anlaşıldığına göre Sofya kadısı ve ahâlî Abdullah Efendi'den memnundurlar ve bu vazîfeye devâm etmesini istemektedirler. Hükümün altındaki imza ise Damadzâde Feyzullah Efendi'ye aittir ki o târihte Feyzullah Efendi Osmanlı Şeyhülislâmı'dır.¹⁹⁷

Son olarak Müftü Abdullah Efendi'nin ismi 86. sayfadaki ibrâ hüccetinin şâhitleri arasında geçmektedir.¹⁹⁸

2.3.2. İhtidâ Hareketleri

Osmanlılar fethettikleri yerlerdeki gayrimüslimlerin hakkına son derece riâyet etmiş, onların can ve mal güvenliğini sağlamış, İslam Hukûku kâideleri mûcibince Müslüman olmaya zorlamamıştır. Birçok kolaylık sağlamıştır. Eski feodal rejimlerden, yerli beylerin ve voyvodaların tahakkümünden bıkan halk, Türkleri bir kurtarıcı gibi görmüştür.¹⁹⁹ Bu

¹⁹⁴ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 86.

¹⁹⁵ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 90.

¹⁹⁶ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 5.

¹⁹⁷ Mehmet İpşirli, “Feyzullah Efendi, Damadzâde”, *DİA*, C. 12, Ankara: TDV, 1995, s. 525.

¹⁹⁸ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 86.

¹⁹⁹ Müctebâ İlgürel, “İstimâlet”, *DİA*, C. 23 Ankara: TDV, 2001, s. 362.

sayede fethedilen yerlere Anadolu'dan Müslüman nüfûs kolayca yerleştirilmiştir. Yıllarca gayrimüslimler Müslümanlarla beraber yaşamışlardır. Zaman zaman da gayrimüslimlerden ihtidâ edenler olmuştur. Sofya'da incelediğimiz bir yıl içerisinde toplam on bir kişi ihtidâ etmiştir. Bunlardan sekiz tanesi erkek üç tânesi ise kadındır. Üç kadına da Âişe ismi verilmiştir. İhtidâ edenlerden biri iki buçuk yaşında bir bebek yine bir diğeri ise çocuktur.

Tablo 5: İhtidâ Edenler

Mühtedînin Adı		Tarih		Kaza veya Karyesi	Açıklama
Eski	Yeni	Hicrî	Mîlâdî		
Nikola	Ahmed	4 Ra. 1171	16.11.1757		Şâb-1 emred
Rado	Âişe	9 B. 1170	30.03.1757	Sağırlu Kar.	
Hristo	Mustafa	10 B. 1170	31.03.1757		
Malin	İsmâîl	26 Ş. 1170	16.05.1757	Kalkancı Kar.	
Delko	Mehmed	15 C. 1171	24.02.1758	Vidin	Urum
Kula	Ahmed	6 M. 1171	20.09.1757		Sabî
	İbrâhîm	21 Ra. 1171	03.12.1757	Bosna	
Sabutay	İbrâhîm	27 Ra.1171	09.12.1757		Yahûdî
Celobec	Âişe	27 Ra.1171	09.12.1757		2,5 yaşında
Abraham	İbrâhîm	29 Ra.1171	11.12.1757	Diyarbakir	Ermenî
	Âişe	18(?) B.1170	08.04.1757		

2.3.3. Katl

Yirmi beş yıl debbağhânede ustalık yapan Ali Beşe bugünkü Banyabaşı Camii'nin yanındaki çarşıda katledilmiş. Yanında bulunan parası ve eşyası debbağhanedeki odasında kalmış ve iddiaya göre çarşı ahali bunları gasp etmiş. Ali Beşe'nin kardeşi Murad hem bu para ve malların kendisine teslimi hem de kâtilerin bulunması hakkında Rumeli Dîvânı'na mürâcaat etmiş. Bu hususta Rumeli Dîvânı da Sofya'ya buyruldu göndermiştir.²⁰⁰

²⁰⁰ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (SSS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 14-15.

10 Zilkâde 1170 tarihinde (27 Temmuz 1757) ikindiden sonra doğramacı Memiş bin Osman, Kara Mehmed bin Abdullah'ı Sofya'nın Komaniçe köyünde sağ tarafı göbek üstünden piştov kurşunuyla vurarak öldürmüş. Kara Mehmed'in hanımı Tayyibe hatun önce kısas talep etmiş birkaç gün sonra ise kısasa mukâbil 100 kuruş diyetle dâvasından vazgeçmiştir.²⁰¹

Ali Bölükbaşı bin Hasan isimli kişi 1170 yılı Şevval ayı sonları yahut Zilkade ayı başlarında aslen Köstendilli olan Kara Mehmed'in yolunu kesmiş, gasb etmiş sonra da başını koparmış. Kara Mehmed'in hanımı Fatıma ile diğer vârisleri kısas istemişler. Bu talebe binâen Ali Bölükbaşı'nın kısasına karar verilmiştir.²⁰²

Yine Zilhicce ayında, ayın 25'inde, Tuna sahillerinde bulunan Bolomya Kazası'na bağlı Kutlofça Palankası sâkinlerinden olan ve Sofya'da müsâfir olarak bulunan Hadîce bint-i Ali bin Abdullah isimli kadın, kardeşi Mehmed'i öldüren Arnavud Hasan'ı şikâyete gelmiş. Hasan, Mehmed'i Berkofça'nın kendi köyelerine yakın bir köyde Rebûlâhir ayında (ki kış mevsimidir) dağdan odun keserken tüfek kurşunuyla göğsünden vurmuştur. Şahitlerin de şehâdetlerine binâen kısasına karar verilmiştir.²⁰³

2.3.4. Eşkîyalık Hareketleri

İncelediğimiz defterde Sofya'da halka zarar veren birtakım eşkıyalardan ve genel eşkıyalık hareketlerinin önüne geçmek için alınan tedbirlerden bahsedilmiştir. Biz burada önce tedbir maksatlı merkezden gelen ve mahallinde yazılan belgelere temas etmeye çalışacağız. Ardından âdî eşkıyalık hareketlerini inceleyeceğiz.

2.3.4.1. Eşkîyâlığın önüne geçilmesi için alınan tedbirler

1170 yılı Recep ayının 21'inde kaleme alınan belgeye göre haydut ve yol kesici eşkıyaya fırsat vermemek için Sofya'da 42 tane bekçi vazifelendirilmiştir.²⁰⁴ Yine aynı yılın Cemaziyelahir ayı başlarında yazılan fermânda baharın gelmesiyle ağaçların yapraklandığı, eşkıyânın, yol

²⁰¹ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 89-90.

²⁰² Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 91-92.

²⁰³ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 92.

²⁰⁴ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 1.

kesenlerin, hırsız ve haydutların bundan istifâdeyle kolayca saklanabileceği belirtilmiştir. Bu eşkıyaların bir an evvel alıkonulması ve cezâların verilmesi ve bu hususta ihmalkârlık edilmemesi istenmiştir.²⁰⁵ Bu fermanın hemen altına kaydedilen ve Mehmed Ragıp Paşa imzalı belgede de fermanda emredilenler teyit edilmektedir.²⁰⁶ Aynı fermânın gereğinin yerine getirilmesi husûsunda Rumeli Dîvânı'ndan bir de buyruldu gönderilmiştir.²⁰⁷ Bu fermandan yaklaşık bir yıl sonra (ki yine bahar mevsiminde) Rumeli'den gönderilen buyrulduda da eşkıyâların alıkonulması ve cezalarının verilmesi, isimlerinin Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi istenmektedir.²⁰⁸

2.3.4.2. Âdî eşkıyâlık hareketleri

1170 yılı Recep ayının 18'inde yazılan ilamdan anlaşıldığına göre bir mürtedde, ihtidâ eder ve Aişe ismini alır. Bunu haber alan Nodul İliço isimli zimmî sarhoş ve silahlı bir vaziyette pazara gider. Pazarda Aişe isimli mühtediyeyi öldürecekken yakalanır ve siyaseten katl edilir.²⁰⁹

Yukarıdaki hadiseden yaklaşık iki hafta sonra yani Şâban ayının dördünde yazılan bir belgeye göre Dubniçe kazâsında Kara Mehmed isimindeki eşkıyâ, atlı adamlarıyla yol kesmekte, yolcuları öldürüp mallarına el koymaktadır. Bu hareketleri de bir türlü önlenememektedir. Bundan muzdarip olan halk, Dubniçe kadısına gelir. Bu halin son bulması için Sofya kadısına ilam edivermesini talep ederler. Kadı Lütfullah Şükrü Efendi de buna binaen Sofya kadısına durumu ilâm ile bildirir.²¹⁰

26 Rebûlâhir 1171 tarihli belgeye göre Moleş, Fort ve İzladili Çolak isimli eşkıyâlar, Sofya'da kazâ sâkinlerinin ve yolcuların mallarını çalmakta, yol kesmekte ve adam öldürmektedirler. Bu eşkıyâların ölü veya diri ele geçirilip gönderilmesi için Küçükoba ahâlisinden Hallac Memiş isimli şahıs bekçibaşı tayin edilmiştir.²¹¹ Yine 27 Cemâziyelâhir 1171 tarihli buyrulduya göre aslen Sofyalı olan Çolak isimli eşkıyâ (ki az önceki Çolak

²⁰⁵ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 10-11.

²⁰⁶ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 11.

²⁰⁷ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 17-18.

²⁰⁸ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 54.

²⁰⁹ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 12.

²¹⁰ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 2.

²¹¹ Sofya Şer'iyeye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. V.

Ahmed'le aynı olma ihtimâli vardır) adamlarıyla beraber yol kesmekte, adam öldürmekte ve yolcuların mallarına el koymaktadır. Buyruldu Sofya'daki bütün ümerâdan bu eşkiyânın yakalanması ve hapsedilmiş vaziyette Rumeli Beylerbeyliği'ne gönderilmesi istenmektedir.²¹²

2.3.5. Tereke Defterleri

Osmanlı hukuk sisteminde kadıların görevleri arasında vefat edenlerin miras taksimi de yer alırdı. Ölen kişinin geride bıraktığı eşyâ ve mülklerine *tereke* veyâ *metrukât* deniyordu. Şer'iyeye sicilleri de bu sebepten ötürü tereke defterleri açısından zengin muhteviyâta sahiptir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki sivillerden her ölenin mîrâsı mahkemede taksim edilmiyordu. Fakat askerlerin terekelerinin kayıt altına alınması ise mecbûrî idi. Bir kimse vefât ettiğinde önce mal varlığı tespit edilirdi. Teçhiz ve tekfin masrafları karşılanır varsa borçları ödenirdi. Geriye kalan mal, *ferâiz* (*mîrâs hukûku*) kâidelerine uygun olarak vârislerine paylaştırılırdı. Ölenin vârisi yoksa metrûkâtı beytûlmâle intikâl ederdi. Şer'iyeye sicillerine kaydedilen terekeler dört bölümden meydana gelirdi. İlk bölümde mevtânın kimliği, ölüm yeri, şekli ve zamânı gibi bilgiler yer alırdı. İkinci bölümde ise mal, mülk ve eşyasının ayrıntılı listesi tutulurdu. Üçüncü bölümde teçhiz, tekfin gibi giderler kaydedilirdi. Son bölümde ise vârislerin hisselerine düşen malın nakdî kıymeti yer alırdı.²¹³

Tereke defterleri gündelik hayâta dâir çok kıymetli bilgiler ihtivâ etmektedir. Bir beldede yaşayan erkek-kadın, müslim-gayrimüslim kişilerin kullandıkları eşyâlar bize onların hayatlarını nasıl geçirdikleriyle alakalı tahmîni bilgiler vermektedir. Tereke kayıtlarından yola çıkarak bir Osmanlı tebeasının gündelik hayatına dair yapılmış en güzel çalışmalardan biri Macar tarihçi Lajos Fekete'ye aittir. Fekete, terekesinden yola çıkarak 1587 yılında vefat etmiş Budinli Ali Çelebi'yi bizlere tanıtıyor.²¹⁴ Biz bu çalışmada, elimizdeki terekeler hakkında teferruata girmeden umûmî mâlûmât verdik. Ayrıca tarihlerine göre sıralayıp tablo halinde gösterdik.

²¹² Sofya Şer'iyeye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 57.

²¹³ Tahsin Özcan, "Muhallefat", *DİA*, C. 30, Ankara: TDV, 2005, ss. 406-407.

²¹⁴ Lajos Fekete, "XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendisinin Evi", çev: Sadrettin Karatay, *Bellekten*, C. 29, S. 116 (1965), ss. 615-638.

İncelediğimiz defterde 16 adet tereke kaydı bulunmaktadır. Bunlardan 11 tanesi Müslümanlara, kalan 5'i ise gayrimüslimlere aittir. Müslümanlardan 8'i erkek, 3'ü ise kadındır. Gayrimüslimlerden 3'ü erkek, 2'si ise kadındır. Tereke sahiplerinden iki kişinin ölüm sebebi katildir ve bu iki maktûl de Müslüman erkeklerdendir. Meslek bilgisi verilen dört kişiden biri Halkalı Köyü imamı Mehmed Efendi, diğeri nalbant Hüseyin Kalfa, bir diğeri Meyhaneci Mişo ve sonuncusu ise aşçı Hacı Ahmed bin Abdullah'tır.

Bu on altı kişinin geride bıraktıkları eşyalarının ortalama kıymeti 23.756,25 kuruştur. Aralarında en varlıklı, yeğeni Mustafa'dan başka varisi olmayan Aişe hanımdır. Kassâbân Mahallesi sâkinelerinden olan Âişe hanımın çok sayıda yatak, yorgan, çarşaf gibi mefrûşâtı, elbiseleri, altın ve inciden ziynetleri ve yatırımılık altınları bulunmaktadır. Eşyasının toplam kıymeti 61.653 kuruştur.²¹⁵ Eşya kıymeti cihetiyle ekonomik seviyesi en düşük kişi ise Halkalı Köyü imamı Mehmed Efendi'dir. Mehmed Efendi arkasında 8150 kuruş borç bırakmıştır. Eşyalarının değeri ise 3739 kuruştur. Bunun 1200 kuruşu harçlara gitmiş kalan 2539 kuruşu ile de borçlarının bir kısmı ödenmiştir. Geride kalan 5 oğlu ile 3 kızına ise herhangi bir mal kalmamıştır.²¹⁶

²¹⁵ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 95-96.

²¹⁶ Sofya Şer'iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 21.

Tablo 6: Tereke Kayıtları

Tereke Numarası	1	2	3	4	5	6	7	8
Tereke Sahibi	Müslime bint-i el-Hâcc Ahmed	Mehmed Efendi bin Halîl	Ahmed Beşe bin el-Hâcc İbrâhîm	Ahmed Beşe bin Nasûh Beşe	Körgo bint-i Belid	Hüseyin Kalfa bin Abdullâh	Cune bint-i Kirgo	İbrâhîm bin Abdullâh
Din	Müslüman	Müslüman	Müslüman	Müslüman	Zimmî	Müslüman	Zimmî	Müslüman
Cinsiyet	Kadın	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Meslek		İmam				Nalbant		
Zevce Adedi			0	1		0		1
Erkek Çocuk Adedi	0	5	0	1	0	0	0	1
Kız Çocuk Adedi	1	3	0	1	0	0	0	0
Ölüm Sebebi	Belli değil	Belli değil	Katilen	Katilen	Belli değil	Belli değil	Belli değil	Belli değil
Tarih	15.10.1170	20.10.1170	04.07.1170	10.07.1170	09.07.1170	16.08.1170	25.08.1170	05.11.1170
Eşya Kıymeti	21475	3739	15342	49170	10492	4184	16784	20201
Minhe'l-ihracât	1800	1200	6586	14646	495	2088	7437	9223

Tereke Numarası	9	10	11	12	13	14	15	16
Tereke Sahibi	Miço veled-i el-Hâcc Ahmed Corco	el-Hâcc Ahmed bin Abdullâh	Ali Bölükbaşı bin Abdullâh	Hasan Beşe bin Mustafa veled-i Pelid	Derzi Dimo veled-i Pelid	Âişe bint-i Hüseyin	Mentak Todor veled-i Pelid	Meryemşâh bint-i Murâd
Din	Zimmî	Müslüman	Müslüman	Müslüman	Zimmî	Müslüman	Zimmî	Müslüman
Cinsiyet	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Meslek	Meyhaneci	Aşçı						
Zevce Adedi		1	1	0	1		1	
Erkek Çocuk Adedi	1	0	1	0	1	0	0	1
Kız Çocuk Adedi	0	0	0	0	1	0	1	1
Ölüm Sebebi	Belli değil	Belli değil	Belli değil	Belli değil	Belli değil	Belli değil	Belli değil	Belli değil
Tarih	10.11.1170	15.12.1170	28.01.1171	05.02.1171	05.02.1171	14.02.1171	08.03.1171	05.04.1171
Eşya Kıymeti	25804	6971	40188	27256	32723	61653	36690	7428
Minhe'l-ihracât	1251	2365	4740	4500	2607	8841	10530	

2.3.6. Veraset

Yedekçi Mustafa isminde bir kişi Sofya’da sâkin iken vefat etmiş. İstanbul’da oturan kardeşi Teşne Hacı Hüseyin, Mustafa’nın terekesinde bulunan, Sofya’daki yerin, her kimin üzerindeyse, vârisi olması hasebiyle kendisine verilmesi için arzuhal yazmış. Buna mukâbil, mezkûr yerin Teşne Hacı Hüseyin’e teslîmi için Sofya’ya buyruldu gönderilmiş ve bu buyruldu 23 Recep 1170 tarihinde deftere kaydedilmiş.²¹⁷

Çeribaşı Yusuf Ağa 1159 senesinde vefat etmiş. Verâseti, kızı Zeynep, hanımı Hatîce ve babası Recep’e intikal etmiş. Fakat Zeynep hatunun üvey annesi olan Hatîce, mîrâsı üzerine almış. Bilâhare Yusuf Ağa’nın babasının vefâtıyla onun terekesini de kabz etmiş. Bu durumu Zeynep hatuna vekâleten zu‘amâdan olan kocası Ahmed bir arzuhal ile bildirmiş. Ahmed’in arzuhaline binaen 1170 yılı Cemâziyelevvel ayında ferman çıkarılmış. Fermandaki emir üzerine buyrulduyla Dîvân-ı Rumeli’de murâfaa olunmak için dâvânın tarafları çağrılmış. Bilâhare Zeynep hatun iki defa daha arzuhal ile mürâcaat etmiş. Zeynep hatunun arzuhaline binaen buyruldu gönderilerek hakkının teslîmi hususunda gereğinin yapılması istenmiş.²¹⁸

Arnavud İbrâhim Ağa 1160 yılında vefat etmiş. Vefâtında; başka bir şehirde bulunan vârisi ve yeğeni Osman’ın yokluğunda İbrâhim Ağa ile alakası olmayan Recep Ağa isminde bir şahıs, merhûmun yedi bin altıyüz seksen kuruş nakit para, iki adet inek, beş adet at, bir cariyeye, üç adet simli kılıç, dört adet gümüşlü tüfek, büyük bir arsa ve iki bin kuruş değerindeki mahsûlünü gayr-i meşrû zapt etmiş. Bunun üzerine Osman, hakkını talep sadedinde arzuhal ile durumu bildirmiş.²¹⁹

2.3.7. Hibe

Sofya’nın Alaca Mescid Mahallesi’nden Halvetiye Târikatı şeyhi Mehmed Efendi 1170 yılı Zilkade ayınının 12’sinde Sıcak Pınar isimli mevkideki emlâkini hanımı Aişe hatuna hibe etmiş ve bunu da sicile işleterek tescil ettirmiş.²²⁰

²¹⁷ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 14.

²¹⁸ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 19-20.

²¹⁹ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), ss. 30-31.

²²⁰ Sofya Şer’iyye Sicilleri (ŞŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), s. 90.

3. BÖLÜM

HÜKÜM ÖZETLERİ

- 1- Sicilin 1170 yılı Recep ayında kadı Çeşmîzâde Yahyâ Efendi'ye gönderildiği hakkındadır.
- 2- Hüseyin Ağa'nın menzilci olduğu hakkındadır.
- 3- Rûz-ı Hızır'ın vukuu hakkındadır.
- 4- Kirazın zuhuru hakkındadır.
- 5- Hasadın vukuu hakkındadır.
- 6- Rûz-ı Kasım'ın vukuu hakkındadır.
- 7- Erbâin günleri hakkındadır.
- 8- Nikola'nın Müslüman olup Ahmed ismini aldığı hakkındadır.
- 9- Hallâc Memiş'in bekçibaşı olarak tâyîni hakkındadır.
- 10- İsmâil Ağa'nın Samakovî Başo'daki rehin parası hakkındadır.
- 11- Rado isimli Hıristiyanın ihtidâ edip Âişe ismini aldığı hakkındadır.
- 12- Hristo'nun ihtidâ edip Mustafa ismini aldığı hakkındadır.
- 13- Malin'in ihtidâ edip İsmâil ismini aldığı hakkındadır.
- 14- Delko'nun ihtidâ edip Mehmed ismini aldığı hakkındadır.
- 15- Ebû Bekr bin Hüseyin ve Ali bin Hasan'ın bekçibaşı olarak tayinleri hakkındadır.
- 16- Grahova bölükbaşı Ali'nin tühem-i şer'iiyesi zuhuruyla ref'i hakkındadır.
- 17- Dellâl Süleyman'ın vefatıyla yerine Göricele Abdülaziz'in tayin olunduğu hakkındadır.
- 18- Kayıplara karışan Todor'un Pirinççiler Çarşısı'ndaki dükkanında bulunan eşyası hakkındadır.
- 19- Eşkîyanın doru beygirinin Ali Sipahi'nin oğlu Hüseyin'in elinde olduğu hakkındadır.
- 20- İsmi verilmeyen üç eşkıyanın yanlarında bulunan eşyalarının kimlere teslim edildiği hakkındadır.

- 21- Dubniçe ahâlîsinin Kara Mehmed isimli eşkıyâyı şikâyeti hakkındadır.
- 22- Sofya, Üsküp ve Samakov ağnamına vekil tayin edilen Said Ağa'nın hıyâneti ve kendisinden paranın tahsili hakkındadır.
- 23- Mula isimli çocuğun ihtidâ edip Ahmed ismini aldığı hakkındadır.
- 24- Menzilci Hasan Ağa'nın vefatıyla yerine oğlu Ali Ağa'nın geçtiği hakkındadır.
- 25- Dokiç'in ihtidâ edip İbrahim ismini aldığı hakkındadır.
- 26- Sabutay Kefridin isimli Yahûdinin ihtidâ edip İbrâhim, iki buçuk yaşındaki Salvica'nın da Âişe ismini aldıkları hakkındadır.
- 27- Abraham isimli Ermeni'nin ihtidâ edip İbrahim ismini aldığına dâir
- 28- Kuzu, süt ve taze sarımsağın narhı hakkındadır.
- 29- Sofya'nın muhtelif köylerinden olan gayrimüslimlerin yolculuk esnâsında buldukları eşya hakkındadır.
- 30- Merhum Yahyâ Paşa'nın hazînedârı Mehmed'in kapıcıbaşı Ömer Ağa'dan satın aldığı eşyaya karşılık borçlu olduğu hakkındadır.
- 31- Et, unlu mamuller ve bazı kuru bakliyatın 1171 kış narhıdır.
- 32- Tekirdağ'dan gelen meyvenin narhıdır.
- 33- Sofya'da halka zarar veren üç eşkıyanın alıkonulduğu ve yanlarında bulunan eşyaları hakkındadır.
- 34- İsmâil Ağa'nın mütesellimlikten el çektiği hakkındadır.
- 35- Ekmekçi Mustafa Beşe'nin bir başka ekmekçi Mustafa Beşe'ye kefil olduğu hakkındadır.
- 36- Sofya Kazâsı'nın Belgrad'ın eski kadısı Çeşmîzâde Yahyâ'ya tevcihi hakkındadır. (ferman sûreti)
- 37- Sofya Kazâsı'nın kısmet-i askeriyesi için Rumeli Kazaskeri Ahmed Efendi tarafından kassâm tâyini hakkındadır.
- 38- Sofya Kazâsı'nın kısmet-i askeriyesi için Rumeli Kazaskeri Mehmed Salih tarafından kassâm tâyini hakkındadır.
- 39- Sofya müftüsü Abdullah Efendi'nin müftülük vazifesine devamı hakkındadır.
- 40- Bosna'nın Saray şehri sâkinlerinden ihtilâle sebep olan Sarı Murad'ın Ağa Kapısı'nda katledilmesi üzerine Ağa Kapısı'nı basan

- eşkiyâların görüldükleri yerde yakalanıp hapsedilmeleri hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 41- Rumeli Eyâleti tarafından 1170 senesi için iki taksit olarak tâyin edilen imdâd-ı hazariyyenin vakti geçmekte olan ikinci taksitinin bir an evvel ödenmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 42- Ehl-i zimmetden kilise ve manastırlarını bilâ emr-i âlf enine ve boyuna genişletenlerin sicilleri ile birlikte Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 43- 1170 senesine ait altı bin kuruşluk avârızın, bahaneler ileri sürerek vermeyen avârız tahsildârı Abdi'den kabzı hakkındadır. (fermân sûreti)
- 44- Avârız tahsildârı Abdi'nin 1170 senesine ait altı bin kuruşluk avârızını bir an evvel ödemesi, ödemez ise hapsedilmesi ve ibret için Eğridere Palankası'na sürüleceği hakkındadır. (fermân sûreti)
- 45- Menzilci Hüseyin Ağa'ya verilen 1170 senesi menzilkeş defteridir.
- 46- Baharın gelmesiyle ağaçların yapraklanması ve eşkiyâların buralarda gizlenip reâyâyı rahatsız edebileceğinden eşkiyâların görüldüğü yerde cezâlarının verilmesi, bir ferdin zulme uğradığı duyulduğunda vazifelilerin cezalandırılacaklarının bilinmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 47- Fermân gereğince eşkiyâların buldukları yerler tesbit edilirse birbirine yakın olanların anlaşarak üzerlerine varması ve memleketi onlardan temizlemesi hakkındadır.
- 48- İstanbul halkının et ihtiyâcını karşılamak üzere koyun ve sâir kesimlik hayvânların bir an önce sevk edilmesinin gerektiği hakkındadır. (fermân sûreti)
- 49- Şehirköyü sâkinlerinden beş kişinin hasımlarıyla muhâkeme edilip kaçmalarına mânî olunması hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 50- Ehl-i zimmetten Nodul İliço isimli eşkiyânın, Aîşe ismini alarak ihtidâ eden mürteddeyi niçin İslâm'ı kabul eyledin diye katl edecekken yakalanıp siyâseten katledildiği hakkındadır.

- 51- Zimmetlerinde bulunan meblağı ödemeyen deruhdecilerin bu paraları bir an evvel sarraflara teslim etmesi, muhâlefet edenlerin Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 52- Kapıkullarının maaşları için gerekli olan 1170 senesi Sofya cizyesinin ilk taksitinin bir an evvel yeni gönderilen mübâşirle İstanbul'a gönderilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 53- Yeniçeri serdârı Ahmed Çavuş Ağa'nın serdârlığa devâmı hakkında yeniçeri ağası Mehmed Ağa tarafından gönderilen mektup suretidir.
- 54- Teşne Hacı Hüseyin'in arzuhâline binâen gönderilen buyruldu suretidir.
- 55- Sofya'da sâkin iken ölen kardeşi Mustafa bin Ahmed'in terekesinden olan menzilin kendisine verilmesi hakkında İstanbul'da sâkin Teşne Hacı Hüseyin'in arzuhâlidir.
- 56- Murad isimli şahsın arzuhâline binâen Ali Beşe'nin kâtillerinin Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 57- Sofya'da Banabaşı'nda (günümüzde Banyabaşı) öldürülen debbağ Ali Beşe'nin debbağhânedeki odasında bulunan para ve eşyâsının kendisine verilmesi ve söz sahibi ustaların Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkında kardeşi Murad'ın arzuhâlidir.
- 58- Murad isimli şahsın arzuhâline binâen, çarşının söz sahibi ustalarının Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 59- Banabaşı (günümüzde Banyabaşı) denilen yerde öldürülen Ali Beşe'nin kâtilleri istendiğinde çarşı ahâlisi gizlerse çarşının ihtiyârlarının Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkında Murad isimli şahsın arzuhâlidir.
- 60- Selime Hatun'un arzuhâline binâen hasımlarının Rumeli Dîvânı'na gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 61- Kayın vâlidesiyle gayr-ı meşrû berâber olan ve zevcesini üç kız çocuğuyla sefil bırakan Hacı Mehmed'in Rûmeli Dîvânı'na getirilmesi hakkında eski zevcesi Selîme Hatun'un arzuhâlidir.

- 62- Devlet-i Çasariye tarafından pâdişâha gönderilen çinilerin geçişi esnâsında yol emniyetinin sağlanması hakkında Belgrad Dîvânı'ndan gönderilen (buyruldu sûreti) dir.
- 63- Kesriyeli Mehmed Beğ'in Rumeli Dîvânı'nda ahâlî ile hesâbı görülürken korkusundan beş bin kuruş ve tahsil defteri ile kaçan oğlu Hüseyin'in, bulunduğu mahalde alıkonması hakkındadır. (fermân sûreti)
- 64- Kesriyeli Mehmed Beğ'in oğlu Hüseyin'in zimmetinde bulunan şeylerin i'lâm edilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 65- Deruhdecilerin bugün yarın diye tehîr ederek vermedikler cizye malının bir an evvel teslimi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 66- Halkın ihtiyâcı olan sâde yağ ile hayvanlar için lâzım olan arpanın gönderilen pusula mûcibince cârî narh üzerinden tedarik edilmesi ve bir an evvel gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 67- Bahar mevsimin gelmesiyle birlikte eşkıyânın dağlarda gizlenerek halka zulm etmesine mânî olunması için gönderilen fermânın mûcibince amel edilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 68- 1159 senesinde ölen Yusuf Ağa bin Receb Ağa'nın terekesinden kızına hissesini vermeyen Hatîce'nin bu hareketi üzre damadı Ahmed'in arzuhâline binâen Zeyneb'e hissesinin verdirilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 69- Tarafların Rumeli Dîvânı'na getirilmesi hakkındadır.
- 70- Vefat eden voynugân çeribaşısı Yusuf Ağa'nın terekesine el koyan Hatîce Hatun'dan hisse-i irsiyyesini isteyen Zeyneb Hatun'un arzuhâlidir.
- 71- Sinop İskelesi'nde inşâ edilecek olan kalyonlar için satın alınan demir hakkındadır.
- 72- Zeynep hatunun hasımlarının hilekarlıkla davayı düşürmeye çalıştıklarının ahali tarafından bilindiği ve bu davada adaletle hükmedilmesinin sağlanması hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 73- Zeynep Hatun'un, babası Yusuf Ağa'nın mirasına el koymadım diye inkâr eden üvey annesi Hatîce Hatun'dan hisse-i irsiyyesinin alınmasını istediği arzuhâlidir.

- 74- Muhzır Mehmed Çelebi'nin kassam muhzırlığına tâyîni hakkındadır. (berât sûreti)
- 75- Sofya'da bulunan Hacı Karaman mukata'asının 1170 senesi iltizâmının vakıf zâbiti Halil Ağa'ya verilmesi hakkındadır.
- 76- Saruhan Mahallesi sâkinlerinden Müslime Hâtun'un zevci Mehmed Ağa'ya, kız kardeşi Emetullâh'a ve küçük kızı Emetullâh'a intikâl eden terekesidir.
- 77- Sofya'ya bağlı Halkalı Karyesi sâkinlerinden, borcu terekesinden fazla olarak vefât eden imam Mehmed Efendi'nin terekesidir.
- 78- Rumeli Eyâleti'nin eski Trablusşam vâlisi Mustafa Paşa'ya ve Rumeli mütesellimliğinin İstanbul Gümrük Emîni İsmâil'e tevcihi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 79- Sofya mütesellimi Mehmed Ağa'nın Şevval ayı başından îtibâren tekrar mütesellimliğe tâyini hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 80- 1170 yılı Rûz-ı Hızır masraf defteridir. (5 Zilkâde 1170)
- 81- Sofya'nın köyleri Rûz-ı Hızır tevzi defteridir.
- 82- Masraf defterine ilâve edilen teşrîfiyye hakkındadır.
- 83- Sofya'nın mahalleleri Rûz-ı Hızır tevzi defteridir.
- 84- Sofya müftüsü Abdullah Efendi'nin, kadı efendinin arzı ve ahâlînin talebi üzerine müftülüğe devâmına izin verilmesi hakkındadır.
- 85- Silahdâr zümresinden 54. bölükte mutasarrıf Süleymân Ağa'nın kethüdâ yeri olarak tâyîni hakkındadır. (mektup sûreti)
- 86- Vidin'de 9 adet yeniçeri kışlağıyla 7 adet fırının tâmiri için Sofya'dan 40 adet marangoz talebi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 87- Mustafa Paşa'ya, kendisi varana dek, mütesellim nasb olunan İsmail Ağa'nın vekâlet etmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 88- Sofya mütesellimi Mehmed Ağa'nın azli ve yerine Said Ağa'nın tâyîni hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 89- Mu'tâdelerin daha önce bildirildiği şekilde bir an evvel teslimi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 90- Sofya zâbitliğinin Turnacıbaşı Abdurrahman Ağa'ya tevcihi hakkındadır.

- 91- 1171 senesi Sofya, İznepol ve Breznik Kıbtîlerinin mukâtaa, cizye, cürm ü cinâyet ve bâd-ı havâlarının tahsîlinin Abdülfettâh ve Mustafa Ağalara deruhde olunduğu hakkındadır.
- 92- 1171 senesine mahsûb iki taksit olarak tâyin edilen imdâd-ı hazariyyenin vakti geçmekte olan ilk taksitinin bir an önce ödenmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 93- 1160 senesinde vefât eden Arnavud İbrâhim Ağa'nın yeğeni Osman'ın mîras hakkının, vasi olmadığı halde mezkur şahsın terekesini zabt eden Receb Ağa'dan alınması hakkındadır. (fermân sûreti)
- 94- Osman isimli kişinin amcasından kalan mîrâsının Recep Ağa'dan alınması için gönderilen fermana istinaden yazılan mektup suretidir.
- 95- Sofya, Şehirköyü, Berkofça, İznepol, Breznik, Razlık, İhtiman ve Samakov'a ait 1171 senesi ağnam bedellerinin noksansız tahsil edilerek görevlilerine teslim edilmesi hakkındadır.
- 96- 1171 senesine mahsûben Sofya mahallelerine tevzî olunan celebkeşân koyunları defteridir.
- 97- 1171 senesine mahsûben Sofya köylerine tevzî olunan celebkeşân koyunları defteridir.
- 98- 1171 senesine mahsûb Süleyman Ağa'ya verilen Sofya mahalleleri avarız ve bedel-i nüzül defteridir.
- 99- 1171 senesi yasakçılık vazifesinin Safer ayından sene sonuna dek odabaşı Hacı Mehmed'e tevcihi hakkındadır.
- 100- 1171 senesine mahsûben vakti geçmekte olan Sofya ispenç malının tahsîli hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 101- 1171 senesine mahsûben Sofya avârızının gönderilen mevkûfât defteri sûreti gereğince tahsîli ve hazîne-i âmireye teslîmi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 102- 1171 senesine mahsûben Sofya bedel-i nüzüllerinin gönderilen mevkûfât defteri sûreti gereğince tahsîli ve hazîne-i âmireye teslîmi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 103- 1171 senesine mahsûben Sofya mahalleleri avârız ve bedel-i nüzül defteridir.

- 104- 1171 senesine mahsûben Sofya köylerinin tevzî olunan avâriz defteridir.
- 105- 1172 senesi Sofya, İznepol, Breznik, Berkofça ve İzladı cizyelerinin Ahmed'e tefvîzi hakkındadır. (berât sûreti)
- 106- Sofya'nın Drimşa köyünde ve başka yerlerde birkaç seneden beri tîmârına râğbet etmeyen Bayram'dan tîmârı alınıp Muslu'ya tevcih edilince kötülüğe kalkışıp tîmârı Muslu'dan almak niyetinde olduğuna binâen mezkûr tîmârın Muslu'ya ibkâ olunması hakkındadır. (fermân sûreti)
- 107- Sofya'nın Drimşa Köyü ve başka yerlerde birkaç seneden beri tîmârına râğbet etmeyen Bayram'dan tîmârı alınıp Muslu'ya tevcih edilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 108- Râğbet etmediği tîmârı Muslu'ya tevcîh edildiği halde tîmar hâlâ üzerimdedir diye mahsûlü ahz eden Bayram'ın Muslu'ya tevcîh edilen tîmâra müdahalesine mâni olunması ve aldığı mahsulün kendisinden alınarak Muslu'ya verilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 109- Rumeli Beylerbeyliği kendisine tevcih olunan beylerbeyinin, görevine başladığını ve halkın her türlü zulüm ve haksızlıktan korunması için elbirliği yapılmasının gerekliliğini bildirir buyrulduşudur.
- 110- Daha önce verile gelen mu'tâdeleri vermemek için bahâneler uydurulduğu haberi alınmış olup gönderilen pusula mûcibince mu'tâdelerin teslîmi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 111- Sultan III. Mustafa'nın cülûsü sebebiyle biner akçe atıyye-i hümâyûn verildiği ve bu bahâne ile Âsitâne'ye gelinmesine ruhsat verilmemesi gerektiği hakkındadır. (fermân sûreti)
- 112- Mahallinde halledilmesi mümkün olmayan işler haricinde hiçbir işin İstanbul'a arz ve i'lâmına ruhsat verilmemesi ve yenilenecek berâtların, berât sâhipleri arasından seçilecek en fazla üç kişi ile gönderilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 113- Sultan III. Mustafa'nın cülûsü sebebiyle beratların yenilenmesi hakkındadır. (fermân sûreti)

- 114- Tecdîd olunan Sofya cizyesi berâtı gelinceye kadar Sultan III. Osmân zamânındaki berât ile amel edilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 115- Mâl-i mu'tâde ve imdâd-ı hazariyyenin ilk taksitinin ödenmesi gerektiği halde ödenmediğine binâen bir an önce tesliminde acele edilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 116- Sağ kol ve sol kol sancaklarında beyhûde bahâneler ileri sürerek cebelü bedeliyyelerini ödemek istemeyenler olduğunu bildiren Süleymân'ın arzuhâli üzerine cebelü bedeliyyelerin bir şekilde tahsîl ettirilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 117- Sultan III. Mustafa'nın cülûsünün Rumeli'deki bütün kazâlara bildirilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 118- Sultan III. Osman Hân'ın vefâtı ve III. Mustafa Hân'ın cülûsünün Rumeli eyâletinde ilân edilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 119- Gönderilen pusula gereğince mezkur meblağın kabzına memur olan kişiye teslimi hakkındadır.
- 120- Sofya mütesellimliğine Hacı İsmâil Ağa'nın tâyîni hakkındadır. (fermân sûreti)
- 121- Fukarâyâ âdil muâmelede bulunması ve haksız vergiler tahsiliyle zulm edilmemesi ve edenlerin cezâlandırılacağı hakkındadır. (adâlet hatt-ı hümayûnu)
- 122- Fukarâdan fazlaca vergi alınmaması alınmışsa iade edilmesi hakkındadır. (ferman sureti)
- 123- Rumeli kazâları için senede iki taksit olarak tâyin edilen hazariyye (defter sûreti) dir.
- 124- Sofya yeniçeri serdârlığının Turnacıbaşı Abdurrahman Ağa'ya ihsânı hakkındadır. (mektup sûreti)
- 125- Sofya mütesellimliğine Hacı İsmâil Ağa'nın tâyîni hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 126- Vârisi olmaksızın vefât eden yeniçerilerin terekeleri beytûlmâle âit olduğu halde el koyanlar olduğunun duyulması üzerine terekelerin tahsîli, vermezler ise isimlerinin bildirilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)

- 127- Rumeli'nin kazâlarında gezen eşkiyâların alıkonulması, cezâlarının verilmesi ve isimlerinin Rumeli Divânı'na bildirilmesi hakkındadır. (buyruldu sûreti)
- 128- Reayadan haksız yere vergiler alındığı işitilmekle bu zulmü işleyenlerin cezalandırılacağı ve reayanın hakları kendilerinden tahsil olunacağı hakkındadır. (ferman sûreti)
- 129- Senede iki taksit olarak tâyîn edilen imdâd-ı hazariyyenin 1171 yılı ilk taksitinin bir an önce gönderilmesi hakkındadır. (buyruldu)
- 130- Emlak ve sair eşya satan dellallar üzerine dellalbaşu olan Abdurrahman bin Osman'ın vefatıyla yerine oğlu Hüseyin'e dellalbaşılık beratı verildiği hakkındadır. (ferman sûreti)
- 131- Yol kesip yolculardan bazılarını öldüren ve mallarını yağmalayan Çolak isimli yaramazın yakalanması hakkındadır. (buyruldu)
- 132- Sofya Gümrüğü'nün 1171 senesi martından şubatına kadar Molla Ahmed'e deruhde ve iltizam olunduğu hakkındadır.
- 133- Sofya cizyesinin otuz beş bin kuruş olan ilk taksitinin Receb-i Şerîf ortasına kadar teslim edilmesi hakkındadır. (fermân sûreti)
- 134- Altı bölük yoldaşları üzerine yüz otuz yedinci bölükten İbrâhim isimli şahsın kethüdâ yeri tâyîn edilmesi hakkındadır.
- 135- 1170 senesi Hızırı'ndan 1171 senesi Kâsımı'na kadar olan masraflar hakkındadır.
- 136- Sofya köyleri avâriz hânesi sayımıdır.
- 137- Sofya mahallelerine tevzi olunan Rûz-ı Kasım masraf defteridir.
- 138- Alişir Mahallesi sâkinlerinden maktûl Ahmed Beşe'nin terekesidir.
- 139- Hân-ı Cedîd Köyü sâkinlerinden maktûl Ahmed Beşe bin Nasûh Beşe'nin terekesidir.
- 140- Hâss Biğa Mahallesi sâkinlerinden Körgo bint-i Belid isimli gayrimüslimin terekesidir.
- 141- Kara Dânişmend Mahallesi'nden Süleymân isimli şahıs ile yirmi üç yıl önce ortaklık kuran ve zaman aşımı bahânesiyle kendisine sermâyesini vermek istemeyen Ahmet Beşe arasındaki dâvânın muslihûn vâsıtasıyla bitirilmesi hakkındadır.

- 142- Muhtesibzâde Mahallesi sâkinlerinden Sâbûnî Ali Beşe'nin Fatma bint-i el-hâcc Ali'den kendisine miras kalan emlaki Hüseyin Sipahi'ye sattığı hakkındadır.
- 143- Eski Sağ Kol Alay Beyi Emin Mehmed Bey ve Benlizâde serdar Mehmed Ağa'nın a'yândan Yusuf Ağa ve Seyyid Mehmed Bey'in işlerine müdâhale etmeyeceklerine dâir taahhütleri hakkındadır.
- 144- Kara Dânişmend Mahallesi sâkinlerinden nalbant Hüseyin Kalfa bin Abdullah'ın terekesidir.
- 145- Hâss Biğa Mahallesi mütemekkinelerinden Cune bint-i Kirgo isimli Hristiyan'ın terekesidir.
- 146- Kara Dânişmend Mahallesi sâkinlerinden İbrâhim bin Abdullah'ın terekesidir.
- 147- Aslen Etropollü olup Alişir Mahallesi'nde mütemekkin olan Meyhaneci Mişo veled-i Corco'nun terekesidir.
- 148- Tayyibe bint-i Abdullah isimli kadının kocası Kara Mehmed bin Abdullah'ın kâtili doğramacı Memiş bin Osman için kısas talebi hakkındadır.
- 149- Kara Mehmed bin Abdullah'ın kâtili doğramacı Mehmed Beşe (Memiş) bin Osman'ın kısasa mukâbil dem-i diyetinin, maktulün karısı Tayyibe bint-i Abdullah'a teslimi hakkındadır.
- 150- Alaca Mescid Mahallesi sâkinlerinden Halvetiyye Tarîkati'nden Şeyh Mehmed Efendi'nin Sıcak Pınar isimli yerde bulunan emlâkini hanımı Aişe Hatun'a hibe ettiği hakkındadır.
- 151- Terekesi borcuna yetmeyen Meyhaneci Mişo'nun Alişir Mahallesi'ndeki mülkünün yüz elli kuruşa el-Hâcc Mehmed'e satılması ve bu meblağın terekeye dâhil edilmesi hakkındadır.
- 152- Aslen İstanbul'un Lütuf Paşa Mahallesi sâkinlerinden olup Sofya'da müsâfir iken vefât eden aşçı el-Hâcc Ahmed bin Abdullâh'ın terekesidir.
- 153- Aslen Köstendil'in (...) Köyü sâkinlerinden olan Kara Mehmed'in kâtili Ali Bölükbaşı'nın kısası hakkındadır.
- 154- Hadîce bint-i Ali bin Abdullâh'ın kardeşi Mehmed bin Ali bin Abdulah'ı katl eden ve gece yarısı evin içine ateş etmek suretiyle

- Bakiyye isimli kadını yaralayan Arnavud Hasan'ın kisası hakkındadır.
- 155- El-Hâcc Yahşî Mahallesi sâkinlerinden Ali Bölükbaşı bin Abdullâh'ın terekesidir
- 156- Kız Kâsım Mahallesi sâkinlerinden Hasan Beşe bin Mustafa'nın terekesidir.
- 157- Yazıcızâde Mahallesi mütemekkinlerinden Derzi Dimo veled-i Pelid isimi zimmînin terekesidir.
- 158- Kassâbân Mahallesi sâkinlerinden Âişe bint-i Hüseyin'in terekesidir.
- 159- Dikici taifesinden on iki kişilik zimmî esnafın imâl ettikleri ayakkabıları satmak istedikleri hakkındadır.
- 160- Bezdineli Mentak Todor veled-i Pelid isimli zimmînin terekesidir.
- 161- Arnavud Hasan Ağa'nın Yaylak-ı Sağır nâhiyesi cizyesini teslim edeceğine dâir Seyyid Mustafa Ağa'nın kefâleti hakkındadır.
- 162- Saruhân Beğ Mahallesi sâkinlerinden Meryemşâh bint-i Murâd'ın terekesidir.
- 163- Bin yüz yetmiş senesi Rûz-ı Hızır defteri tevzî' olunduktan sonraki masraflardır.
- 164- Yazıcı Süleymân Ağa ihrâc ve Molla Ali nasb olunduktan sonraki masraflardır.
- 165- Sofya Menzili in'âmât defteridir.
- 166- Sofya Menzili in'âmât defteridir.
- 167- Esnaf taifeleridir.
- 168- Kâsım defteri tevzî' olunduktan sonra menzilci Hüseyin Ağa'nın verdiği in'âm bârgîrleridir.
- 169- 1170 yılı masraf defteridir.
- 170- Vidin Kalesi tamiri çin gönderilen marangozlar ve ücretleri hakkındadır.
- 171- Dellal çavuş Osman Beşe'nin yerinde bir kimsenin eşyası kaybolursa Odabaşı Mehmed Beşe'nin ona kefil olduğu hakkındadır.

SONUÇ

Kadîm bir geçmişe sahip olan Sofya Sultan I. Murad devrinde 1380'li yıllarda fethedildi. Fethi müteakip, her fethedilen yerde olduğu gibi, imâr ve iskânına başlandı. Kaynakların bildirdiğine göre iskân edilen Müslüman Türk tebea Afyonkarahisar ve Manisa'dan getirilmişti. Kısa zaman içinde Rumeli Eyâleti'nin merkezi oldu. Osmanlı'nın mühim şehirleri arasında yerini bulan Sofya vakıf eserleriyle donatıldı. Yüksek bir mevkie çıkılıp temâşâ edildiğinde Bursa'dan, Edirne'den farksızdı. Osmanlı mühri vurulmuştu.

Bugün Bulgaristan Millî Kütüphânesi'nde şehrin Osmanlı dönemine dair çok sayıda defter ve vesika bulunmaktadır. Bunlar arasında 60 adet de sicil vardır. Bu sicillere ve çok sayıdaki arşiv vesikâsına kütüphanenin internet sayfasından ulaşılabilir.

İşte incelediğimiz kadı defteri de bu 60 sicilden biridir. Bu defterden anlıyoruz ki Sofya, daha evvel olduğu üzere, 1170-1171 yıllarında da paşa livasıdır. Bu dönemde Sultan III. Osman vefât etmiş, yerine III. Mustafa geçmiştir. Yeni pâdişahın cülûsünü bildiren fermanlar buralara kadar gelmiştir.

Yine bu defterden anlaşıldığına göre bu tarihte Rumeli Eyâleti'ne bağlı 104 kazâ vardır. Paşa livası Sofya'nın XVI. asırda 32'den 41'e çıkan mahalle sayısı 1171 yılında 31'dir. Köy sayısı da 221'den 145'e düşmüştür.

31 mahalleli Sofya'nın bu tarihlerdeki kadısı Çeşmîzâde Yahyâ Efendi'dir. Diğer Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi Sofya'da da birçok devlet memuru vazife yapmıştır.

Sofya İstanbul halkının et ihtiyacının karşılandığı mühim bir şehirdir ve İstanbul'a kesimlik hayvan göndermiştir.

Osmanlılar fethettikleri yerlerdeki halkın inancına karışmamışlardır. Dolayısıyla Sofya'da gayrimüslimler de yaşamaktadır. Onlardan cizye vergisi tahsil edilmiştir.

Defterde cizyeden başka vergiler de bulunmaktadır ve bunlar bütün Rumeli hakkında bize fikir vermektedir. Mesela 1757 yılı için Rumeli Eyâleti'nin ödediği hazariyye 50.000 kuruştur.

Sofya Romalıları'nın Via Militaris (askerî yol) dedikleri Rumeli'nin orta kolu üzerindedir. Önemli bir transit yolunda bulunan Sofya Menzil'i son derece faaldir. Sicilde bulunan in'âm defteri suretleri buna işaret etmektedir.

Sofya müftüsü Abdullah Efendi'dir ve Sofyalılar kendisini çok sevmektedir.

Sofya'da çok sayıda gayrimüslim tebea bulunmaktadır. Bir yıl içinde bu gayrimüslimlerden sekiz erkek üç de kadın Müslüman olmuştur. Üç kadının üçü de Aişe ismini almıştır.

Bir yıl içinde adam öldürme hâdisesi birkaç tânedir. Yalnız Sofyalıların zaman zaman yol kesici eşkıyalarla başı derde girmiş buna karşılık devlet tedbir almıştır.

On altı kişinin mîrası mahkemede taksîm edilmiştir. Mîrâs taksimi için gayrimüslimlerden de mürâcaat eden olmuştur.

KAYNAKÇA

AHISKALI, Recep. “Muhzır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.

AKGÜNDÜZ, Ahmet. *Şer‘iyye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler, I*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988.

AKTAŞ Necati ve KAHRAMAN Seyit Ali. *Bulgaristan’daki Osmanlı Evrakı*, Ankara: Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, 1994.

ATALAR, Münir. “Şer‘iyye Mahkemelerine Dâir Kısa Bir Târihçe”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, S. 4 (1980), ss. 303-328.

BAYRAM, Sadi. “Bulgaristan’daki Türk Vakıfları ve Vakıf Abideleri”, *Vakıflar Dergisi*, S. 20 (1988), ss. 475-482.

BEYDİLLİ, Kemal. “Mustafa III”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Ankara: TDV, 2006.

BİLECİK, Gülberk. “Sofya’da Günümüze Ulaşan Osmanlı Mimari Eserleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, S. 67 (2015), ss. 1916-1926.

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ (BOA)

Cevdet Adliye (C.ADL)

BOA. C.ADL. 92-5522 (1166/1753).

CANATAR, Mehmet “Kavas”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 25, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002.

CANATAR, Mehmet “Kethüda”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 25, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002.

ÇAKIR, İbrahim Etem. “Osmanlı Toplumunda Eş ve Çocuk Sayısı, Statü, Servet: 1671-1678 Sofya Örneği”, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 31 (2012), ss. 41-60.

- ÇAKIR, İbrahim Etem. Osmanlı Toplumunda Köle ve Cariyeler, Sofya 1550-1684, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 36 (2014), ss. 201-216.
- ÇAKIR, İbrahim Etem. “Sofya Şehrinde Kadın Giyim Kuşam Kültürü: XVII. Yüzyılın İkinci Yarısı”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 56 (2016), ss. 1365-1386.
- ÇETİN, Atilla. “Yabancı Ülkelerde Bulunan Osmanlı Arşiv Malzemeleri, Yayınları ve Önemi”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 7 (1980), ss. 184-199.
- ÇETİN, Atilla. “Türkiye Haricindeki Osmanlı Şer‘iye Sicilleri Hakkında”, *İslam Medeniyeti Mecmuası*, C.5, S.1 (1981), ss. 49-55.
- DOĞAN, Osman. *1760 Numaralı Samsun Şer‘iye Sicili, 1267-1275/1850-1859 (Değerlendirme, Transliterasyon ve Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2006, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 209676).
- EMECEN, Feridun. “Ağnam Resmi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.1, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1988.
- EMECEN, Feridun. “Bedel”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 5, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.
- EMECEN, Feridun. “Cebelü”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 7, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.
- ERDOĞRU, M. Akif. “Onaltıncı Yüzyılda Sofya Şehri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 17, S. 2 (2002), s. 1-15.
- ERSOY, Osman. “Şer‘iye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 13, S. 24 (1979-1980), ss. 1-20.
- ERSOY, Osman. “Şer‘iye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 21, S. 3-4 (1963), ss. 33-65.

- EYİCE, Semavi. “Bedesten”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 5, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.
- EYİCE, Semavi. “Bosnalı Mehmed Paşa Cami”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 6, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.
- FEKETE, Lajos. “XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendisinin Evi”, çev: Sadrettin Karatay, *Belleten*, C. 29, S. 116 (1965), ss. 615-638.
- GEDİKLİ, Fethi. “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer‘iyye Sicilleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 5 (2005), ss. 187-213.
- GENÇ, Mehmet. “Nâzır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 32, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- GENÇ, Nevin. *XVI. Yüzyıl Sofya Mufassal Tahrir Defterinde Sofya Kazası*, Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir (1988). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- GUBOĞLU, Mihail. “Tuna Boyundaki Kadı Sicilleri ve Bazı Defterler”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 66 (1988), ss. 9-29.
- GÜNAY, Vehbi. “Balkanlara Ait Siciller ve Karaferye Kazası Şeriye Sicilleri Kataloğu”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, S. 2 (1997), ss. 103-113.
- GÜNAY, Vehbi. "Balkan Şehir Tarihleri Kaynağı olarak Şer‘iyye Sicillerinin Envanter ve Kataloglarının Tespiti Hakkında", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 18, S. 2 (2003), ss. 71-82.
- GÜNDOĞDU, Raşit. *Balıkesir Şer‘iyye Sicili (Evail-i Cemaziye’l-evvel 1021-25 Safer1027) (4 Temmuz 1612-21 Şubat 1618)*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1992, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 24181)
- GÜNDOĞDU, Raşit ve SOYDEMİR, Selman. *Beş Asırlık Osmanlı Mahkeme Defteri Göynük Şer‘iyye Sicili (H. 908-912/M. 1503-1507)*, İstanbul: Çamlıca Basım Yayın, 2015.

HALAÇOĞLU, Yusuf “Dellal”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 9, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.

HALAÇOĞLU, Yusuf. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Menzil Teşkilatı Hakkında Bazı Mülâhazalar”, *Osmanlı Araştırmaları*, S. 2, (1981), ss. 123-132.

HALAÇOĞLU, Yusuf. “Şer‘iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru (Adana Şer‘iyye Sicilleri)”, *İÜEF Tarih Dergisi*, S. 30 (1976), ss. 99-108.

<http://www.stara-sofia.com/sledosvjamii.html> (Erişim: 14.02.2017)

İLGÜREL, Müctebâ. “İstimâlet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23 Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.

İLGÜREL, Müctebâ. “Şer‘iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru”, *İÜEF Tarih Dergisi*, S. 28-29 (1975), ss. 123-166.

İNALCIK, Halil. “Adâletnâme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 1, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1988.

İNALCIK, Halil. “Cizye (Osmanlılar’da Cizye)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.

İNALCIK, Halil. “İspence”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2001.

İNALCIK, Halil. “Murad I”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.

İNALCIK, Halil. “Rumeli”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 35, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2008.

İNCİCİYAN, P. L. ve ANDREASYAN, H. D. “Osmanlı Rumelisi Tarih ve Coğrafyası”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S. 2-3 (1973-1974), ss. 11-88.

İPŞİRLİ, Mehmet. “Bezirgan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 6, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1992.

İPŞİRLİ, Mehmet. “Feyzullah Efendi, Damadzâde”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 12, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1995.

İŞBİLİR, Ömer. “Nüzül”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 33, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2007.

KESKİOĞLU, Osman. “Bulgaristan’da Bazı Türk Âbideleri ve Vakıf Eserleri”, *Vakıflar Dergisi*, S. 8 (1969), ss. 309-322.

KAÇAN ERDOĞAN, Meryem. “1166-1167/1752-1754 Tarihli (R 37 Numaralı) Rusçuk Şer‘iyye Sicili’nin Tanıtımı ve Fihristi”, *Vakıflar Dergisi*, S. 35 (2011), ss. 155-176.

KORKMAZ, Ceren (Yapımcı), *Devriâlem*, Trt Avaz, 04.12.2016.

KORKMAZ, Ceren (Yapımcı), *Devriâlem*, Trt Türk, 30.09.2015.

KOYUNCU, Aşkın. “Sofya’daki Sofu Mehmed Paşa Camisi (Kara Cami)’nin Kiliseye Dönüştürülmesi”, *II. Uluslararası Balkanlarda Türk Varlığı Sempozyumu - Bildiriler C. 2 (13-15 Mayıs 2010)*, Manisa (2010), ss. 129-146.

KOYUNCU, Aşkın. “Sofya’da Osmanlı Mimari Mirasının Tasfiyesi”, *XVI. Türk Tarih Kongresi (20-24 Eylül 2010) Ankara IV. Cilt I. Kısım*, Ankara (2015), ss. 113-144.

KÜPELİ, Özer. “Klasik Tahrirden Avâriz Tahririne Geçiş Sürecinde Tipik Bir Örnek: 1604 Tarihli Manyas Kazası Avâriz Defteri”, *Belgeler*, C. 32, S. 36 (2011), ss. 113-199.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S. “Narh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 32, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S. “Osmanlılar’da Gümrük”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 14, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1996.

Mehmed b. Hasancan (Hoca Sadeddin). *Tâcü't-Tevârih*, Marmara Üniversitesi Nadir eserler Kütüphanesi (MÜ Nadir Eserler Ktp.), no.04492/F01202,

MÜDERRİSOĞLU, Mehmet Fatih. “Menzil Kavramı ve Osmanlı Devleti’nde Menzil Yerleşimleri”, *Türkler*, C. 10, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 920-926.

ONGAN, Halit. *Ankara’nın 1 Numaralı Şer’iye Sicili*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1958.

OĞUZOĞLU, Yusuf “Şer’iye Sicillerinin Toplu Kataloğu’na Doğru”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 25 (1981), ss. 343-360.

ÖZCAN, Abdülkadir “Serdar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2009.

ÖZCAN, Tahsin “Muhallefat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 30, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2005.

ÖZKAN, Selim Hilmi. “Bir İlim ve Kültür Şehri Sofya”, *Balkanlar’da Osmanlı Mirası ve Defter-i Hâkânî*, ed: Abidin Temizer, Uğur Özcan, İstanbul: Libra Kitap, 2015.

ÖZKAYA, Yücel “Mütesellim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 32, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.

ÖZKAYA, Yücel. “Sofya’da Milli Kütüphane “National Biblioteque”deki Şer’iye Sicilleri”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 13, S. 24 (1980), ss. 21-29.

PAKALIN, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

SAK, İzzet ve ÇETİN, Cemal. “XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti’nde Menziller ve Fonksiyonları: Akşehir Menzilleri Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 16, (2004), ss. 179-221.

- SARICAOĞLU, Fikret “Osman III”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 33 Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2007.
- SELÇUK, Hava. “Şer‘iyye Sicilerine Göre Vidin, Silistre ve Sofya’da İhtida Hareketleri (XVIII ve XIX. Yüzyıl)”, *Journal of Academic Social Science Studies*, C. 25, S. 1 (2014), ss. 51-61.
- SELÇUK, Hava. *Tuna Boyunda Bir Osmanlı Kenti Vidin – XIX. Yüzyıl*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2013.
- SELÇUK, Hava. “Vidin’de Toplumsal Hayat: 13 Numaralı Şer‘iyye Siciline Göre (1698-1699)”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 14 (2012), ss. 27-46.
- SELÇUK, Hava. “Ziştovi ve Yaş Antlaşması Arasında Tuna Kıyısında Bir Osmanlı Kenti: Silistre (1791-1793)”, *Turkish Studies*, C. 8, S. 5 (2013), ss. 645-674.
- SEZGİN, İbrahim. “Paşa Livası”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 34, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2007.
- Sofya Şer‘iyye Sicilleri (SŞS), Defter no. S16, (1170-1171/1757-1758), St. Cyril and Methodius National Library, Sofia.
- SOYDEMİR, Selman. “Beş Asırlık Defterin Sırrı”, *Yediköta Dergisi*, S. 1 (2008), ss. 66-67.
- ŞAHİN, İlhan. “Sofya”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 37, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2009.
- Şemseddin Sâmî. (haz: Gündoğdu, Raşit ve Önal, Ebul Faruk) *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Nâdir Eserler Kitaplığı, 2015.
- TABAKOĞLU, Ahmet. “İmdadiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 22, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2000.
- TABAKOĞLU, Ahmet. “Tekâlîf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 40, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.

UĞUR, Yunus. “Şer‘iyye Sicilleri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 39, İstanbul: Türkiye Diyânet Vakfı, 2010.

UZUNÇARŞILI, İsmâil Hakkı. “Şer‘î Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü*, C. 5, S. 29 (1935), ss. 365-368.

ÜLKER, Mustafa Birol ve AYDIN, Bilgin. “Türkiye Haricinde Bulunan Osmanlı Kadı Sicilleri”, *Marmara Üniversitesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 16 (2004), ss. 201-214.

YAMAN, Talat Mümtaz. “Şer‘î Mahkeme Sicilleri”, *Ülkü*, C. 12, S. 68 (1938), ss. 153-164.

YILMAZÇELİK, İbrahim. “Şer‘iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru Diyarbakır Şer‘iyye Sicilleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 90 (1994), ss. 41-62.

UZUN, Ahmet “Osmanlı Devleti’nde Şehir Ekonomisi ve İaşe”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 6 (2006), ss. 211-235.

EKLER

EK 1: Transkribe Metin

[I] Boş

[II] Boş

[III] Boş

[IV]

-1-

Üttühizet hâzihi's-sicillü li-en-yektübe el-hucecü's-şer'iyetü ve'l-evâmiru'l-münîfetü ve'd-defâtîru'l-mer'iyetü fî-zemeni fazîletli Çeşmîzâde Yahyâ Efendi el-kādî bi-medîne-i Sofya fî-gurre-i Recebi'l-ferd li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Sene 1170

[V]

-2-

Sene-i mezbûrede menzilci olan Hâcî Dervîş Ağa dâmâdı Hüseyin Ağa menzil-i mezbûru idâre eylemek üzre kemâ-fi's-sâbık bin guruşa menzilkeş kurâsından ve üç bin guruşa taraf-ı vilâyetden ki min-haysü'l-mecmû' dört bin guruşa cümle ma'rifetiyle îcâr ve istîcâr, ol dahi müterettibe-i uhde-i ihtimâmı olan ulaklara tüvâna bârgîrler vermek üzre ber-mu'tâd ta'ahhüd ve bu esnâda menzilciler yedinde müctemi' olan

-3-

Sene-i mezbûrede Rûz-ı Hızır'ın vukû'u fî 15 min-Şa'bânî'l-mu'azzam sene 1170

-4-

Kirazın zuhûru min yevmi'l-ehad fî 27 Şa'bân sene [1]170

-5-

Sene-i mezbûrede hasâdın vukû‘u kudât haberleriyle Han-ı Cedîd Karyesi hudûdunda ahibbâsı haber verdikleri şerh verilmiştir. Fî 15 min-Ramazâni'l-mübârek sene [1]170

-6-

Sene-i mezbûrede Rûz-ı Kâsım'ın vukû‘u pazar günündendir. Fî 23 Saferi'lhayr sene [1]171.

-7-

Erba‘în min yevmi'l-cum‘a fi 11 min-Rebî‘i'l-âhir sene [1]171

-8-

Nikola ismiyle müsemmâ olan şâb-ı emred şeref-i İslâm ile müşerref olup Ahmed ismiyle müsemmâ olmuştur. Fî 4 Rebî‘i'l-evvel sene [1]171.

-9-

Bu hılâlde erbâb-ı şekâvetden Moleş ve Fort ve İzladili Çolak Ahmed demekle ma‘rûf şakîler birkaç seneden beri etrâf u eknâfda hevâlarına tâbi‘ kat‘-ı tarîk-ı sâ‘irile yek-dil ve ittihâd edüp sükkân-ı memleket ve ebnâ-i sebîle îsâl-i mazâr [u] hasâr ile katl-i nüfûs ve nehb [ü] gâret-i [e]mvâl-i îbâda me‘lûf olduklarından ekseri Sofya Kazâsı'nda imrâr-ı vakt ve nice kimesneleri katl ve mâlların aldıkları tevâtür ü teressümde olup emn-i îbâd bi'l-külliyeye meslûb olmakdan nâşî muktezâ-yı vakt [ü] hâle göre medîne-i Sofya Kazâsı'nın hıfz u hirâset ve şakıyyûn-ı merkûmûn buldukları mahalden ahz ve muhârebeye tasaddî ederler ise demleri heder olmak üzere meyyiten veyâhûd hayyen ahz ü istîsâlleriyçün mücerrebü'l-etvâr Küçük Oba ahâlîsinden sâbıkâ kazâ-i mezbûrede bekcibaşı nasb olunan Hallâc Memiş sene-i mezbûre rûz-ı Hızır'na dek hıfz u hirâset etmesiyçün târîh-i kitâbdan bölükbaşına 10 guruş ve kendi intihâb eylemek üzere 10 nefer süvârî levendâtına beher mâh 4 guruş ücret-i mukâvele ve cümle ma‘rifetiyle bekcibaşı nasb ve ta‘yîn olunduğunu vilâyet yazıcısı Molla Ali ve sipâh çeribaşı Ali Sipâhî mûmâ ileyh Memiş bölükbaşısı muvâcehesinde

takrîr ol dahi ber-vech-i muharrer takabbül [ü] istîcâr ve hizmet-i mezkûreyi rü'yete ta'ahhüd eylediği şerh verilmiştir. Ve ahz eyledikleri erbâb-ı şekâvetin(...) dahi bölükbaşı mir-livânın (...) olmak üzeredir. Fî 26 Rebî'i'l-âhir sene [1]171

-10-

Samakovî Başo Hüseyin Beşe demekle ma'rûf kimesnede Za'îm İsmâîl kerîmesinin oğlu İsmâîl Ağa'ya 5,5 guruş cevherlik(?) icâresinden (...) rehn eylediği (...) bârgîri (...) rehn eylemediğimden merkûm İsmâîl Ağa'nın talebiyle beher yevm (...) 3 para ve 2 para alef bahâsı (...) beher yevm 5 para nısfâ takdîr olunmuştur. Fî 25 Rebî'i'l-evvel sene [1]171.

[1]

-11-

Sağırlu Karyesi'nden Rado nâm nasrâniyye şeref-i İslâm ile müşerrefe olup Âişe isim tesmiye olunmuştur. Fî 9 Recebi'l-ferd sene 1170.

-12-

Sofya'da olup (...) (...) olan Hristo teberri ve şeref-i İslâm ile müşerref olup Mustafa ismiyle müsemmâ olunmuştur. Fî 10 Recebi'l-ferd sene 1170.

-13-

Fi'l-asl Kalkancı Karyesi'nden Malin nâm zimmî şeref-i İslâm ile müşerref olup İsmâîl ismiyle müsemmâ olunmuştur. Fî 26 Şa'bân sene [1]170.

-14-

Fi'l-asl Vidin'den olup Delko nâm Urum şeref-i İslâm ile müşerref olup Mehmed ismiyle müsemmâ olunmuştur. Fî 15 Cumâde'l-âhire sene [1]171.

-15-

Medîne-i Sofya Kazası'nda birkaç seneden beri mu'tâd olan bekçi başılar eğerçi icâr olunmayup lâkin bu sene-i mübâreke haydûd ve kutta'-

i tarîk eşkıyâsının bu takdîr ile kazâ-i mezbûrede ruhsat-yâb olmaları vâzih ve emr-i bedîhî olup husûs-ı mezbûrun gereği gibi râbıta-bend-i nizâma rabt olunmaları bâbında emr-i âlî dahi ısdâr olunmaktan nâşî cümle ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le medîne-i mezbûrede Ebû Bekr bin Hüseyin ve Ali bin Hasan nâm kimesneler on sekiz nefer piyâde ve birer çavuş ve birer odabaşı ve birer alemdâr ile ki cem‘an 42 nefer piyâde olup ve beher neferi 20 guruş ve çavuşları ve odabaşı 25 guruş ve alemdâr 30 guruş ve mezbûrân bölükbaşılar 80 guruşdan işbu sene-i mübâreke rûz-ı Hızırından rûz-ı Kâsımına dek îcâr eylediği her biri kazâ-i mezbûre ve ebnâ-i sebîli hıfz u hırâset edüp sâbıkâ bekçi başıların me‘lûf oldukları barut ve sarık akçeleri kendi taraflarından olup ve birinin ahâlî ve re‘âyâ fukarâsının mandıra ve (...) serv-i bâğ(?) yahud bedelleri mutâlebe ile rencîde olunmamak üzere kemâ-fi's-sâbık fukarâ ve zu‘afâyı hıfz u hırâset edüp zarâr u ziyân göstermemek üzere (...) istîcâr ve kabûl ve merkûm Ebû Bekr'e Halîmî Abdüllatif Ağa ve Ali'ye mütesellim ağa kethüdâsı Süleymân Çelebi tekeffül eyledikleri şerh verilmiştir. Fî 21 Recebi'l-ferd sene [1]170.

-16-

Mûmâ ileyh Halîmî Abdüllatif Ağa meclis-i şer‘a gelüp takrîr-i kelâm eyledi ki bâlâda şer[h] ve tafsîl olunan Grahova bölükbaşı Ali'nin zâhirde tühem-i şer‘iyyesi zuhûr eylemekden nâşî ref‘ olunup yerine Mehmed Beşe bin Muslu Hâs nâhiyesinde (...) Kazâsında Gorojob²²¹(?) Karyesi'nden nâm kimesne üslûb-ı sâbıkı üzere nasb ve cümle ma‘rifetiyle îcâr ve istîcâr olduğu takrîr ve mezbûrun emriyle min-küllî'l-vücûh merkûm Mehmed Beşe'ye Abdüllfettâh Bey tekeffül eylediği şerh verilmiştir. Fî 8 Şa‘bâni'l-mu‘azzam sene 1170.

-17-

Sofya sâkinlerinden dellâl Süleymân nâm [kimesne] fevt olup dellâl bâşı sevkıyla yerine Görîceli²²²(?) Abdülazîz nâm [kimesne] dellâl ta‘yîn olundukda Mehmed Beşe bin Ahmed Beşe es-Seyyid Atâullâh Avcılar’dan

²²¹ غوروجوب

²²² كورجه لی

(...) el-Hâcc Hüseyin her hâline kefil oldukları bu mahalle şerh verilmiştir.
Fî 17 min-şehr-i Cumâde'l-âhire sene 1171.

Şühûdü'l-hâl
Çerkeşzâde İbrâhîm Efendi
Ve Subaşı Ahmed Ağa
Ve Katib Ali Efendi
Ve İbrâhîm Efendi

-18-

Medîne-i Sofya'da Kuruçeşme Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem gaybet-i munkatı'a ile gâ'ib olan Todor zimmînin Pirinççiler sûkında vâki' mukaffel dükkânında mevcûd bulunan eşyâsı kayyım nasb olunan zevcesi ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le zikr-i câ'î eşyâyı ihrâc ve ittisâlinde vâki' hân derûnunda bir mahfûz odaya vaz' olunan eşyâsıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fî 20 Recebi'l-ferd sene 1170.

Kaba duhan 151 guruş	Tabla 3 guruş	Duhan satırı 1 guruş	Çekmece 1 guruş
Köhne hasır 5 guruş	Duhan bıçağı ve tahta 1 guruş	Def'a çekmece 1 guruş	Kutu 1 guruş
Toprak küp 1 guruş	Sagîr satır 1 guruş	Çubuk 19 guruş	Terâzi 1 guruş
Bileği 1 guruş	Ebru çubuk taslağı 32 guruş	Kaplı çubuk 18 guruş	Boylu tüfenk namlusu 1 guruş
Ebrû (...) 23 guruş	Tırpan 1 guruş		

-19-

Medîne-i mezbûre kazâsında geşt ü güzâr eden eşkıyânın bir re's doru çil bârgîrleri Şehirköyü'ne nefy olunan Çekançe(?) Ali Sipâhî'nin oğlu Hüseyin'in yedinde mevcûd bulunup yava olmak üzere mütesellim ağa kabz etmeğin şerh verilmiştir. Hurrîre fî 20 Cumâde'l-evvel sene [1]171.

Doru bârgîr re's 1.

[2]

-20-

Kutta'-i tarîk eşkiyâsından olup Sofya Kazâsı'nda ser-serî geşt ü güzâr ve re'âyâya îsâl-i mazârr ile me'lûf üç nefer şakîlerin ahz ve medîne-i mezbûreye li-ecli't-te'dîb îsâllerin iltimâs eden Ali bölükbaşına adem-i teslîmiyyetlerinden mâ'adâ İzlatoşa Karyesi'nde muhârebeye tasaddî ve ol vechile ismi ma'lûm olmayan bir neferinin cezâ-i sezâsı mahall-i muhârebede tertîb ve ismi tahrîr (...) ve merkûmun her maktû'unu îsâl eylediklerinde üzerinde bulunan emvâl ü eşyâsı terkîm olunmadığıdır. Fî selh-i Recebi'l-ferd sene [1]170.

Doru bârgîr (...) (...) 1

Boy tüfeng kurada 1

Piştov çift 1

Kurada kara mih 1

Köhne tüfeng keci(?) 1

(...) guruş rub' 3

Def'a boy tüfengi 1

Eşyâ-i mezbûr ve meblağ-ı mezkûr veresesinden oğlu Ebû Bekr'e ve zevcesinin müvekkelesi Hasan Beşe'ye teslîm olunmuşdur. Fî 19 Şa'bân sene [1]170

Bölükbaşı merkûm katîl-i mezbûrun her maktû'unu îsâl eylediğinde bakkâl Süleymân Beşe'ye birağup ol dahi veresesinin (...) iltimâslarıyla götürüp teslîm eylemiştir. Fî 19 Şa'bân sene [1]170.

Katîl-i merkûmun şerîr Bayram'a iddi'âsı bölükbaşı Ali Beşe niyâz(?) adem-i kudretinden verese talepleriyle ba'de'l-kısâs eşyâ-i mezkûre veresesine teslîm olunmuşdur.

Katîl-i merkûmun verese bir re's kır bârgîri dahi olup Voluyak Karyesi'nde bırakmışdır deyü iddi'a ve ahâlîsi ihzâr olundukda tefahhus ve Moskov nâm zimmî hânesinde tüfengi birağup iki gün mürûrunde sekbânlar

ahz u îsâl eyledi deyü haber verdiklerinde bölükbaşı merküm Ali'den istihbâr ve ancak bârgîri var idi deyü redd ve veresenin iddi'âları gönderilen çukadâra irsâl eylemişdir. Fî 20 Şa'bân [1]170.

-21-

Ma'rûz-ı muhibb-i muhlisîdir ki

Medîne-i Dubniçe'de sâkinîn-i a'yân-ı vilâyet ve ahâlî-i memleket meclis-i şer'a gelüp şöyle bast-ı merâm eyledi ki işbu sene-i mübârekede kazâmız civârında ve etrâfında Kara Mehmed demekle meşhûr nâm şakî zuhûr ve süvâr rufekâlarıyla yollara inüp kat'-ı tarîk ve ebnâ-i sebîli katl ve emvâl ü şeyyâların nehb ü gâret edüp bunun emsâli şekâvetlerinin nihâyeti olmadığını Sofya'da hâlâ kaymakâm olan sa'âdetlü ağa-yı muhterem taraflarına i'lâm ediverin deyü her biri ilhâh etmeleriyle evvelki vâki'u'l-hâlden alâ-vukû'ihî huzûr-ı sa'âdetlerine i'lâm olundu. Hurrîre fi'l-yevmi'r-râbi' min-Şa'bâni'l-mu'azzam li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

El-muhlis Lütfullah Şükrü el-kādî

Bi-medîne-i Dubniçe

-22-

Sofya ve Üsküb ve Samakov kazâları âdet-i ağnâmı mâlikânesine ber-vech-i iştirâk mutasarrıf kapucubaşı İbrâhîm Ağa ve müştereki mukâbele-i süvârî sâbık Ahmed Efendi taraflarından 1170 senesi martından zabt eylemek üzere taraflarından vekîl eyledikleri çeribaşı Sa'îd Ağa'nın sene-i mezbûrede hıyânet eylediği mâl-ı mukâta'anın taraf-ı müşârun ileyhimâdan kabzına me'mûr İbrâhîm Ağa tarafından çukadârları Mustafa Ağa ve Ahmed Efendi tarafından Cennetî Mehmed Ağa, ağa-yı mûmâ ileyh muvâcehesinde takrîr ederler ki mâl-ı merkûmdan ocaklık ve kürek irsâline de merküm İbrâhîm Ağa tarafına râfi' olan 9769,5 guruş ve efendi-i mûmâ ileyh tarafına kezâlik 9769,5 guruş ki cem'an 19539 guruşu mûmâ ileyh Sa'îd Ağa'dan ahz ü kabz edüp bâkî mâl-i mukâta'adan bir akçe ve bir habbe kalmamışdır deyü takrîrleri şerh verilmişdir. Fî 18 Zi'l-ka'deti's-şerîfe sene [1]170.

-23-

Şeref-i İslâm ile müşerref Mula nâm sabî Ahmed ismiyle müsemmâ olunup meclis-i şer'a îsâl olundukda kemâ-kân İslâm'ı mukırr ve el-Hâcc Tahassür(?) Mahallesi'nden Kadrî Efendi ve Kadrî Sipâhî'nin konşusu Meryem nâm hatun terbiye için sa'y eylediği şerh verilmiştir. Fî 6 M. Sene [1]171.

-24-

Bin yüz yetmiş bir senesi rûz-ı Kāsımından sene-i kâmilede medîne-i Sofya'ya taraf-ı Devlet-i Aliyye ve Rumeli vâlisi efendilerimiz taraflarından iyâb ve zehâb eden mübâşirimın mesk ü ârâm edecek konaklarıyçün müteveffâ menzilci-i sâbık Hasan Ağa'nın oğlu Ali Ağa cümle ma'rifetiyle 500 guruşa îcâr ol dahi istîcâr ve kemâ-kân hizmeti edâya ta'ahhüd eylediğini sikâtdan kimesneler meclis-i şer'a haber ve idâresiyçün taraf-ı şer'den mürâsele verilmiştir. Fi't-târîhi'l-mezbûr li-seneti'l-merkûme sene [1]171.

-25-

Bosna diyârında Çayniça'da Dokiç²²³(?) ba'de't-teberrî şeref-i İslâm ile müşerref olup İbrâhîm ismiyle tesmiye kılınmıştır. Fî 21 Rebî'i'l-evvel sene [1]171.

-26-

Yehûd tâ'ifesinden Sabutay Kefridin(?) ba'de't-teberrî (...) (...) (...) edüp İbrâhîm ismiyle tesmiye ve 2,5 yaşında Salvica²²⁴(?) ismiyle müsemmât (...) ile İslâm'ına hükm ve Âişe tesmiye olunmuştur. Fî 27 min-Rebî'i'l-evvel sene [1]171.

²²³ دوکچ

²²⁴ صلویجه

-27-

Fi'l-asl Diyârbekir Kazâsı'nda Ali Niyâz Karyesi'nden Abraham müsemma Ermeniyyü'l-asl iken şeref-i İslâm ile müşerref olup İbrâhîm tesmiye olunmuşdur. Fî 29 Rebî'î'l-evvel sene [1]171.

[3]

-28-

Cümle ma'rifetiyle kuzu ve süd ve tâze sîre verilen narh . Fî 10 Şa'bâni'l-mu'azzam sene [1]170.

Lahm-ı ganem	Lahm-i kuzu	Tâze sîr	Süd
kıyye 1	kıyye 1	kıyye 1	kıyye 1
meblağ 10	meblağ 9	meblağ 6	meblağ 3

Ve etrâfa kuzu îsâl olunmamak üzere men'î mütesellim ağa hazretlerinden cümle ricâ ve taraf-ı şer' den dahi nehy edilmiştir.

-29-

Medîne-i Sofya Kazâsı kurâlarından Lokorska Karyesi'nden Körge veled-i Velço ve Marko veled-i Todor ve İvrajdebna Karyesi'nden Yano veled-i Presko ve Acotan veled-i Pofço ve Boyana'dan Yuvan veled-i Esbas ve Komariçe'den Vinak Keyto veled-i Mento ve Orlandofça'dan Meho veled-i Karben ve Hraşnik'den gâ'ib ani'l-meclis Vinak Presko ve gâ'ib ani'l-meclis Etrepollü Mişo ve Aldomitrofça'dan Vinak Hristo veled-i İlena ve Çeşme-i Kader(?) Mahallesi'nden Kristo veled-i Presko ve (...) üç nefer ismi ma'lûm olmayan uşaklar (...) medîne-i Sofya'ya duhûl esnâsında esnâ-i râhda buldukları eşyâ-i (...) adem-i tevâfukdan münâkaşa vukû'uyla beşinci bölük emriyle çavuş ağa üzerlerine gelüp ve yedlerinden istihlâs eylediği eşyâ-i ma'lûmeden gayri mekârî-i merkûmûn yedlerinde bulunup sa'âdetlü mütesellim Sa'îd Ağa ma'rifetiyle zâhire ihrâc olunan eşyâdır ki zikr olunur. Fî 29 Muharrem sene [1]171.

Sagır bürüncük gömlek 1	Kebîr bürüncük don 1	(...) çiçekli boğça 1 Çavuş-ı merkümdan ihrâc ol dahi (...) (...) mesfûr Yuvân'dan	Mağnisa köhne alaca sâde 1
Yeşil (...) köhne kuşak 1	Çuka köhne sagır uçkur ve dest 1	Don köhne 2	Köhne gömlek 2
Münakkaş çorap çift 2	Beyâz sâde çorap çift 1	Münakkaş yağlık 2	Kutu ağaç 1
Pirinçli mikrâs sagır 1	Teneke bıçak kını 1	Mekâtib ve evrâk-ı perîşân İvrajdebneli Yano'da	

Ve mezbûr Keyto ile Boyanalı Yuvan ve İvrajdebneli Presko beyninde bir boğça dahi mefkûd olup lâkin mezbûrân Yuvan ve Presko mesfûr Keyto ahz ve leylen firâr ve îsâl eylemiştir deyü haber ve mesfûr Keyto inkâr eylemiştir.

Ve eşyâ-i mezkûrdan istihbâr olundukda 8 gün mukaddem Filibe'den ihrâc olundukda Pazarcık beyninde vâki' Sukuyusu mevki'inde Bedler(?) kurbunda esnâ-i râhda bulduk deyü mezbûr takrîr eylemiştir.

Tıbku aslihi el-mumzâ el-mahtûm

Nemekahü'l-fakîr ileyhi te'âlâ Mehmed Sâdık el-müvellâ hilâfe bi-Mahkeme-i Mahmudpaşa bi-Kostantîniyye gufira lehüm

-30-

Vech-i tahrîr-i hurûf oldur ki

İşbu bin yüz altmış dokuz senesi Şevvâl-i şerîfinin yirmi dokuzuncu gününden devletlü inâyetlü merhûm Yahyâ Paşa Efendimiz'in kethüdâları ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî devletlü Ömer Ağa Hazretleri'nden mübâyâ'a eylediğim bir aded sîm yaldızlı kebîr raht ve bir aded işleme kesme bahâsı

olmak üzere yalnız üç yüz guruş deynim olmağla nisfi yalnız yüz elli guruş eder. İnşâAllâhü Te'âlâ meblağ-ı mezkûru tamâmen ağa-yı mûmâ ileyh hazretlerine edâ ve teslîm eylediğimde işbu memhûr temessükümüz şakk oluna. Fî 29 L. sene [1]169.

Mine'l-fakîr Mehmed hazînedâr-ı sâbık-ı
Merhûm Yahyâ Paşa

Şühûdü'l-hâl

El-Hâcc İbrâhîm Ağa
Hazînedâr Ali Ağa
Hazîne kâtibi Mustafa Efendi
El-Hâcc Abdullâh Ağa

-31-

Yetmiş bir Kâsımı'nda cümle ma'rifetiyle es'ârın narhı ve sene-i sâbıkı.
Fî 25 Rebî'î'l-evvel sene [1]171.

Nân-ı azîz dirhem 80 meblağ 1 Beher Sofya kilesi on sekiz guruş	Çörek ve simit dirhem 54 meblağ 1	Kâhî dîrem 16,5 meblağ 1	Lahm-ı ganem kıyye 1 meblağ 10
Lahm-ı marya kıyye 1 meblağ 8	Lahm-ı bakar kıyye 1 meblağ 6	Ganem yağı kıyye 1 meblağ 13	Bakar yağı kıyye 1 Meblağ 11
Şem'-i revgan kıyye 1 meblağ 26	Kara sabun kıyye 1 meblağ 24	Şem'-i asel kıyye 1	Revgan-i sâde kıyye 1 40 guruş 0,2 zam
Revgan-i tere kıyye 1 32 guruş	Asel kıyye 1 21 guruş 0,9 zam	Revgan-i zeyt kıyye 1 42 guruş	Pirinç kıyye 1 15 guruş

Şîr-i [r]evgan kıyye 1 48-4 guruş=44 guruş	Eflak tozu kıyye 1 5 guruş	Nişasta kıyye 1 24 guruş	Bakla kıyye 1 6 guruş
Böğrölce kıyye 1 8 guruş	Mercimek kıyye 1 5 guruş	Sirke kıyye 1 10 guruş	Sâfi peynir kıyye 1 12 guruş
Döğülmüş peynir kıyye 1 6 guruş	Katran kıyye 1 8 guruş	Penbe-i mevkuf Kıyye 1	Keten-i mevkûf kıyye 1

Müsâ'ade rûz-ı Hızır'a dek sülüs (...) (...) (...) kassâblar dahi târîh-i mezbûra dek özr ü illet îrâd eylememek, ederler ise istimâ' olunmamak vechiyle fî 24 Rebî'î'l-âhire sene [1]171

Ta'ahhüd eden kassâblar es-Seyyid Ahmed Beşe ve Süleymân Beşe ve Abdî Ağa ve Ebû Bekr Beşe ve Mustafa Beşe Karakullukçu ve (...) Mustafa Beşe ve Enver Ağa (...) (...) Seyfullah oğlu ve Hasan Beşe ve Kara Mustafa oğlu Osmân ve Deli Mehmed ve diğêr Süleyman Beşe ve Pazarbaşı Arıkoğlu (...) Rüstem

[4]

-32-

Sene-i mezbûrede gelen Tekfûrdağı meyvesinin narhı. Fî 25 Rebî'î'l-evvel sene [1]171.

İzmir siyâhı kıyye 1 bâzergân 12 + bakkâl 2 = 14 guruş	Sarıca incir kıyye 1 bâzergân 12 + bakkâl 2 = 14 guruş	Löp incir kıyye 1 Bâzergân 15 + bakkâl 1 = 16 guruş	Beylerce kıyye 1 Bâzergân 12 + bakkâl 2 = 14 guruş
--	--	---	--

Razakı kıyye 1 Bâzergân 18 + Bakkāl 2 = 20 guruş	Salkım razakı kıyye 1 Bâzergân 20 + Bakkāl 2 = 22 guruş	Fındık kıyye 1	Sabun-ı arâk kıyye 1 Bâzergân ve bakkāl 42 guruş
Nohud	Lelebî kıyye 1	Pestil	Harup

-33-

Kutta'-i tarîk eşkiyâsından olup Sofya Kazâsı'nda ser-serî geşt ü güzâr ve fukarâya îsâl-i mazârr ile me'lûf ve kat'-i nüfûs ve nehb ü gâret-i emvâl olan şakîlerin ahz ve medîne-i mezbûreye li-ecli't-te'dîb îsâllerin iltimâs ve ta'yîn olunan Memiş bölükbaşı eşkiyâ-i merkûmûnu medîne-i mezbûre civârında İjleb²²⁵(?) Kazâsı'nda mülâkî olduğunda ve muhârebeye tasaddî ve ol vechile isimleri ma'lûm olmayan üç neferinin cezâ-i sezâları mahall-i muhârebede tertîb ve bâkîsi firâr ve üç neferinin ser-i maktû'ların îsâl eylediklerinde üzerlerinde bulunan emvâl ü eşyâsı terkîm olunduğudur, zikr olunur. Hurrîre fî 24 min-Rebî'i'l-âhire sene [1]171.

Filinta tüfenk 2	Şeşhâne tüfenk 1	Kara kılıç 2	Piştov Çift 2
Kırat ma'a eğer takımıyla re's 1	Doru at ma'a eğer takımıyla re's 1	Gök bârgîr ma'a eğer takımıyla re's 1	Köhne çuka şalvâr 1
Köhne aba mağlût 1	Kırmızı çuka biniş 1	Palaska 1	Köhne entâri 1
Def'a köhne çuka şalvâr 1	Köhne gömlek 1	Köhne cübbe kedi kürk 1	Def'a köhne cübbe kürk 1
Köhne alaca yelek 2	Def'a aba şalvâr 1	Gugla kalpak 1	

²²⁵ ايزلب

-34-

Mütesellim el-Hâcc İsmâil Ağa mütesellimlik-i mezbûrdan keff-i yed edüp meclis-i şer‘a haber ve cümle ma‘rifetiyle Rumeli vâlisi devletlü efendi hazretleri taraflarına i‘lâm olunup mûmâ ileyh gelmesine tevekkuf etmeyüp Âsitâne tarafına râhî olduğu şerh verilmiştir. Fî 10 min-Cumâdel-âhire sene [1]171.

-35-

Kuruçeşme'de

Ekmekçi ihtiyâr Mustafa Beşe'nin (Bölük 49) şer‘iki yine Sofya sâkinlerinden Mustafa Beşe (Bölük 49) birbirlerine kefil bi'n-nefs olup ibâdullâha zahmet ve meşakkat çekdirmeyüp ve hîn-i iktizâda öZR ü illet etmeyüp ekmek [e]rişdirmek üzre mahalle-i mezbûrede fırın-ı mezkûrda kadîmî işleyüp bundan böyle ikimiz dahi illet-i beyhûde ile illet ü öZR edersek şer‘an iktizâ eden cezâmızı edin deyü kadîmî işleyeceklerine ta‘ahhüd ve birbirlerine kefil olduğu bu mahalle kayd olunmuştur. Fî 18 min-Cumâde'l-âhire sene [1]171.

Şühûdü'l-hâl

Ali Efendi

Ve İbiş Ağa kâtib

[5] Rabbi yessir ve lâ tü‘assir rabbi temmim bi'l-hayr

-36-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma‘de[nü]l-fazl ve'l-yakîn râfi‘u a‘lâmi‘ş-şer‘ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ‘i ve'l-murselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu‘în sâbıkâ Belgrad kâdîsi Çeşmîzâde Mevlânâ Yahyâ zîdet fezâ’ilühû tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki sen ehl-i ilm ve sâhib-i fazilet olup her vechile mahall ü müstehakk olduğun hâliyâ ecilden hakkında mezîd-i inâyet-i aliyye-i şâhâne ve mezîd-i re‘fet-i seniyye-i pâdişâhânem zuhûra getirilüp işbu bin yüz yetmiş senesi Recebü'l-ferdi guresinden zabt etmek üzre şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcibince avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden Sofya Kazâsın sana tevcîh ve inâyet edüp i‘lâmiyçün ta‘yîn

olunmuştur. Buyurdum ki hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince zikr olunan Sofya Kazâsı'na gurre-i merkûmeden sen mutasarrıf olup ahâlîsi beyninde icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeye-i Nebevî ve infâz-ı evâmir-i aliyye-i Mustafavî sallallâhü te'âlâ alâ-şâri'ihâda bezl-i makdûr ve sa'y-i mevfûr eylesin. Şöyle bilesin, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-ısrîn min şehri Rebî'i'l-ülâ sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

-37-

İzzetlü fazîletlü Efendi Hazretleri'nin nâdî-i muhteremlerine

Ed'iyeye-i lâyika ve esniye-i fâ'ika ithâfiyla nümûde-i muhlisî oldur ki kalem-[re]v-i hükûmetleri olan Sofya Kazâsı'nın umûr-ı kısmet-i askeriyyesi işbu sene seb'în ve mi'ete ve elf Recebül-ferdi guresinden cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuştur. Gerekdir ki kazâ-i mezbûrede vâkı'a olan mevtâ-yı askeriyeye muhallefâtını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyeye tevzî' u taksîm husûsunda ber-nehc-i kavîm sa'y u ihtimâm eylemeleri me'mûldür. Bakî der-müşeyyed-i ikbâl dâ'im bâd.

El-fakîr Ahmed el-kādî bi-asker-i Rumeli

Vasale fî-gurre-i Recebi'l-ferd sene 1170

-38-

İzzetlü sa'âdetlü fazîletlü efendi hazretlerinin meclis-i şerîf-i izzet-elîfleri savbına

Teslîmât-ı lâyika-i mütekâsire ve tahiyyât-ı fâ'ika-i mütevâfire iblâğ ve ithâfiyla nümûde-i muhlisîdir ki işbu sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf şehri Rebî'u'l-evveli guresinden hâlâ zîr-i hükûmetinizde olan Sofya Kazâsı'nın umûr-ı kısmet-i askeriyyesi tarafımızdan cenâbınıza tefvîz ve sipâriş olunmağın vâkı'a olan mevtâ-yı askeriyeye muhallefâtını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyeye tevzî' u taksîm husûsunda dikkat ve ihtimâmları me'mûldür. Bakî izz ü rif'at bâd.

Mine'l-muhlîs Mehmed Sâlih el-kādî bi-asker-i Rumeli

-39-

İzzet-me'âb hâlâ Sofya Kazâsı'nda müftî Abdullâh Efendi ba'de's-selâm inhâ olunur ki kazâ-i mezbûrda me'zûn bi'l-iftâ olduğuna binâ'en kemâ-kân sana ibkâ olunmuştur. [Gere]kdir ki lede'l-istiftâ esahh-ı akvâl-i e'imme-i hanefiyye aleyhimü'r-rahme ile iftâ edüp kütüb-i mu'tebereden nakl-i sarîh ve imzâlarında kazâ-i mezbûrede müftî olduğun tasrîh eyeleyesin ve's-selâm. Hurrire fî-evâhir-i Cumâdi'l-ûlâ li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

El-fakîr Mehmed Sâlih ufiye anhü

[6] Boş

[7]

-40-

Hâlâ medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şer'-i mübîn izzetlü fazîletlü Efendi Hazretleri zîdet fezâ'ilühû ve şerâyi'-şi'âr Şehirköyü ve İhtiman ve Pazarcık ve () ve () ve () kâdîları efendiler zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya'da kaymakâmımız izzetlü Mehmed Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân voyvodalar ve yeniçeri serdârları ve zâbitân-ı sâ'ire zîde kadruhüm inhâ olunur ki Eyâlet-i Bosna'da vâki' şehir-i Sarây'da sâkin olup ihtilâl-i nizâma bâ'is ü bâdi olan Sarı Murâd nâm şakî bundan mukaddemce Ağa Kapusu'nda katl olundukda kırk elli nefer şekâvet-pîşe Ağa Kapusu'nu basup ba'zı bî-günâh kimesneleri şehîd eylediklerinde eşkıyâ-yı mezbûreden bir mikdârlarının cezâları tertîb olup ve bir mikdârı dahi Rumeli ve Vidin ve Belgrad taraflarına münteşir ve firâr etmeleriyle firârî-i mezbûrlardan kazâlarınızda vâki' kasabât ve kurâda zuhûr edenleri sırran ve alenen tecessüs ve tefahhus birle ahz ve kal'a-bend ve habs edüp isim ve şöhretleri tarafımıza i'lâm eylemeleriniz bâbında husûs-ı mezbûr için tarafımıza hitâben sâdir olan emri şerîf-i âlişân mûcibince Dîvân-ı Rumeli'nden işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre firârî-i mezbûrlar dahi kazâlarınız derûnlarına birer takrîb ile duhûl edenleri taraflarına ser-rişte verilmeksizin üslûb-ı hakîme ri'âyet ile tecessüs ve

tefahhus ederek buldukları mahalde alâ-eyyi hâlin ahz ve kal'a-bend ve
habs edüp isim ve şöretleriyle tarafımıza i'lâm edüp bu husûsda tesâmuh u
tekassurât ve taraflarına ser-rişte verilmekten ziyâde hazer ve mücânebet ve
mücib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesiz deyü buyruldu. Fî 17 Ş. sene
[1]170

Eşkîyâ-i mezbûrun defterleridir.

El-hâcc Süleymân oğlu Ahmed

Göbû²²⁶(?) el-Hâcc Ahmed

Deli Ali oğlu Mustafa

Mahmûd oğlu Hüseyin

Hiro²²⁷(?)

Halîl oğlu Osmân

Ferhâd

Bago an-Belova²²⁸(?)

Zac oğlu Abdî

Küçük Tabo²²⁹(?)

Kahveci Mûsâ tâbi'-i Sarı Murâd

Özek²³⁰(?) Mehmed'in hizmetkârı

Burunsuz çavuş

Hallâc Muharrem

Tohan²³¹(?) Hasan

Pançe Kavaç²³²(?)

Çizmecî zâc

Vasale ileynâ fî 20 Şa'bâni'l-mu'azzam sene [1]170

226 كويو

227 خيرو

228 باغو عن بلاود

229 طابو

230 اوزك

231 طوحان

232 پانچه قواچ

[8]

-41-

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ izzetlü fazîletlü efendi zîde fazlühû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mütesellimi Mehmed Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet ve zâbitân ve ağavât ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki işbu bin yüz yetmiş senesine mahsûben eyâlet-i Rumeli'den îrâd-ı mu'ayyene olmak üzere senede iki taksît ile tarafımıza müretteb tahsîs ve tesviye kılınan bâ-fermân-ı celfîlü's-şân imdâd-ı hazariyyemizin taksît-i sâni vakt[i] hulûl etmekle eyâlet-i merkûmeden ber-mantûk-ı emr-i âli kazâlarınızın hissesine isâbet eden ber-mûceb-i pusula tarafımıza iktizâ eden taksît-i sâni mâlını ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ma'rifeti ve cümle ma'rifetleriyle ta'dîl ve tesviye vechi üzere tevzî' u taksîm ve bir gün evvel ve bir sâ'at mukaddem yerli yerinden cem' u tahsîl ve mu'temed adamlarınız ile getirüp tamâmen ve kâmilten kabzına me'mûra edâ ve teslîm eylemeniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'nden işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve Enderûn çukadârımız kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân İsmâîl Ağa zîde mecdühû ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr eden emr-i âli mûcibince taksît-i sâni mâlını gönderilen pusula mûcibince hissensizin sehmine isâbet eden ma'rifet-i şer' ve mübâşir ve cümle ma'rifetleriyle ba'de't-tevzî'u't-taksîm yerli yerinden bir an akdem tahsîl ve mu'temed adamlarınız ile getirüp tamâmen kabzına me'mûra edâ ve teslîm eyleyüp hilâfından hazer ve mücânebet ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eyleyesiz deyü. Fî 9 C. sene [1]170.

Mâl-i Hazariyye Taksît-i Sâni-i Kazâ-i Sofya	
Guruş	
250	Hazariyye
025	Harc-ı bâb
200	Mübâşiriyye
475	

Yalnız dört yüz yetmiş beş guruşdur. Tahrîren fî 15 C. sene [1]170.

Hâlâ medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şer'-i mübîn izzetlü fazîletlü Efendi Hazretleri zîdet fezâ'ilühû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân medîne-i mezbûrede kaymakâmımız Mehmed Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân yeniçeri serdârı ve zâbitan-ı sâ'ire ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki memâlik-i İslâmiyye'de vâki' ehl-i zimmet tâ'ifesinin âyîn-i erkânları icrâsıyçün feth-i hâkânîden beri yedlerinde bulunan kilise ve manastırlarının bilâ-emr-i âlî ta'mîr u termîmine ve vaz'-ı kadîminden hâric terfî' u tevsî'ine vechen mine'l-vücûh mesâğ-ı şer'î olmayup bu husûsa sırran ve alenen vülât ve hukkâm taraflarından teftîş ü tefahhus birle ihtimâm ve dikkat muktezâ-yı gayret ve hakkânîde olmakdan nâşî eslâfımız vüzerâ-yı ızâm hazerâtı taraflarından mü'ekked buyruldu ile senede bir def'a mübâşir ta'yîn ve bilâ-emr-i âlî ta'mîr u termîm ve terfî' u tevsî' misillü harekât-ı nâ-hemvâra cesâret edenler ahz ve sûret-i sicillâtlarıyla ihzâr ve lâzım gelen te'dibâtları icrâsına ihtimâm ve dikkat eylemeleri mu'tâd-ı kadîm olmağla imdi kazânız derûnunda vâki' kilise ve manastırın ta'mîr u termîmine ve kadden ve arzan terfî' u tevsî'ine bilâ emr-i âlî hod-be-hod ve yâhûd a'yân ve zâbitân itmâ'ıyla cür'et ve cesâret edenler ber-vech-i hakkânîde gereği gibi teftîş ü tefahhus ve bilâ himâye ahz ve sûret-i sicillâtıyla Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr olunmak bâbında işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve Enderûn çukadârlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân İsmâîl Ağa zîde mecdühû ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllahü Te'âlâ vusûlünde sizler ki mütesellim-i mûmâ ileyh ve yeniçeri serdârı ve zâbitân-ı sâ'ire ve a'yân-ı vilâyetsiz. Husûs-ı mezkûrun teftîş ü tefahhusunda ol makûleleri ahz ve sûret-i sicillâtlarıyla ihzâr eylemelerinde rehâvet ü betâ'et ve min-vechin himâyet ve sıyânet misillü hareketleriniz istimâ' olunur ise a'zâr-ı beyhûdelerinize aslâ ve kat'â havâle-i sem' u i'tibâr olunmayacağını muhakkak bilüp ana göre ifâ-yı lâzime-i hakkânîye ihtimâm ve dikkat ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket ve hilâfindan ziyâde tevakkî ve mücânebet eyleyesiz deyü buyruldu. Fî sene [1]170

Vasale fî 7 Recebi'l-ferd sene [1]170

[9]

-43-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'ü a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti [meliki'l-mu'în] Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühü ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya Mütesellimi zîde mecdühü ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûs için hâlâ matbah-ı âmirem emîni İbrâhîm Sârim dâme mecdühü tarafından mübâşir ta'yîn olunan () zîde kadruhü tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bin yüz yetmiş senesine mahsûben Sofya avârizı mâlından bir kıt'a sebeb-i tahrîr hükmü ile matbah-ı âmirem masârifîyçün ta'yîn ve havâle olunan altı bin gurus mâl-i avârizın Sofya avâriz tahsîldârı olan Abdi'den alâ-eyyi hâl tahsîl ve emîn-i mûmâ ileyh tarafından kabzına me'mûra teslîm olunup ve eğer edâsında muhâlefet eder ise ahz ü habs olunup tahsîl olunmak üzere arz u i'lâm olunmak bâbında bundan mukaddemce mü'ekked emr-i âlişânım ısdâr ve ırsâl olunmuşıdi. El-hâletü hazîhî sen ki Mevlânâ-yı mûmâ ileyh sin, bu def'a Dersa'âdetime vürüd eden i'lâmında tahsîldâr-ı merkûm meblağ-ı mezbûru edâdan mübâ'adet birle ben mâl-i avârizı re'âyâ zimmetinde imhâl eyledim. Senesi âhîrine dek tadrîcî edâ ederim deyü a'zâr-ı vâhiyeye tasaddî eylediğini ihbâr u i'lâm eylemişsin. Memâlik-i mahrûsemde vâki' elviye ve kazâ avârizlarının ru'ûs-i senesi Muharrem olup yetmiş senesi Muharremi hulûl edeli beş ayı tecâvüz eylediğinden gayrı bu makûle avâriz mâlları senesi vusûl eylediğinde iki ay mürûruna dek tamâmen tahsîl ve tekmîl olunacağı ve esahh ve âşikâr ve tahsîldâr-ı merkûmun bu makûle a'zâr-ı vâhiyeye ibtidâr eylemesi mahzâ havâle-i mezbûru te'hîr u ta'vîk için ihtiyâr eylediği ekâzibden ibâret idüğü bedîdâr olduğundan gayrı meblağ-ı mezbûr nefis-i nefis-i hümayûn için tedârükünü muktezî olan eşyâ bahâsına tahsîs ve havâle ve ta'yîn olunmuş bir akçe olmağla bu makûle te'hîr u terâhî ta'tîl-i maslahat-ı mühimmeyi mü'eddi bir mâdde olmağla imdi siz ki Mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ ileyh imâsınız. İşbu emr-i şerîf-i âlişânım vusûlünde te'hîr u terâhîye ruhsat ve cevâz gösterilmeyüp sebeb-i tahrîr hükmü mûcibince meblağ-ı mezbûru kendisinden alâ-eyyi-hâlin tamâmen tahsîl ve kabzına me'mûra teslîm etdirmeğe ihtimâm ve dikkat ve eğer

bundan sonra dahi kazâlarda mâl-i avârizdan bakâyâm vardır deyü a'zâr-ı vâhiyeye tesaddî birle edâsında mûmâtale eder ise ma'rifet-i şer'le Sofya kalemi avârizına tâbi' kazâlara adamlar ta'yîn ve kendisinin müddet-i imhâline i'tibâr olunmayup vakt-i tahsîli güzâr eylemiş akçe olmağla kazâ der-uhde eden mültezimlerden meblağ-ı mezbûr altı bin guruşu alâ-eyyi hâlin evvel be-evvel tahsîl ve taraf-ı mûmâ ileyhden kabzına me'mûra teslîm etdirmeğe bezl-i vüs' u kudret ve hilâfından gâyetü'l-gâye mucânebet eylemen bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i âlişân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle âmil olup hilâfından hazer eyleyesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîr[en] fi's-sâmin [ve'l-]ısrîn Cumâdi'l-ûlâ sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

Vasale fi 8 Receb sene [1]170

-44-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'ü a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdisı zîdet fezâ'ilühû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya Mütesellimi () ve yetmiş senesine mahsûben Sofya avârizı tahsîldârı olan Abdi zîde mecdühümâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bin yüz yetmiş senesine mahsûben uhdenizde olan Sofya avârizı mâlından ba'zı palankalar neferâtı mevâciblerine ocaklık olan altı bin guruş ocaklık ashâbı neferâtına verilmeyüp bir kıt'a sebep-i tahrîr hükmü mucibince hâlâ matbah-ı âmirem emîni olan İbrâhîm Sârım dâme mecdühû ma'rifetiyle ru'yet olunacak masârife tahsîsan havâle ve ta'yîn olunmuş olmağla mûmâ ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm eylemen bâbında bundan akdem fermân-ı âlişânım ısdâr ve ırsâl olunmuşiken meblağ-ı merkûmu yine ocaklık ashâbı neferâtına vermek üzre bir tarikle eğerçi bir kıt'a emr-i şerîf sâdır olup lâkin neferât-ı merkûma avâriz-ı mezkûre mâlından mu'ayyen olan ol mikdâr ocaklıkları âhar mahalden havâle olunmak üzre bu def'a bâ-fermân-ı âli

yetmiş senesi ibtidâsından ref^ç olunmaktan nâşî ba'd-ez-în meblağ-ı merkûmun ocaklık ashâbı neferâtına verilmesi iktizâ etmemekle siz ki mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ ileyhimâsız. İşbu emr-i şerîf-i âlîşânım vusûlünde kat'â te'hîr u terâhîye ruhsat ve cevâz göstermeksizin meblağ-ı merkûmu bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem mezbûr Abdi'den alâ-eyyi-hâlin tahsîl ve emîn-i mûmâ ileyh tarafından kabzına me'mûra teslîm eyleyüp bir dürlü ta'allül ve muhâlefet ve ibrâ ve öZR ve illet etdirmeyesiz. Şöyle ki meblağ-ı mezbûr nefis-i nefîs-i hümâyûnum için tedârükü muktezî olan eşyâya tahsîsen havâle ve ta'yîn olunmuş akçelerden olduğundan mâ'adâ vakt-i tahsîl ve edâsı hulûl ve mürûr etmiş akçe olup bi'd-defe'ât evâmîr-i aliyem ile edâsı kendüye tenbîh olunmuşiken mahzâ zâtında merkûz²³³ olan ru'ûnet ve huşûnet muktezâsınca bu emr-i mühimmin te'hîr u ta'tîline sebep ü illet olmak idâresine intibâhen bir tarîk ile neferât-ı merkûme tarafına edâsı için emr-i âlî isdâr etdirilmesi kendisinin müzevvir ve hilekârlığına delîl-i vâzih olmağla bundan böyle îrâd edeceği a'zâr-ı vâhiyesine kat'â havâle-i sem'-i i'tibâr eylemeyüp neferât-ı merkûmenin ocaklıkları ref^ç olunmuş olmağla bundan sonra dahi edâsında mûmâtale gûne hareket eder ise ahz ü habs ve alâ-eyyi-hâlin tamâmen ve kâmilten tahsîl ve kabzına me'mûra teslîm etdirmeğe bezl-i vüs' u kudret ve hilâfından gâyetü'l-gâye [10] tevakkî ve mucânebet eylesesiz ve sen ki avâriz tahsîldârı Abdi'sin Neferât-ı merkûmenin avâriz-ı mezkûre mâlından mu'ayyen olan ocaklıkları bâ-fermân-ı âlî ref^ç olunmağla ma'âzAllâhü Te'âlâ bundan sonra meblağ-ı merkûmun edâsında mikdâr-ı zerre ta'allül ve muhâlefet eylemen ve yâhud ben bu akçeyi neferât tarafına vermişidim deyü ta'allül-gûne hareketin zâhir olmak ihtimâli olur ise meblağ-ı mezbûr bir dürlü hesâbına mahsûb olunmayup senden tamâmen tahsîl olundukdan sonra ibreten li'l-gayr Eğridere Palankası'na nefy ve kal'a-bend olunacağını ta'yînen ve tahkîkan bilüp ana göre basîret üzre hareket eyleyerek meblağ-ı merkûmu fermânım olduğü vechile bir iki günün zarfında edâsına müsâra'at eylemen bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda sâdir olan işbu emr-i şerîf-i celfîlû's-şân-ı vâcibü'l-ımtisâl ve lâzimü'l-ittibâ'ın mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup

²³³ Metinde mezkûr

hilâfiyla vaz' u hareketden begâyet ihtirâz u ictinâb eylesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-ısrîn Cumâdi'l-âhire li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-mahrûse

Vasale fi 10 Recebi'l-ferd sene 1170

-45-

İşbu bin yüz yetmiş senesi rûz-ı hzızırından bir seneye dek menzilci olanlara beher sene verile gelen menzilkeş kurâları imdâdiyyesinden sene-i mezbûrede cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le menzilci îcâr olunan Hüseyin Ağa'ya imdâdiyye-i mezbûrun tahsîl ve umûr-ı menzile sarf eylemek üzere verilen menzilkeş defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi 11 min-şehr-i Recebi'l-ferd sene 1170.

Menzil Defteri'dir

Karye-i Novasil 200 guruş	Karye-i Lozine-i Bâlâ 222 guruş	Karye-i Bogorov Menzil 87 guruş	Karye-i Busmaniçe 78 guruş
Karye-i Filibofça 65 guruş	Karye-i Obila 59 guruş	Karye-i Herekova 70 guruş	Karye-i Hrabiska 200 guruş
Karye-i Burleşe ²³⁴ (?) 45 guruş			
Yekûn 1026 guruş			

-46-

Düstûrûn-ı mükerremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlem müdebbirû umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimû mehâmî'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mûmehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidû erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfûn bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ

²³⁴ بورleşه

Âsitâne-i sa'âdetden Rumeli'nin orta kolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca vâki' olan vüzerâ-yı ızâm edâmallâhü te'âlâ iclâlehüm ve a'zamü'l-ümerâ'i'l-kirâm efâhimü'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izz ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-sunûfî avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ mîrmîrân-ı kirâm dâme ikbâlühüm ve akdâ kudâti'l-müslimîn evâlî vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâ'ili ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmî'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-i fihâm zîdet fezâ'ilühüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'ili ve'l-ekârim kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve mâlikâne mutasarıfları ve voyvodalar ve havâss ve evkâf zâbitleri ve darb ü harbe kâdir il erleri ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm tevkî'-i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlikim ahâlîsinin her hâlde refâh-ı hâl ve itmînân-ı bâl üzre olmalarına mübâderet olunmak fi'l-asl matlûb-ı hümâyûnum idüğü bu def'a mesned-i sadâret-i uzma ve vekâlet-i kübrâya med'uvven Âsitâne-i sa'âdetime vürûd eden düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-âlem nâzımü menâzımı'l-ümem vezîr-i a'zam-ı sûtûde-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı sadâkat-âlem Ragıb Mehmed Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü ve dâ'afe bi't-te'yîd-i iktidârehü ve ikbâlehünün gereği gibi ma'lûmu olmakdan nâşî tanzîm-i umûr-ı bilâd ve terfîh-i ahvâl-i ibâd husûslarına şürû' ve mübâşeret ve bir emrin bi-tevfikihî te'âlâ vech-i lâyıkı üzre temşiyet ve tasnî'asına mübâderet olduğuna binâ'en işbu sâl-i meymenet-iştimâlde mevsim-i bahâr hulûl etmekle ağaçlar yapraklanup zümre-i eşkıyâ dağlarda yasadanup tevâtürî ve tesettür eyleyeceği zamânlar gelmekle böyle hengâmda lüsûs makûlesi ve yerluden kuttâ'-ı tarîk ve haydûd-ı berbûd tâ'ifesini ve sâ'ir harâmzâdeler kûşe-i hafâdan zuhûr ve câ-be-câ ebnâ-i sebîl ve ahâlî ve fukarâ-yı ra'iyete îsâl-i mazarrat ile bî-huzûr edecekleri ez-kadîm mücerreb olmağın ol makûle eşkıyânın memerr ve me'vâları tehabbüs olunarak hudûd ve sınırınız dâhilinde her ne mahalde eşkıyâ zuhûr eder ise bilâ-emân ahz ve cezâ-yı şer'iyeleri tertîb ile te'mîn-i turuk ve mesalik-i bilâd ve tatmîn-i kulûb-ı ibâda sa'y u ictihâd olunmak lâzime-i vakt ü hâl olmak hasebiyle bu husûsa ihitimâm ve dikkat ve eşkıyâ tâ'ifesi bir mahalde kesret ve cem'iyet üzre

zuhûr eyledikleri anda bilâ-te'hîr üzerlerine varılmak münâsib görüldüğü hâlde herkes kendüye semt ve münâsib olan mahallerin hukkâm ve zâbitânı ile haberleşüp ve bi'l-ittifâk ahz ve istisâllerine mübâderet ve te'dîbât-ı meşrû'aları [11] icrâsıyla tathîr-i memlekete ve tahsîl-i emniyyet ve ebnâ-i sebîl ve ahâlî ve ra'yyete sarf-ı makderet olunmak üzere başka başka evâmîr-i şerîfimle cümleye tavsiye ve sipâriş olunmağın siz ki vüzerâ-yı müşâr ve sâ'ir-i mûmâ ileyhimsiz. Size dahi mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zam ağalarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osmân zîde kadruhû ile ırsâl olunmuşdur. Ber-vech-i muharrer cümleliz ittifâk ve ittihâd üzere hareket ve taht-ı hukûmet ve kazânızda mazınna-i eşkıyâ olan mahallerde tefahhus ve teccüssden hâli olmayup hudûd ve sınırınız dâhilinde birden ve ikiden yâhûd dahi ziyâde eşkıyâ bulunduğu ve haydûd makûlesinin îsâl-i hasârete cesâret eyledikleri haber alınır ise kat'â emân ve zamân vermeyüp alâ-eyyi hâlin ahz ve ele getirilmesine dikkat ve eğer cem'iyetleri zuhûr eder ise bâlâda zikr olunduğu vechile birbirinize semt ve münâsib olanlar ile haberleşerek ale'l-ittifâk üzerlerine varılıp bi-eyyi hâlin ahz ve cezâ-yı şer'ileri tertîb ve icrâ ile taraf-ı mesâlik-i vücûd-ı eşkıyâdan tanzîfe sarf-ı kudret ve sükkân-ı memleket ve fukarâ-yı ra'yyeti ve ebnâ-i sebîli irâha ve tatmîne bezl-i tâb ü tâkat edüp lâkin bu bahâne ile şekâvetle alâkası olmayanları ta'arruz ve müdâhale olunduğu ve fukarâ-yı ra'yyete tekâlîf-i beyhûde tahmîli ve sâ'ir vücûh-ı mezâlim ile bir ferde cevr ü eziyyet vukû'u ve yâhûd ahz-i eşkıyâ husûsunda isti'ânet olundukda imdâd ve i'ânet, tekâsül ve ihmâliniz zuhûru ve işbu emr-i şerîfimi celb-i mâla ve ahz-i muzlimeye âlet ve vesîle ile bir ferde nâ-hakk yere zulm ve te'addî olunduğu ve bir ferdden bir akçe ve bir habbe alındığı istimâ' olunmak lâzım gelir ise siz ki vüzerâ-yı müşâr ve mîr-i mîrân ve hukkâm ve zâbitân-ı mûmâ ileyhimsiz, kat'â özür ve illetiniz ısgâ olunmayup vâki' olan zarar-ı mezbûrdan tazmîn ve siz ki mâlikâne mutasarrıfları voyvodalarsız, mukâta'alarınız üzerlerinizden ref' olunmağla iktifâ olunmayup bilâ-tereddüdin cezâlarınız tertîb olunacağını muhakkak bilüp ana göre her hâlde kemâl-i basîret ve intibâh üzere hareket ve fermân-ı²³⁵ hümâyûnuma mugâyir vaz' u hâlâtdan hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım

²³⁵ Metinde fermânım

sâdır olmuşdur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfından hazer ve mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî evâ'il-i Cemâziye'l-âhir sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

-47-

İzzetlü sa'âdetlü karındaşlarım vüzerâ-yı ızâm hazerâtının huzûr-ı izzet-mevfûrlarına mezîd-i i'zâz ü ikrâm ile dürer-i de'avât-ı sâfiyât-ı mehabet-füzûn ve gurur-i teslîmât-ı vâfiyât-ı meveddet-nümûn ithâfından sonra zamîr-i münîr-i hurşîd-tenvîrlerine münhâ-yı muhlisâne budur kim, benim izzetlü sa'âdetlü karındaşlarım hazerâtı mevsim-i bahâr hulûl eylemek hasebiyle ağaçlar yapraklanup zümre-i eşkiyânın zuhûrları vakti gelmekle imdi taht-ı eyâletinizde mazınna-i eşkiyâ olan mahalleri dâ'imâ tefahhus ve haydûd makûlesinin hasâretleri haber alınırsa semt olanlar ile haberleşerek bi'l-ittifâk üzerlerine varılıp bi-eyyi hâl ahz ve cezâ-yı şer'îlerini tertîb ile turuk ve mesâliki vücûd-ı eşkiyâdan tanzîfe ve sükkân-ı memleket ve ebnâ-i sebîli tatmîne sarf-ı makderet eylemeniz bâbında te'kîdâtı hâvî sâdır olan fermân-ı âlîşân mûcibince mektûb-ı meveddet tahrîr ve ağalarımızdan Osmân Ağa bendeleri ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ lede'l-vusûl mûcib-i emr-i âlî üzere amel ve harekete himmet buyurmaları me'mûldür.

Bâkî hemîşe eyyâm-ı ömr ü sa'âdet ve kâmrânî dâ'im bâd.

Mine'l-muhibbi'l-hâlis Mehmed Râgıb

Vasale ileynâ fî 15 Recebi'l-ferd sene 1170

-48-

Düstûrûn-ı mükerremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlem müdebbirû umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimû mehâmî'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidû bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidû erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf²³⁶ bi-sunûfî avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ Rumeli'nin orta kolu yemîn ve yesâriyla vâki' nihâyetine varınca vâki' olan

²³⁶ Metinde el-mahfûz

vüzerâ-yı ızâm edâmallâhü te‘âlâ iclâlehüm ve e‘âzımü'l-ümerâ'i ve'l-kirâm efâhimü'l-küberâ'i ve'l-fihâm ülü'l-kadri ve'l-ihtirâm asvebü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a‘lâ mîr-i mîrân-ı kirâm dâme ikbâlühüm ve akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn me‘âdinü'l-fezâ'ili ve'l-yakîn râfi‘û a‘lâmi'ş-şerî‘ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti[l-meliki']l-mu‘în mevâlî fihâm zîde fazluhüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me‘âdinü'l-fezâ'ili ve'l-kelâm kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve havâss ve evkâf zâbitleri ve sâ'ir a‘yân-ı vilâyet zîde kadruhüm tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsil olıcak ma‘lûm ola ki öteden beri havza-i hükûmetinizde olan bilâd ve emsâr ve kasabât ve kurâda sâkin re‘âyâ ve sâ'ir erbâb-ı ticâret ve celeb tâ'ifesi yedlerinde bulunan ağnâmı fur[û]ht için kendileri peyderpey Âsitâne-i sa‘âdetime getirüp kassâb başılar tarafından ve taraf-ı âhardan müdâhale olunmaksızın diledikleri kimesnelere bilâ-nizâ‘ bey‘ ile intifâ‘-ı bisyâr edegeldikleri zâhir [12] olduğuna binâ'en ol havâlîden Dersa‘âdetime kesret ü vefret üzre ağnâm tesyîrine bi'l-ittifâk mübâderet eylemenizi hâvî bundan akdem mufassal ve meşrûh bi'd-defe‘ât evâmîr-i şerîfem sâdır olmuşidi. El-hâletü hâzihî mahmiye-i İstanbul'da sâkin ibâdullâhın lahm husûsunda tevsî‘-i dâ'ire-i ma‘âşları matlûb-ı hümâyûn olup ve fasl-ı bahâr hulûl üzre olduğuna binâ'en tamâm koyun sevkînin mevsim ve ezmânı olmağla süreklî ashâbının ve celeb tâ'ifesinin ve sâ'irlerinin bu tarafa nakl için cem‘ ve tedârük eyledikleri ağnâm ve sâ'ir zebhiyyesiz hayvânât dûr u dirâz yaylak ve kışlak ve mer‘âlarda meks ü tevkîf etdirilmeyüp peyderpey bu tarafa sevk ve tesyîre sa‘y ü dikkat ve zikr olunan koyun ve sâ'ir hayvânâtın bir kadem akdem der-i aliyyem cânibine îsâl ve tesyîrine bi'l-ittifâk ihtimâm-i mübâderet eylemeniz fermân-ı hümâyûnum olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim sadr-ı a‘zam çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hâcî Süleymân zîde kadruhü ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî te‘âlâ bu husûsa cümmeniz ittifâk ile ihtimâm ve tekayyüd edüp ez-kadîm bu tarafa vürûd ede gelen koyun ve sâ'ir hayvânât-ı mezbüreyi yerlerinden ihrâc ve bu tarafa tesyîre mübâderet ve zikr olunan hayvânâtın bu tarafa vusûllerinde iktizâ eden bahâları ber-vech-i peşîn şehir kassâb başısı yedinden an-nakdin sağ

akçeden ashâbına teslîm olunacağı ve ebnâ-i râhda bâc-dârân taraflarından bâc ve hilâf-ı mu'tâd âharları toprak basdı bahânesi ve voyvodalar ve subaşılar taraflarından dahi bilâ-emr-i hümâyûn bir vechile rencîde ve remîde olunmayacaklarını ashâb-ı sürek ve celeb tâ'ifesine i'lân u işâ'at ederek hayvânât-ı mezbûreyi fevc fevc bir gün mukaddem yola çıkardup ve bir mahalde ra'y bahânesiyle imrâr-ı vakt etdirilmeyüp selâmet ile bu tarafa sevk ve tesyîrlerine sa'y u dikkat ve tehâvün ve tekâsülden hazer ve mücânebet eyleyesiz. Bu husûs Âsitâne-i aliyyemde ibâdullâhın ref'î zarûretlerine ve hem koyun ashâbının menfa'atlerine vesîle olur hâlâtdan olmağla şöyle ki bu bâbda ihmâl ve tekâsülünüz hasebiyle hayvânâtın tevakkufları istimâ' olunmak lâzım gelir ise bir dürlü cevâba kâdir olmayacağınızı yakînen bilüp ana göre mütebassırâne hareket birle hayvânât-ı merkūmenin bir gün akdem ve bir sâ'at mukaddem bu tarafa sevk ve irsâllerine ikdâm ve sa'y-i mâ-lâ-keâm edüp ser-i mû hilâfindan begâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur. () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmîl olup hilâfına bir dürlü rızâ ve cevâz göstermeye[siz]. Şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız Tahrîren fî-evâsıt-ı şehri-i Cumâdi'l-âhire sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-mahrûse

Mûcibince Rumeli vâlisi efendi taraflarından dahi buyruldu sâdir olmuşdur.

Vasale ileynâ fî 16 Receb sene [1]170

-49-

İhzâr olunan Şehirköyü Bölüğü Kılavuzuna Buyruldu

Şerâyi'-şî'âr Şehirköyü'nden makarr-ı vüzerâ olan kasaba-i Manastır'a gelince yol üzerinde vâki' kudât ve nüvvâb efendiler zîde fazluhüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân yol üzerinde vâki' voyvodalar ve mütesellimler ve yeniçeri zâbiti ve kethüdâ yeri ve a'yân ve zâbitânı zîde kadruhüm inhâ olunur ki Şehirköyü sâkinlerinden beş nefer kimesnenin Dîvân-ı Rumeli'ye

ihzâr ve husamâlarıyla terâfû'-i şer' ve ihkāk-ı hakk olunmaları bâbında şeref-sudûr eden emr-i âlî mûcibince ta'yîn olunan mübâşir ile zikr olunan merkûmlar her kangınızın taht-ı kazâ ve zîr-i hükûmetinize gelüp dâhil olurlar ise mahfûz ve münâsib konağa nüzûl ve gecelerde yanlarına yeniçeriler ta'yîn ve hıfz u hırâset edüp mu'temed ve müsellah cebelü ve tüvânâ kılağuzlar koşup elyak ve sâlim birbirlerinize sevk ve tesyîr ve mübâşir ile Dîvân-ı Rumeli'ye irsâl ve ber-mantûk-ı emr-i âlî husamâlarıyla terâfû'-i şer' olunup avk u te'hîrden ve firâr ve gaybetlerinden hazer ve mücânebet ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eyleyesiz deyü buyruldu. Fî 10 Recebi'l-ferd sene [1]170.

Vasale ileynâ fi 18 min-Recebi'l-ferd sene [1]170

-50-

Mürtedde-i Mühtediyye ve Yevm-i Mezbûrda Zuhûr Eden

Kefere'nin İ'lâmı

Ma'rûz-ı dâ'î-i devletleridir ki medîne-i Sofya'da müddet-i bedîd zindân-bend olan mürtedde küfründen teberrî ve şeref-i İslâm ile müşerrefe olması nezârette iken mahbes-i mezkûreden firâr ve gaybet etmeğin der-âkab medîne-i mezbûrenin bi'l-cümle ulemâ ve sulehâ ve zâbitân ve a'yânı da'vet-i şer' olunup mürtedde-i mezbûrenin gaybeti tefhîm ve i'lân olundukda cümleye dehşet ve vahşet ârız ve müstağrak-ı bahr-ı efkâr olmalarıyla ale't-ta'cîl buldurulması emrine ikdâm ve şurû' ve bed'ine zindancısı îsâl ve su'âl olundukda bi'l-küllüyye inkâr edüp lâkin kelâm-ı hayret encâmından ilminin luhûku maznûn ve bi-hasebi'l-iktizâ ta'zîr-i ekîde kıyâm birle esnâ-i ta'zîrde muhavvilü'l-ahvâlin mazhariyyet-i kerem ve inâyetleriyle vücûdu müyesser ve bi-tevfikillâhi te'âlâ şeref-i İslâm ile müşerrefe olmasına bâ'is ü bâdî olduğu mukarrer olup bu emr-i asîr verâ-i perde-i gayb-ı ilâhî ve kerem-i inâyet-i nâ-mütenâhîden çend sâ'at mürûrunda mukadder olmağla hamd-i bî-hadd ve şükr-i lâ-yu'add olunup ism-i müsemmasına Aîşe tesmiye ve sa'âdetlü mütesellim ağa kulları me'mûren Şehirköyü cânibinde bulduklarından mühtedî-i mezbûrenin dahi iltimâsıyla Sa'îd Ağa kulları hânesinde beytütet etdirilmek üzere irsâl olundukda medîne-i mezbûreden olup irtikâb-ı şekâvetden Nodul İliço

demekle ma' rûf zimmî yevm-i mezbûrda zuhûr ve sekrân ve müsellaah esvâk ve bâzârda mühtediye-i mezbûreye niçün İslâmı kabûl eyledin deyü mülâkî olup katl ü i' dâmına tasaddî ve serseri geşt ü güzâr edüp zuğmen li'l- müslimîn îsâl-i mazârr eylemek dâ' iyesinde iken anı dahi ahz ve huzûr-ı şer' a ihzâr olundukda bî-garaz müslimînin haber ve şehâdetleriyle haydûd eşkıyâsından sâ' î fi'l- arz bi'l- fesâd olduğu müstebâ oldukda ve cezâ-i seyyiesine nazm-ı kerîmi mâ-sadak hâlî olup siyâseten katl olunduğu vâki' u'l- hâl bi'l- iltimâs huzûr-ı âsafânelerine i' lâm olunur. Bâkî emr men- lehü' l-emrindir. Hurrîre fi'l- yevmi's- sâmin aşera min- şehri Recebi' l- ferd li- sene seb' ân ve mi' ete ve elf.

Ed- dâ' î Çeşmîzâde Yahyâ el- kâdî bi- medîne-i Sofya

[13]

-51-

Hâlâ medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şer' -i mübîn izzetlü fazîletlü efendi zîdet fezâ' ilühû ve kıdvetü' l-emâcid ve' l- a' yân kaymakâmımız Mehmed Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru' l-emâsil ve' l- akrân zâbitân ve a' yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki hasbe' l- iktizâ masârif-i vilâyetden müctemi' olup bundan akdem ma' rifet-i şer' ve a' yân ve zâbitân ve vücûh-ı ahâlî ma' rifetleriyle tevzî' u taksîm olunan mebâliğ yerli yerinden tahsîl ve tekmîline müsâra' at ve mahallerine edâ ve teslîm olunmasına ihtimâm ve dikkat olunmak lâzım ve lâbüdd iken der- uhde ashâbından ba' zıları bu gün yarın deyü avk u te' hîr ile muhâlefet ve sarrâfân tâ' ifesine bir vechile cevri eziyyet eyledikleri tarafımıza ihbâr olunmakla imdi tevzî' -i merkûmeden ma' rifet-i şer' ve cümle ma' rifetiyle tarh ve ifrâz olunan hisselerini yerli yerinden tahsîl ve sarrâfân-ı mersûmân taraflarına edâ ve teslîm olunmasına bi'l- ittifâk ihtimâm-ı tâm ve ilel- i beyhûde ile edâda muhâlefet edenleri ma' rifet-i şer' ve zâbitleri ma' rifetleriyle ahz ve Dîvân-ı Rumeli' ye ihzâr olunmak bâbında işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te' âlâ vusûlünde sen ki kaymakâmımız Mehmed Ağa zîde mecdühûsun. Tevzî' ât-ı merkûmeden zikr olunan der- uhdecilerin zimmetlerinde olan meblağın vech-i meşrûh üzre yerli yerinden tahsîl ve mahallerine teslîm olunmakda senin dahi betâet ve rehâvetin

olmağla bundan sonra a'zâr-ı beyhûdelerine bir dürlü i'tibâr etmeyüp hisselerine isâbet eden meblağ-ı ber-vech-i müsâra'at tahsîl ve mahallerine teslîm etmeğe ihtimâm ve dikkat ve kemâl-i ta'annüd birle muhâlefet ve imrâr-ı vakte mübâderet edenleri ma'rifet-i şer' ve zâbitleri ma'rifetleriyle ahz ve Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr eylemeğe bezl-i makderet ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesiz deyü. Fî 15 Receb sene [1]170.

Vasale ileynâ fî 18 Receb sene [1]170

-52-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfî'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû ve kîdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya cizyedârı () zîde mecdühû ve kîdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a hâssa mübâşir ta'yîn olunan () zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki inşâ'el-Mevlâ evâ'il-i Şa'bânü'l-mu'azzam'da dîvân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı mülûkânemde ihrâcı musammem olan bin yüz yetmiş senesi masar ve recec iki kıst kapum kulları mevâcibi için sen ki cizyedâr-ı mûmâ ileyhsin. Bin yüz yetmiş senesine mahsûben uhde ve iltizâmında olan Sofya cizyesi mâlından otuz bin guruş taksît-i evvel tertîb ve tahsîs kılınmağla meblağ-ı mezbûru icâleten tedârük ve avn-i hakk ile evâsıt-ı Receb-i şerîfe dek tamâmen teslîm-i hazîne-i âmirem olunması bâbında bundan akdem bir kıt'a emr-i şerîf-i âlîşânım ısdâr ve irsâl olunmuşidi. El-hâletü hâzihî meblağ-ı mezbûru bu def'a der-i aliyyemden hâssa mübâşir ta'yîn olunan merkûm () zîde kadruhûya teslîm ve mukaddemâ ta'yîn olunan mübâşirini geri avdet etdirmen fermânım olmağın işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmağla imdi vusûlünde meblağ-ı sâlifü'z-zikr kısteyn mevâcibine tertîb olunmuş olup mevâcib-i mezbûrun ihrâcı dahi ancak bu makûle mürettebâtın tekmîlen gelüp teslîm-i hazîne-i âmirem olunmasından lâ-büdd olmağla tertîb olunan taksît-i evvel akçeleri yerli yerinden bir gün evvel tahsîl ve tamâmen teslîm-i hazîne-i âmirem olunması emr-i ehemm ve matlûb-ı mültezim olmağla dâmen-i gayreti der-miyân edüp cizye-i mezkûre mâlından mevâcib-i mezkûr için tertîb olunan sâlifü'z-zikr otuz bin guruş

taksît-i evvel akçesi fermânım olduğu üzere serî'an tedârük ve tamâmen hazîne[ye] rabt ve evâsıt-ı Receb-i şerîf'e dek mübâşir-i merkûm ile der-i aliyyeme irsâl ve teslîm-i hazîne-i âmirem etdirmesine ziyâde sa'y ü ikdâm eylesin. Şöyle ki mevâcib-i merkûm memâlik-i mahrûsemde vâki' cizyelerin sene-i mezbûre mâlından tertîb olunan taksît-i evvel akçelerinden cem' ve meblağ-ı mezbûrdan verilmeğe muhtâc olmağın ma'âza'llâhü te'âlâ cizye-i mezbûre mâlından matlûb olan otuz bin guruş taksît-i evvel akçesini müb[â]lât ile tekmîlen tedârükde rehâvet edüp vakt-i merkûma dek erişdirmemek ihtimâlin olur ise bu husûs husûsât-ı sâ'ireye kıyâs olunmayup ehemmi-i umûr-ı devlet-i aliyyemden olmağla bâ'is-i ihtilâl olduğun için ibreten li'l-gayr cezân tertîb kılınacağı mukarrer bilüp selâmet-i hâlin sana lâzım ise meblağ-ı mezbûru hemân vürûd-ı emr-i şerîfimde tedârüke ikdâm-ı tâm ve mâh-ı merkûm evâsıtına dek mübâşir-i merkûm ile der-i aliyyeme irsâl ve teslîm-i hazîne-i âmirem etdirmesine bezl-i vüs' u mecâl eylesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin meblağ-ı mezbûrun leffen zikr olunduğu üzere devlet-i aliyyemin ehemmi-i umûru olan mevâcib-i mezkûr için tertîb olunmuş olup vakt-i mu'ayyende ihrâc bu makûle mürettebâtın beher hâl bir gün evvel teslîm-i hazîne-i âmirem olunmasına muhtâc olduğu ma'lûmun oldukda bu husûsda senin dahi ihtimâm ve gayretin muktezî olmağla cizyedâr-ı merkûmun re'âyâ ve mültezimîn zimmetlerinde olan mâl-ı cizyeyi evvel be-evvel tahsîl ve taksît ile edâ ederiz deyü kimesneye inâd ve muhâlefet etdirmeyerek fermânım olduğu üzere cizye-i mezkûre mâlından matlûb-ı hümâyûnum olan taksît-i evvel akçesini her ne vechile olur ise olsun cizyedâr-ı merkûmdan vakt-i yesîrde tamâmen tedârük ve hazîneye rabt etdirdüp icâleten mübâşir-i merkûm ile der-i aliyyeme irsâl ve teslîm-i hazîne-i âmirem etdirilmesine ez-dil ü cân sarf-ı tâb ü tüvân eylesin ve sen ki bu def'a hâssa ta'yîn olunan mübâşir-i merkûmsun. Bundan akdem ta'yîn olunan mübâşiri der-i aliyyeme avdet etdirdüp zikr olunan otuz bin guruşu cizyedâr-ı mûmâ ileyhsen sen tamâmen ahz [14] ve icâleten der-i aliyyeme getirüp teslîm-i hazîne-i âmirem eylemeğe sa'y ü ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celilü's-

şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfından ihtirâz ü ictinâb eyleyesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. () Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî aşer Cumâdi'l-âhire li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

Vasale ileynâ fi 20 Recebi'l-ferd sene 1170

-53-

Serdâr Ahmed Çavuş Ağa'nın Serdârlık Mektûbudur.

Şerî'at-şî'âr-ı fazîlet-disâr Medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şerî'at-ı garrâ olan izzetlü fazîletlü efendi zîdet fezâ'ilühû ba'de's-selâm inhâ olunur ki zîr-i hükûmetinizde vâki' dergâh-ı âlî yeniçerileri serdârı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân beşinci bölüğün Ahmed Çavuş Ağa zîde kadruhûya serdârlığı kemâ-kân ibkâ ve mukarrer olmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunup inşâAllahü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki mûmâ ileyh[i] serdârlık umûrunda kıyâm etdirdüp âharın müdâhale etdirmeyesiz. Ol tarafda vâki' dergâh-ı âlî yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacısı ve kul oğulları ve gilmân-ı acemî cümlesini üzerlerine serdâr ve kemâ fi's-sâbık zâbit bilüp sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareketde bulunmayup itâ'at ve inkıyâd üzre olalar ve tavâ'if-i mezbûrundan bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanların muhallefât-ı metrûkâtları mûmâ ileyhe ahz ü kabz etdirdüp ma'rifet-i şer'le sûk-i sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nükûdun mumzâ ve mahtûm müfredât defterleriyle taraf-ı beytü'l-mâle irsâl ve îsâl etdirdesiz ve sen ki serdâr-ı mûmâ ileyhsin ol havâlîde vâki' mukîm ve müsâfir zuhûr eden erâzil ve eşhâsın zabt u rabtlarına ve sükkân-ı beldenin emn ü selâmetlerine bâ'is hidemât-ı müstahsene-i mebrûreyi vücûda getirmekde mücidd ü sâ'î olup mücib-i mektûbuyla âmil olasız. Tahrîren fî-evâ'il-i şehri Receb sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Mine'l-fakîr Mehmed Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âlî

Vasale ileynâ fi 19 min-Recebi'l-ferd sene 1170

-54-

**Yedekçi Mustafa'nın Karındaşının el-Hâcc Ahmed Yedinde Menzîl
Da'vâsı Buyruldu.**

Medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şerî'at-i garrâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri ve kaymakāmımız Mehmed Ağa işbu derûn-ı arz-ı hâlde zikr olunan menzîl-i husûsî irs-i şer'le sâhib-i arz-ı hâle müntekîll ise intikâl eden menzîli her kimin zimmetinde bulunur ise sâhib-i arz-ı hâl müteveffânın mûrisine zabt u rabt etdirilüp âharın hılâf-ı şer' ta'addi etdirilmesi men' ve ref' olunmak deyü buyruldu.

-55-

Devletlü inâyetlü merhametlü efendim sultânım hazretleri devlet ü ikbâl ile sağ olsun arz-ı hâl-i budur ki bu kulları Âsitâne-i aliyyede sâkin olup bundan akdem li-ebeveyn er karındaşım Mustafa bin Ahmed Sofya'da sâkin iken fevt olup müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden olmak üzere bir menzîlin terk edüp menzîl-i mezkûr irs-i şer'le bu kullarına intikâl etmekle merâhim-i aliyyelerinden mercûdur ki Sofya'da vâki' müteveffâ-yı merkûmun menzîli kimin yedinde ise bi'l-irsi's-şer'î bu kullarına def' u teslîm ü zabt etdirilmesi bâbında buyruldu-yu emr-i âlîleri niyâz olunur. Bâkî emr ü fermân devletlü merhametlü efendim sultânım hazretlerindir.

Teşne Hâcî Hüseyin

Vasale ileynâ fi 23 Recebi'l-ferd sene [1]170

-56-

Medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri ve mütesellimi ve a'yân ve zâbitânı derûn-ı arz-ı hâlde zikr olunan meblağ-ı mezbûru ve sâ'ir maktûlün ber-vech-i muharrer libâs ve eşyâ-yı mütenevvi'asını ve zimem-i nâsda olan mâlıyla kâtilleri mübâşir ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve zâbitân ma'rifetiyle bi-eyyi hâl buldurması lâzım gelenlerden buldurdup ber-mûceb-i defter kâtilleriyle me'an i'lâm-ı şer'iyyesini Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve buldurmada muhâlefet ederi olur ise alâ-eyyi hâl esnâf-ı mezbûru i'lâmıyla me'an huzûrumuza ihzâr eyleyesiz deyü buyruldu. Fî 22 Receb sene [1]170

-57-

Devletlü inâyetlü merhametlü sultânım hazretleri sâğ olsun arz-ı hâl-i kulları budur ki bundan akdem medîne-i Sofya'da yirmi beş sene debbâğhânedede usta olup ma'rûf ve meşhûr olup karındaşım Ali Beşe Banabaşında derûn-ı çarşıda katl olundukda üç bin guruş nükûd ve bisâtları ve sâ'ir libâsı ve emvâl ve eşyâsı debbâğhânedede olan odasında mevcûd olup debbâğhâne ahâlîleri zabt ve ekl [ü] bel' etmeleriyle ve kendilerinden talep olundukda bi'l-külliyeye inkâr ve gadre murâd etmeleriyle mercûdur ki mübâşir kulları ta'yîn ve zikr olunan nâm-ı mezbûru ve bisâtları ve emvâl ve eşyâsı ve zimem-i nâsda olanları buldurması lâzım gelenlerden tahsîl ve yedimde muhâlefet ederler ise esnâf-ı mezbûr ihtiyâr ve söz sâhibi ustaların Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve hakkım icrâ bâbında emr [ü] fermân devletlü merhametlü sultânımındır.

Bende Murâd kulları

[15]

-58-

Medîne-i Sofya'da mesned-ârâ-yı şerî'at-ı garrâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri derûn-ı arz-ı hâlde zikr olunan kâtilleri ta'yîn olunan mübâşir ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve zâbitân ma'rifetleriyle bi-eyyi hâl ahâlî-i çarşıdan buldurması lâzım gelenlerden buldurdup Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve muhâlefet ederi olur ise alâ-eyyi hâl ahâlî-i çarşının müsinn ü ihtiyâr ve söz sâhiblerini bi-eyyi vechin kân huzûrumuza ihzâr ve hilâfından hazer eylesesiz deyü buyruldu. Fî 22 Receb sene [1]170.

-59-

Devletlü inâyetlü merhametlü sultânım hazretleri sâğ olsun arz-ı hâl-i kulları Berendezen²³⁷(?) sâkinlerinden olup bundan akdem bir sene karındaşım husûsu Ali Beşe kulları Sofya'da iken Banabaşı ta'bîr olunur nâm mevzi'de derûn-ı çarşıda gündüz alâ-melei'n-nâs karındaşım katl olundukda ahâlî-i çarşı katîli setr u ihtifâ ve sâhib çıkup hakkımı ibtâle kasd etmeleriyle merâhim-i aliyyelerinden mercûdur ki mübâşir kulları

²³⁷ بوندزن

ma'rifetiyle ahâlî-i çarşıdan kâtilleri taleb ve kemâ kân setr ile mukayyed olur ise derûn-ı çarşının müsinn ü ihtiyârların Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve buldurması lâzım gelenlerden buldurdup ve hakkım icrâ bâbında emr ü fermân devletlü merhametlü sultânım hazretlerindedir.

Bende Murâd kulları

Vasale ileynâ fi 5 Şa'bân sene [1]170

-60-

Medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri ve Sofya mütesellimi ağa ve zâbiti işbu sâhibe-i arz-ı hâlin husamâsını ta'yîn olunan mübâşir ma'rifeti ve zâbiti ma'rifetiyle bi-eyyi hâl huzûrumuza ihzâr ve terâfû'-ı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak deyü. Fî 2 Ş. sene [1]170.

-61-

Devletlü merhametlü sultânım hazretleri sağ olsun arz-ı hâl-i câriye medîne-i Sofya sâkinelerinden olup bundan akdem zevcim el-Hâcc Mehmed nâm kimesnenin taht-ı nikâhında iken ve üç aded kızı dünyâya gelmiş iken mezbûr hılâf-ı şer'-i şerîf vâlidem kâyn vâlidesiyle taht-ı nikâhında olan avret misâli harekât-ı nâ-hemvâre birle fi'l-i şenî' eylediğini bu câriye âgâh olmağın bu misillü hareket niçün edersin demekle boynumdan dizi ile olan otuz altun ve küpe ve bilezik ve cümle eşyâm sekiz yüz guruşluk emvâlimi fuzûlî ahz ve beni tatlık ve üç aded sagîr kızlarıyla sefil bırağup küllî gadr ve mahallinde dahi hakkım icrâsı mümkün olmamağla mercûdur ki mübâşir kulunuz ta'yîn ve mezbûru Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve huzûrda mürâfa'a ve hakkım icrâsıyçün Sofya kâdîsı efendi ve mütesellim ağa kullarına hitâben fermân devletlü sultânımındır.

Bende câriye Selîme Hatun

-62-

Şerâyi'-şi'âr Belgrad'dan Asitâne-i sa'âdete varınca yol üzerinde vâki' kudât ve nüvvâb efendiler zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimler ve voyvodalar ve kethüdâ yerleri ve yeniçerileri serdârları ve

a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki Devlet-i Çasariyye tarafından bu def'a taraf-ı hazret-i cihândârîye firistâde kılınan bir mikdâr çini arabalara tahmîl ve taraf-ı Âsitâne'ye irsâl olunmağla imdi her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhil olur ise gecelerde yanlarına adamlar ta'yîn ve gereği gibi muhâfaza ve muhârese edüp ve bir kazâdan bir kazâyâ varınca li-ecli'l-ihdiyât yanlarına kadr-i kifâye adam ta'yîn ve su'ûbetli yerlerden geçerken arabalara i'ânet ederek âminen ve sâlimen mahalline îsâle mübâderet eylemeniz bâbında Dîvân-ı Belgrad'dan işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve ağalarımızdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hâcî Hasan Ağa zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde vech-i meşrûh üzre bu husûs, husûs-ı sâ'ire kıyâs olunur mevâddan olmayup taraf-ı pâdişâhîye resîde olunacak mevâdd-ı lâzımeden olmağın bu husûsa cümmeniz kemâl-i dikkat birle gereği gibi muhâfaza ve her bir konakda yanlarına adamlar ta'yîn ile inşâAllâh sâlimen ani's-s-selâm mahalline îsâle mezîd-i dikkat ve sarf-ı mâ-hasal-ı vüs' u kudret edüp hilâfî hareketinden begâyet tevakkî ve mücânebet edüp mücib-i buyrulduyla âmil olasız deyü. Fî 27 Receb sene 1170

Vasale ileynâ fi 11 Şa'bân sene [1]170

[16]

-63-

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfî avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîrim paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Kesriye ve () ve () kâdîları zîde fazluhüm tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Şehirköyü Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Dervîş Ali zîde ilmühû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Şehirköyü'nde sâkin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutabâ ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve sâ'ir ahâlî-i fukarâ bi-ecma'ihim meclis-i şer'a varup vedâyi'-i Hâliku'l-berâyâ olan fukarâ-yı ra'iyet ve sükkân-ı memleketin âsûde-hâl ve emn ü istirâhatleriyçün

bundan akdem Kesriyeli Mehmed Beğ demekle ma'rûf kimesnenin Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve ahâlî ile hesâbları ru'yet olunur iken merkûmun oğlu Hüseyin nâm kimesnenin dahi Dîvân-ı Rumeli'ye ihzârıçün sâdır olan fermân-ı celflü's-şân mûcibince iki def'a buyruldu irsâl olundukda mezbûr Hüseyin havfından nâşî firâr ve bin yüz altmış dokuz senesine mahsûben kazâ-i mezbûreden tahsîli lâzım gelen celeb-keşân mâlını ve ba'zı umûr-ı vilâyet için olan mâlî sene-i mezbûrenin tahsîl defteri yedinde bulunduğundan babası merkûmun sû-i tedbîri üzre esnâf ve sâ'ir ahâlîden tahsîl ve mahalline vermeyüp min-haysü'l-mecmû' zimmetinde kalan beş bin guruş ile firâ[r] ve gaybet ve tahsîl ve ahz eylediği ol mikdâr mâldan ilâhâze'l-ân ashâbına bir akçe ve bir habbe edâ olunmamağla sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin. Mezbûr Hüseyin bulunduğu mahalde ahz ve şer'le görülüp ihkāk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına vâki'-i hâlî der-i devlet-medâra arz u i'lâm ediver deyü ilhâh ve fi'l-hakîka mumzâ defter mûcibince mezkûrun tahsîl ve ahz eylediği mâl-ı celeb-keşândan ve sâ'irden ashâb-ı hukûka bir akçe ve bir habbe verilmeyüp mâl-i mezbûrdan zimmetinde beş bin guruş olduğu mevlânâ-yı mûmâ ileyhin dahi ma'lûmu olmağın vâki'-i hâlî bi'l-iltimâs arz eylediği ecilden sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin, ma'rifetinle bulunduğu mahalde ahz ve iddi'â-yı hakk eden husamâlarıyla terâfû'-i şer' ve sâbit olan mevâdd tescîl ve i'lâm olunmak bâbında fermân-ı alîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki hükûm-i şerîfimle () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin mezkûr her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsında bulunur ise bulunduğu mahalde ahz ve meclis-i şer'a ihzâr ve iddi'â-yı hakk eden husamâlarıyla terâfû'-i şer' ve sâbit olan mevâddı tescîl ve der-i devlet-medârıma arz u i'lâm eyleyüp mazmûn-ı emr-i şerîfimle âmil olasız. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız Tahrîren fi'l-evâhir-i Cumâdi'l-âhire li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

Hâlâ medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şerî'at-ı garrâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri ve kıdvetül-emâcid ve'l-a'yân kaymakāmımız Mehmed Ağa zîde mecdühû inhâ olunur ki Şehirköyü kasabasında sâkin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutabâ ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve sâ'ir ahâlî-i fukarâ meclis-i şer'a varup kazâ-i mezbûre a'yânı Kesriyeli Mehmed Beğ bundan akdem Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr ve ahâlî ile hesâbları ru'yet olunur iken merkûmun oğlu Hüseyin nâm kimesnenin dahi Dîvân-ı Rumeli'ye ihzârı bâbında sâdır olan fermân-ı celflü's-şân mûcibince iki kıt'a buyruldu irsâl olundukda mezbûr Hüseyin havfindan firâr ve bin yüz altmış dokuz senesine mahsûben kazâ-i mezbûrdan tahsîli lâzım gelen celeb-keşân mâlını ve ba'zı umûr-ı vilâyet için olan mâlı sene-i mezbûrenin tahsîl defteri yedinde bulunduğundan esnâf ve sâ'ir ahâlîden tahsîl ve mahalline vermeyüp zimmetinde kalan beş bin guruş ba'de's-sübûti's-şer'î tahsîl ve ashâb-ı hukûka teslim olunmasını ahâlî iltimâsıyla kazâ-i mezbûre nâ'ibi Derviş Ali Efendi i'lâm edüp mûcibince tarafımıza hitâben bu def'a sâdır olan emr-i şerîf-i âlişân ağayân-ı enderûn-ı hazret-i sadâret-penâhîden ibrîkdâr nâ'ibi mübâşeretiyile vârid ve husûs-ı mezkûr kazâ-i mezbûre nâ'ibinin i'lâmıyla olduğundan mahalline havâle olunmayup medîne-i Sofya mahkemesinde mürâfa'a ve mezbûr Hüseyin'in zimmetinde şer'an sâbit olan hukûk-ı ibâd ve tahsîl ve istirdâdına dikkat ve ihtimâm ve gadr u himâyeden ârî şer'an sâbit ve zâhir olan mevâdd ba'de't-tescîl sıhhati üzre i'lâm olunmak bâbında Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki mazmûn-ı emr-i âlî üzre husûs-ı mezbûr gadr u himâye olunmaksızın ber-vech-i hakkâniyyet muktezâ-yı şer' üzre ru'yet ve sâbit olan mevâdd tescîl ve alâ-vechi's-sihha i'lâm olunmasına dikkat ve hılâfından ziyâde mücânebet ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eyleyesiz deyü buyruldu. Fî 29 Receb sene [1]170.

Vasale ileynâ fi 12 Şa'bân sene [1]170

[17]

-65-

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ olan izzetlü fazîletlü efendi hazretleri zîdet fezâ'ilühû ve kıdvetü'lemâcid ve'l-a'yân Sofya kaymakāmımız Mehmed Ağa zîde mecdühû inhâ olunur ki Sofya kalemi ve tevâbi'i cizyesi cizyedârı tarafından der-uhdecileri zimmetlerinde olan mâl-ı cizyeyi bugün yarın deyü ta'vîk ve umûr-ı mühimmenin ta'tîline sebep ü bâdî ve ta'allül eyledikleri sâmi'-sâ olmağla alâ-eyyi hâlin der-uhdeciler zimmetlerinde bu âna dek kalmış mâl-ı cizyeyi tahsîl ve cizyedârı tarafına tamâmen teslîm etdirilüp bundan sonra avk u te'hîr ile imrâr-ı vakt ve mâl-ı mîrînin ta'tîline bâ'is olanı gereği gibi te'dîb ve tenkîl olunmaları muhakkak olmağla Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre her ne asıl der-uhdecilerin zimmetinde kalmış mâl-ı cizye var ise hemân ale't-ta'cîl tahsîl ve cizyedâr-ı merkûma tamâmen teslîm eylemeğe ziyâde tekayyüd ve i'tinâ etdirdesiz. Bu bâbda mikdâr-ı zerre ihmâl olunmayup ve umûr-ı sâ'ireye dahi kıyâs olunmadığı cümlelerin ma'lûmu olmakdan nâşî bi-eyyi vechin kân ber-vech-i muharrer dikkat-i tâm ve sa'y-i mâ-lâ-kelem eyleyüp hilâfiyla vaz' u hareketden tehâşî ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket etdirdesiz deyü buyruldu. Fî 2 Ş. sene [1]170.

Vasale ileynâ fi 14 Şa'bân sene [1]170.

-66-

Hâlâ Medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şerî'at-ı garrâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mütesellimi Mehmed Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki dâ'iremiz halkının ta'yînât-ı rûz-merrelerine iktizâ eden revgan-ı sâdenin ve devâbb ve mevâşînin kût-i yevmiyelerine iktizâ eden şe'îrin bu tarafda killet ü nedret üzre olduğundan nâşî eslâfımız vüzerâ-yı ızâm hazerâtının tertîb ve tedârük eyledikleri vech üzre etrâf-ı kazâdan tedârükü muhtâc olmağla gönderilen pusula mûcibince kazânızın hissesine isâbet edüp ber-mu'tâd-ı kadîm matlûb olunan ol mikdâr şa'îr ve revgan-ı sâdeyi ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ve cümle

ma'rifetleriyle cem' ve tedârük ve bir gün evvel kabzına me'mûra teslîm eylemeğe dikkat ve ihtimâm eylemeniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olmuştur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde ber-mûceb-i pusula matlûb olunan ol mikdâr revgan-ı sâde ve şa'îri narh-ı cârîsi üzre cem' ve tedârük ve bir gün evvel ber-minvâl-i muharrer kabzına me'mûra teslîm eylemeğe dikkat ve ihtimâm edüp mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesesiz deyü buyruldu. Fî Ş. sene [1]170.

Kazâ-i Sofya		Kazâ-i Sofya	
Guruş		Guruş	
450	Şa'îr bahâ	250	Bahâ-i Sâde revgan
045	Harc-ı bâb	025	Harc-ı bâb
060	Mübâşiriyye	100	Mübâşiriyye
555		375	

-67-

Hâlâ Medîne-i Sofya'da ve Filibe'de mesned-ârâ-yı şerî'at-ı garrâ olan izzetlü fazîletlü efendiler hazerâtı zîdet fezzâ'ilühümâ

Ve şerâyi'-şi'âr Palanka ve Köstendil ve Dubniçe ve Samakov ve Şehirköyü ve Berkofça ve Breznik ve İznepol ve Radomir ve İhtiman ve Pazarcık ve Çerban ve Zağra-i Atîk kazâların kâdîları efendiler zîde fazluhüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve hâss-ı evkâf zâbitleri ve harbe ve darbe kâdir il erleri ve mütesellimler ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki işbu sâl-i meymenet iştîmâlde mevsim-i bahâr hulûl etmekle zümre-i eşkiyâ dağlarda tevârî ve tesettür edecekleri vakti olmağla böyle hengâmda lüsûs tâ'ifesi ve yerlûden kuttâ'-ı tarîk ve haydûd ve bed-bûd ve harâm-zâde tâ'ifesini kûşe-i hafâdan zuhûr ve câ-be-câ ebnâ-i sebîl ve ahâlî-i fukarâ-yı ra'iyete îsâl-i mazarrat ile ta'cîz ve bî-huzûr etmeleriyle ol makûle eşkiyânın memerr ve me'vâları olan mahalleri tefahhus ve tecessüs olunarak hudûd ve sınırınız dâhilinde her ne mahalde zuhûr ederler ise bilâ-emân ahz ve cezâ-yı şer'îleri icrâ ve tertîb ile te'mîn-i bilâd ve tathîr-i umûr-ı ibâda sa'y ü dikkat olunmak bâbında lâzime-i hâlden olmağla zikr olunan eşkiyâ tâ'ifesi bir mahalde kesret ve cem'iyet zuhûr eylediklerinde bilâ-te'hîr

üzerlerine hücum herkes kendüye semt ve münâsib olan mahallerin hukkâm ve zâbitânı ile haberleşüp bi'l-ittifâk ahz ü istisâllerine mübâderet ve te'dîbât-ı meşrû'aları icrâsıyla tathîr-i memleket ve tahsîl-i emniyyet-i kulûb-ı ibâda sarf-ı kudret olunmak bâbında tarafımıza hitâben sâdır olan fermân-ı celîlü's-şân hâlâ devlet-i aliyyenize müte'ayyin mübâşir yediyle vürûd ve me'mûr olan mübâşir-i mûmâ ileyh avdet ve insırâf etmekle şeref-sudûr olan emr-i âlî mucibince Dîvân-ı Rumeli'den dahi işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki derûn-ı emr-i âlîde tafsîl olduğu vech üzre mazınna-i eşkıyâ olan mahalleri teccessüs ve tefahhusdan hâlî olmayup alâ-eyyi hâl buldukları mahalde ahz ve cezâ-yı şer'îleri icrâ ile vücûd-ı eşkıyâdan tathîr ve tenezzufa sarf-ı kudret ve mezbûrun ahzları husûsunda isti'ânet olundukda imdâd edüp ibâdu'llâhi te'âlâ ihmâliniz zuhûru ve emr-i celîlü's-şân celb-i mâla [18] ve ahz-ı mezâlimeye âlet ve vesîle ile bir ferde zulm ve te'addî ve yâhûd bir kimesneden bir akçe ve bir habbe alındığı istimâ' olunmak lâzım gelir ise kat'â övrünüz makbûl olmayup vâki' olan zarar sizlerden tazmîn olunacağından başka dirlikleriniz ref' ve mazhar-ı itâb olunacağına kat'â iştibâh olunmayup mazmûn-ı emr-i âlî ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket etdirdeler deyü

Kazâ-i Nefs-i Sofya mübâşiriyye-i Devlet-i aliyye evvel-i bahâr teftîşiyçün

Guruş 50

Vech-i meşrûh üzre yalnız elli guruş mübâşiriyye devlet-i aliyye teslim-i hazîne-i veliyyi'n-ni'amî olunmak için işbu pusula verildi.

Fî 5 Ş. sene [1]170

-68-

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîrim () paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû ve akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-

muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'ü a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü
 ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în
 mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak
 ma'lûm ola ki zu'amâdan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed zîde kadruhû
 südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp bunun vekîli olduğu zevcesi Zeyneb nâm
 hatunun babası çeribaşı Yûsuf Ağa ibn-i Receb Ağa demekle ma'rûf
 kimesne bin yüz elli dokuz senesinde fevt oldukda verâseti irs-i şer'le
 mezbûre Zeyneb ve zevce-i metrûkesi medîne-i Sofya sâkinelerinden
 Hadîce nâm hatun ile babası mezkûr Receb'e ba'de'l-intikâl bi'l-cümle
 tereke-i müteveffâ-yı mezkûru mezbûre Hadîce ahz ü kabz ve kable'l-kısme
 müte'âkıben mezkûr Receb dahi fevt oldukda anın dahi terekesi verese-i
 ma'lûmesine intikâl edüp lâkin mezbûre Hadîce ahz ü kabz eylediği zevci
 müteveffâ-yı mezbûrun emvâl-i metrûkesinden vereselerinin alâ-mâ-
 faraza'llâhü te'âlâ isâbet eden hisse-i şâyi'alarına hevâsına tâbi' kimesnelere
 istinâden vermeyüp cümlesini kendisi ekl ü bel' sevdâsı ile nice dürlü a'zâr-
 ı vâhiye îrâdıyla vermekde ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk murâd ve bu
 dahi mezbûre ile bi'l-vekâle terâfû'-i şer' ve müvekkilesi mezbûrenin babası
 müteveffâ-yı mezbûrun emvâl-i metrûkesinden bi-hasebi's-şer' isâbet eden
 hisse-i irsiyyesini talep ve ahz ü kabzı murâd eyledikde mezbûre mücerred
 tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan zimmetinde olanı ketm ü ihfâ ve
 mezbûrenin hakk-ı mevrûsünü vermemek kasdıyla müteveffâ-yı mezbûr
 yûsuf'un düyûn-ı ma'lûmesinden mâ'adâ ma'lûmü'l-esâmî kimesnelere
 düyûn olmak hasebiyle dâyinlerine verdim deyü illet-i beyhûdeye kasdı ve
 mezkûre müdde'âsını vech-i şer'î üzre isbâta adem-i kudretinden nâşî mahz-
 ı lağv olduğu zâhir ve nümâ-yân ve tereke-i mezkûreden müvekkilesi
 mezbûrenin isâbet eden hisse-i irsiyyesi hükm ve edâya tenbîh birle kibel-i
 şer'den huccet-i şer'iyye ve i'lâm verilmişiken henüz icrâ-yı hakk
 olunmadığın bildirüp huccet-i şer'iyyesi mûcibince şer'le görülüp
 müvekkilesi mezbûreye babası müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden ber-
 mûceb-i huccet-i şer'iyye isâbet eden hisse-i irsiyyesinden mezbûrenin
 zimmetinde olan hakk-ı mevrûsü tamâmen tahsîl ve bî-kusûr alıverilüp
 hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i huccet-i şer'iyye ta'allül ve nizâ'
 etdirilmeyüp icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ

eylemeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfim () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi ihzâr-ı husamâ kılup mukaddemâ bir def'a şer'le görülüp fasl olunmayan husûslarını tamâm-ı hakk ve adl üzre takayyüd ve tefahhus ve huccet-i şer'iyeye nazar edüp göresiz. İ'lâm olduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîm ve mazmûnu muvâkîf-ı şer' olup alâ-vechi'l-hasım sâbit ve zâhir olan huccet-i şer'iyesi mûcibince amel edüp dahi vech-i meşrûh üzre müvekkilesi mezbûr babası müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden ber-mûceb-i huccet-i şer'iyeye isâbet eden hisse-i irsiyyesinden mezbûrenin zimmetinde bi-hasebi's-şer' sâbit ve zâhir olan hakk-ı mûrisi her ne ise hükm edüp tamâmen tahsîl ve bî-kusûr alıverüp hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i huccet-i şer'iyeye ta'allül ve nizâ' etdirmeyüp icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk eyleyüp min-ba'd şer'i şerîfe ve huccet-i şer'iyeye ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş etdirmeyüp kazıyyede alâka ve medhali olmayanların kat'â karışdırmayup eslemeyüp inâd ve muhâlefet üzre olanları isim ve resimleriyle vukû'u ve sahîh üzre yazup Dersa'âdetime arz ve i'lâm edüp husûs-ı mezbûr için tekrâr emr-i şerîfim ısdâr olunup irsâline muhtâc eylemeyesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evasıtı şehri Cumâdi'l-ûlâ li sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

[19]

-69-

Hâlâ Sofya kâdîsı izzetlü fazîletlü efendi hazretleri zîdet fezâ'ilühû kaymakâmımız izzetlü Mehmed Ağa zîde mecdühû sâdır olan emr-i âlî ve yedinde olan huccet [ve] i'lâm-ı şer'iyeye mûciblerince ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle gadr u himâyeden ârî mahallinde şer'le görülüp şer'an sâbit olan hakkı tahsîl ve teslîm ve ılel-i beyhûde ile edâda muhâlefet ederler ise huzûrumuzda murâfa'a ve ihkâk-ı hakk olmak için tarafeynin vekîl-i şer'îleri alâ-eyyi-hâl i'lâm ile Dîvân-ı Rumeli'ye ihzâr olunmak. Fî 12 Ş. sene [1]170

-70-

Devletlü inâyetlü merhametlü efendim sultânım hazretleri sâğ olsun arz-ı hâl-i kulları bundan akdem vefât eden voynugân çeribaşısı Yûsuf Ağa kullarının terekesine vaz'-ı yed olan ügey vâlidem Hadîce Hatun zimmetinde bâ-huccet-i şer'iyeye hisse-i irsiyyemi bâ-fermân-ı âlî taleb eylediğimde birkaç def'a da'vet-i şer' olunup ba'zı kimesnelere istinâdi sebebiyle itâ'at-ı şer' etmeyüp ve itâ'at-ı şer' etmediğini müş'ir yedimde olan i'lâm ve huccet-i şer'iyeye ve fermân-ı âlî mûciblerince on bir bin kırk guruş akçeden ve bâ-defter-i müfredât sâ'ir şeylerden hisse-i irsiyyemi mezbûre Hadîce Hatundan mübâşir kulları ma'rifetiyle tahsîl ve mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmaz ise vekîl-i şer'îsi kimesne mübâşir ma'rifetiyle huzûr-ı âlîlerine ihzâr ve icrâ-yı hakk buyrulmak bâbında buyruldu-yı âlîleri ile mübâşir ta'yîn buyurulması [bâ]bında emr ü fermân devletlü merhametlü efendim sultânım hazretlerindir.

Bende Zeyneb Hatun Câriyeleri

Vasale ileynâ fi 24 Şa'bân sene [1]170

-71-²³⁸

İşbu bin yüz yetmiş senesinde cebehâne-i âmire ve tersâne-i ma'mûrede mevcûd bulunup ba'zı mahallere harc ve sarf olunmak için âhen-i hamın lüzûm ve iktizâsı olduğundan mâ'adâ bu def'a Sinop İskeleyi'nde müceddeden binâ ve inşâsı emr-i âlî buyurulan iki kıt'a Donanma-yı Hümâyûn kalyonları mühimmât-ı âhenleri sinîn-i sâbıkada mübâya'a olunu geldiği üzre bâ-emr-i âlî ve ber-üslûb-ı sâbık Sofya Kazâsı ve havâlisine isâbet eden beş yüz kantâr âhen-i hamın Samakov ashâbı ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le zikr-i câ'î Samakov ashâbına tevzî' ve mübâya'asına me'mûr umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim sa'âdetlü Abdürrahîm Beğ Hazretleri taraflarından kabzına me'mûra verilen demir mübâya'ası defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi aşer Şehr-i Ramazânü'l-Mübârek li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

²³⁸ Bu hükmün üzerinde başka bir hükme başlanıp vazgeçildiğini gösteren ve üzeri çizilen şu ibâre vardır: Hâlâ medîne-i Sofya'da seccâde-nişîn-i şer'-i mübîn izzetlü fazîletlü efendi hazretleri zîde fezâ'ilühû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân kaymakâmımız izzetlü Mehmed Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân

Çardaklı der yed-i el-Hâcc Memiş Ağa Samakov Bâb 2	Paniçar der yed-i Köncü Ali ve Hüseyin Çelebi Samakov Bâb 2	Bistriçe der yed-i Molla İbrâhîm Samakov Bâb 1
Bâlî Efendi der yed-i el-Hâcc Süleymân Samakov Bâb 1	İskriç der yed-i el-Hâcc Mehmed Ağa Bâb 1	Botop der yed-i Ahmed Ağa Samakov Bâb 1
Kazâ-i İznepol der yed-i çeribaşı Mustafa Ağa Samakov Bâb 3		
Cem'an Yekûn Samakov Bâb 11		

Yalnız on bir bâbdır.

Elli beşer kantâr otuz üçer kıyye ile yüz otuz dört dirhem isâbet eylemiştir.

Beher Samakova âhen-i ham

Dirhem 109 kıyye 27 kantâr 45

Kırkbeşer kantâr, yirmi yedişer kıyye ile yüz dokuz dirhemdir.

Sahha

[20]

-72-

Medîne-i Sofya kâdîsı izzetlü fazîletlü efendi hazretleri zîdet fezâ'ilühû ve kaymakâmımız izzetlü Mehmed Ağa husûs-ı mezbûr gadr u himâyeden ârî olmak mahallinde şer'le görülüp ihkāk-ı hakk olunmak bâbında mukaddemâ buyruldu ile mübâşir ta'yîn olunmuşidi. Sâhibe-i arz-ı hâlin hasmı mezbûreye hîle-i şer'iyyesiyle günâ gün tezvîrâtı ta'lîm ve telkîn ve mu'în-i kesîresi i'ânetiyle hîn-i mürâfa'ada da'vâ-yı tenâkusunu te'yîde ısrâr ve ızrâr kasdında oldukları beyne'l-ahâlî zâhir ve âşikâr olmağla imdi bu def'a dahi hîle ve tezvîrât ve mu'în-i kesîrelerinin sırran ve alenen

i'ânetleriyle ibtâl-i hakk-ı dâ'iyyesinde olurlar ise sen ki kaymakâmımız ağa-yı mûmâ ileyhsin husûs-ı mezkûru vakt-i âhara ta'lik ile te'hîr u ta'vîk ve hilâf-ı şer' hîle ve tezvîrât ile ibtâl-i hakk kaydında olanların şer'an ve kânûnen haklarından gelinmek için tarafımıza vâki' hâli bilâ-himâye sen i'lâm eylesin deyü buyruldu. Fî 4 N. sene [1]170.

-73-

Devletlü merhametlü âmme-i ibâdu'llâh inâyetlü efendim sultânım hazretleri sağ olsun

Arz-ı hâl-i kullarıdır ki babamdan müntekıll mîrâsa müte'allık bâ-hucet-i şer'iyeye ve i'lâm-ı şer'î ve fermân-ı âlişân mûciblerince mukaddemâ arz-ı hâl eylediğimde icrâ ve tahsîli bâbında buyruldu-i şerîfleriyle mübâşir kulları ta'yîn olunup icrâ ve hasmım Hadîce Hatun ile mürâfa'a olundukda hasmım mezbûr cevâbında müteveffânın bir paralık eşyâ ve mâlına vaz'u'l-yed etmemişim deyü inkâr edüp bu kulları şer'an mazmûn-ı hucyeti sâbit etmek üzere iken yine rusûmât-ı şer'î değildir deyü mu'îni ta'lîmiyle def' kaydında olduklarında iddi'âmız mîrî mukâta'a olup ve edâ-yı mîrî olmuş mâl hakk-ı sarîhim dediğimde yine tezvîrâta sülûk-i ibrâ olmuşum deyü def' u ibrâz eylediği hucet da'vâ-yı âhar olup nüsha-i sâniyesi kullarında olup kırâ'et olundukda da'vâ-yı âhar olduğundan da'vâsına mutâbık gelmeyüp hakk-ı mevrûsümü mezbûre Hadîce Hatun ve mu'îni ta'lîm ve tezvîrleri ile ibtâl-i hakk sevdâsında oldukları meclis-i vâhidde da'vâ-yı mezkûreye dört beş cülûs ile mahz-ı lağv sevdâsında oldukları manzûr-ı ayn-ı inâyetleri buyruldukda merâhim-i âlîlerinden mercûdur ki yedimde olan hucet-i şer'iyeye ve i'lâm-ı şer'îler ve fermân-ı âlişân ve fetvâ-i şerîfler mûciblerince mâl-i mevrûsümü mezbûre Hadîce Hatun zimmetinden tahsîl ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr ü fermân efendim sultânım hazretlerindedir.

Bende Zeyneb Hatun câriyeleri

Vasale fî 20 Ramazân sene [1]170

-74-

Muhzır Mehmed Çelebi'nin Kassâm Muhzırı Berâtıdır

Medîne-i Sofya'da vâki' kısmet-i askeriyye ve belediyyesine bir muhzır nasb ve ta'yîn olunmak lâzım ve mühimm olmağla Sofya Mahkemesi muhzırâtından erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refi' u'ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed zîde kadruhû her vechile lâyıık ve mahall [ü] müstehakk olmağla tevcîh olunup yedine müceddeden berât-i şerîfim verilmek ricâsına akdâ kudâti'l-müslimîn kâdisı mevlânâ Mehmed el-Muhlisî zîdet fezâ'ilühû arz etmeğın mezbûra vech-i meşrûh üzre sadaka edüp bu berât-ı sa'âdet-âyât ve behcet-gâyâtı verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm mezbûr Mehmed zîde kadruhû varup zıkr olunan kısmet-i askeriyye ve belediyyede muhzır olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra ber-minvâl-i muharrer mutasarrıf olup benim devâm-ı ömr-i devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda umûruna taraf-ı âhardan ferd mâni' olmayalar. Şöyle bileler, alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi-evâ'ili Şa'bân li-sene tis' ve sittîn ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-mahrûse

Vasale fi 12 Şevvâl sene [1]170

-75-

Vakf zâbiti Halîl Ağa'nın zabt temessüküdür.

Vech-i tasdîr-i hurûf budur ki

Hâlâ vücûd-ı hümayûn-ı zîbende-efzâ-yı serîr-i saltanat ve pertev-i gîtî-firûz-ı âfitâb-ı şevket ü celâlet safâ-bahş-ı taht-ı hilâfet olan şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü pâdişâh-ı âlem-penâh halleda'llâhü Te'âlâ hilâfetehû ilâ-yevmi'l-ikbâl efendimiz hazretlerinin İstanbul Sırıkçılar başında hesbeten li-vechi'llâhi te'âlâ ve haseneten li-rûh-i rasûlihi'l-mu'allâ müceddeden binâ ve ihyâ ve Nûr-ı Osmânî ismiyle müsemmâ buyurdıkları câmi'-i şerîf ve imâret-i âmire ve kitâbhâne-i ma'mûre ve sâ'ir âsâr-ı hayriyye-i mülûkâne evkâf-ı celîleleri mukâta'âtımızın vilâyet-i Rumeli'nde Sofya Kazâsı'nda vâki' Hâcî Karaman mukâta'ası işbu bin yüz yetmiş senesi Martı ibtidâsından Şubatı gâyetine değın zabt u rabt eylemek üzre kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Halîl Ağa zîde kadruhûya (---) ve iltizâm olunup lâkin

mukâta‘a-i mezkûre mülhakâtı olan Yabniçe²³⁹(?) mukâta‘ası demekle arîf mukâta‘a ifrâz olunması muktezî olup mukâta‘a-i mezbûr tevâbi‘iyle ifrâz olunup sâlifü'z-zikr Hâcî Karamân ve mülhakâtı olan kurâlarının zabtıyçün tevâbi‘ hasebiyle yedine işbu zabt temessükü verildi. İmdi gerekdir ki ağa-yı mûmâ ileyh varup mukâta‘a-i mezkûreyi (---) mezkûre mahsûben zabt [u] rabt edüp mukâta‘a-i mezkûrdan hâsıl olan a‘şâr-ı şer‘iyye ve rüsûmât-ı örfiyye ve cürm ü cinâyet ve bâd-ı hevâ ve yava ve kaçkun ve kul ve câriye müjdegânesi ve beytül-mâl-i âmme ve hâssa ve mâl-i hâ‘ib ve mâl-i mefkûd ve resm-i tâbû-yı zemîn ve sâ‘ir cüz’î ve küllî hukûk-ı şer‘iyye ve rüsûm-ı örfiyye ve avâ‘idât-ı mukarreresini serbest olmak üzre vakt-i şerîf için ahz ü kabz eyleye ve selâtîn-i ızâm evkâfî öteden berü serbest olub şurût-ı serbestesine vüzerâ-yı fihâm ve mîr-mîrân ve mîr-livâ’ ve eyâlet vâlileri ve subaşı ve mütesellimler ve ümenâ ve ummâl (...) ve voyvoda ve serdârlar ve sâ‘ir ehl-i örf tâ‘ifesinden bir ferd dahl ü ta‘arruz eylemeyeler ve mukâta‘a-i mezkûre ve tevâbi‘-i [21] re‘âyâları ağa-yı mûmâ ileyhi üzerlerine zâbit ve voyvoda bilüp şer‘-i şerîfe ve kânûn-ı münîfe mutâbık sözünden taşra ve re’yinden hâric bir dürlü amel ve hareket etmeyüp itâ‘at ve inkıyâd üzre olalar ve bundan akdem voyvoda olanlar ne minvâl üzre zabt-ı rabt ve mahsûlât ve rüsûmâtın ahz ü kabz edegelmişler ise mûmâ ileyh dahi ol vechile zabt [u] rabt ve cem‘ u tahsîl eyleye. Taraf-ı âhardan efrâd-ı efrîdeden ferd mâni‘ ve müzâhim olmaya. Fî-sene 1170.

Mine'l-fakîr Dervîş Mustafa

Mütevellî-i Vakf-ı Hümâyûn

Vasale fî 13 min-Şevvâli'l-Mükerrrem sene 1170

-76-

Medîne-i Sofya'da Saruhân Beğ Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât eden Müslime bint-i el-Hâcc Ahmed nâm hatunun verâseti zevci Mehmed Ağa bin Za‘îm Ömer Ağa nâm kimesne ile sadriyye-i sagîre kızı Emetullâh'a ve li-ebb kız karındaşı Emetullâh bint-i el-mezbûr el-Hacc Ahmed nâm hatuna münhasıra olduğu şer‘an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîr-i mezbûre Emetullâh'ın vakt-i rüşd-i sedâdına değîn tesviye-i

²³⁹ يابنيچه

umûruna ve vâlidesi mezbûreden müntekill hissedâr-ı şer'iyyesini ahz ü kabza ve hıfza min-kıbeli's-şer' vasî nasb ve ta'yîn olunan babası merkûm Mehmed Ağa ve mezbûre Emetullâh ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve takvîm-i sahîh ile takvîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Fi'l-yevmi'l-hâmisi aşer min-Şevvâli'l-mükerrem li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Müslime Hatun'un Kısmet Defteridir

Müsta'mel hâre duşan Kürk 1 600 guruş	Müsta'mel telli hitânî entârî 1 720 guruş	Müsta'mel beyaz çuka cübbe 1 240 guruş
Hammâm rahtı takımıyla 1 360 guruş	Müsta'mel Şâm alaca entâri 1 470 guruş	Sincâb nâfesi kürk tahta 1 180 guruş
Müsta'mel hâre cübbe 1 600 guruş	Müsta'mel sarı çuka ferâce 1 600 guruş	Köhne beyâz entâri 1 120 guruş
Müsta'mel baş yemenisi ma'a fes 1 180 guruş	Köhne kuzu kürk 1	Köhne gömlek 2 ma'a don 1 360 guruş
Köhne şalvâr 1 240 guruş	Sîm yaldızlı kuşak çift 1, dirhem 25, kıymet 30 750 guruş	Def'a sagîr sîm kuşak çift 1, dirhem 8, kıymet 15 120 guruş
Altun küpe çift 1 960 guruş	Altun gerdân 1 1320 guruş	Sofra demiri 1 30 guruş
Köhne beledî yasdık 11, kıymet 150 1650 guruş	Köhne İzladi yayı 3 360 guruş	Köhne beyâz ihrâm 1 60 guruş
Köhne minder 2 360 guruş	Müsta'mel sagîr keçe 1 840 guruş	Köhne sagîr kilim 1 480 guruş

Beledî döşek ma‘a çârşeb 1 600 guruş	Köhne kutnî yorgan ma‘a çârşeb 1 240 guruş	Köhne mahbez yorgan ma‘a çârşeb 2 300 guruş
Demirli kurada sandık 1 180 guruş	Kurada şam‘dân 1 45 guruş	Evân-ı nühâsiyye kıyye 35, kıymet 120 4200 guruş
Der zimmet-i zevc-i mezbûr ani‘l-mehr 4000 guruş		
Cem‘an yekûn meblağ 21475 guruş		

Minhe‘l-ihracât		
Resm-i kısmet 540 guruş	Harc-ı defter ve çukadâra 135 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 135 guruş
İhzâriyye 60 guruş	Harc-ı vesâyet 930 guruş	
Yekûnü‘l-ihracât meblağ 1800 guruş		

Sahha‘l-bâkî li‘t-taksîm beyne‘l-verese meblağ 19675 guruş			
Hissetü‘z-zevc 4918 guruş	Hissetü‘l-bint 9836 guruş	Hissetü‘l-uht li- eb 4918 guruş	Gayr-ı maksûm 3

-77-

Medîne-i Sofya Kazâsı'na tâbi‘ Halkalu Karyesi sükkânından iken bundan akdem duyûn[u] terekesinden ezyed olduğu hâlde fevt olan imâm Mehmed Efendi bin Halîl nâm kimesnenin verâseti kebîr oğulları Mehmed ve Osmân ve Abdullâh ve Ahmed ve Murtezâ'ya ve kebîre kızları Emetullâh ve Âişe ve Zeyneb'e münhasıra olduğu şer‘an zâhir ve mutehakkık oldukdan sonra verese-i merkûmûn ve guremâsı ma‘rifetleri ve ma‘rifeti şer‘le tahrîr ve sük-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey‘ olunan

terekeşi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Fi'l-yevmi'l-işrîn min-Şevvâli'l-mükerrem li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Halkalu İmâmî'nın Kısmet Defteridir

Kurada Balta 1 57 guruş	Sagîr tepsi 1 176 guruş	Tüfenk namlusu 1 205 guruş	Demir sac 1 112 guruş
Köhne kilim 1 80 guruş	Kurada güğüm 1 110 guruş	Kurada ibrik 1 113 guruş	Kurada leğen 1 84 guruş
Köhne çerçe 1 80 guruş	Köhne heğbe 1 136 guruş	Köhne yorgan 1 250 guruş	Evrâk-ı perîşân-ı kütüb 90 guruş
Kurada kılıç 1 63 guruş	Köhne yağmurluk 1 40 guruş	Tuz demiri 1 53 guruş	Kavuk 1 ma'a destâr 1 71 guruş
Köhne yasdık 2 118 guruş	Def'a köhne yasdık 1 51 guruş	Def'a köhne yasdık 1 41 guruş	Maşa 1 ve kürek 1 ve küskü 1 20 guruş
Bakır 1, kıyye 2, direm 150, kıymet 112, 266 guruş	Def'a köhne yasdık 1 38 guruş	Def'a köhne yasdık 1 55 guruş	Köhne çerçe 1 6 guruş
Evân-ı nühâsiyye, dirhem 300, kıyye 4, kıymet 120 570 guruş	Havân 1 34 guruş	Tırnakop 1 49 guruş	Def'a evân-ı nühâsiyye 4, kıyye 2,5, kıymet 88, 220 guruş
Köhne çuval 1 ve çerçe 1 16 guruş	Kurada sâ'at 1 172 guruş	Kahve ıbrığı 1 13 guruş	Doru bârgîr 1, 360 guruş
Cem'an yekûn meblağ 3739 guruş			

Minhe'l-ihrcât			
Resm-i kismet 93 guruş	Harc-ı defter 48 guruş	Halkalu'ya giden kâtib 330 guruş	Ve çukadâra 330 guruş
Ve muhzıra 120 guruş	Dellâliyye ve ücret-i dükkân 81 guruş	Mesârif-i müteferrika 198 guruş	
Yekûnü'l-ihrcât meblağ 1200 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 2539 guruş		
Deyn-i müsbet-i Avram Yahûdî an- semen-i esb 4350 guruş ani'l-gurâmâ 1355guruş	Deyn-i müsbet-i Zuhriye oğlu an- semen-i esb 1800 guruş ani'l-gurâmâ 560 guruş	Deyn-i müsbet-i zevce- i sâbıkı aynî ani'l-mehr 2000 guruş ani'l-gurâmâ 623 guruş

[22]

-78-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfî'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm ma'denü'l-fezâ'ili ve'l-keâm Rumeli Eyâleti'nde vâki' sâ'ir kudât ve nüvvâb zîde fazluhüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Rumeli Eyâleti avâtıf-ı seniyye-i mülûkânemden sâbıkâ Trablusşâm vâlisi düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem vezîrim Mustafa Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya işbu sene-i mübâreke Şevvâlül-mükerreminin beşinci gününden tevcîh olup müşârun ileyh eyâlet-i mezbûreye varıncaya dek tarafından zabt u rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i ahâlî ve ra'iyete kâdir kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân İsmâil zîde mecdühû eyâlet-i mezbûreye mütesellim nasb ve ta'yîn olunmağla mütesellimlik-i merkûm mûmâ ileyhe zabt ve tarafına â'id olan ahz ü kabz etdirilmek emr-i şerîfim verilmek

ricâsına İstanbul Gümrüğü emîni olup müşârun ileyhin kapu kethüdâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân es-Seyyid İshâk zîde mecdühû arz-ı hâliyle istid'â-yı inâyet etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım [sâdır] olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince amel edüp siz ki mûmâ ileyhimsiz mütesellimlik mezbûru târîh-i merkûmdan mûmâ ileyhe zabt ve tarafına â'id olanı tamâmen ahz ü kabz etdirüp mütesellimliği umûruna âhardan bir ferdi bir vechile dahl ü ta'arruz etdirmeyüp mazmûn-ı emr-i şerîfimle âmil olasız. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâ'il-i şehri Şevvâlî'l-mükerrem li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Tıbku aslihi'l-emri'l-âlî Abdülazîz el-müvellâ hilâfe gufira lehû

Harrerehu'l-fakîr ileyhi azze şânühû bi-medîne-i Pirlepe

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

Vasale fî 27 Şevvâl sene [1]170.

-79-

Mehmed Ağa'nın Mütesellimlik Buyrulduşudur.

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân hâlâ Sofya mütesellimi olan Mehmed Ağa zîde kadruhû inhâ olunur ki işbu şehri Şevvâlî'l-mükerrem guresinden zabt ve tasarruf eylemek üzre fermân-ı cihân-mutâ'ı me'mûriyyetimiz hasebiyle livâ-i mezkûrenin mütesellimliği sizlere tevcîh ve ihâle olup kemâ-fi'l-evvel livâ-i mezbûrenin mütesellimliği zabt ve umûr-ı memleketi ru'yet ve re'âyâ-yı [ve] berâyâ-yı himâyet ve sıyânet eylemen için işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İnşâAllâhü Te'âlâ ledâ şerefi'l-vusûl vech-i meşrûh üzre şehri merkûme guresinden livâ-i mezbûre mütesellimliğini kemâ fi'l-evvel zabt ve tasarruf ve umûr-ı memleketi ru'yet ve re'âyâ-yı [ve] berâyâ-yı himâyet ve sıyânet ve hüsn-i zindegânî eyleyüp hilâfindan begâyet ihtirâz ve ictinâb ve mûcib-i buyrulduyla âmil olasız deyü buyruldu. Fî gurre-i L. sene [1]170

Mine'l-fakîr İsmâîl Mütesellim-i Eyâlet-i Rumeli

Vasale fî 28 Şevvâl sene [1]170

Bâ'is-i tasdîr-i defter budur ki bin yüz yetmiş senesi rûz-ı Kâsımından sene-i mezbûre rûz-ı Hızırına gelince bi'l-iktizâ vilâyetin vâki' olan masârif-ı ma'lûmesinden devletlü el-Hâcc Ali Paşa Efendimiz Hazretleri'ni Manastır cânibine mürûrlarında dört eyyâm ve bir yemeklik nân-ı azîzlerinden habbâzânın alacakları yetmiş beş guruş altı para eyyâm-ı mezbûrede kassâbların verdiği lühûmdan elli dokuz guruş altı para vezîr-i müşârun ileyh hazretlerinin hazînelerine verilecek akçenin isti'câline gelen çukadâra hizmet kırk guruş mürtedde mevâddına verilen bin guruş silâhdâr ağaya iki yüz elli guruş mübâşir-i mehter Ali Ağa'ya iki yüz elli guruş ve isti'câline gelen çukadâra hizmet elli guruş mevâdd-ı mezkûrun masârif-i ma'lûmesine beş yüz guruş ve bir def'a yüz guruş mukaddem gelen mübârişe verilen kırk guruşdan bâkî yirmi guruş Kâsım defteri iltimâsına gelen çukadâra hizmet kırk guruş ve Mûsâ köyünden devletlü Mehmed Paşa Hazretleri mürûrlarında alınan otlak bakâyasından on guruş çeribaşı Osmân Sipâhî ile Manastır'a akçe gönderildikde harc-ı râh kırk guruş ve meblağ-ı mezbûrun sarrâfiyesine kırk guruş taksît-i sâni-i hazariyye dört yüz yetmiş beş guruş sâbıkımızdan def'i mümkün olmayan yüz elli guruş iç çukadârı İsmâîl Ağa'ya altı yüz elli guruş merkûmun levendâtına hancı Molla Ahmed'in eylediği masârif yirmi guruş levendât-ı mezbûre pazarbaşidan alınan zehâ'ir beş guruş üç rub' fazîletlü efendi hazretlerinin hân-ı cedîd masrafları yirmi iki buçuk guruş el-Hâcc Mustafa Ağa yediyle merkûm Osmân Sipâhî Manastır cânibine akçe îsâl eyledikde hazînedâr ağa âdemîsine beş buçuk kesr üç buçuk ki dokuz guruş ve kezâlik Kara Osmân ile irsâl olunan temessük bakıyyesiçün harc-ı râh otuz guruş Süleymân Efendi deruhdesinden geri kalan on re's bârgîr ücretlerinden yirmi guruş ve devletlü Vidin muhâfızı Halîl Paşa Hazretleri'nin har-bendelerine pazarbaşidan zahîre doksan dört pâra kassâb es-Seyyid Mehmed Çelebi'den lahm otuz altı pâra ki üç guruş bir rub' def'a katârlarına otlak ve kömür ve mum ve çavuşlarına yirmi pâra ve İbrâhîm Ağa'dan beş şinik şa'îr on iki buçuk guruş hazariyye mübâşirine otlak beş buçuk guruş iç çukadârı levendâtı ve yemeklik ve harbendegân-ı mezbûre Hacı İbrâhîm'den nân-ı azîz dört buçuk guruş ve sağ kol Ahmed Beğ'e ikrâm elli beş guruş devletlü Hasan Paşa

Hazretleri bölükbaşısına Koca Ahmedlili tiryâkinin verdiği otluk ve kahve iki guruş beş para [23] ve bayrak emriyle gelen vezîr ağasına ikrâm on yedi guruş ve mürtedde-i mühtediyye i'lâmını getiren Bre[z]nikli oğlu Ahmed Ağa'ya harclık dört zirâ' çuka kırk beş guruş koyun emriyle gelen vezîr çukadârına ikrâm otuz guruş yemeklikden pazarbaşının alacağı otuz bir guruş ve köprü ta'mîrine ta'yîn olunan adamlar me'kûlâtına merkûm pazarbaşından zehâ'ir yüz elli bir para ve har-bendegân-ı merkûma kırk dört para ki cem'an dört guruş otuz beş para ve mezbûr har-bendelerin Pazarcık[a] avdetlerinde Buçine ve Sofya'da olan masrûfları yedi guruş otuz beş para mahkeme ve İslatina'ya altı araba hatab ve bir araba saman ve matbah ta'mîriri ve hasır on guruş üç rub' debbâğlar husûsuna iki yüz yetmiş beş guruş sa'âdetlü mütesellim ağa atlarına câ'ir yirmi dört guruş Vidin vâlisi müşârun ileyh hazretlerinin bu tarafda ta'mîr etdirdikleri ahmâl ü eskâlleri Berkofça'ya dek nakl olunmak için Dıragolofça'dan beş ve Busmaniçe[den] beş öküz arabası ücretlerinden kırk guruş mahkemenin altı aylık icâresiyle yetmiş bir senesinin Saferu'l-hayr'ı evâhirine dek altmış guruş mahkemeye câ'ir on beş guruş def'a mürtedde mevâddına yirmi guruş müjdegânesiyçün kıbtıyyâna kırk guruş iç çukadârıyla gelen isti'câle otuz guruş ve Şehîrköyü hucetini kayda getiren Emrullâh Ağa'ya hizmet otuz guruş Bosna vâlisi tarafından Boşnaklar aranmasıçün Manastır cânibinden gelen mübâşire hizmet otuz guruş iç çukadârı uşaklarına hizmet altmış guruş İsmâil Beğ Hazretleri'ne ikrâm yüz guruş revgan husûsuna tekrâr gelen mübâşire hizmet elli guruş Ömer kethüdâya verilüp geri kalan iki yüz guruş Osmân Spâhî'nin Manastır'a getirdiği akçeye hîn-i teslîmde sarrâfın aldığı kesr yüz yetmiş beş guruş kız mu'ârekesi niçün iğmâz ve mahzar olunmadı deyü istiğrâb olunup gelen mübâşire verilen hizmet seksen guruş çukadâr Hasân Ağa'ya verilen isti'câl hizmeti kırk guruş cizyedâr ağadan akçe alınmadan mukaddem gelen çukadâra hizmet elli guruş def'a Süleymân Ağa yediyle verilen otuz guruş Dîvân Efendisi adamına ikrâm yirmi beş guruş menzilci Hüseyin Ağa'nın alacaklarından bin beş yüz guruş Ebu Bekr ve Mehmed bölükbaşılarının on sekiz nefer piyâde ve bir alemdâr bir odabaşı ve bir çavuş ücretlerinden müctemi' olan bin kırk guruşun elli guruşu Haremeyn re'âyâsına ve iki yüz altmış guruşu voynugân re'âyâsına ifrâz

olunduktan sonra bâkî re'âyâyâ yedi yüz otuz guruş Bayhanlu der-uhdecisi Ahmed'den mukaddemâ ale'l-hesâb olunup geriye kalan kırk guruş Avram Yahûdî'nin elli guruş ihtisâb ağasının dört guruş otuz üç para şa'îr için verilen sekiz yüz guruş Receb-i Şerîf'den evâhir-i Zi'l-hicce'ye dek altı aylık nevâhî şehriyelerinden iki yüz kırk guruş Molla Ahmed'in akçe fâ'izi otuz guruş mer'â bekçisine yirmi guruş köprü mu'temedine on guruş köprü-yi mezbûra gelen çalı ve zelveden on araba dördü bir arabalık ağaç ve neccâr ve amele[ye] elli guruş haseki es-Seyyid Osmân Ağa'nın mukaddemâ cümle ma'rifetiyle bâ-temessük alınan akçesi yüz elli guruş sipâh çeribaşısı Ali sipâhiye ikrâm otuz guruş kem ıyâr akçe yirmi yedi guruş Drimşa Karyesi'nin hânedan yirmi guruş otuz beş para celebden on bir guruş dokuz para ve iki masârif defterinden altmış dört guruş altı para ki cem'an doksan altı guruş bir rub' gürîhtesi devletlü Ali Paşa Efendimiz Hazretleri'ne vâsıl olacak akçeden hîn-i tahsilde mütesellim ağa yediyle masraf yüz guruş ve meblağ-ı mezbûrun tahsîl-i kesrinden yüz üç guruş cümlenin ma'lûmu olup âyende ve revende olan masârif yedi yüz elli guruş bâzergânların bâ-temessük alacak mallarından geçen Recebü'l-ferd'de altı aylık altı yüz altmış beş ve Ramazân guresinden verdikleri cedîd akçelerinin dört aylık fâ'izinden yüz yirmi beş guruş ki cem'an yedi yüz doksan guruş devletlü Mustafa Paşa Efendimiz Hazretleri'nin tevcîh ve mütesellimlik emrini getiren çukadâra hizmet otuz beş guruş pazarbaşının İsmâîl Beğ Hazretleri'ne verdiği yedi günlük zehâ'iri on buçuk guruş konakçı Süleymân Ağa'nın yetmiş Rûz-ı Hızırından bir Kâsımı'na altı aylık konak ücreti üç yüz guruş devletlü el-Hâcc Ali Paşa Efendimiz Hazretleri dâ'ire-i aliyyelerinin iyâb ü zehâb edenlerine menzilci Hüseyin Ağa'nın meccânen verdiği yüz otuz üç bârgîr ve bâ-emr-i âlî in'âm-ı sūvâr olanlara iki yüz otuz sekiz bârgîr ücretlerinden dört yüz yirmi guruş sâbıkâ Belgrad mübâyâ'ası teslîmine me'mûr uzun Süleymân Ağa iddi'â eylediği ücretinden bi-tarîkı's-sulh elli guruş Çoryak ve Moşine ve Buçine karyelerinin zâyi' olan semerleri on guruş Çelebi Ağa ve Osmân Ağa'ya cümle ma'rifetiyle altı yüz guruş vilâyet yazıcısına yüz on beş guruş ve ber-mu'tâd inâyetlü efendi hazretlerine harc-ı defter bin guruş nâ'ib efendiye iki yüz guruş kâtib efendiler ve kaydiyye yüz guruş kethüdâya elli guruş huddâmiyye yüz guruş

baş çukadâra yirmi guruş muhızır başıya on guruş muhızırâna yirmi guruş ki min-haysül-mecmû' on dört bin altı yüz altmış yedi buçuk guruşa bâliğ olup meblağ-ı mezbûrdan Boyana Karyesi'ne yüz guruş ve şehîr mahallâtında sâkin ve mütemekkin re'âyâ ve Yehûda [24] bin iki yüz elli guruş ifrâz ve müstakillen defter olunduktan sonra bâkî on üç bin dört yüz on bir buçuk guruş mevcûd olan kurâ hânelerine cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tevzi' olunan Rûz-ı Hızır masârifi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

-81-

Hâne ta'dâdı buyruldu harcı kırk dört guruş ve Hrabiska el-Hacc Hüseyin Ağa ile Mahmûd Ağa'nın İstanbul cizyedârı Mustafa Ağa'dan aldıkları yüz kırk guruş derûn-ı deftere idhâlleri kenâra nişîn olmak hasebiyle zeyl-i deftere şerh verilüp bu def'a idhâl olunmuşdur. Fi't-târîhi'l-mezbûr.

Der-uhde-i çeribaşı Sa'îd Ağa		
Karye-i Birimirçe Hâne 1,5	Karye-i Küçükoba Müslim Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Doğanova Hâne 4, Rub' 1

Der-uhde-i Çeribaşı Ahmed Ağa	
Karye-i Kara Polat Hâne 2,5	

Der-uhde-i Çeribaşı Mustafa Ağa	
Karye-i Maleşofça Hâne 0,5	Karye-i Voynugofça Hâne 1

Der-uhde-i Seslafçe Zâbiti	
Karye-i Seslafçe Hâne 3,5	Karye-i Balşa Hâne, Rub' 3

Der-uhde-i Molla Mustafa		
Karye-i Obradofça Hâne 0,5	Karye-i Osenovlog Hâne 2, rub´ 3	Karye-i Rebrova Hâne 1 Rub´ 0,5
Karye-i Küreci Kefere Hâne 2	Karye-i Gradiç Hâne 1, Rub´ 1,5	Karye-i İslatina Hâne 1, Rub´ 3

Der-uhde-i Çelebi Abdü'l-latif Ağa			
Karye-i Dîvâne Dâvûd Kefere Hâne 1	Karye-i Buhova Hâne 3, Rub´ 1	Karye-i Eleşniçe Hâne 1,5	Karye-i Lakatnik Hâne 1, Rub´ 1

Der-uhde-i Ago Osman Ağa	
Karye-i Meştiçe ²⁴⁰ (?) Hâne 1, Rub´ 3	

Der-uhde-i Mustafa Beğ	
Karye-i Ormanlu Kefere Hâne 3	Karye-i Gaytanova Hâne 3, Rub´ 1

Der-uhde-i Osman Sipâhî	
Karye-i Ormanlu Müslim Hâne 2, Rub´ 0,5	

Der-uhde-i Süleymân Efendi		
Karye-i Diragolofça Hâne 5	Karye-i Paniçar Hâne 2	Karye-i Lozne-i Zîr Hâne 2
Karye-i Burleşe ²⁴¹ (?) Hâne 2	Karye-i Raylova Hâne 1 Rub´ 1	

²⁴⁰ مشتجه

²⁴¹ بورلشه

Der-uhde-i Ahmed Beğ		
Karye-i Dırağıçova ²⁴² (?) Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Kamanıçe Hâne 1,5	Karye-i Ağnatıçe ²⁴³ (?) Hâne 1, Rub' 3
Karye-i Buğdaylı Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Lukova Hâne, Rub' 3	Karye-i Kaçilyane(?) Hâne, Rub' 1

Der-uhde-i Hüseyin		
Karye-i Ogoy ²⁴⁴ (?) Hâne 2, Rub' 1,5		

Der-uhde-i İbrâhîm Ağa		
Karye-i Bernik ²⁴⁵ (?) Müslim Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Bernik Kefere Hâne 1,5	Karye-i Katina Hâne 2, Rub' 2,5
Karye-i Rakofça Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i Maslova Hâne, Rub' 1	Karye-i Hraşnik Hâne, Rub' 3
Karye-i Celobec Hâne 3, Rub' 2	Karye-i Herekova Hâne 1, Rub' 3,5	Karye-i İsvodiye Hâne, Rub' 1
Karye-i İlyanıçe Hâne, Rub' 1,5	Karye-i İskriç Hâne 1	

Der-uhde-i Hasan Sipâhî		
Karye-i Çukurova Hâne 2, Rub' 3		

²⁴² دیراغیچوه

²⁴³ اغناتیچه

²⁴⁴ اوغوی

²⁴⁵ برنیک

Der-uhde-i Halîl Ağa	
Karye-i Orman Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i Basaril Hâne 1, Rub' 3

Der-uhde-i Mehmed Çelebi	
Karye-i Mahalle-i Mehmed Paşa Hâne 2, Rub' 1	Karye-i İvrajdabna Hâne 1,5

Der-uhde-i Ahmed Ağa	
Karye-i Bukovik ²⁴⁶ (?) Hâne 1	Karye-i Giniçe Hâne 1

Der-uhde-i Bostânî İbrâhîm Ağa		
Karye-i Radoy Hâne 1,5	Karye-i Divotine Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Kırponye Hâne 3
Karye-i Negovan Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Batolya Hâne 1,5	Karye-i İslafçe Hâne 1

Der-uhde-i Mustafa Ağa	
Karye-i İzlatoşa Hâne 1, Rub' 2,5	

Der-uhde-i Boyana Zâbiti Ahmed Ağa		
Karye-i Yarcelofça ²⁴⁷ (?) Hâne 2, Rub' 2,5	Karye-i Mihaleva Hâne, Rub' 2	Karye-i Boduyane Hâne, Rub' 3
Karye-i Sturaç ²⁴⁸ (?) Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Beğler Çiftliği Hâne 1	Karye-i İstolnik Hâne 2, Rub' 3,5

²⁴⁶ بوقويك

²⁴⁷ يارجلوفچه

²⁴⁸ ستوراج

Der-uhde-i Rüstem Ağa	
Karye-i Tağbol ²⁴⁹ (?) Hâne 2	Karye-i Batnofça ²⁵⁰ (?) Hâne 3, Rub‘ 3,5

Der-uhde-i Busmaniçe Zābiti	
Karye-i Busmaniçe Müslim Hâne, Rub‘ 1	Karye-i Busmaniçe Kefere Hâne 2, Rub‘ 1
Karye-i Bogorov Menzil Hâne 3	Karye-i Komariçe Hâne 2, Rub‘ 1

[25] Der-uhde-i el-Hâcc Hüseyin Ağa		
Karye-i Hrabiska Hâne 5,5	Karye-i Pojareva Hâne, Rub‘ 1	Karye-i Manastirişte Hâne, Rub‘ 1,5

Der-uhde-i Köstence Ahmed Ağa	
Karye-i Ofçin-dol Hâne, Rub‘ 2,5	Karye-i Gradoman Hâne, Rub‘ 3
Karye-i Çereçil Hâne, Rub‘ 0,5	Karye-i Sarhabne ²⁵¹ (?) Hâne, Rub‘ 3

Der-uhde-i es-Seyyid Yûsuf Ağa	
Karye-i Verdikalne Hâne 1, Rub‘ 1	

Der-uhde-i Halîl Beğ	
Karye-i Jitne Hâne, Rub‘ 3,5	

²⁴⁹ تاغبول

²⁵⁰ باطنوفچه

²⁵¹ صارحينه

Der-uhde-i Miftâh Ağası Vekîli Ahmed Ağa		
Karye-i Sağırılı Müslim Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Sağırılı Kefere Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Bogdan-dol Hâne 2, Rub' 1,5
Karye-i Malina-i zîr Hâne 3,5	Karye-i Novasil Hâne 8	Karye-i Kostimbrod Bâlâ Hâne 1

Der-uhde-i Jalava Zâbiti el-Hâcc Mustafa Ağa		
Karye-i Jalava Hâne 3	Karye-i Bodoğmir ²⁵² (?) Hâne, Rub' 2	Karye-i Voluyak Hâne 2, Rub' 1
Karye-i Bezdine Hâne 2 Rub' 1	Karye-i Leskov-dol Hâne, Rub' 1,5	

Der-uhde-i Ahmed Çelebi	
Karye-i Gurmazova Hâne, Rub' 3,5	Karye-i İvan-Yane Hâne, Rub' 3

Der-uhde-i Dücânî Ahmed Ağa		
Karye-i Jelejniçe Hâne 7	Karye-i Kiremikofça Hâne 2, Rub' 2,5	Karye-i Lokorska Hâne 4,5
Karye-i Mirov-Yane Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Bödköfçe ²⁵³ (?) Hâne 1	Karye-i Filibofça Hâne 1
Karye-i Botop Hâne, Rub' 3		

Der-uhde-i Berber Ömer Ağa	
Karye-i Lozine-i Bâlâ Kefere Hâne 8	Karye-i Gilyane ²⁵⁴ (?) Hâne, Rub' 3

²⁵² بودغمو

²⁵³ بودکوفچه

²⁵⁴ کلیانه

Der-uhde-i Subaşı Ahmed	
Karye-i Taşkesen Müslim Hâne, Rub' 3	Karye-i Taşkesen Kefere Hâne 1, Rub' 3,5
Karye-i Koca Ahmedlü Kefere Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Ak Dânişmend Müslim Hâne, Rub' 3,5

Der-uhde-i Guriblan ²⁵⁵ (?) Zâbiti Halîl Ağa		
Karye-i Guriblan Hâne 4,5	Karye-i Diragoleşçe ²⁵⁶ (?) Hâne 2	Karye-i Zemyane Hâne, Rub' 1

Der-uhde-i Molla Ali	
Karye-i Rakofça Küçük Hâne, Rub' 1,5	Karye-i Dîvâne Dâvûd Müslim Hâne 2,5

Der-uhde-i Mahmûd Ağa	
Karye-i Dobroçin Hâne 0,5	Karye-i Buçine-derbend Hâne 1

Der-uhde-i es-Seyyid Hüseyin Ağa		
Karye-i Hân-ı Cedîd Müslim Hâne, 1 Rub' 1,5	Karye-i Hân-ı Cedîd Kefere Hâne 3 Rub' 3,5	Karye-i Tırnova Hâne 3

Der-uhde-i Hasan Ağa	
Karye-i Mûsâ Köyü Hâne 5	Karye-i Kurila Hâne 2,5

²⁵⁵ غوربلان

²⁵⁶ دیراغولشیجه

Der-uhde-i el-Hâcc Memiş Ağa
Karye-i Kaziçane Hâne 1, Rub' 3

Der-uhde-i Ali Sipâhî
Karye-i Koklyane ²⁵⁷ (?) Hâne 1, Rub' 3

Der-uhde-i Mustafa Çelebi	
Karye-i Moşine Hâne, Rub' 3	Karye-i Buçine Kemerci Hâne 1

Der-uhde-i Yaylaniçe
Karye-i Yaylaniçe Hâne 2, Rub' 3

Der-uhde-i Ahmed
Karye-i Bayhanlu Hâne 1, Rub' 3

Der-uhde-i Haseki es-Seyyid Osmân Ağa	
Karye-i Obila Hâne 1	Karye-i Malina-i Bâlâ Hâne 1, Rub' 3
Karye-i Çekançe Hâne 2, Rub' 0,5	Karye-i Ak Dânişmend Kefere Hâne 2

Der-uhde-i Zeynel Sipâhî		
Karye-i Braykofça ²⁵⁸ Hâne, Rub' 3	Karye-i Çoryak Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Buçine Küçük Hâne, Rub' 1

²⁵⁷ قوقليانه

²⁵⁸ برايکوفچه

Karye-i Bermiçrova(?) ²⁵⁹ ma‘a Balvan Hâne, Rub‘ 1	Karye-i Şuma Hâne 0,5	Karye-i Kostimbrod-zîr Hâne 0,5
Karye-i Koca Ahmedlü Müslim Hâne, Rub‘ 1	Karye-i Lozine-i Bâlâ Müslim Hâne, Rub‘ 0,5	Karye-i Orlandofça Hâne, Rub‘ 3
Karye-i Küreci Müslim Hâne, Rub‘ 3	Karye-i Gulyanofça ²⁶⁰ (?) Hâne, Rub‘ 3,5	Karye-i Hasırcı Hâne 1, Rub‘ 1
Karye-i Mirçayı Hâne, Rub‘ 3,5	Karye-i Kaladiniçe Hâne 1, Rub‘ 1	Karye-i Kalkas Hâne, Rub‘ 1
Karye-i Hüseyinlü Hâne 2, Rub‘ 3		

Yekûn Hâne 253, Rub‘ 3

Beher hâneye 53 guruş, 25 para isâbet eylemiştir.

Şehir mahallâtına ve Yehûd'a ifrâz ve müstekillen defter olunan, guruş
1250

Karye-i Boyana, guruş 100

-82-

Defter-i mezkûr tevzî‘ olunup imzâ olunduktan sonra hâlâ Rumeli vâlisi vezîr-i rûşen-zamîr devletlü merhametlü Mustafa Paşa Efendimiz Hazretleri'nin teşrîfiyyeleri dahi ta‘âkub ve mu‘accelen tertîb ve tahsîl ve Manastır cânibinde kabzına me‘mûra teslîmi bâbında kaymakâmları tarafından buyruldu tevârüd etmeğîn mûcibince ber-mu‘tâd-ı kadîm iki bin dört yüz guruş teşrîfiyye ve buyruldu getiren çukadâra hizmet yetmiş guruş ve devlet mübâşiriyyesi deyü matlûb olan iki yüz elli guruş ki cem‘an iki

²⁵⁹ برمیچروود

²⁶⁰ غولیانوفچه

bin yedi yüz yirmi guruş kemâ-kân cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le defter-i mezkûra zamm ve mevcûd olan hânelere tevzî' olundukda beher hâneye onar guruş yirmi dokuz para zamm olunan teşrîfiyyedir ki zikr olunur. Hurre fi 8 min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe sene 1170

Beher hâneye 10 guruş 29 para isâbet eylemiştir.

[26]

-83-

İşbu bin yüz yetmiş senesi Rûz-ı Kâsımından sene-i mezbûre Rûz-ı Hızır'na gelince bi'l-iktizâ vilâyetin vâki' olan masârif defterinden medîne-i Sofya'da sâkin ve mütemekkin Yehûd ve re'âyâya ifrâz olunan bin iki yüz elli guruşdan iki yüz elli guruşu tâ'ife-i yahûda tahmîl olundukdan sonra bâkî bin guruş meblağ-ı merkûm ile varoş re'âyâsından kürkçü Acı Marko ve Derzi Petre ve diğerkürkçü İstoyan ve sâ'ir masârif-i ma'lûmelerinden üç yüz elli guruş ve sarâyda işleyen sarâydar ve arabacıların Rûz-ı Kâsım'a dek iktizâ eden ücretleri ve varoş kethüdâsı Kusto zimmînin ücretinden yüz kırk guruş ki cem'an bin dört yüz doksan guruş mahallâtda mevcûd sihâmlarına tevzî' olunan Rûz-ı Hızır defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Fi'l-yevmi'l-hâmis min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Mahallâtın Rûz-ı Hızır Defteridir

Mahalle-i Saruhân Beğ Sehm 13	Mahalle-i Mansûr Hoca Sehm 15	Mahalle-i Kara Dânişmend Sehm 6	Mahalle-i el-Hacc Hamza Sehm 28
Mahalle-i Muhtesib-zâde Sehm 1	Mahalle-i Karagöz Beğ Sehm 3	Mahalle-i Alaca Mescid Sehm 2	Mahalle-i Kassâbân Sehm 4
Mahalle-i Yazıcı-zâde Sehm 25	Mahalle-i Kuruçeşme Sehm 25	Mahalle-i Alişir Sehm 23	Mahalle-i el-Hacc Bayram Sehm 23
Mahalle-i Çayır Sehm 6	Mahalle-i el-Hacc İsmâîl Sehm 2	Mahalle-i Sungurlar Sehm 1	Mahalle-i Hüseyin Ağa Sehm 2

Mahalle-i Hâss Biga Sehm 22	Mahalle-i Boyras Sehm 3	Mahalle-i Bal Bazarı Sehm 4	Mahalle-i Kaloyan Sehm 25
Mahalle-i Pop Miloş Sehm 5	Mahalle-i Gül Câmi' Sehm 7	Mahalle-i Şeyh u İmâret Sehm 2	Mahalle-i Câmi'-i Atîk Sehm 1
Mahalle-i Tahıl Bazarı Sehm 1	Mahalle-i Sâ'at-i Atîk Sehm 1	Mahalle-i Orta Mescid Sehm 1	Mahalle-i Karaşâhin Sehm 4

Yekûn-i sehm 255

Beher sehme 5 guruş 34 para isâbet eylemiştir.

-84-

İzzet-me'âb hâlâ Sofya Kazâsı'nda me'zûn bi'l-iftâ Abdullâh Efendi ba'de's-selâm inhâ olunur ki hüsn-i hâlini müş'ir kazâ-i mezbûr kâdisi arz ve ahâlisi mahzar edüp müftî olmanı iltimâs etmeleriyle kazâ-i mezbûrda ke'l-evvel iftâyâ tarafımızdan sana izin verilmiştir. Gerekdir ki lede'l-istiftâ esahh-ı akvâl-i e'imme-i hanefiyye aleyhimü'r-rahme ile iftâ edüp kütüb-i mu'tebere den nakl-i sarîh ve imzâlarında Sofya Kazâsı'nda müftî olduğun tasrîh eylesiz, ve's-selâm. Hurrîre fî-evâ'il-i Şevvâli'l-mükerrerem li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

El-fakîr Dâmâd-zâde Feyzullâh ufiye anhü

-85-

Süleymân Ağa'nın Kethüdâ Yeri Mektûbudur

İzzetlü rif'atlı fazîletlü efendi hazretlerinin meclis-i şerîflerine dürer-i da'vât-ı sâfiyât ve gurer-i teslîmât-ı vâfiyât ithâfiyla inhâ olunur ki²⁶¹ hâlâ zîr-i hukûmetinizde vâki' olan Sofya () ve tevâbi'i nevâhîlerinde sâkin ve mütemekkin olan altı bölük yoldaşları üzerlerine zâbit ve kethüdâ yeri nasb ve ta'yîn olunmak de'b-i kadîm olmağla zümre-i silahdârândan elli

²⁶¹ Metinde *inhâ olunan olunur ki* yazıyor.

dördüncü bölümde yevmî yirmi beş akçe ulûfeye mutasarrıf olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân Sofya şâkird-i bâz-dârân zîde kadruhû ocağın kadîmî emekdârlarından olup mahall ve müstehakk olmağla kethüdâ yeri nasb ve ta'yîn olunup mektûb-ı muhâlisât tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki mezbûru hizmet-i lâzimesinde istihdâm eylesin ve sizler ki altı bölüm yoldaşlarız, mûmâ ileyhi üzerlerinize zâbit ve kethüdâ yeri bilüp şer'le vukû' bulan da'vâ ve nizâ'larınızı merkûmun ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le görüp şer'at-ı garrâya kemâl-i itâ'at ve mûmâ ileyhe inkıyâd üzre olasız ve sen ki kethüdâ yeri zîdet kadruhûsün bundan akdem şeref-yâfte-i sudûr eden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup ol câniblerde altı bölüm neferâtından olup sahîhu'l-esâmî oldukları hâlde hukâm eline verilmeyüp ocağın kâ'ide-i kadîmesine ri'âyet edeler ve tühem-i şer'le müttehem [27] olanların zâbitleri ma'rifetiyle cezâ-yı şer'iyeleri tertîb oluna ve sipâhî ve sipâhî-zâde olmayup re'âyâ makûlesinden olanlara sâhib çıkılmayup hilâf-ı emr-i âlîşân ve men' u hareketden begâyet ihtirâz eylesiniz. Bâkî hemîşe der-seccâde-i şer'at dâ'im bâd. Tahrîren fî-evâ'il-i Şevvâli'l-mükerrerem li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Mine'l-fakîr Hüseyin Ağa fî-Zümre-i Silahdârân-ı Dergâh-ı Âlî

Mine'l-fakîr Hüseyin, Ağa-i Ebnâ-i Sipâhiyân-ı Dergâh-ı Âlî

Vasale ileynâ fî 23 Zi'l-ka'di's-şerîfe sene 1170

-86-

Vidin Serhaddi'nin Furunları Ta'mîriyçün Sofya Kazası'ndan Matlûb Olan Neccâr Emridir

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfî'u a'lâmi's-şer'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya mütesellimi () zîde mecdühû tevkî-i refî-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki serhadd-i mansûremden Vidin Kal'ası muhâfazasında olan dergâh-ı mu'allâm yeniçerinin dokuz aded kışlaklarıyla nân-ı azîz tabh olunan yedi furunun

işbu sene-i mübâreke de binâ emîni ta'yîn olunan dergâh-ı mu'allâm gedüklülerinden el-Hâcc Sâlih zîde mecdühû ma'rifetiyle binâ ve ta'mîrlerine irâde-i aliyye-i mülûkânem ta'alluk eylediğine binâ mahallinden gelen defter mûcibince taleb olunan esnâf-ı ameleden ber-vech-i mu'tâd lâzım gelen ücretleri binâ emîni mûmâ ileyhın yedinden verilmek şartıyla kırk nefer-i neccârın Sofya Kazâsı'ndan ihrâc ve hizmet-i ebniyede i'mâl ve istihdâm etdirilmesi fermânım olmağın imdi siz ki kâdî ve mütesellim-i mûmâ ileyhimâsız. İşbu emr-i şerîf-i âlîşânım vusûlünde baş muhâsebeden ihrâc ve irsâl olunan memhûr ve mumzâ sûret-i defterde tahrîr olunduğu üzre ol mikdâr nefer-i neccârı âlât ve bisâtları mükemmel ustalardan olmak üzre ma'rifetiniz ile kazâ-i mezbûrdan ihrâc ve mu'tâd üzre ücretleri binâ emîni mûmâ ileyhın yedinden verilmek üzre kal'a-i mezbûra irsâl ve hizmet-i ebniyede i'mâl ve istihdâm etdirmeğe bezl-i kudret etmeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-intisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfından begâyet ihtirâz ve mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîr[en] fi-gurre-i Şa'bân li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

Berây-ı hizmet-i binâ ve ta'mîrât-ı kazâ-i Sofya

Neccâr, nefer 40. Yalnız kırk neferdir.

Tahrîren fi 27 Ş sene 1170

Sûret-i defterdir

[28]

-87-

Devletlü Mustafa Paşa Efendi Hazretleri'nin Kaymakâmlarına Gelen Buyruldu Sûretleridir.

Şerî'at-şi'ârân Manastır ve Sofya ve sâ'ir Rumeli Eyâleti'nde vâkî' kudât ve nüvvâb efendiler zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bâ-emr-i âlî tarafımızdan eyâlet-i merkûma mütesellim nasb ve ta'yîn buyurulan İsmâil Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâ

yeri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki siz ki efendiler ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz. İşbu ân-ı huçeste-âvânda avâtîf-ı seniyyetü'l-avârif-i hazret-i cihân-dârîden Rumeli Eyâleti uhde-i âcizânemize mâh-ı Şevvâlü'l-mükerrem'in beşinci gününden tevcîh ve inâyet ve ihsân buyurulup avn-i inâyet-i Hazret-i Rabbi'n-Nasîr ile bizler varıncaya değın zabt u rabt-ı memleket ve hıfz u himâyet-i fukarâ-yı ra'ıyyet için bâ-emr-i âlî mûmâ ileyh İsmâîl Ağa zîde mecdühû mütesellim nasb ve ta'yîn buyurulmağın bi-tevfik-i Hazret-i Rabbü'r-Refik bizler varıncaya dek mütesellimlik umûrunu mûmâ ileyh zabt u rabt ve bi-hasebi's-şer' ve'l- kânûn tarafımıza â'id olan â'idât ve tayyârâtı ahz ü kabz etdirilüp ser-i mû hilâf-ı şer' ve'l-kânûn bir dürlü vaz' u harekete ruhsat gösterilmekten ittikâ ve mücânebet eyleyesiz ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhısın. Sen dahi bâ-emr-i âlî me'mûr olduğun vechile mütesellimlik umûrunu ru'yet ile zabt u rabt ve hıfz u hırâset-i fukarâ-yı ra'ıyyet müstevcibü's-sıyâniyye kemâl-i bezl-i vüs' u kudret ve def'-i ref'-i erbâb-ı muzlim ve şekâvete sarf-ı makderet eyleyüp hilâf-ı merzî hareketden tevakkî ve mücânebet eylemeniz bâbında işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile ırsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre amel ve hareket ve hilâfına ruhsat ve cevâz gösterilmekten gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eyleyüp mûcib-i buyrulduyla âmil olasız deyü buyruldu.

Tıbku aslihî el-mahtûm bi-hatmi'l-fakîr

Harrerehu'l-fakîr ileyhi azze şânühû es-Seyyid Süleymân el-kādî bi-medîne-i Manastır gufire lehû

-88-

Sa'îd Ağa'nın Mütesellimlik Buyruldu

Hâlâ Medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ fazîletlü semâhatlü efendi hazretleri tâle bekâhü ve şerâyi'-şi'ârân livâ-yı Sofya'da vâki' kudât ve nüvvâb efendiler zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân tarafımızdan livâ-yı merkûma mütesellim nasb ve ta'yîn olunan Sa'îd Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet ve sâ'ir zâbitân ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki bundan akdem bâ-buyruldu

livâ-yı mezbûreye tarafımızdan mütesellim nasb ve ta'yîn olunan Mehmed Ağa zîde kadruhû işbu şehr-i Zi'l-hıccetü'ş-şerîfe gurreinden azl ve zabt [u] rabt-ı memleket ve hıfz [u] hırâset ve himâyet-i fukarâ-yı ra'ıyyet için bâ-buyruldu Sa'îd Ağa zîde mecdühû mütesellim nasb ve ta'yîn olunmağla imdi siz ki efendiler ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz. Mütesellimlik umûrunu mûmâ ileyhe zabt u rabt ve bi-hasebi'ş-şer' ve'l-kânûn taraf-ı hazret-i evliyâyı'n-ni'ama â'id olan tayyârâtı ahz ü kabz etdirilüp ser-i mû hilâf-ı şer' ve'l-kânûn bir dürlü vaz' u harekete ruhsat gösterilmekten ziyâde ittikâ ve mücânebet eylesiz ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin bâ-buyruldu me'mûr olduğun vechile mütesellimlik umûrunu revıyyet ile zabt u rabt ve hıfz [u] hırâset-i fukarâ-yı ra'ıyyet-i müstevcibü's-sıyâneye kemâl-i bezl-i vüs' u kudret ve def' u ref'-i erbâb-ı muzlim ve şekâvete sarf-ı makderet eyleyüp hilâf-ı merzî hareketden begâyet tevakkî ve mücânebet eylemeniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre amel ve hareket ve hilâfına ruhsat ve cevâz gösterilmekten gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eyleyüp mûcib-i buyruldu ile âmil olasız deyü. Gurre-i Z. sene [1]170.

İmzâ

İsmâîl

Kaymakâm-ı evvel-i Eyâlet-i Rumeli

-89-

İnâyetlü Efendi Hazretleri'ne Â'id Mu'tâdeleri Kabza Me'mûra

Teslîm İçün Buyruldu

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ fazîletlü semâhatlü efendi hazretleri zîde fazlühû ve şerâyi'-şi'ârân livâ-i mezkûrede vâki' kudât ve nüvvâb efendiler zîde ilmühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim mütesellimi izzetlü Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki bundan akdem bâ-fermân-ı cihân-mutâ' Rumeli Eyâleti'ne mütesellim nasb ve ta'yîn buyrulduğumuz hâlâ Rûm vâlîsi vezîr-i adîmü'l-misl inâyetlü re'fetlü veliyyü'n-ni'am efendimiz hazretlerinin ma'lûm-ı ilm-i âlem-ârâyı

düstûrâneleri buyruldukda kâ'ide-i dîrîne üzre [29] taraf-ı inâyetlerinden dahi bir kıt'a mütesellimlik buyruldu Ağa kulları yediyle i'tâ ve ihsân ve inâyet buyrulup vezîr-i müşârun ileyh efendimiz hazretleri bi'l-yümn ve'l-ikbâl eyâlet-i merkûmeye sâye-endâz-ı iclâl oluncaya dek mu'tâd olan â'idât ve tayyârât-ı hazret-i evliyâyü'n-ni'amî bir sâ'at akdem tarafımızdan ahz ü kabz olunmasın emr ü tenbîh buyruduklarına binâ'en ber-mu'tâd-i dîrîn kazâlarınızdan Rumeli vâlîleri vüzerâ-yı ızâm hazerâtına ver geldiğiniz mu'tâdiyyelerinizi mukaddem tahrîr olduğu vech üzre bir ân akdem kabzına me'mûra teslim-i müsâra'at eylemeniz bâbında emr-i veliyyü'n-ni'amî mûcibince Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre mâl-i mu'tâdiyyelerinizi mukaddem tahrîr olduğu vech üzre bir sâ'at akdem kabzına me'mûra teslim-i müsâra'at ve emr-i veliyyü'n-ni'amî vürûd eden ağaları kullarına hizmet olmak üzre bu def'a matlûb olunan meblağ ırsâl olunan pusula mûcibince tarafımızdan ta'yîn olunan adama tamâmen teslim eyleyüp hilâfından begâyet tevakkî ve mûcânebet ve mûcib-i buyrulduyla âmil olasız deyü.

Fî 7 Z. sene [1]170

İmzâ İsmâîl Kaymakâm-ı Eyâlet-i Rumeli

Vasale ileynâ fi 12 min-Zi'l-hıcceti's-şerîfe sene [1]170

-90-

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân turnacıbaşı Abdurrahmân Ağa zîde mecdühü inhâ olunur ki sen ocağın emekdâr ve kâr-güzârı ve hıdemât-ı lâzime uhdesinden gelmeğe sâhib-i iktidâr zâbitânından olduğun ecilden işbu sâl-i meymenet-iştimâlde avâtıf-ı aliyye-i cihân-dârîden Sofya zâbitliği sana tevcîh ve inâyet ve ihsân olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olundu. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki kazâ-i mezbûreyi gereği gibi hıfz u hırâset ve zabt u rabt neferâtıyla tanzîm-i bilâd ve terfîh-i hâl-i ibâda bezl-i mechûd ve sarf-ı miknet-i bî-şümâr eyleyesin ve kazâ-i mezbûrede olan fi'l-cümle ocak ihtiyârları ve serdengeçdi ağaları ve alem-dârân ve bi'l-cümle yeniçeri ve cebeci ve topçu ve top arabacısı ve sâ'ir tavâ'if-i askeriyye-i neferât yoldaşlara ale'l-infirâd iblâğ-ı selâmdan sonra cümlesi seni

üzerlerine ağa ve zâbit bilüp sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareketde bulunmayup itâ'at ve inkıyâd üzre olalar ve tavâ'if-i mezbûrûndan bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanların muhalledât ve metrûkâtların izn-i şer'le ahz ü kabz eyleyüp sûk-ı sultânîde fûr[û]ht ve hâsıl olan nukûdü mumzâ ve mahtûm müfredât defterleriyle cânib-i beytü'l-mâle irsâl ve îsâl etdirdesin ve sen dahi cümle umûrunu dâ'imâ kavâ'id-i ahkâm-ı şer'-i şerîfe ve kânûn-ı kadîme ve emr-i münîfe tatbîk etmekden ser-i mû inhirâf etmeyüp sükkân-ı vilâyetin emn ü râhatlarına bâ'is hidemât-ı müstahsene-i mebrûre vücûda getirmeğe mecd ü sa'y ve ihtimâm ederek dâ'imâ şevketlü azametlü kerâmetlü pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerinin devâm-ı ömr ü devletleri ed'ıyyesine meşgûl olup hilâfından hazer ve mûcib-i mektûb ile âmil olasn. Tahrîren fî-evâ'il-i Muharrem sene ihdâ ve seb'in ve mi'ete ve elf.

İmzâ

Mehmed Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âli

Vasale ileynâ fî 14 Zi'lhicce sene [1]170

-91-

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki

Bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben Sofya ve tevâbi'i kalemi Kıbtıyyân cizyesi mukâta'âtından Sofya ve İznepol ve Breznik mukâyesesi olan Kıbtîlerin mukâta'a ve cizye ve cürm [ü] cinâyet ve bâd-ı havâlarının cem' u tahsîli işbu dârende-i temessük Abdülfettâh Ağa ve Mustafa Ağa zîde kadruhümâya tarafımıza verdikleri iltizâm temessükü mûcibince deruhde olunup zabtıçün işbu temessük tahrîr ve yedlerine i'tâ olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki mûmâ ileyhimâ varup sene-i mezbûre Muharremi ibtidâsından senesi tamâmına değin mukâta'ât-ı mezbûru zabt u rabt ve kazâyân-ı mezbûrân mukâyesesi olan Kıbtîler'in maktû' ve cizye ve cürm [ü] cinâyet ve bâd-ı havâ ola geldiği minvâl üzre cem' u tahsîl ve ahz ü kabz edüp ancak âhar kazânın mukâyesesine dahl ü ta'arruz olunmamak şartıyla efrâddan hiç ferd mâni' ve müzâhim olmamak için işbu zabt temessükü i'tâ olundu. Tahrîren fî 19 Z. sene 1170

Mine'l-fakîr Feyzullâh nâzır-ı Üsküb

Vasale ileynâ fî-gurre-i Muharrem sene [1]171

[30]

-92-

Taksît-i Evvel-i Hazariyye'nin Buyrulduşudur

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-ârâ-yı şerî'at-ı garrâ ve revnak-dih-i fezâ'il-efzâ fazîletlü semâhatlü efendi hazretleri ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya mütesellimi izzetlü es-Seyyid Sa'îd Ağa ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân yeniçeri serdârı ve kethüdâ yeri ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki eyâlet-i Rumeli vâlîleri vüzerâ-yı ızâm hazerâtına îrâd-ı mu'ayyene olmak üzere ta'yîn ve tahsîs buyurulup senede iki taksît ile tahsîli emr ü fermân buyurulan imdâd-ı hazariyyenin bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben taksît-i evvel tahsîlinin vakti hulûl ve fermân-ı âlişân vürûd etmekle ber-mu'tâd-ı kadîm Sofya Kazâsı'ndan verile gelen taksît-i evvel-i hazariyye mâlını gönderilen pusula mûcibince ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle tevzî' u taksîm ve bir ân akdem yerli yerinden cem' u tahsîl ve râyicü'l-vakt akçe olmak üzere bilâ-kusûr serî'an kabzına me'mûra edâ ve teslim eylemeğe her biriniz mezîd-i ihtimâm ve dikkat eylemeleriniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr kılınup () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere sene-i mezkûra mahsûben gönderilen pusula mûcibince ber-mu'tâd-ı kadîm kazânızdan verile gelen taksît-i evvel-i hazariyye mâlını ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ve cümle ma'rifetiyle tevzî' u taksîm ve bir sâ'at evvel yerli yerinden cem' u tahsîl ve hâlisu'l-ayâr akçe olmak üzere bi-tamâmihâ kabzına me'mûra edâ ve teslim olunmasına ihtimâm ve dikkat ve a'zâr-ı beyhûde ile avk u te'hîrden gâyetü'l-gâye hazer ve mûcânebet ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eyleyesiz deyü buyruldu. Fî 25 Z. sene [1]170

Mine'l-fakîr İsmâîl Kaymakâm-ı Rumeli hâlâ

Kazâ-i Sofya		Kazâ-i Sofya	
An-mâl-i hazariyye-i taksît-i evvel		Hâric-i Mübâşiriyye	
vâcib-i gâye-i sene [1]171			
Guruş		Guruş	
250	Hazariyye	80	Yalnız 80 guruşdur.
25	Harc-ı bâb		

200	Mübâşiriyye	
475	Yalnız dört yüz yetmiş beş guruşdur.	

Vasale ileynâ fi 7 min-Muharremi'l-harâm sene 1171

-93-

Düstûr-ı mükerrerem ve müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûz bi-sunûfi avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîrim () Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü ve akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-murselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Sofya kâdîsi zîdet fezâ'ilühü tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Osmân nâm kimesne südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp medîne-i Sofya sâkinlerinden bunun ammisi Arnavud İbrâhîm Ağa demekle ma'rûf kimesne bin yüz altmış senesinde fevt oldukda emvâl ü emlâk ve nukûd ve hayvânât ve sâ'ir bi'l-cümle eşyâsı izn-i şer'le buna intikâl edüp lâkin bu ol vakt diyâr-ı âharda bulunmağla yine Sofya sâkinlerinden Receb Ağa oğlu Mustafa Ağa demekle ma'ruf kimesne ammisi müteveffâ-yı mezbûrun vasîsi olmayup ve verâsetle dahi alâkası yoğiken mûrisi müteveffâ-yı mezbûrdan muntekîll yedi bin altı yüz seksen guruş nukûd akçesiyle iki re's inek ve beş re's bârgîr ve bir re's câriyesiyle üç aded simli kılıç ve dört aded gümüşlü tüfenk ile bir bâb mülk-i kebîr menzil ve iki bin guruşluk mahsûlü hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûlî zabt edüp bu dahi diyâr-ı âhardan gelüp ammisi müteveffâ-yı mezbûrdan muntekîll-i mezkûrun fuzûlî zabt eylediği emvâl ü eşyâ ve nukûd ve hayvânât ve emlâk ve sâ'ir bi'l-cümle eşyâsını mezbûrdan taleb ve almak murâd eyledikde kemâl-i takallübünden nâşî vermekde ta'allül ve mezbûr ile ol tarafda bir vechile mukâvemete iktidârı olmayup ma'zûr olduğun bildirüp mübâşir ma'rifetiyle şer'le görölüp mezkûrun zimmetinde sâbit olan hakk-ı mevrûsünü edâda ta'allül ve muhâlefet eder ise Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak bâbında hükm-i

hümâyûnum ricâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre şer‘le görülmek emrim olmuşdur. Buyurdum ki mübâşir ta‘yîn olunan sadr-ı a‘zam çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadruhû hukm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dahi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhısın. Mübâşir-i merkûm ma‘rifetiyle mezbûru meclis-i şer‘a ihzâr ve terâfû‘-i şer‘ ve mukaddemâ bir def‘a şer‘le görülmeyüp fasl olunmayan husûsların tamâm-ı hakk u adl üzre mukayyed olup göresin. İ‘lâm olunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-i kavîmle amel edüp dahi vech-i meşrûh üzre mezkûrun hilâf-ı şer‘-i şerîf ve fuzülî ahz ü kabz u zabt edüp zimmetinde sâbit olan hakk-ı mevrûsünü alıverüp ihkāk-ı hakk eylesin. Şöyle ki ol tarafda edâda te‘allül eder ise [31] Âsitâne-i sa‘âdetime ihzâr eyleyüp mazmûn-ı emr-i şerîfimle âmil olasız. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fî-evâhiri şehri Zi'l-ka‘de sene seb‘în ve mi‘ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 12 Muharrem sene 1171

-94-

Dürer-i da‘avât-ı sâfîyât-ı mahabbet-füzûn ve gurer-i teslîmât-ı vâfiyât-ı meveddet-nümûn ithâfindan sonra zamîr-i münîr-i hurşîd-tenvîrlerine münhâ-yı muhlisâne budur ki benim izzetlü sa‘âdetlü meveddetlü karındaş-ı e‘azzim hazretleri Osmân nâm kimesne Sofya sâkinlerinden Receb Ağa oğlu Mustafa Ağa nâm kimesne ile emr-i âlîde beyân olunduğu üzre hukûkan irse müte‘allik da‘vâsı olduğunu inhâ ve mübâşir ma‘rifetiyle şer‘le görölüp mezkûrun zimmetinde sâbit olan hakk-ı mevrûsünü edâda ta‘allül ve muhâlefet eder ise Âsitâne-i sa‘âdete ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîf sudûrunu istid‘â etmekle imdi vech-i meşrûh üzre şer‘le görülmek bâbında sâdır olan fermân-ı âlişân mücibince mektûb-ı meveddet tahrîr ve çukadârimiz Hasan ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te‘âlâ lede'l-vusûl mücib-i emr-i âlî üzre amel ve harekete himmet buyurmaları me‘mûldür. Bâkî hemîşe eyyâm-ı ömr ü sa‘âdet ve kâmrânî dâ’im bâd.

Mine'l-muhlîs

Mehmed Râgıb

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'ü a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselin el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-eklâm Şehirköyü ve Berkofça ve İznepol ve Breznik ve Razlık ve İhtiman ve Samakov kâdîları zîde fazlühüm tevkî-i refî-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki Paşa Sancağı'nda vâki' Sofya kalemi celeb-keşân ağnamı bedeli mukâta'ası mülhakâtından zıkr olunan kazâların bin yüz yetmiş bir senesine mahsûb olmak üzere on yedi bin kırk bir re's celeb-keşân koyunları olup mefâhiru'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Sâdık ve Nu'mân ve es-Seyyid İbrâhîm ve el-Hâcc Hasan zîde mecdühümün ber-vech-i mâlikâne uhdelinde olmağla yedlerine verilen mühürlü ve nişanlı koyun mukâta'ası defteri sûreti mûcibince vakt-i hulûlünde cem' u tahsîl etdirilmek fermânım olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle mübâşir vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel edüp dahi sene-i mezbûra mahsûb olmak üzere kazâ-i mezbûre ahâlîlerinin üzerlerine edâsı lâzım gelen ol mikdâr re's celeb-keşân ağnâmlarının her bir re'sinden otuz altışar akçe mîrî ve sekizer akçe âdet-i gulâmiyye ve dörder akçe vech-i ma'âş ki cem'an kırk sekiz akçe olmak üzere mûmâ ileyhimin taraflarından cem'ine me'mûr olan[a] edâ ve teslîm etdirdüp kimesneye ta'allül ve nizâ' etdirmeyesin. Şöyle ki ba'zı kasabât ve kurâ ahâlîleri tuğralı ağnâm defterinde üzerlerinde olan koyunun bedellerin vermemek için biz eşkinci ve derbendçi ve köprücü ve çeltikçi ve bunun emsâli hizmet mukâbelesinde mu'âflarız deyü ta'allül ve nizâ' ederler ise ol vechile kimesneye ta'allül ve nizâ' etdirmeyüp bedel-i ağnâmların cem' u tahsîl etdirdesin ve kazâ-i mezbûre ahâlîlerinin ol mikdâr re's celeb-keşân ağnâmlarının gürîhtesi var ise hîn-i tevzî'de re'âyâ muvâcehesinde ma'rifet-i şer'le hesâb ve aslına zamm edüp emr u deftere kesr ve mûmâ ileyhimânın mâlikânesi mâlına noksân getirmeyesin ve hîn-i tahsilde mîriyçün alınan akçenin her yüz sekiz akçesinden bir esedî guruş aldırup ve eşrefî cedîd ve frengî altûnu hazîne-i âmireme alındığı vech üzere aldırıla ve hâlisu'l-ayâr paranın farkı bir guruşa aldırılup bir akçe ziyâde ve noksân alınmaya ve aldirmayasız kesr-i defterden ve fermânımdan ziyâde talebiyle zulm ve

ta‘addîden begāyet ihtirâz eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılâsîz. Tahrîren [fi’]l-yevmi ihdâ ve ısrîn fi-şehr-i Zi'l-hıccce sene seb‘în ve mi’ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse

Defter-i mukâta‘a-i ağnâm-ı celeb-keşân-ı kazâ-i mezkûrîn der-livâ-i Paşa an-gurre-i Muharrem sene 1171.

Ber-mûceb-i defter-i Hazîne-i Âmire

Tâbi‘-i Mukâta‘a-i kalem-i Sofya, der-Livâ-i Paşa

Kazâ-i Sofya Ağnâm 7474	Kazâ-i Şehirköyü Ağnâm 2513	Kazâ-i Berkofça Ağnâm 1642	Kazâ-i İznepol Ağnâm 373
Kazâ-i Breznik Ağnâm 373	Kazâ-i Razlık Ağnâm 3321	Kazâ-i İhtiman Ağnâm 635	Kazâ-i Samakov Ağnâm 710
Yekûn-i ağnâm 17041			

Tahrîren 21 Z. sene 1170

[32]

-96-

İşbu bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben Sofya mahallâtının tevzî‘ olunan dokuz yüz doksan dört re’s celeb-keşân ağnâmı ve Yehûd tâ’ifesinin gürîhte olunan yüz yirmi üç re’s ağnâm ve mahalle-i Karahisâr ile varoşdan nakl olunup gürîhte kılınan yüz yirmi re’s celeb-keşân ağnâmının tahsîldârı olan Molla Ali yedine verilen ağnâm defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurre fi’l-yevmi‘r-râbi‘i aşer fi-Muharremi‘l-harâm li-sene ihdâ ve seb‘în ve mi’ete ve elf.

Mahalle-i Saruhân Beğ Ağnâm 75	Mahalle-i Mansûr Hoca Ağnâm 95	Mahalle-i Kara Dânişmend Ağnâm 95	Mahalle-i Hâs Biga Ağnâm 50
--------------------------------------	--------------------------------------	---	-----------------------------------

Mahalle-i Yazıcızâde Ağnâm 85	Mahalle-i Kara Şâhin Ağnâm 20	Mahalle-i el-Hâcc Hamza Ağnâm 54	Mahalle-i el-Hâcc İsmâîl Ağnâm 42
Mahalle-i Karagöz Beğ Ağnâm 25	Mahalle-i el-Hâcc Yahşî Ağnâm 17	Mahalle-i Câmi'-i Atîk Ağnâm 20	Mahalle-i Kuru Çeşme Ağnâm 90
Mahalle-i Hüseyin Ağa Ağnâm 2	Mahalle-i el-Hâcc İlyâs Ağnâm 2	Mahalle-i Şücâ' Fakîh Ağnâm 70	Mahalle-i Alaca Mescid Ağnâm 53
Mahalle-i Kassâbân Ağnâm 106	Mahalle-i Câmi'-i Gül Ağnâm 14	Mahalle-i Pop Miloş Ağnâm 40	Mahalle-i Kaloyan Ağnâm 78
Mahalle-i Sungurlar Ağnâm 20	Mahalle-i Bal Bazarı Ağnâm 60	Tâ'ife-i Yahûdiyyân Ağnâm 300	

Yalnız üç yüz ganem olup beher tuğrâlısı üzre kırk sekizer akçedir.

Mahallât-ı mezkûrenin beher ganemi altmış yedişer akçe tahsîl olunup varoş mahallâtına sonradan zamm olunan ağnâm kırk sekiz akçedir.

-97-

İşbu bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben Sofya Kazâsı'ndan tahsîli lâzım gelen yedi bin dört yüz altmış dört re's celeb-keşân ağnâmlarının mâlları cümle muvâcehesinde hesâb olunup nefsi-i şehir mahallâtına isâbet eden bin beş yüz altmış re's ağnâm müstakillen defter ve ihrâc olunduktan sonra bâkî celeb-keşân bedeli iki bin beş yüz seksen üç guruş ve fazîletlü efendi hazretlerine harc-ı defter üç yüz guruş nâ'ib efendiye elli guruş kâtib efendiler ve kaydiyyeye kırk guruş kethüdâya yirmi guruş baş çukadâra on guruş huddâmîye on guruş muhzır başına on guruş muhzırâna on guruş ki min-haysü'l-mecmû' üç bin otuz üç guruşa bâliğ olup meblağ-ı mezbûrdan vakf-ı hümâyûn kurâlarına isâbet eden beş yüz doksan altı guruş celeb-keşân mâlları ifrâz olunduktan sonra bâkî iki bin dört yüz otuz yedi guruş zikri âtî kurânın mevcûd olan hânelerine tevzî' olunan celeb-keşân defteridir

ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrire fi'l-yevmi'r-râbi'i aşer min-Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Karye-i Birimirçe Hâne 1,5	Karye-i Küçük Oba Müslim Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Doğanova Hâne 4	Karye-i Obradofça Hâne 0,5
Karye-i Osenovlog Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Rebrova Hâne 1, Rub' 0,5	Karye-i Küreci Kefere Hâne 2	Karye-i Gradiç Hâne 1, Rub' 1,5
Karye-i İslatina Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Kara Polat Hâne 2,5	Karye-i Maleşofça Hâne 0,5	Karye-i Voynugofça Hâne 1
Karye-i Seslafçe Hâne 3,5	Karye-i Balşa Hâne, Rub' 3	Karye-i Kurila Hâne 2,5	Karye-i Buhova Hâne 3, Rub' 1
Karye-i Eleşniçe Hâne 1,5	Karye-i Lakatnik Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Meştıçe Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Dıragolofça Hâne 5
Karye-i Paniçar Hâne 2	Karye-i Lozine-i Zır Hâne 2	Karye-i Raylova Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Ormanlu Müslim Hâne 2, Rub' 0,5
Karye-i Ormanlu Kefere Hâne 3	Karye-i Dıragıçova Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Kamanıçe Hâne 1,5	Karye-i Ağnatiçe ²⁶² (?) Hâne 1, Rub' 3
Karye-i Buğdaylı Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Lukova Hâne, Rub' 3	Karye-i Kaçilyane(?) Hâne, Rub' 1	Karye-i Malina-i Bâlâ Hâne 1, Rub' 3,5
Karye-i Çekançe Hâne 2, Rub' 0,5	Karye-i Ak Dânişmend Kefere Hâne 2	Karye-i Bernik Müslim Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Bernik Kefere Hâne 1,5

²⁶² اغناتیجه

Karye-i Katina Hâne 2, Rub' 2,5	Karye-i Maslova Hâne, Rub' 1	Karye-i Hraşnik Hâne, Rub' 3	Karye-i Celobec Hâne 2,5
Karye-i İlyaniçe Hâne, Rub' 1,5	Karye-i İskriç Hâne 1	Karye-i Rakofça Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i Ogoy Hâne 2, Rub' 1,5
Karye-i Gaytanova Hâne 3, Rub' 1	Karye-i Braykofça ²⁶³ (?) Hâne, Rub' 3	Karye-i İsvodiye Hâne, rub' 1	Karye-i Bayhanlu Hâne 1, Rub' 3
Karye-i Orman Hâne 2, Rub' 1,5	[33] Karye-i İvrajdebna Hâne 1,5	Karye-i Çoryak Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Bukovik Hâne 1
Karye-i Giniçe Hâne 1	Karye-i İzlatoşa Hâne 1, Rub' 2,5	Karye-i Çukurova Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Radoy Hâne 1,5
Karye-i Divotine Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Kırponye Hâne 3	Karye-i Negovan Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Batolya Hâne 1,5
Karye-i İslafçe Hâne 1	Karye-i Yarcelofça ²⁶⁴ (?) Hâne 2, Rub' 2,5	Karye-i Mihaleva Hâne 0,5	Karye-i Boduyane Hâne, Rub' 3
Karye-i Sturaç ²⁶⁵ (?) Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Beğler Çiftliği Hâne 1	Karye-i İstolnik Hâne 2, Rub' 3,5	Karye-i Verdikalne Hâne 1, Rub' 1
Karye-i Tağbol ²⁶⁶ (?) Hâne 2	Karye-i Batnofça Hâne 3, Rub' 3,5	Karye-i Komariçe Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Sağırılı Müslim Hâne 1, Rub' 3
Karye-i Bogdan- dol Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i Sağırılı Kefere Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Malina-i Zîr Hâne 3,5	Karye-i Kostimbrod Bâlâ Hâne 1

²⁶³ برایکوفچه

²⁶⁴ یارجلوفچه

²⁶⁵ ستوراج

²⁶⁶ تاغبول

Karye-i Basaril Hâne 1, rub' 3	Karye-i Ofçin- dol Hâne, rub' 2,5	Karye-i Gradoman Hâne, rub' 3	Karye-i Sarhabne Hâne, rub' 3
Karye-i Çereçil Hâne, Rub' 0,5	Karye-i Jitne Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Pojareva Hâne, Rub' 1	Karye-i Manastirişte Hâne, Rub' 1,5
Karye-i Gurmazova Hâne, Rub' 3,5	Karye-i İvanyane Hâne, Rub' 3	Karye-i Jelejniçe Hâne 7	Karye-i Botop Hâne, Rub' 3
Karye-i Kiremikoçça Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Lokorska Hâne 4,5	Karye-i Bödköfçe ²⁶⁷ (?) Hâne 1	Karye-i Mirov- Yane Hâne 1, Rub' 1
Karye-i Jalava Hâne 3	Karye-i Bodoğmir Hâne, Rub' 2	Karye-i Voluyak Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Bezdine Hâne 2, Rub' 1
Karye-i Leskov- dol Hâne, Rub' 1,5	Karye-i Gilyane Hâne, Rub' 3	Karye-i Taşkesen Müslim Hâne, Rub' 3	Karye-i Taşkesen Kefere Hâne 1, Rub' 3,5
Karye-i Koca Ahmedlü Kefere Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Ak Dânişmend Müslim Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Diragoleşiçe ²⁶⁸ (?) Hâne 2	Karye-i Zemyane Hâne, Rub' 1
Karye-i Dobroçin Hâne 0,5	Karye-i Rakofça Küçük Hâne, Rub' 1,5	Karye-i Mûsâ Köyü Hâne 4,5	Karye-i Moşine Hâne, Rub' 3
Karye-i Kaziçane Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Koklyane ²⁶⁹ (?) Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Yaylaniçe Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Buçine Kemerci Hâne 1

²⁶⁷ بودکوفچه

²⁶⁸ دیراغولشیجه

²⁶⁹ قوقلیبانه

Karye-i Küreçî Müslim Hâne, Rub' 3	Karye-i Bermiçrova(?) ²⁷⁰ ma'a Balvan Hâne, Rub' 1	Karye-i Şuma Hâne 0,5	Karye-i Kostimbrod-zîr Hâne 0,5
Karye-i Koca Ahmedlü Müslim Hâne, Rub' 1	Karye-i Orlandofça Hâne, Rub' 3	Karye-i Kalkas Hâne, rub' 1	Karye-i Gulyanofça ²⁷¹ (?) Hâne, Rub' 3,5
Karye-i Hasırcı Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Mirçayı Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Kaladiniçe Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Hüseyinlü Hâne 2, Rub' 3

Beher hâneye 12 guruş, 1 rub' isâbet eylemiştir.

-98-²⁷²

İşbu bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben Sofya Kazâsı'nın avârız ve bedel-i nüzül tahsîli taraf-ı saltanat-ı aliyyeden umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim hâlâ matbah-ı âmire emîni olan sa'âdetlü Abdürrahîm Beğ Hazretleri'ne deruhde olunmağla yedlerine verilen emr-i âlî ve sûret-i defter-i hâkânî müciblerince cibâyetine me'mûr eylediği çukadârları Süleymân Ağa'nın mahallâtında mevcûd hânelere isâbet eden avârız ve bedel-i nüzülü li-ecli't-tahsîl yedine verilen defterdir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Mahalle-i Saruhân Beğ Hâne 4, Sülüs 2	Mahalle-i Karagöz Beğ Hâne 2,5 Sülüs 2	Mahalle-i Mansûr Hoca Hâne 4	Mahalle-i Kara Dânişmend Hâne 4, Sülüs 1
Mahalle-i el- Hâcc Hamza Hâne 2, Sülüs 1	Mahalle-i Hâs Biga Hâne 3, Sülüs 1	Mahalle-i Kara Şâhîn Hâne 2, Sülüs 1	Mahalle-i el- Hâcc İsmâîl Hâne 2,5 Sülüs 1

²⁷⁰ برمیچروہ

²⁷¹ غولیانوفچه

²⁷² Metinde bu hükmün üzeri çizilmiş hâldedir.

Mahalle-i Şücâ' Fakîh Hâne 2, Sülüs 1	Mahalle-i el-Hâcc Yahşî Hâne 1,5, Sülüs 1	Mahalle-i Tahıl Bazarı Hâne 1,5	Mahalle-i Câmî'-i Atîk Hâne 2, Sülüs 1
Mahalle-i Yazıcızâde Hâne 5,5 Sülüs 1	Mahalle-i Kuruçeşme Hâne 6	Mahalle-i Alaca Mescid Hâne 3, Sülüs 1	Mahalle-i Orta Mescid Hâne 2

[34]

-99-

Hâlâ Sofya Kādîsi sa'âdetlü fazîletlü efendi hazretlerinin meclis-i şerîf ve mahfil-i münîfleri savb-ı fazîlet-evbine dürr-i tahiyât-ı sâfiyât-ı mehabbet-füzûn ithâfından sonra münhâ-yı muhibbânemiz oldur ki hâlâ taht-ı hükûmetinizde vâki' kadîm eyyâmından dergâh-ı âlî yeniçerilerine bâhatt-ı hümâyûn postal-bahâ ta'yîn buyurulan kolluklar mu'tâd-ı kadîmden tarafımızdan für[u]ht olunup akçeleri cem' u tahsîl ve tarafımıza teslîm olundukda beher üç ayda bir kerre mûmâ ileyh yeniçerilerine tevzî' u taksîm olunmak üzere kolluğ-ı mezbûrun zabt u rabtı bundan akdem kırk sekiz cemâ'atin sâbıkâ oda başısı kîdvetül-emâcid ve'l-a'yân Hâcî Mehmed odabaşı zîde kadruhûye tevcîh ve sipâriş olunmuş iken mu'tâd-ı kadîm üzere ber-vech-i ibkâ ve mukarrer üslûb-ı sâbık ve mu'tâd-ı kadîm üzere işbu bin yüz yetmiş bir senesi mâh-ı Saferu'l-hayr'ı gurresinden sene-i kâmile on iki ay tamâmına değin yalnız altı değnek verilüp yasakçılık umûru kemâ fi'l-evvel ağa-yı mevâliye dâ'îlerine tevcîh ve sipâriş olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl-i izz-i huzûrları kılındı. Vusûlünde gerekdir ki merkûmu yasakçılık ve zâbitlik umûruna istihdâm edüp âharı müdâhale etdirmeyüp tarafınıza mürâca'at eylediği husûslarında bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn her vechile imdâd ve i'ânet edüp ve lâkin hilâfû's-şer'i's-şerîf ve mugâyir-i kânûn bir kimesneyi rencîde etdirmeyesiz. Bâkî hemîşe ilm [ü] fazîlet bâd.

İmzâ

Mehmed Kethüdâ-yı

Ağa-yı Yeniçeriyân-ı

Dergâh-ı Âlî

Vasale ileynâ fi-selh-ı Muharrem sene [1]171

-100-

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân zîde kadruhüm inhâ olunur ki

Rumeli vâlîleri vüzerâ-yı ızâm hazretleri tarafından Sofya'dan ehl-i zimmet re'âyâdan ber-mu'tâd-ı kadîm tahsîl oluna gelen ispenç mâlının işbu bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben tahsîli vakti hulûl etmekle ber-mu'tâd-ı kadîm tahsîl ve cem' oluna geldiği vech üzre Sofya'da vâki' ehl-i zimmet re'âyâlardan ispenç tahsîli tarafımızdan sana der-uhde olunmağın sinîn-i güzeştelerde tahsîl olunduğu üzre bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben re'âyâ-yı mesfûrûndan tahsîl eylemek için Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve sana verilmiştir. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre ber-mu'tâd-ı kadîm Sofya'dan ehl-i zimmet re'âyâlardan tahsîl oluna gelen ispenç mâlını tahsîl eyleyüp mu'tâd olandan bir akçe ziyâde tahsîl ve talep etmekden ve bu bahâne ile âhar kazâ re'âyâlarına ispenç teklîfinden mücânebet edüp Sofya Kazâsı re'âyâlarından ber-mu'tâd tahsîl oluna geldiği üzre sene tamâmına değin tahsîl ve bir akçe ziyâde mutâlebesiyle bir ferdi rencîde ve ta'addîden hazer ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesiz deyü buyruldu. Fî 12 M. sene [1]171.

Mine'l-fakîr İsmâîl Kaymakâm-ı Rumeli hâlâ

Vasale ileynâ fi-selh-ı Muharrem sene [1]171

-101-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdisı zîdet fezâ'ilühü tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hazîne-i âmirem defterleri mûcibince Paşa Sancağı'nda Sofya Kazâsı'nın beşyüz altmış yedi buçuk ve bir sülüs avârız hânesi olup bin yüz yetmiş bir senesine mahsûb cem' u tahsîli lâzım gelmeğın () der-uhde olunup yedine verilen mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti mûcibince cem' u tahsîli ve dâhil-i hâzine-i âmirem etdirilmek emrim olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel edüp dahi târîh-i

mezbûra mahsûb livâ-i mezbûrede vâki‘ kazâ-i mezbûrun ol mikdâr avâriz hânesi olmağla beher hânesinden üçer yüz yirmi beşer akçe avâriz mâlların irsâl olunan mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti mûcibince vakt ü zamânıyla yerli yerinden cem‘ u tahsîl ve dâhil-i hazîne-i âmirem etdirdüp hilâf-ı emr u defter kimesneye ta‘allül ve muhâlefet etdirmeyesin ve bundan mâ‘adâ mübâşir-i merkûmun cihet-i ma‘âşiyçün beher hânesinden ellişer akçe vech-i ma‘âş aldırılup ve avâriz için akçenin her yüz sekiz akçesinden bir esedî guruş tahsîl olunup ve hîn-i tahsilde mîrîyçün alınan akçeyi hazîne-i âmireme alındığı vech üzre aldırdup bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldirmayasın ve kesr-i defterden [35] ve noksân hânedan ve fermânımdan ziyâde talebiyle re‘âyâ fukarâsına zulm ve te‘addîden begâyet ihtirâz ve ictinâb eylesin. Şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasın. Tahrîren fi'l- yevmi't-tâsi‘ min-Muharrem li-sene ihdâ ve seb‘în ve mi’ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Defter-i hânehâ-i avâriz-ı kazâ-i mezbûre der-Livâ-i Paşa
an-vâcib sene 1171 ber-mûceb-i defter-i Hazîne-i Âmire
Kazâ-i Sofya der-Livâ-i Paşa
Hâsıl-ı hânehâ 606, sülüs 1, kıymet 325
567,5/186548 guruş
(...) 1677,5 guruş, sülüs 0,5
Tahrîren fi-gurre-i Muharrem sene 1171

-102-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma‘denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi‘u a‘lâmi’s-şerî‘ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ‘i ve'l-mürselîn el-muhtass bimezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu‘în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ‘ilühü tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki hazîne-i âmirem defterleri mûcibince Sofya Kazâsı'nın beşyüz altmış yedi buçuk ve bir sülüs bedel-i nüzül hânesi olup bin yüz yetmiş bir senesine mahsûb olmak üzre cem‘ u tahsîl olunmak lâzım gelmeğın () der-uhde olunup yedine mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti verilmeğın mûcibince yerli yerinden cem‘ u tahsîl etdirilmek fermânım olmuşdur. Buyurdum ki

hük-m-i şerîfîmle mübâşir-i merkûm vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim
üzre amel edüp dahi kazâ-i mezbûrun ol-mikdâr bedel-i nüzül hânesi olup
sene-i mezbûra mahsûb olmak üzre beher hânesinden altışar yüz akçe bedel-
i nüzüllerin irsâl olunan mühürlü ve nişânlı mevkûfât defteri sûreti
mûcibince yerli yerinden vakt ü zamânıyla cem' u tahsîl ve dâhil-i hazîne-i
âmirem etdirdüp hilâf-ı emr ü defter kimesneye ta'allül ve muhâlefet
etdirmeyesiz ve bundan mâ'adâ mübâşirin cihet-i ma'âşiyçün beher
hânesinden otuzar akçe vech-i ma'âş dahi aldırıp ve bedel-i nüzül için
akçenin her yüz on akçesinden bir esedî guruş aldırıla ve hîn-i tahsilde
mîrîyçün akçe hazîne-i âmireme alındığı vech üzre alınup bundan ziyâde ve
noksân alınmaya ve aldirmayasız. Kesr-i defterden ve noksân-ı hânedan ve
fermânımdan ziyâde talebiyle re'âyâ fukarâsına zulm ve te'addîden begâyet
ihtirâz eyeleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. Tahrîren
fi'l-yevmi's-sâ[nî] aşer Muharrem li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantınıyye el-Mahrûse

Defter-i hânehâ-i bedel-i nüzül-i kazâ-i mezbûre der-Livâ-i Paşa an-
vâcib sene 1171 ber-mûceb-i defter-i Hazîne-i Âmire

Kazâ-i Sofya der-Livâ-i Paşa

Hâsıl-ı hânehâ 606, sülüs 1, kıymet 600

567,5/340700

(...) 3097 guruş

Tahrîren fi-gurre-i Muharrem sene 1171

[36]

-103-

İşbu bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben Sofya Kazâsı'nın avârız ve
bedel-i nüzül tahsîli taraf-ı saltanat-ı aliyyeden umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân
hâlâ matbah-ı âmire emîni olan sa'âdetlü Abdurrahîm Beğ Hazretleri'ne der-
uhde olunmağla yedlerine verilen emr-i âlî ve sûret-i defter-i hâkânî
mûciblerince cibâyetine me'mûr eylediği çukadârları Süleymân Ağa'nın
mahallâtda mevcûd hânelere isâbet eden avârız ve bedel-i nüzülü li-ecli't-
tahsîl yedine verilen defterdir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-
yevmi's-sâlis min-Saferi'l-Hayr li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Mahallâtın Hâne Avârız ve Bedel-i Nüzül Defteridir.

Mahalle-i Saruhan Beğ Hâne 4, Sülüs 2	Mahalle-i Karagöz Beğ Hâne 2,5 Sülüs 2	Mahalle-i Mansûr Hoca Hâne 4	Mahalle-i Kara Dânişmend Hâne 4, Sülüs 1
Mahalle-i el-Hâcc Hamza Hâne 2, Sülüs 1	Mahalle-i Hâss Biga Hâne 3, Sülüs 1	Mahalle-i Kara Şâhin Hâne 2, Sülüs 1	Mahalle-i el-Hâcc İsmâîl Hâne 2,5 Sülüs 1
Mahalle-i Şücâ' Fakîh Hâne 3, Sülüs 1	Mahalle-i el-Hâcc Yahşî Hâne 1,5 Sülüs 1	Mahalle-i Tahıl Bazarı Hâne 1,5	Mahalle-i Câmi'-i Atîk Hâne 2, Sülüs 1
Mahalle-i Yazıcızâde Hâne 5,5 Sülüs 1	Mahalle-i Kuru Çeşme Hâne 6	Mahalle-i Alaca Mescid Hâne 3, Sülüs 1	Mahalle-i Orta Mescid Hâne 2
Mahalle-i Kassâbân Hâne 3	Mahalle-i Hüseyin Ağa Hâne 1, Sülüs 0,5	Mahalle-i el-Hâcc İlyâs Hâne 0,5 Sülüs 0,5	Mahalle-i Gül Câmi' Hâne 2
Mahalle-i Kaloyan Hâne 6	Mahalle-i Bal Bazarı Hâne 2,5 Nevesil 0,5	Mahalle-i Pob Miloş Hâne 4,5	Mahalle-i Sungurlar Hâne 1,5

Beher hâneye 1005 meblağ isâbet eylemiştir.

-104-

İşbu bin yüz yetmiş bir senesine mahsûben Sofya Kazâsı'nın beş yüz altmış yedi buçuk bir sülüs hâneleri olup umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim hâlâ matbah-ı âmire emîni olan sa'âdetlü Abdurrahîm Beğ Hazretleri'ne der-uhde ve li-ecli't-tahsîl cibâyetine me'mûr eylediği çukadârları Süleymân Ağa yedine verilen mevkûfât defteri mûcibince her bir avârız hânesinden üçer yüz yirmi beşer akçe mîrî ve ellişer akçe vech-i ma'âş ve altışar yüz akçe bedel-i nüzül ve otuzar akçe vech-i ma'âş ki bin beşer akçe avârız ve bedel-i nüzül mâlları ber-mûceb-i sûret-i mevkûfât avârız için alınan akçenin her

yüz sekiz akçesinden bir esedî guruş ve bedel-i nüzül akçesinin her yüz on akçesinden bir esedî guruş hesâb olundukda dört bin yedi yüz yetmiş dört buçuk guruş ve ber-mûceb-i emr-i âlî mübâşir-i merkûmun ma'âşiyçün üç yüz yetmiş sekiz guruş kırk akçe ki cem'an beş bin yüz elli iki guruş yüz akçeden vakf-ı hümâyûn kurâlarının elli sekiz hâne bir rub' tuğralı hânelerine iktizâ eden beş yüz otuz yedi guruş kırk üç akçe ve şehir mahallâtının yetmiş beş tuğralı hâneleri başka defter ve iktizâ eden altıyüz doksan yedi guruş yüz akçe ihrâc olundukdan sonra bâkî üç bin dokuz yüz yirmi üç buçuk guruş on beş akçe ve fazîletlü efendi hazretlerine bermu'tâd-ı kadîm beş yüz guruş harc-ı defter nâ'ib efendiye elli guruş kâtib efendiler ve kaydiyye kırk guruş kethüdâya yirmi guruş huddâmiyye yirmi guruş baş çukadâra on beş guruş muhzır başına on guruş muhzırâna on guruş ki min-haysü'l-mecmû' dört bin beş yüz seksen sekiz guruş yetmiş yedi akçeye bâliğ olup cümle ma'rifetiyle mu'âf olan kurâlardan mâ'adâ mevcûd i'tibâr hânelerine tevzî' olunan hâne avârız defteridir ki âfî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb'in ve mi'ete ve elf.

Karye-i Birimirçe Hâne 1,5	Karye-i Küçük Oba Müslim Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Doğanova Hâne 4	Karye-i Obradofça Hâne 0,5
Karye-i Osenovlog Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Rebrova Hâne 1, Rub' 0,5	Karye-i Küreci Kefere Hâne 2	Karye-i Gradiç Hâne 1, Rub' 1,5
Karye-i İslatina Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Kara Polat Hâne 3,5	Karye-i Maleşofça Hâne 0,5	Karye-i Voynugofça Hâne 1
Karye-i Seslafçe Hâne 3,5	Karye-i Balşa Hâne, Rub' 3	Karye-i Kurila Hâne 2,5	Karye-i Buhova Hâne 3, Rub' 1
Karye-i Eleşniçe Hâne 1,5	Karye-i Lakatnik Hâne 1, Rub' 1	[37] Karye-i Meştiçe Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Diragolofça Hâne 5

Karye-i Paniçar Hâne 2	Karye-i Lozine-i Zîr Hâne 2	Karye-i Raylova Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Ormanlu Müslim Hâne 2, Rub' 0,5
Karye-i Ormanlu Kefere Hâne 3	Karye-i Dıragıçova Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Kamaniçe Hâne 1,5	Karye-i Ağnatıçe ²⁷³ (?) Hâne 1, Rub' 3
Karye-i Buğdaylı Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Lukova Hâne, Rub' 3	Karye-i Kaçilyane(?) Hâne, Rub' 1	Karye-i Malina-i Bâlâ Hâne 1, Rub' 3,5
Karye-i Çekañçe Hâne 2, Rub' 0,5	Karye-i Ak Dânişmend Kefere Hâne 2	Karye-i Bernik Müslim Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Bernik Kefere Hâne 1,5
Karye-i Katina Hâne 2, Rub' 2,5	Karye-i Maslova Hâne, Rub' 1	Karye-i Hraşnik Hâne, Rub' 3	Karye-i Celobec Hâne 2,5
Karye-i İlyaniçe Hâne, Rub' 1,5	Karye-i İskriç Hâne 1	Karye-i Rakofça Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i Ogoy Hâne 2, Rub' 1,5
Karye-i Gaytanova Hâne 3, Rub' 1	Karye-i Braykofça Hâne, Rub' 3	Karye-i İsvodiye Hâne, Rub' 1	Karye-i Bayhanlu Hâne1, Rub' 3
Karye-i Orman Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i İvrajdebna Hâne 1,5	Karye-i (...) Hâne 3	Karye-i Çoryak Hâne 2, Rub' 1
Karye-i Bukovik Hâne 1	Karye-i Giniçe Hâne 1	Karye-i İzlatoşa Hâne 1, Rub' 2,5	Karye-i Çukurova Hâne 2, Rub' 3
Karye-i Radoy Hâne 1,5	Karye-i Divotine Hâne 2, Rub' 3	Karye-i Kırponye Hâne 3	Karye-i Negovan Hâne 1, Rub' 3

²⁷³ اغناتيجہ

Karye-i Batolya Hâne 1,5	Karye-i İslafçe Hâne 1	Karye-i Yarcelofça ²⁷⁴ (?) Hâne 2, Rub' 2,5	Karye-i Mihaleva Hâne 0,5
Karye-i Boduyane Hâne, Rub' 3	Karye-i Sturaç ²⁷⁵ (?) Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Beğler Çiftliği Hâne 1	Karye-i İstolnik Hâne 2, Rub' 3,5
Karye-i Verdikalne Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Tağbol ²⁷⁶ (?) Hâne 2	Karye-i Batnofça Hâne 3, Rub' 3,5	Karye-i Komariçe Hâne 2, Rub' 1
Karye-i Sağırlu Müslim Hâne 1, Rub' 3,	Karye-i Bogdan- dol Hâne 2, Rub' 1,5	Karye-i Sağırlu Kefere Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Malina-i Zir Hâne 3,5
Karye-i Kostimbrod Bâlâ Hâne 1	Karye-i Basaril Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Ofçin- dol Hâne, Rub' 2,5	Karye-i Gradoman Hâne, Rub' 3
Karye-i Sarhabne Hâne, Rub' 3	Karye-i Çereçil Hâne, Rub' 0,5	Karye-i Jitne Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Pojareva Hâne, Rub' 1
Karye-i Manastirişte Hâne, Rub' 1,5	Karye-i Gurmazova Hâne, Rub' 3,5	Karye-i İvan- Yane Hâne, Rub' 3	Karye-i Jelejniçe Hâne 7
Karye-i Botop Hâne, Rub' 3	Karye-i Kiremikofça Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Lokorska Hâne 4,5	Karye-i Bödköfçe ²⁷⁷ (?) Hâne 1
Karye-i Mirov- Yane Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Jalava Hâne 3	Karye-i Bodoğmir ²⁷⁸ (?) Hâne, Rub' 2	Karye-i Voluyak Hâne 2, Rub' 1

²⁷⁴ يارجلوفچه

²⁷⁵ ستوراج

²⁷⁶ تاغبول

²⁷⁷ بودکوفچه

²⁷⁸ بودغمو

Karye-i Bezdine Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Leskov- dol Hâne, Rub' 1,5	Karye-i Gilyane ²⁷⁹ (?) Hâne, Rub' 3	Karye-i Taşkesen Müslim Hâne, Rub' 3
Karye-i Taşkesen Kefere Hâne 1, Rub' 3,5	Karye-i Koca Ahmedlü Kefere Hâne 2, Rub' 1	Karye-i Ak Dânişmend Müslim Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Diragoleşiçe ²⁸⁰ (?) Hâne 2
Karye-i Zemyane Hâne, Rub' 1	Karye-i Dobroçin Hâne 0,5	Karye-i Rakofça Küçük Hâne, Rub' 1,5	Karye-i Mûsâ Köyü Hâne 4,5
Karye-i Moşine Hâne, Rub' 3	Karye-i Kaziçane Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Koklyane ²⁸¹ (?) Hâne 1, Rub' 3	Karye-i Yaylaniçe Hâne 2, Rub' 3
Karye-i Buçine Kemerçi Hâne 1	Karye-i Küreci Müslim Hâne, Rub' 3	Karye-i Bermiçrova(?) ²⁸² ma'a Balvan Hâne, Rub' 1	Karye-i Şuma Hâne 0,5
Karye-i Kostimbr[od] Zîr Hâne 0,5	Karye-i Koca Ahmed[lü] Müslim Hâne, Rub' 1	Karye-i Orlandofça Hâne, Rub' 3	Karye-i Kalkas Hâne, Rub' 1
Karye-i Gulyanofça Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Hasırcı Hâne 1, Rub' 1	Karye-i Mirçayı Hâne, Rub' 3,5	Karye-i Kaladiniçe Hâne 1, Rub' 1,5
Karye-i Hüseyinlü Hâne 2, Rub' 3			

Yekûn 199

Beher hâneye 23 guruş, 3 para isâbet eylemiştir.

²⁷⁹ کلیانه

²⁸⁰ دیراغولشیجه

²⁸¹ فوقلیانه

²⁸² برمیچروه

[38]

-105-

Yetmiş İki Senesi'nin Cizye Berâtıdır.

Memâlik-i mahrûsemde vâki' ehl-i zimmetden Yahûd ve Nasârâ'nın şer'an ru'ûslerine madrûbe olan cizyeleri beytü'l-mâl-i müslimînin emvâl-i meşrû'asından olmağla Mezheb-i Hanefiyye üzre a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârıyla evrâk-ı cizye sene-i sâbıkadan bir ay mukaddem küşâd ve bin yüz yetmiş iki senesi cizyesinin cibâyetine işbu bin yüz yetmiş bir senesi Rebî'u'l-evvel guresinden mübâşeret olunmak üzre hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum sâdır olmağın bin yüz yetmiş iki senesine mahsûb olmak üzre Sofya ve İznepol ve Breznik ve Berkofça ve İzladı kazâlarında ve tevâbi'inde sâkin ve mütemekkin ve mürûr ve ubûr eden ehl-i zimmet kefere ve Yahûd ve Erâmine-i Acem tâ'ifelerinin şer'an üzerlerine edâsı lâzım gelen bin yüz yetmiş iki senesi cizyeleri işbu bin yüz yetmiş bir senesi Rebî'u'l-ûlâsı guresinden cibâyet olunmak üzre bin yüz altmış beş a'lâ ve on dört bin sekiz yüz doksan evsat ve altı bin sekiz yüz otuz iki ednâ evrâkı ki esnâf-ı selâse i'tibârıyla cem'an yirmi iki bin sekiz yüz seksen yedi evrâk ile işbu râfî'-i tevkî'-i refî'u's-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed zîde mecdühûye tefvîz olunup bu berât-ı âlîşân-ı ma'delet-gâyâtı verdim ve buyurdum ki cizyedâr-ı merkûm varup gurre-i Rebî'u'l-evvelde hükmü'l-vakt muvâcehesinde mîrî mühr ile memhûr cizye evrâkı boğçasının mühürlerin kat' ve evrâkda olan mühr ile tatbîk olunduktan sonra bir kiseye vaz' ve vilâyet kâdîsı mühürleyüp Dersa'âdet'ime irsâl ve kalem-i mezbûre tâbi' her belde ve karyede sâkin ve mevcûd yerli ve yabancı ve mürûr ve ubûr eden ehl-i zimmet kefere ve Yahûd ve Erâmine-i Acem tâ'ifeleri ve emred-i mürâhik hükmüne dâhil olup şer'an cizyeye müstehakk olan gulâmları gereği gibi tekayyüd ve ihtimâm ile tefahhus olunup geriye hâric ve kâğıdsız kalmamak şartıyla vech-i şer'î üzre ahâlîsi beyninde esnâf-ı selâsenin kangı sınıfından add ü i'tibâr olunur ise hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla verilen nizâm-ı cedîd mûcibince fakîr-i mu'temilinden ednâ i'tibârıyla bir zer-i mahbûb ve vasatü'l-hâl olanlardan evsat i'tibârıyla iki zer-i mahbûb ve zâhiru'l-gınâ mükesser olanlardan a'lâ i'tibârıyla dört zer-i mahbûb alınup zer-i mahbûb tedârükünden acz ü usreti zâhir olanlardan

aynı zer-i mahbûb hesâbı üzre a'lâdan on bir guruş ve evsatdan beş buçuk guruş ve ednâdan iki buçuk guruş on para olmak üzre ecnâs-ı nükûddan ne gûne akçe getirirler ise hâlisu'l-ıyâr ve tâmmü'l-vezn olanları râyic olduğu vech üzre mürûr-ı cedîd İstanbul altunu dört yüz kırk akçeye ve zer-i mahbûb ile zencîrli Mısır altunu üç yüz otuz akçe ve tuğralı Mısır altunu üçer yüz on beş akçe ve tuğralı sağ paranın her kırk adedi bir guruş hesâbıyla alınup cizyeleri bu vechile cibâyet ve tahsîl ve şürût-ı mukarrere-i mezkûreye kemâl-i ihtimâm ve i'tidâl üzre mürâ'ât olunup haddi tecavüz ve te'addî ile sebîl-i sadâkat ve tarîk-ı istikâmetden udûl edenlerin şer'an müstehakk oldukları cezâları tertîb oluna ve ehl-i zimmet keferenin her birine mîrî mührüyle memhûr eşkâliyle birer kağıd verilüp ve ummâl-i cizyeye tevzî' eylediği evrâkın a'lâsından on iki ve evsadından dokuz ve ednâsından altı para ma'îşet ve bundan mâ'adâ her bir varakdan birer para dahi cizye muhâsebecisi ve kâtiblerine ücret-i kitâbet ta'yîn olmağla müctemi' olan asl-ı mâl-i cizyeden hîn-i muhâsebede deynlerine mahsûb olunmak ve memâlik-i mahrûsemde vâki' evkâf karyelerinde sâkin ehl-i zimmetden selâtîn-i ızâm ve vüzerâ-yı [fihâm] ve mîr-mîrân ve sâ'irlerinin havâss ve ocaklıklarına voyvodalıkda dâhil ve ba'zı esbâba binâ'en defterden ifrâz ve maktû'a olanların râhib ve patrik ve kıssîs ve bir tarîk ile ellerine berât alup tercümânlık ve müsellimlik ve mu'âfiyet iddî'asında olanlar bi'l-cümle ref' olunmağla mâdâmki iktisâb ve amele kâdir olup iktisâbdan mâni' olur zamânda ve zarâret ve felc ve yâhûd ekser-i âmmında marîz olmaklık gibi a'zâr-ı sahîhası olmaya sâ'ir-i ehl-i zimmetden istisnâ olunmayup cümlesinden vech-i şer'î üzre istihkâklarına göre yed-i vâhiddin esnâf-ı selâse i'tibârıyla cizyeleri cibâyet ve cizyeyeye müstehakk olmayan sabî ve zâhiru'l-gınâ olmayup pîr-i fânî ve amel-mânde olup bir vechile kâr u kesbe iktidârı olmayanlardan hilâf-ı şer' cizye talep olunmaya ve ehl-i zimmetden âyende ve revende ve def'aten edâ-yı cizyeye kudreti olanlarından mâ'adâsından mâl-i cizyeyi dört taksît ile cem' u tahsîl eyleyüp cizyedârlar dahi taksît şürûtu üzre vakt ü zamânıyla hazîne-i âmireme teslîm eyleyeler ve mâl-i cizye nassan ve ictihâden îcâb eden vâridât-ı şer'iyeden olup ehl-i zimmet sukût-ı cizyeyi müstelzim olur özrden sâlim iken züll ve sığâr ile müstehakk oldukları cizyelerin vermemek için bî-vech öZR îrâdına

ictirâ ve yâhûd bir tarîk ile âbâd bir yerde ihtifâ ve yâhûd a'lâya müstehakk iken evsat ve evsada müstehakk iken ednâ cizyesin vermeye tasaddî eder olur ise cizye-yi şer'iyyelerinden imtinâ' eyledikleriyçün ol makûlelerin rakabesi üzre madrûbe olan cizyeleri alındıktan sonra şer'an eşedd-i ukûb ile îcâb eden cezâları tertîb oluna ve ahâlî-i vilâyetden ba'zı zî-kudret kimesnelerin bağ u bağçe ve çiftlik ve değirmen ve mandıralarında çoban ve nidâ oğlanı nâmiyla ve sâ'ir bahâne ile ehl-i zimmeti istishâb ve cizyelerin verdirmeyüp bu gûne harekete cesâret edenler bâ'is-i hizlân-ı ebed olur ukûbât-ı şedîde ile mu'âkab olacakların mukarrer bilüp selâmet-i hâlleriyçün kemâl-i intibâh üzre hareket eyleyeler ve cizyedârlar birbirlerinin mukâyeselerine dâhil olmayan re'âyâya hîle ile hufyeten evrâk gönderüp tevzî' olunduğu sâbit oldukda verdiği kağıdlar geri kendüye redd ve akçesi bi't-tamâm tahsîl ve asıl cizyedârına teslim ve tahammüllerine göre [39] evrâkları mukâyesesine dâhil olan cizyedâr tarafından verdirilüp bir vechile ta'allül ve muhâlefet etdirmeye ve ba'zı re'âyâ sâkin olduğu kasaba ve kurâda mün'im ve mütemevvil a'lâ ve yâhûd evsada mütehammil iken a'lâ ve evsat cizyesin vermemek için civârlarında vâki' âhar kazâ cizyedârlarından hîle ile evsat ve yâhûd ednâ kağıdı alup mîrîye gadr etmek ihtimâlleri olur ise ol asılların ahâlîsi beyninde mülk ü emlâkine nazar olunup esnâf-ı selâsenin kangı sınıfından add ü i'tibâr olunur ise vech-i şer'î üzre istihkâklarına göre evrâkları verilüp lâkin bu bahâne ile re'âyâ fukarâsına gadr u tecâvüz olunmaya ve her bir ehl-i zimmetin tahammüllerine göre cizyedârlar yedinden [tahammüllerine] göre cizyeleri cibâyet olunmak muktezî iken ba'zı mahallât ve kurânın koca başları kendi cizyelerin tahfîf için topdan evrâk alup re'âyâya istihkâklarına göre tevzî' olunmayup mâlî her ne ise beynlerinde hesâb ve hilâf-ı şer' ale's-seviye tevzî' olunduğu sem'-i hümayûnuma ilkâ olunmağla bu bid'at-i kerîhe dahi men' olunup her bir ehl-i zimmetin tahammüllerine göre cizyedârlar yedinden evrâkları verilüp cizyeleri cibâyet oluna. Hâsıl-ı kelâm hilâf-ı şürût-ı berât bir ferdi hâric ve kağıdsız kalmamak üzre her birinin alâ-vechi's-şer'î tahammül ve istihkâklarına göre evrâkları verilüp cizye-i şer'iyyelerin cibâyet eyledikten sonra kasaba ve karye üzerine topdan evrâk tarh ve tevzî' eylemekden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb oluna. Hulâsa-i

kelâm şürût-ı berâtdan ziyâde bir akçe alındığı ve yâhûd topdan evrâk tarh ve tahmîl olunduğu haberi alınır ise bilâ-imhâl bu gûne harekete cesâret edenlerin cezâları tertîb olunacağı mukarrer bilüp ve cibâyetine me'mûr âmiller dahi câdde-i hakkdan udûl eylemeyüp kemâl-i istikâmet ile hareket ve hilâf-ı şürût-ı berât-ı âlişân re'âyâ fukarâsından başka ma'îşet ve zahîre ve kâtibiyye ve sarrâfiyye ve kolcu akçesi nâmıyla bir habbe taleb eylemeyeler ve kezâlik kudât ve nüvvâb harc-ı mahkeme nâmıyla re'âyâdan ve ummâl-i cizyeden kalîl ve kesîr min-ba'd nesne mutâlebe eylemeyeler. Şöyle ki kâdîlar ve cizye-dârlar celb-i mâl sevdâsıyla re'âyâyâ zulm ve te'addî eder ise sırran ve alenen tecessüs ve tefâhhus olunup izdiyâd aldıkları zâhir olur ise kayd u bend ile Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr ve şer'an muhkem haklarından gelinir ana göre işbu berât-ı âlişânımın şürûtu mürâ'ât olunup kâdîlar ve voyvodalar ve kurâ zâbitleri ve sâ'ir sükkân-ı vilâyet bi'l-ittifâk cizye cibâyeti husûsunda cizyedâra i'ânet ve muhâlefet ederi olur ise haklarından gelinmek üzere isim ve resimleriyle der-sa'âdetime arz u i'lâm eyleyeler ve her bir neferin cizye mâlını edâ eylediği ma'lûm olmak için cizyedârlar başka defter tutup kasabada olanlar[1] mahallesiyle ve karyede olanları karyesiyle ve mürûr ve ubûr edenleri isim ve resimleriyle ale'l-esâmî defter ve cizye muhâsebecisine teslîm eylemek üzere der-i devlet-medârıma getireler ve cizyedârlar me'mûr olduğu kazâ ve nevâhîye tevzî' eylediği evrâkı min-ba'd kolcular mühürlemeyüp ve eşkâlsiz kağıd vermeyüp hîn-i iktizâda def'-i iştibâh için tatbîk olundukda mutâbık olmak üzere cizye kaleminde hıfz olunan mührüyle mühürleyüp ve işbu berât-ı âlişânımda ta'yîn ve tasrîh olunan şürût ve kuyûddan tenfîz ve icrâsına her biri gereği gibi ihtimâm eyleyüp hilâfıyla vaz' u hareketden begâyet ihtirâz ve ictinâb eyleyeler. Şöyle bileler. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî işrîn min-Zi'l-hicce li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Vasale fî 27 min-Saferi'l-Hayr sene 1171

-106-

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân hâlâ sağ kol alay beğisi Ahmed zîde kadruhû ile livâ-i mezbûrun zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı südde-i sa'âdetime mühürlü

mahzar gönderüp Paşa Sancağı'nda Sofya Nâhiyesi'nde Drimşa nâm karye ve gayriden üç bin beş yüz akçe tîmâra mutasarrıf olan Bayram birkaç seneden beri tîmârına rağbet etmeyüp ve geçen sene me'mûr oldukları Belgrad Kal'ası ta'mîri hizmetinde dahi bayrağı altında bulunmayup vilâyetinde ikâmet ve tîmâr-ı mezbûr ol vechile mahlûl oldukda mîr-alay-ı merkûmun arzıyla bilâ-dirlik on seneden mütecâviz sancağı askeriyle vâki' olan hizmetin küllisinde mevcûd ve emeği sebkât eden orta boylu ala gözlü açık kaşlı râfi'-i tevkî'-i refî'u's-şân-ı hâkânî Muslu'ya tevcîh ve berât-ı şerîfimle üzerinde olup bir vechile dahl olunmak îcâb etmez iken mezbûr Bayram şirrete sülûk ve kuvvet-i mâliyyesi sebebiyle peydâ eylediği kâdî i'lâmı ve müzevvir mahzar ile tîmâr-ı mezbûru mezkûr Muslu'nun üzerinden almak sevdâsında olup gadr-i murâd ve tîmâr-ı mezbûr mezkûr Muslu'nun hakk-ı sarîhi olmağla hâline merhameten istihkâmen ibkâ olunmak bâbında inâyet ricâsına mahzar etmeleriyle sancağında sâkin olup alay beğisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla tîmâr-ı mezbûru mezkûr Muslu'nun hâline merhameten istihkâmen ibkâ olunmak için sene ehad ve seb'în ve mi'ete ve elf Muharremü'l-haram'ının on sekizinci günü târihiyle hükm-i şerîfim verildikten sonra tezkeresi ihrâc olunmak fermânım olmağın zikr olunan üç bin beş yüz akçe tîmâr vech-i meşrûh üzre merkûm Muslu'ya

Drimşa Tâbi'-i Sofya 1500	(...) Tâbi'-i Breznik 6500 2000
Yekûn 3500	

istihkâmen ibkâ olunup verdim ki zikr olunur ve buyurdum ki ba'de'l-yevm taht-ı yedinde olup tasarruf kılup şol ki vezâ'if-i hidemât-ı mebrûre-i mevfûre ve mesâ'î-i meşkûre asâkir-i mansûredir. Ber-mûceb-i defter-i hâkânî bî-kusûr-ı mer'î ve mü'eddî kıla. Ol bâbda hiç ferd mâni' olmaya. Şöyle bileler. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 27 min-Saferi'l-Hayr sene [1]171

[40]

-107-

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân sağ kol alay beğisi Ahmed zîde kadruhû sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Paşa Sancağı'nda Sofya Nâhiyesi'nde Drimşa nâm karye ve gayriden üç bin beş yüz akçe tîmâra mutasarrıf olan Bayram birkaç seneden beri rağbet etmeyüp vâki' olan hıdemât-ı aliyyede bayrağı altında mevcûd ve geçen sene bâ-fermân-ı âlî me'mûr olduğu Belgrad Kal'ası ta'mîri hizmetinde dahi bayrağı altında bulunmayup vilâyetinde ikâmet ve bir vechile rağbet etmeyüp ol vechile mahlûl olmağla mülâzimlerinden orta boylu ala gözlü açık kaşlı râfî'-i tevkî'-i refî'-u's-şân-ı hâkânî Muslu'ya verilmek bâbında inâyet ricâsına arz ve arz olunduğu üzere merkûm Bayram hıdemât-ı aliyyede ve Belgrad Kal'ası ta'mîri hizmetinde bayrağı altında nâ-mevcûd ve târik-i hizmet olduğu vâki' ise şartıyla tevcîhiyçün iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l re'îsü'l-küttâbım olan es-Seyyid Mehmed Avnî dâme mecdühû dahi i'lâm etmeğın sancağında sâkin olup alay beğisi bayrağı altında sefere eşmek şartıyla merkûm Muslu'ya tevcîh olunmak içün sene seb'în ve mi'ete ve elf Cemâziye'l-âhire'nin altıncı günü târfhiyle hükm-i şerîfim verildikten sonra tezkeresi ihrâc olunmak fermânım olmağın zikr olunan üç bin beş yüz akçe tîmâr vech-i meşruh üzere merkûm Muslu'ya tevcîh olunup verdim ki zikr olunur

Drimşa tâbi'-i mezbûr 1500	(...) tâbi'-i Breznik <u>6500</u> 2000
Yekûn 3500	

ve buyurdum ki ba'de'l-yevm taht-ı yedinde olup tasarruf kılup şol ki vezâ'if-i hidemât-ı mebrûre-i mevfûre ve mesâ'î-i meşkûre-i asâkir-i mansûredir ber-mûceb-i defter-i hâkânî bî-kusûr mer'î ve mü'eddâ kıla ol bâbda efrâd-ı âferîdeden hiç ferd kâ'inen men-kân ve keyfe mâ-kân ve nev'an mine'l-envâ' ve sebeben mine'l-esbâb mâni' ve râfî' ve müzâhim olmayup bir vechile dahl ü ta'arruz kılmayalar. Şöyle bileler. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 27 min-Saferi'l-Hayr sene [1]171

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîrim () Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü ve akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühü tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki erbâb-ı tîmârdan Muslu nâm sipâhî südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp Paşa Sancağı'nda Sofya Nâhiyesi'nde Drımşa nâm ve gayriden üç bin beş yüz akçe tîmâr mutasarrıfı Bayram birkaç seneden beri rağbet etmeyüp vâki' olan hidemât-ı galebede bayrağı altında nâ-mevcûd ve geçen sene ba-fermân-ı âlî me'mûr olduğu Belgrad Kal'ası ta'mîri hizmetinde dahi bayrağı altında bulunmayup vilâyetinde ikâmet ve bir vechile rağbet etmediğinden merkûm Bayram hidemât-ı aliyyemde ve Belgrad Kal'ası ta'mîri hizmetinde bayrağı altında nâ-mevcûd ve târik-i hizmet olduğu vâki' ise şartıyla sağ kol alay beğisi Ahmed arzı ve reîsü'l-küttâb-ı sâbık i'lâmı mûcibince bin yüz yetmiş senesi Cumâde'l-âhire'sinin altıncı gününden merkûm Muslu'ya tevcîh ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu defter-i hâkânîde mukayyed ve merkûm Muslu tîmâr-ı mezbûru defter-i hâkânî ve yedinde olan berât-ı şerîfim mûcibince zabt ve vâki' olan mahsûl ve rüsûmün kânûn ve defter mûcibince ahz ü kabz etmek murâd eyledikde âhardan bir vechile dahl ü ta'arruz olunmak îcâb etmez iken mezkûr Bayrâm hevâsına tâbi' ba'zı kimesnelere istinâden tîmâr-ı mezbûr hâlâ üzerimdedir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî zabt ve vâki' olan mahsûl ve rüsûmün ahz ü kabz edüp gadr eylediğın bildirüp tîmâr-ı mezbûr defter-i hâkânî ve yedinde olan berât-ı âlişânım mûcibince kendüye zabt ve vâki' olan mahsûl ve rüsûmün kânûn ve defter mûcibince ahz ü kabz etdirilüp hilâf-ı defter-i hâkânî mezkûru ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz etdirilmeyüp men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ ve defterhâne-i âmiremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda tîmâr-ı mezbûr vech-i meşrûh üzre târih-i mezkûrda merkûm Muslu'ya tevcîh ve hâlâ berât-

ı şerîfimle üzerinde olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın defter-i hâkânî mûcibince amel olunmak emrim olmuştur. Buyurdum ki hükmi şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere amel dahi tîmâr-ı mezbûru defter-i hâkânî ve yedinde olan berât-ı şerîfim mûcibince merkûm Muslu'ya zabt ve vâki' olan mahsûl ve rûsûmün kânûn ve defter mûcibince ahz ü kabz etdirüp hilâf-ı defter-i hâkânî mezkûr Bayram'ı ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz etdirmeyüp zâhir olan müdâhale ve te'addîsin men' u def' eyleyesiz [41] ve dahl olunup merkûm Muslu'nun berâtı mûcibince tahvîli târîhine düşen mahsûl ve rûsûmünden şimdiye değin fuzûlî birer senesi alınmış ise ba'de's-sübût hükm edüp bi't-tamâm tahsîl ve bî-kusûr alıverüp min-ba'd defter-i hâkânîye ve emr-i hümâyûnuma mugâyir kimesneye iş etdirmeyüp ve kazıyyede alâka ve medhali olmayanları da'vâsına karışdırmayüp eslemeyenleri yazup arz edüp husûs-ı mezbûr için bir dahi emrim varmalu eylemeyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâsıt-ı Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 27 Safer sene [1]171

-109-

Hâlâ medîne-i Filibe ve Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ olan efendiler zîde fazluhumâ ve şerâyi'-şi'âr Eğridere ve Köstendil ve Rodmir ve İznepol ve Breznik ve Şehirköyü ve İhtimân ve Berkofça ve Pazarcık ve Çerban ve Zağra-i Atîk ve Samakov ve Dubniçe kâdîları zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâcid ve'l-a'yân kazâhâ-yı merkûmûn a'yânları ve voyvodaları ve sâ'ir zâbitân ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki avâtîf-ı seniyyetü'l-avârif-i mülûkânedden Rumeli eyâleti uhde-i âcizânemize inâyet ve ihsân buyurulmağla lütfen ve tekerrümen inâyet-i aliyye buyurulan mîrî seffinesine Lazkıyetü'l-arab İskelesi'nden süvâr ve sayyâd-ı rüzgâr olarak bâd-ı şurta-i inâyet-i aliyye-i Hazret-i Rabbü'n-Nasîr ile mashûben bi's-selâme işbu mâh-ı Saferu'l-hayr'ın yirmi beşinci günü emr ü fermân-ı hümâyûn buyrulduğu vech üzere mahall-i hurûcumuz olan Selânik İskelesi'ne vusûlümüz müyesser olup ve andan dahi çend-rûz zarfında bi-mennihî Te'âlâ ve tevfkîhî karâr-gâhımız olan mahalle ve henüz müsâra'at emr-i muhakkak olmağın i'lâm-ı

hâl zımında işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde keyfiyyet ma'lûmlarınız olup inşâAllâhü'r-rahmân vaktimizde tevfiik-ı bârî ve yümn ü ikbâl-i hazret-i cihândârî birle vedî'a-i sübhânî olan fukarâ-yı ra'iiyyet zulm ve te'addiyât-ı eşkiyâdan her hâlde âsûde hâl olmaları umûr-ı mültezemimiz olduğu cezmen ma'lûmlarınız oldukda taht-ı kazâlarınız re'âyaları fukarâlarını taraflarınızdan dahi zulm ve te'addiyât olur hâlâtdan vücûh ile himâyet ve sıyânet ile emn ü râhatlarına sarf-ı nakdîne ehemmiyyet eyleyüp taraflarınızdan re'âyâ-yı mezbûreyi himâyet emrinde vüs'unuzda olmayan keyfiyyeti ber-vech-i müsâra'at tarafımıza i'lâm olunmakda bezl-i dikkat ve hilâfına ruhsat ve cevâz gösterilmekden ve bir dürlü tekâsül ve tezâhülden gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet eylesesiz deyü fî-selh-i Safer sene [1]171

Vasale ileynâ fi 11 Rebî'i'l-evvel sene [1]171

-110-

Teşrîfiyye İsti'câline Buyruldu

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ olan izzetlü fazîletlü efendi hazretleri zîdet fezâ'ilühû ve tevâbi'i kazâlardan Şehirköyü ve Berkofça ve İznepol ve Breznik ve Radomir ma'a Sereşnik ve Samakov ve İhtiman ve Breznik ve Razlok ve Nevrekop kazâlarında vâki' kudât efendiler zîde fazluhüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mütesellimi ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki eslâfımız vüzerâ-yı ızâm hazerâtı taraflarına verile gelen mu'tâdeniz müte'ayyen olduğu vechile edâ eylemeniz için bundan akdem mütesellimimiz tarafından matlûb olunup edâda ta'allül eylediklerinizi tarafımıza inhâ ve ihbâr etmeleriyle kâ'ide-i müstedîm üzre mukaddemâ mütesellim-i mûmâ ileyh tarafından ba's olunan pusula mûcibince iktizâ eden mu'tâdiyye-i mezbûreyi işbu def'a getirüp tarafımızdan kabzına me'mûra edâ ve teslîm eylemeniz bâbında işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre verile gelen mu'tâdiyyeyi bir an akdem tamâmen kabzına me'mûra edâ ve teslîme mezîd-i ihtimâm ve dikkat olunup müsâmaha ve tekâsülden tevakkî ve mücânebet eylesesiz deyü fî selh-i S. sene 1171

Vasale fî 14 Rebî'î'l-evvel sene [1]171

[42]

-111-

Mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân Rumeli'nin orta kolu yemîn ve yesârları nihâyetlerine varınca yol üzerinde vâki' olan kethüdâ yerleri zîde kadruhüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûnum vukû'unda avâtîf-ı aliyye-i hüsrevânemden ebnâ-i sipâhiyyân ve zümre-i silahdârân ve bölükât-ı erba'a ocakları neferâtı ve iskemleden almak üzere mütekâ'idînin beher neferine ihsânım olan biner akçe atıyye-i hümâyûnumu Âsitâne-i sa'âdetimde ocak-ı mezbûrun zâbitânı ve hulefâ ve çavuşân ve şâkirdânından neferât-ı mezkûrûnun ibtidâları emânet vaz' olunan mahallerine tamâmen ve kâmilen teslîm ve mezkûr neferâtın her birinin mektûbları geldikte²⁸³ atıyye-i hümâyûnumu bî-kusûr sipâriş eyledikleri kimesneler ile tamâmen taraflarına irsâl olunmak üzere her birlerine tenbîh ü te'kîd olunmağla imdi bu bahâne ile neferât ve mütekâ'idînden bir ferd Âsitâne-i aliyyeme geldikleri iktizâ etmediğini cümle neferâta tebyîn ve tarafınızdan tenbîh ü te'kîd olunmak fermân-ı hümâyûnum olmağın sipâh ve silahdâr çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil vel-akrân es-Seyyid Ebû Bekr () Çavuş zîde kadruhüm ta'yîn ve irsâl olunmuşdur. Vusûlünde neferât-ı mezkûrûna vech-i meşrûh üzere tenbîh ü tefhîm ve öteden beri ocağ-ı mezbûrun zâbitânı ve çavuşânı ve hulefâ ve şâkirdânından mektûblarıyla ahz ede geldikleri minvâl üzere bu def'a dahi atıyye-i hümâyûnumu ahz ü kabz eylemelerini i'lân u işâ'at ve bilâ-maslahatin bir ferdin Âsitâne-i sa'âdetim tarafına gelmesine cevâz ve ruhsat göstermeyüp gereği gibi tenbîh ü te'kîd ve hilâfından begâyet ihtirâz ve ictinâb eylesesiz deyü iftihâriyil-emâcid ve'l-ekârim hâlâ sipâhîler ağası Hüseyin ve silahdâr ağası diğer Hüseyin dâme mecdühümâ ile mefâhiru'l-emâcid ve'l-a'yân ulûfeciyân-ı yemîn ağası Hamza ve ulûfeciyân-ı yesâr ağası Mustafa ve garibân-ı yemîn ağası diğer Mustafa ve garibân-ı yesâr ağası Ahmed zîde mecdühüm taraflarından memhûr ve mumzâ mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım

²⁸³ + geldikte

sâdır olmuşdur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrim ve mûmâ ileyhimin taraflarından verilen memhûr ve mumzâ mektûb mûcibince amel ve hareket eyleyüp hilâfindan begâyet hazer ve mûcânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâhiri Saferi'l-hayr sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Emr-i âlî mûcibince sadr-ı âlî ve sipâhîler ağası ve silahdâr ağası mektûbu dahi sâdır olmuşdur.

Vasale ileynâ fî 16 min-şehri Rebî'i'l-evvel sene 1171

-112-

Düstûrûn-ı mükerremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlem müdebbirû umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimû mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mûmehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidû erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfûn bi-sunûfi avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Rumeli'nin orta kolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca vâki' olan vüzerâ-yı ızâm edâma'llâhü te'âlâ iclâlehüm ve e'âzımü'l-ümerâ'i'l-kirâm efâhimü'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadr ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-mîrân-ı kirâm dâme ikbâlühüm ve akdâ kudâti'l-müslimîn evâlî vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevâlî ızâm zîdet fezâ'ilühüm ve efâhimü'l-ümerâ'i'l-kirâm merâci'ü'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadr ve'l-ihtirâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-allâm ümerâ'i zevî'l-ihtirâm dâme izzühüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-eklâm sâ'ir kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân bi'l-cümle zâbitân ve a'yân-ı vilâyet zîde kadruhüm tevkî'-i refî'i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki irâde-i takdîr-i Hudâ-yı Hayy-ı müte'âl ve inâyet-i bî-gâye-i mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl ile taht-ı âlî-baht-ı Osmânî ve mesned-i hilâfet-i cihân-bânîye cülûs-i meymenet-me'nûs-i hüsrevânem vâki' olup ancak tensîk-ı umûr-ı bilâd ve tanzîm-i ahvâl-i ibâd lâzime-i zimmet-i vâlâ-nehmet-i hüsrevânem olmak hasebiyle fukarâ ve zu'afâ ve âmme-i ahâlî ve berâyâ zill-i zalîl-i adâlet-i şâhânemde mütelebbis-i libâs-ı

emn [ü] refâh olup sunûf-ı metâ'ib ü meşâkk ve vücûh-ı mesâ'ib ü mezâlim-i lâ-yutâkdan herkes yerli yerinde kıyâm ve medâr-ı inti'âşları olan zirâ'at ve harâset ve kâr [u] kesbleriyle iştigâl ve müdâvemet eylemeleri ve ıbâdullâhın muhâfaza ve sıyânetleri maksûd ve mültezem ve bu irâde-i hayriyyenin husûl ve zuhûru esbâbına mübâşeret ehemm ve iltizâm olduğuna binâ'en mahallinde şer'le fasl u hasmi lâzım gelen husûslar için erbâb-ı mesâlih it'âb-ı nefis ü vücûd kendilerini ilkâ-ı girdâb-ı mesârif-i nâ-ma'dûd etmeyüp mahallinde fasl mümkün olmayup bu tarafa i'lâmı muktezî olan umûr-ı müşkileden mâ'adâ yol harcı ve meşâkk-ı bedeniyeye çekmemek için umûr-ı cüz'iyeye dâ'ir olan husûslar şer'-i şerîfe ve kânûn-ı münîfe tatbîk olunarak mahallinde hakk u adl üzre görülmek ve tecdîd-i berevât ve ahkâm-ı husûsî dahi mâliyyeden sâdır olan emr-i şerîfem mantûklarınca beher kazâda tecdîdi muktezî ne mikdâr berevât ve ahkâm ashâbı var ise meclis-i şer'de bir veyâ iki nihâyet üç nefer kimesneyi beyinlerinde ihtiyâr ve tevkîl ve bu tarafa tesyîr eylemek ve kezâlik eşkiyâ ve harâmzâde taraflarından ahâlî-i fukarâya ve ebnâ-i sebîle bir gûne te'addî ve hasâret etdirilmeyüp zuhûr eden yaramazların lâzım gelen te'dîbât-ı meşrû'aları infâz ve icrâ ile bi'l-ittifâk te'mîn ve tatmîn-i memlekete ve tatmîn ve terfîh-i ahâlî ve ra'iyete gereği gibi ihtimâm ve dikkat ve bu vech üzre ahâlî ve zu'afâ metâ'ib-i seferiyyeden ve mesârif-i beyhûdeden ve mezâlim-i müşikkadan himâyet ve sıyânet [43] zımında icrâ-yı merâsim-i adl ü dâd ve izâle-i rüsûm-i cevri u bî-dâd olunup fukarânın tahsîl-i esbâb-ı emn ü râhatlarıyla taraf-ı hümâyûnum için cümlelerin isticlâb-ı de'avât-ı hayriyyelerine ez-dil ü cân sarf-ı tâb ü tûvân olunmak murâd-ı hümâyûn-ı şe[hi]nşâhânem olmağın imdi işbu misâl-i vâcibü'l-ımtisâlim sadr-ı a'zam kethüdâsı kâtibi hulefâsı emekdârlarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Abdullâh Sa'îd zîde mecdühû ile her kangınızın taht-ı kazâ ve hükûmetine vâsıl olur ise birer sûreti sicillâta sebt ve ba'de'l-yevm umûr-ı külliyyeden mahallinde fasl u hasmini nâ-mümkün olup der-i aliyyeme i'lâmı muhtâc olan umûr-ı müşkileden mâ'adâ umûr-ı cüz'iyeden olan husûslar şer'-i şerîfe ve kânûn-ı münîfe tatbîkan kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn gadr u te'addî olunmayarak kemâl-i hakk u adl üzre mahallinde reviyet ve fasl u hasm olunup bu bahâne ile huddâm-ı şer'-i kavîm

taraflarından murâselât ve hucec ve i'lâmlardan hilâf-ı kânûn ziyâde bir akçe mutâlebe olunmayup ve berât ve ahkâm tecdîdiyçün müzâhame ile ashâbı gelmeyüp ber-vech-i meşrûh mâliyyeden sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince yol mesârifinden ve meşâkk-ı seferiyyeden âzâde ve masûn olmak üzre beher kazâdan tecdîdi muktezî ne mikdâr berevât ve ahkâm var ise ashâbı taraflarından meclis-i şer' de bir veyâhûd iki nihâyet üç nefer kimesneler intihâb ve vekîl nasb ve ahkâm-ı berevâtlarını ma'rifet-i şer' le ta'yîn olunan vekîle teslim ve bu tarafa sevk u tesyîr olunup ziyâdesinin mürûrlarına aslâ ve kat'â ruhsat ve cevâz gösterilmeyüp ve dâhil-i hükûmetinizde ibâdullâh ve ebnâ-i sebîle eşkiyâ ve harâm-zâde taraflarından bi-vechin mine'l-vücûh te'addî ve hasâret etdirilmeyüp zuhûr eden haşerât ve yaramazların def' -i mazarratları ve tevbîh-i gûşmalların der-i aliyyme arz u i'lâma hâcet komayup vâlî-i vilâyet ma'rifetiyle haklarında şer'an lâzım gelen gûşmâl ve te'dîbleri derhâl icrâ ve infâz birle def' u ref' -i zulm-i haşerâta sarf-ı mechûd eylemeğe ve zamân-ı saltanat-ı adâlet-iktirânımda herkes müreffehü'l-hâl ve mutma'innü'l-bâl ve dest-i tetâvül-i zaleme ve bî-gânededen vücûh ile masûn ve mahrûsu'l-hâl olmasına ve vüzerâ ve mîr-mîrân dahi müte'ayyen olan hazariyye ve havâsslarına ve vâridât-ı mu'ayyenelerine kanâ'at ile hilâf-ı şer' -i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf zulm ü i'nâfdan ittikâ ve tahammüle ve havza-i hükûmetinizi gereği gibi zabt ve muhâfazaya ve'l-hâsıl ferd-i vâhide mikdâr-ı zerre zulm ve te'addî ve gadr ve tasaddî olunmamak hâlâtına bi'l-ittifâk ve'l-ittihâd bezl-i cehd ve miknet ve nisâr-ı vüs' u kudret ederek emr-i şerîfimin mazmûn-ı şefkat-mersûmu mecma'-ı nâs olan mahallerde cümleye i'lân u işâ'at olunup bi't-tecessüs eğer bu emr-i hümâyûnumun ser-i mû hilâfi zuhûr eylemek ihtimâli olur ise vebâli boynunuza ibreten li's-sâ'irîn her birinizin hâl ve şânına göre lâzım gelen cezâ bilâ-tevekkufin tertîb ve imzâ ile lâzime-i uhde-i mülûkânem icrâsında aslâ imhâl olunmaz ana göre nihâyet-i kârı fikr ü mülâhaza ve murâd-ı hümâyûnuma muhâlif harekât-ı vahîmetü'l-âkıbetden her biriniz gâyetü'l-gâye ittikâ ve hazer ederek imâta-i mezâlîm ve te'addiyâta ve tensîk u tanzîm-i nizâm-ı memlekete ve tahsîl-i emn ü âsâyiş-i fukarâ ve zu'afâyâ cidd-i tâm ve bu vechile taraf-ı hümâyûnum için cümlelerin de'avât-ı hayriyyeleri isticlâbına ihtimâm ve sa'y-ı mâ-lâ-kelem

olunup zinhâr ve zinhâr hilâfından begâyet tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâhiri Saferu'l-hayr sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye

-113-

Düstûrûn-ı mükerremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlem müdebbirû umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimû mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidû erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Âsitâne-i sa'âdetimden Rumeli'nin orta kolunun nihâyeti olan Bosna ve Vidin ve Belgrad'a varınca vâki' olan yerlerin vülât ve muhâfizîni vüzerâ-yı ızâmım edâma'llâhü te'âlâ iclâlehüm ve e'âzımü'l-ümerâ'i'l-kirâm merâciu'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ elviye mutasarrıfları dâme ikbâlühüm ve akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-i kirâm zîdet fezâ'ilühüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-ikelâm kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân voyvodalar ve ümenâ ve kılâ' kapudânânı ve yerli ağavâtı ve mütevellîler ve sâ'ir a'yân-ı vilâyet zîde kadruhüm tevkî'-i refî'i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki taht-ı âlî baht-ı Osmânî ve erîke-i saltanat-ı cihân-bânî üzre cülûs-ı hümâyûn vukû'unda umûmen berevât ve ahkâm tecdîd ve tebdîl olunu gelmekle binâ'en aleyh işbu bin yüz yetmiş bir senesi Saferu'l-hayr'ın on altıncı günü devlet ü ikbâl ve übbehet ü iclâl ile bi'l-istivrâs vâki' olan cülûs-ı meymenet-me'nûs-i pâdişâhânem sebebiyle mecmû'a-i berevât ve ahkâm-ı şerîfenin tecdîd ve tebeddülleri iktizâ etmeğin memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i hüsrevânemde vâki' mâlikâne ve maktû' ve ocaklık

vecihleriyle zabt ve tasarruf olunan mîrî mukâta‘ât ve kurâ ve mezârî‘in ve kezâlik başka berât ile zabt olunu gelen tevâbi‘lerin ve sugûr-ı İslâmiyye muhâfazalarında olan piyâde ve süvârî yerli kullarının ve ba‘zı emvâl-i mîriyyeden [44] ve mahsûl-i evkâfdan almak üzere ulûfât ve vezâ‘if ve cerâyâyâ mutasarrıf olanların ve'l-hâsıl dîvân ve mâliyye ve nişân ve askerî berevâtıyla dirlik ve cihâta mutasarrıf olanların merhûm cennet-mekân hüdâvendigâr-ı sâbık ammi-zâdem Osmân Hân subbet alâ-zarîhîhî sicâlû'l-gufrân hazretlerinin tuğrâ-yı hümâyûnuyla mu‘anven olan berevât ve ahkâm-ı şerîfe her ne ise bir kıt‘ası geriye kalmamak şartıyla ber-muktezâ-yı kânûn-ı kadîm vakt-i yesîrde mecmû‘u tecdîd ve tebdîl olunmak için siz ki vüzerâ-yı müşâr ve mîr-mîrân ve mevâlî ve kudât-ı mûmâ ileyhim ve sâ‘irlerisiz. Taht-ı eyâlet ve elviye ve kazâlarınızda bulunan ashâb-ı berevâtın her bir neferini başka başka yol harcı çekmemek ve meşâkk-ı seferiyye ihtiyârıyla mübtelâ-yı ta‘ab ü mihnet olmamak için her bir kazâda ne mikdâr berevât ve ahkâm ashâbı var ise cümlesi meclis-i şer‘de bir veyâhûd iki gâyetî üç nefer kimesneyi intihâb ve tevkîl ve yedlerinde olan berevât ve ahkâmı ma‘rifet-i şer‘le ale'l-infirâd defter eyledikten sonra bermûceb-i defter vekîl nasb olunan kimesnelere tevzî‘ ve teslîm olup beher kazâdan sibâk-ı meşrûh üzere tecdîd-i berevât için birer ikişer gâyetî üçer nefer adamdan ziyâdesinin mürûrlarına ruhsat gösterilmekden mücânebet olunmak fermânım olmağın işbu emr-i şerîf-i âlişânım ısdâr ve sadr-ı a‘zamım kethüdâsı kâtibi hulefâsından Sa‘îd zîde mecdühû ile irsâl olunmağla imdi vusûlünde taht-ı hükûmetlerinizde bulunanı ber-vech-i muharrer taraflarından intihâb olunan birer veyâ ikişer gâyetî üçer nefer adamlara berevât ve ahkâmlarını ale'l-infirâd defterleriyle huzûr-ı şer‘de teslîm ve der-i devlet-medârıma irsâl ve tesyîb²⁸⁴ ve bu vechile tecdîd ve tebdîl etdirilmesine ihtimâm ve dikkat ve şöyle ki bu üslûb ibâdu'llâhî mesârifden ve metâyin-i²⁸⁵ seferiyyeden sıyânet zımında ihtiyâr olunmuş olmağla mefhûmu emr-i âlişânımı cümleye i‘lân u işâ‘at ve ber-vech-i muharrer bir adedi geriye kalmamak vechile zamân-ı tesyîrden cümlesi tecdîd ve tebdîl olunmak için her kazâdan birer veyâ ikişer gâyetî üçer nefer

²⁸⁴ “Tesyîr” olsa gerek.

²⁸⁵ “Metâ‘ib” olsa gerek

vekîlleri yedleriyle irsâl ve îsâle müsâra‘at ve gâyetî üç neferden ziyâdenin mürûruna ruhsat gösterilmekden begâyet tevakkî ve mübâ‘adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ‘ [ve] lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla âmil olup hilâfıyla vaz‘ u hareketden begâyet ihtirâz ve ictinâb eylesiniz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin aşer-i Safer [sene] ihdâ ve seb‘în ve mi‘ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Vasale fi 17 min-Şehr-i Rebî‘u'l-evvel sene 1171

-114-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma‘denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi‘u a‘lâmi‘ş-şerî‘ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ‘i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu‘în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ‘ilühü tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki bin yüz yetmiş iki senesine mahsûben Sofya tevâbi‘i cizyesi cibâyetine me‘mûr kıdvetü'l-emâcid ve'l-a‘yân Ahmed zîde mecdühü Dîvân-ı Hümâyûn'a arz-ı hâl edüp kalem-i mezbûrun berât ve evrâkı hüdâvendigâr-ı sâbık merhûm cennet-mekân ammi-zâdem Sultân Osmân Hân tâbe serâhü zamânında ihrâc ve mahalline irsâl olunmağla el-hâletü hâzihî yümn ü ikbâl ve mezîd-i übbehet ü iclâl ile cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet me‘nûs-ı pâdişâhânem için verilen berât-ı âlîşân eğerçi tecdîd ve tuğrâ-yı hümâyûnumla mu‘anven müceddeden berât-ı şerîfim verilmek iktizâ edüp ancak cizye-i mezbûrun vakt-i küşâdı ziyâde tegârub eylemekden nâşî verilen berât-ı şerîf mahallinden getirdilüp tecdîd oluncaya dek imrâr-ı vakt ü zamân ile evrâk boğçalarının küşâdı ve cibâyet ve tahsîli husûsu ukde-i te‘hîre kalacağı mülâhazadan ba‘îd olmamağla hüdâvendigâr-ı sâbık zamânında verilen berât-ı şerîf düstûru'l-amel tutulup hilâfından tehâşî ve mücânebet ve şürûtu mücibince cizye-i mezbûrun cibâyet ve tahsîline mübâşeret olunmak fermânım olmağın sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin. İşbu emr-i şerîf-i âlîşânım vusûlünde keyfiyyet ma‘lûmun oldukda zinhâr ve sad zinhâr bir ferde bir dürlü özr ü illet etdirmeyüp hüdâvendigâr-ı sâbık zamânında verilen berât-ı

şerîf mûcibince cizye-i mezbûrun cibâyet ve tahsîline mübâşeret ve cizyedâr-ı merkûm her hâlde i'ânet ve muzâheret ve bir ferdi hâric ve kağıdsız kalmamak üzere evrâk-ı mezbûrun tevzî'ine mübâderet ve'l-hâsıl bu husûsa ihtimâm ve dikkat eylemek bâbında emr-i şerîf verildiği der-kenâr olunmağın imdi emsâli der-kenârı mûcibince şer'le tahsîl olunmak fermânım olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdir olan emrim üzere amel edüp dahi sen ki kâdî-i mûmâ ileyhisin. İşbu emr-i şerîf-i âlîşânım vusûlünde keyfiyyet ma'lûmun oldukda zinhâr ve sad zinhâr bir ferde bir dürlü özr ü illet etdirmeyüp hüdâvendigâr-ı sâbık zamânında verilen berât-ı şerîf mûcibince cizye-i mezbûrun [45] cibâyet ve tahsîline mübâşeret ve cizye-dâr-ı merkûma her hâlde i'ânet ve muzâheret ve bir ferdi hâric ve kağıdsız kalmamak üzere evrâk-ı mezbûrun tevzî'ine mübâderet ve'l-hâsıl bu husûsa ihtimâm ve dikkat eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' Rebî'u'l-evvel sene ihdâ ve seb'in ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Vasale fi 23 Saferu'l-Hayr sene [1]171

-115-

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ fazîletlü efendi ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân Sofya'da mütesellim Sa'îd Ağa zîde kadruhû inhâ olunur ki ber-mu'tâd-ı kadîm Sofya ve tevâbi'i kazâlarının eslâfımız vüzerâ-yı ızâm hazerâtına verile gelen mâl-ı mu'tâde ve bâ-fermân-ı âlî tahsîli lâzım gelen taksît-i evvel-i hazariyye mâlının tahsîli bâbında buyruldu ısdâr ve irsâl ve bu vakte değın kabzına me'mûra edâ ve teslîmi muktezî iken henüz zuhûr etmemekle imdi mâl-i mu'tâdiyye ve mukaddem gönderilen pusula mûcibince kazâlarınıza isâbet eden taksît-i evvel-i hazariyye mâlını ma'rifet-i şer'le ve cümle ma'rifetiyle bir an akdem yerli yerinden cem' u tahsîl ve bilâ-kusûr kabzına me'mûra edâ ve teslîm-i hazîne eylemeğe her birleriniz mezîd-i ihtimâm ve dikkat etmelerinizin isti'câlini mütezammin Dîvân-ı Rumeli'nden işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere mu'tâd-ı kadîm üzere kazâlarınızdan verile gelen emvâl-i mezkûrûnu

ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ve cümle ma'rifetiyle yerli yerinden cem' u tahsîl ve bir kadem akdem tamâmen kabzına me'mûra edâ ve teslîm-i hazîne eylemeğe her birleriniz mezîd-i ihtimâm ve dikkat edüp avk u te'hîrden begâyet ihtirâz ve hilâfından tehâşî ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesiz deyü fî 24 Ra. sene [1]171

Vasale ileynâ fî 29 Rebî'u'l-evvel sene [1]171

-116-

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfî avâtıfî'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîrim paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-ikelâm sağ kol ve sol kol sancaklarında vâki' kazâların kâdîları zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân sağ kol ve sol kol sancaklarında vâki' alay beğleri ve çeri başıları zîde kadruhüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân zîde kadruhû Dîvân-ı Hümâyûnum'a arz-ı hâl edüp bin yüz yetmiş bir senesine mahsûb olmak üzre sağ kol ve sol kol sancaklarının cebelü bedeliyyeleri tahsîli uhdesinde olup elviye-i mezkûrede vâki' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan sıbyân ve mütekâ'idînin cebelü bedeliyyeleri mâlî ba'zı mesârif-i mühimmeye havâle ve ta'yîn olunmağla evvel be-evvel cem' u tahsîli mühimm ve muktezî iken zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan ba'zıları ze'âmetlerimiz çürük ve bî-hâsıldır, hâsılları cebelüsünü ihâta eylemez deyü noksân teklîf ve ba'zıları biz Âsîtâne'ye varup teslîm-i hazîne-i âmire edeceğiz deyü illet ve ba'zıları dahi henüz hasâd idrâk [o]lunmadı deyü edâyı bedeliyyelerinde te'hîr ve beyhûde a'zâr ile emvâl-i mîriyyenin tahsîli te'hîrine ve umûr-ı mühimmenin ta'tîline bâ'is olmalarıyla yedinde olan emr ü defterde mastûr olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmârın cebelü bedeliyyeleri cebelü şurûtu mûcibince neferlerine göre îcâb eden mâl-i bedeliyyeleri kendilerinden ve kendileri mevcûd olmayanların subaşılardan ve voyvodalarından veyâhûd kendilere â'id olan a'şârından tahsîl etdirilüp hasâd idrâk etmedi ve ze'âmet ve tîmârlarımız çürük ve bî-hâsıldır ve biz

Âsitâne-i sa'âdete vârup teslîm-i hazîne edeceğiz deyü vechen mine'l-vücûh beyhûde özr ve noksân teklîf olunmamak ve edâ-yı bedeliyyelerinde inâd ve muhâlefet edenlerin ze'âmâmet ve tîmârları âhara verilmek için Der-sa'âdetime arz u i'lâm olunmak üzere emr-i şerîfîm verilmek bâbında istid'â-yı inâyet eylediği ecilden hazîne-i âmiremde mahfûz olan bâş muhâsebe defterlerine nazar olundukda elviye-i mezkûrda vâki' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan sabî ve mütekâ'idînin cebelü bedeliyyeleri mâlî ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri mevâcib[in]e ve ba'zı umûr-ı mühimmeye havâle olunmağla mâl-i mezbûr evvel be-evvel cem' u tahsîl ve havâlâta teslîm olunması mühimm ve muktezî iken elviye-i mezbûrede vâki' ze'âmâmet ve tîmâr ashâbından ba'zıları zî-kudret kimesnelere istinâd ile Âsitâne-i sa'âdete varup teslîm-i hazîne edeceğiz ve ba'zıları dahi tîmârımız çürük ve bî-hâsıldır ve hâric²⁸⁶ ez-defterdir deyü ve sâ'ir bahâne ile edâsı lâzım gelen mâl-i bedeliyyelerin edâda ta'allül ve muhâlefet etdiklerinden mâ'adâ karyeleri ahâlîleri biz öşrümüzü sipâhîmize verdik deyü beyhûde illet ve ol vechile mâl-i mîrî tahsîl olunmayup te'hîre bâ'is olmağla tîmârımız çürük ve bî-hâsıldır ve hâric²⁸⁷ ez-defterdir deyü ve sâ'ir bahâne ile bir vechile muhâlefet etdirilmeyüp mâl-i mîrîleri tahsîl ve havâle olunan mahallere teslîm etdirilüp edâda ta'allül ve muhâlefet üzere olanların mutasarrıf oldukları ze'âmâmet ve tîmârları havâss-ı hümâyûnuma tashîh olunmak üzere Der-sa'âdetime arz u i'lâm ve senesi içinde hasâd vusûlünde fevt olanların iktizâ eden bedeliyyeleri karyeleri subaşılardan ve mahsûlâtından ahz ü kabz edenlerden cânib-i mîrîyün cem' u tahsîl ve mütekâ'idînin [46] ba'zıları diyâr-ı âharda bulunup ol makûle mahallinde olmayanların dahi cebelü bedeliyyeleri mâlî subaşılardan ve subaşıları mevcûd olmadıkları hâlde karyesi re'âyâsından sipâhîsine â'id olan mahsûllerinden ve mahsûllerin zabt edenlerden bi-eyyi-hâl cem' u tahsîl etdirilüp ve defterden hâric zuhûr eden sabî ve mütekâ'idînin dahi cebelü bedeliyyeleri tahsîl olunduktan sonra hazîne-i âmirem defterlerine kayd olunmak üzere isim ve resimleriyle defter eyleyüp bedeliyye-i mezkûr mâlında havâle olunan mahallere edâ ve teslîm etdirilmek bâbında bin yüz yetmiş bir senesi

²⁸⁶ Metinde "hârice" şeklinde.

²⁸⁷ Metinde "hârice" şeklinde.

Rebî'ü'l-evvelinin yirmi beşinci günü emr-i şerîfim verildiği der-kenâr olundukda imdi der-kenârı mûcibince amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel edüp dahi sene-i mezbûra mahsûben zikr olunan sancaklarda vâki' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârın sabî ve mütekâ'idlerinin îcâb eden cebelü bedeliyyelerini tahsîldâr-ı merkûmun yedine verilen emir ve defter mûcibince yerli yerinden tamâmen cem' u tahsîl ve edâ etdirdüp vechen mine'l-vücûh beyhûde özr ve noksân teklîfi ile bir ferde inâd ve muhâlefet etdirmeyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-âşir min-Rebî'ü'l-evvel sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Vasale fî-gurre-i Rebî'ü'l-âhire sene 1171

-117-

Düstûr-ı mûkerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîrim Mustafa Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû ve ekādî kudâti'l-müslimîn evâlî vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Sofya ve Filibe ve Selânik kādîları zîdet fezâ'ilühüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fazl ve'l-keâm Rumeli Eyâleti'nde vâki' sâ'ir kādîlar ve nâ'ibler zîde fazlühüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki ammi-zâdem hüdâvendigâr-ı sâbık Sultân Osmân Hân aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân bu esnâda *küllü nefsin zâ'ikatü'l-mevt*²⁸⁸ şarâb-ı memâtı²⁸⁹ zâ'ik olmakdan nâşî irâde-i takdîr-i Hudâ-yı müte'âl ve inâyet-i bî-gâyet-i mâlikü'l-mülki lâ-yezâl ile mâziyye-i ahvâl-i sa'âdet-iştimâl-i mülûkâne ve eşedde-i²⁹⁰ âmâl-i behcet-nevâl-i hüsrevâne sâti' olan

²⁸⁸ Âyet-i Kerîme (Sûre-i Âl-i İmrân/185, Enbiyâ/35, Ankebût/57)

²⁸⁹ Metinde "şarâbın memâtı" şeklindedir.

²⁹⁰ Bu kelimedede bir imla hatası olduğu zannındayız.

etvâr-ı kâbiliyyet ü reşâd ve âsâr-ı isti‘dâd-ı Hüdâ-dâd muktezâsınca bunda hilâfet-i meyâmin-i refâkat zât-ı mekârim-âyât-ı mülûkânem bi'l-irs intikâl edüp emr-i vâcibü't-ta‘zîm-i hilâfet ve iclâlîm nazm-ı celîl ile *câ‘ilûke li'n-nâsi imâmen*²⁹¹ zîb ü zîneti ile müzeyyen ve tâc-ı pür-ibtihâc-ı devlet ü ikbâl-i ferhunde-fâlim *fa' hküm beyne'n-nâsi bi'l-adl*²⁹² ünvanıyla mu‘anven olmağla ittifâk-ı ârâ-yı vüzerâ-yı ızâm ve icmâ‘-ı ulemâ-i kirâm ve inkıyâd-ı kâtibe-i havâss u avâmm ile işbu sene ihdâ ve seb‘în ve mi‘ete ve elf şehr-i Saferu'l-hayr'ın on altıncı mübârek ehad gününde serîr-i saltanat-masîr-i cihân-dârîye²⁹³ bi'l-istihkâk şeref [ü] ikbâl ü sa‘âdet ve'l-iclâl ile cülûs ve libâs-ı şerâfet-istînâs *ve ce‘alnâküm halâ'ife fi'l-arz*²⁹⁴ kâmet-i âlî-himmet-i hüsrevâneme iksâ vü ilbâs olunup hutbe vü sikke nâm-ı şerîfim ile mastûr ve ahkâm ü menâşîr-i tuğrâ-yı garrâ-yı âlem-ârâ-yı şehen-şâhânem ile müvessem ve mutarraz olmağın bu mevhibe-i uz mâ vü aliyye-i kübrâ-yı tehniye birle cümle memâlik-i mahrûsemde husûsan eyâlet-i mezbûrede i‘lân u işâ‘ati ve kemâ-kân taklîd-i hükûmeti mücîz işbu emr-i şerîfim şeref-yâfte-i sudûr olup dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından sâbikan silahdâr ağası el-Hâcc Mustafa dâme mecdühû ile irsâl olunmuşdur. Lede'l-vusûl sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin. Kemâ-kân eyâlet-i mezbûreye mutasarraf olup zabt u rabt-ı memleket ve himâyet-i ahâlî ve ra‘iyyete mübâderet ve beşâreti mütezammin işbu emr-i hümâyûnumu muhâkemede sicillâta sebt ve ber-vech-i meşrûh serîr-i saltanat-ı cihân-bânî ve taht-ı âlî-baht-ı kişver-sitânî üzre cülûs-i hümâyûn-ı meymenet-me'nûsum vâki‘ olduğunu eyâlet-i mezbûrede vâki‘ kazâlarda cümleye i‘lân u işâ‘at ve kal‘a ve kulelerde toplar atdırup izhâr-ı şâdî sürûr ve eyyâm-ı cum‘a ve iydeynde cevâmî‘-i şerîfede nâm-ı sâmî-i mülûkânem ile edâ-yı hutbe etdirüp bu bahâne ile fukarâ ve zu‘afâya bir akçe ve bir habbe tevzî‘den hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ‘ ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-

²⁹¹ Âyet-i Kerîme (Sûre-i Bakara/124)

²⁹² Âyet-i Kerîme (Sûre-i Sad/26) “*Fa' hküm beyne'n-nâsi bi'l-hakk*”.

²⁹³ Metinde “cihân-dâreye” şeklindedir.

²⁹⁴ Âyet-i Kerîme (Sûre-i Yûnus/14) “*Sümme ce‘alnâküm halâ'ife fi'l-arz*”.

makrûnuyla âmil olasız. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.
Tahrîren fî-evâsıt-ı şehr-i Saferu'l-hayr sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse

Tıbkı aslihi'l-hatîr

Nemmekahu'l-fakîr ileyhi azze şânühû

Hâfız Mustafa el-Kādî bi-Medîne-i Selânik el-mahrûse gufira lehû

[47]

-118-

Medîne-i Filibe ve Sofya'da mesned-nişîn-i seccâde-i şerî'at-i garrâ olan fazîletlü efendiler zîdet fezâ'ilühümâ ve şerâyi'-şi'âr Pazarcık ve Zağra-i Atîk ve Çırpan ve Samakov ve İhtiman ve Şehirköyü ve İznepol ve Berkofça ve Breznik kâdîları efendiler zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yânân ve voyvodalar ve sâ'ir zâbitân ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki bu esnâda hüdâvendigâr-ı sâbık Sultân Osmân Han eskenehü'llâhü Te'âlâ fî-ravzati'l-cinân Hazretleri bi-irâde-i Hazret-i Hüdâ âzim-i gülşen-sarây-ı dâr-ı bekâ olup tevfiğ-ı sübhânî ve te'yîd-i samedânî ile muktezâ-yı isti'dâdı ve müstebkâ-yı istihkâk-ı zâtî ve irsî üzre nevbet-i hilâfet-i huçeste-refâkat-i pâdişâh-ı heft-kişver ve mâlik-i bahr u berr şevketlü azametlü mehâbetlü kudretlü veliyy-i ni'metimiz es-Sultân Mustafa Hân ibnü's-Sultân Ahmed Hân Efendimiz Hazretleri'ne vâsıl ve resîde olduğuna binâ'en ittifâk-ârâ-yı vüzerâ-yı ızâm ve icmâ'-ı ulemâ-yı kirâm ve ittifâk-ı havâss u avâm ile işbu bin yüz yetmiş bir senesi mâh-ı Saferu'l-hayr'ın on altıncı mübârek ehad gününde serîr-i şevket-masîr-i saltanata sa'âdet ü ikbâl ile cülûs-ı meymenet-me'nûs buyurmalarıyla sikke ve hutbe-i vâlâ ve tuğra-yı cihân-ârâ-yı nâm-ı sâmi-i hüsrevâneleriyle müste'idd olmağın bu mevcibe-i kübrâyı cümle memâlik-i mahrûseye ve husûsan Eyâlet-i Rumeli'nde vâki' muhâkemelerde²⁹⁵ sicillâta sebt ve cümleye i'lân u işâ'at ve izhâr-ı âsâr şenlik ile ibrâz-ı lâzime-i nüzhet ve meserret eylemek bâbında tarafımıza ve hukâm-ı şer'a hitâben fermân-ı celîlü's-şân sâdır ve dergâh-ı âlî kapıcıbaşlarından iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-

²⁹⁵ Mahkeme kelimesinin cem'i olan "mehâkim" kelimesi kullanılmalıydı.

mehâmid ve'l-mekârim ağa-yı silahdâr-ı sâbık sa'âdetlü el-Hâcc Mustafa Ağa dâme mecdühû mübâşeretiyle medîne-i Selânîk'de esnâ-yı müsâferetimizde şeref-efzâ-yı vürûd etmeğin huzûrumuzda tertîb kılınan dîvân-ı meserret-ünvânda bi'l-cümle ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutabâ ve a'yân ve zâbitân ve ahâlî muvâcehelerinde emr-i âlîşânı kırâ'at ve mazmûn-ı mevhibet-makrûnu cümleye i'lân u işâ'at ve kal'a ve kulelerde ve liman-ı deryâda olan sefînelerde top-ı ra'd-âşûblar atdırılıp izhâr-ı âsâr-ı şenlik ve şâd-mânlık ile ibrâz-ı lâzime-i hubûr u meserret olunmağın emr ü fermân-ı hümâyûn buyrulduğı vechile eyâlet-i Rumeli kazâları muhâkemelerinde dahi kırâ'at ve mazmûn-ı münîfi i'lân u işâ'at ve sicillâta sebt ve icrâ-yı şenlik ve şâd-mânlık ile izhâr-ı hubûr u meserret olunmak zımnında suver-i emr-i âlî ve buyrulduklar taraf taraf bi'set ve tesyîr olunmağla siz dahi i'lâm-ı hâl-i meserret-iştîmâl için sûret-i emr-i âlîşân ile işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki ber-mantûk-ı emr-i âlî amel ve harekete mübâderet birle izhâr-ı âsâr-ı şenlik ile ibrâz-ı nüzhet ü meserret eyleyüp mazmûn-ı emr-i âlî ve mûcib-i buyrulduyla âmil olasız deyü buyruldu. Fî 6 Ra. sene [1]171

-119-

İzzetlü sa'âdetlü meveddetlü birâderim ağa-yı muhteremân hazretlerinin izz ü huzûrlarına i'zâz u ikrâm birle tahıyyât-ı mütevâfire ve teslîmât-ı mütekâsire ithâfiyla hâl-i hâtır-ı mergübâneleri su'âlinden sonra nümûde-i muhibbânemiz oldur ki sâdır olan hutbe ve sikke-i hümâyûn [ve] fermân-ı âlîşânî mazmûnunca buyruldu hazretleri veliy-yü'n-ni'amı tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ lede'l-vusûl derûn-ı emr-i âlî ve buyruldu-i şerî'at zikr ve tasrîh olunduğı vech üzre amel ve hareket ve bu husûsa devlet-i aliyyeden mahsûs mübâşir ta'yîn buyurulan sâbık silahdâr ağası olup hâlâ dergâh-ı âlî kapıcıbaşlarından sa'âdetlü el-Hâcc Mustafa Ağa Hazretleri'ne hizmet ve mübâşiriyye olmak üzre sene-i mâziyyede mu'tâd olunduğı misillü gönderilen pusula mûcibince kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmak üzre varan mübâşir-i merkûm ile meblağ-ı mezkûru bi't-tamâm irsâl ve îsâl eylemeniz için işbu mektûb tahrîr ve taraflarınıza

gönderilmiştir. Vusûlünde husûs-ı mezbûra sa'y u ihtimâm ve dikkat-i tâm eylemeniz me'mûldür.

Mine'l-fakîr Mehmed kethüdâ-yı Vâlî-i Rumeli hâlâ

Kazâ-i Sofya

400 guruş. Yalnız dört yüz guruşdur. Fî 25 Ra. Sene [1]171

Vasale ileynâ fî 7 min-Şehr-i Rebî'ı'l-âhir sene 1171

[48]

-120-

Mütesellim el-Hâcc İsmâîl Ağa'nın Mütesellimlik Emridir.

Akdâkudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakînrâfi'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtassbi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Eyâlet-i Rumeli avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sâbıkan Yanya Sancağı mutasarrıfı düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem vezîrim el-Hacc Hasan Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya işbu sene-i mübâreke Rebî'u'l-evvelinin yirmi sekizinci gününde tevcîh olunup eyâlet-i mezbûrede vâki' Sofya Sancağı'na tarafından zabt u rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i ahâlî ve ra'iyete kâdir kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân el-Hâcc İsmâîl zîde kadruhû mütesellim nasb ve ta'yîn olunmağla mütesellimliği mezbûr mûmâ ileyhe zabt ve tarafına â'id olan ahz ü kabz etdirilmek emr-i şerîfim verilmek ricâsına müşârun ileyhın kapu kethüdâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hüseyin zîde mecdühû memhûr arz-ı hâliyle istid'â-yı inâyet etmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince amel edüp dahi sen ki Mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin mütesellimlik-i mezbûru târîh-i merkûmdan mûmâileyhe zabt ve tarafına â'id olanı ahz ü kabz etdirüp mütesellimliği umûruna âhardan bir ferdi bir vechile dahl ü ta'arruz etdirmeyüp mazmûn-ı emr-i şerîfimle âmil olasin. Şöyle bilesin, alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fî-evâ'il-i Rebî'u'l-âhir sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantuniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fî 17 Rebî'u'l-âhir sene [1]171

Sâdır Olan Adâlet Hatt-ı Hümâyûnudur.

Mûcibince amel olunup hilâfından ziyâdesiyle ittikâ ve mücânebet oluna²⁹⁶

Düstûrûn-ı mûkerremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlem müdebbirû umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimû mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mûmehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidû erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfûn bi-sunûfi avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ eyâlet-i Rumeli'nde vâki' vüzerâ-yı ızâm edâma'llâhü te'âlâ iclâlehüm ve e'azımü'l-ümerâ'i'l-kirâm efâhimü'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-mîrân-ı kirâm dâme ikbâlühüm ve ekâdîkudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtassûnbi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâl-i fihâm zîdet fezâ'ilühüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-eklâm sâ'ir kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet zîde kadruhüm tevkî-i refî-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki eyâlet ve sancak mutasarrıfları taraflarından hazariyye mu'ayyenelerinden fazla ve ziyâde kudûmiyye ve devir nâmı ve kaftan-bahâ ve zahîre ve na'l-bahâ ve öşr-i diyet ve sâ'ir bahâne ve illet ile fukarânın bir akçesi alınmamak ve hukkâm-ı şerî'at dahi umûr-ı kazâyâdan kânûn üzre ta'yîn olunandan ziyâde bir akçe almamak ve a'yân-ı vilâyet dahi (...) evâmir-i şerîfemle vâki' olan tekâlîfe kendileriychün bir akçe zamm ü idhâl eylememek üzre birkaç gün mukaddemce hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumla mu'anven mufassal ve meşrûh adâlet-nâme-i mülûkânemle eğerçi tenbîh-i ekîd olunmuşdur. Ancak cümle mezâlim seyri'eden vülâtın bir mahalden âhar mahallere nakilleri vâki' oldukda vardıkları kazâlara kendilerinin me'kûlâtını ve hayvânâtlarının arpa ve saman akçeleriyle almadıklarından başka ba'zı illet ve a'zâr îrâdıyla bu menziletde ve oturak ve istirâhat olunacaktır, tecâvüz olunmayacaktır haberini beyne'l-a'yân işâ'a ve ahâlî dahi bu haber-i mü'ellimden tevahhuşa binâ'en vâfir akçe arz edüp a'yân-ı vilâyet ve hukkâm-ı şerî'at dahi bu

²⁹⁶ Metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

verilecek akçe sebebiyle bize dahi â'ide ve fâ'ide olur hayâliyle bu münkerâtı muhâlefet etmeyüp haşyet-i Rabb-i ibâdı terk ve zu'afâ-yı ibâdı sâlyâne-i sakîle ile berbâd ve harâba kasd ve âhenk ve bundan gayrı kumâr bârgîri nâmıyla uğradıkları kazâlardan beş yüz altı yüz bârgîr fukarâya tedârük etdirüp etbâ' u ahmâlların tahmîl ü irkâb ve kazâ-yı âhara varıncaya dek ekserîsi helâk ve nâ-bûd olup ve ba'zı vakitlerde bârgîr yedine ücretlerin alup bu vechiledahi fukarâ-yı ra'ıyyet-i mübtelâ-yı envâ'-ı renc ve meşakkat oldukları yakînen ve sahîhan ma'lûm-ı hümâyûnum olmağla şeref-efzâ-yı sudûr eden tenbîhât-ı hümâyûnuma mugâyir bundan sonra mezâlim-i mezbûrenin dahi vukû'u mesmû'-ı mülûkânem olur ise iğmâz olunmayup el-ân vüzerâ-yı ızâmdan iseler ibreten tenkîl ve mîr-mîrândan iseler mîr-mîrânlıkları ref' ve kendileri tağrîb ve tezlîl ve hukkâm ve a'yân bu münkerâta muhâlefet ve derhâl der-i aliyyeme i'lâm etmeyüp mümâşât ve sûret-i mülâyemet gösterdikleriyçün bilâ-tereddüd cezâları tertîb olunmak vâcibe-i zimmet-i saltanat ve farîza-i uhde-i hilâfetim olmak üzere cezm-kerde-i şâhânem olmağın fî-mâba'd alan ve veren bunun hilâfına hareket edenlerin cürmleri karîn-i kabûl olmayacağı cümlelerin ma'lûmu olmak için mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve iftihârul-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Karahisârî mîr Mustafa dâme mecdühû ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki vüzerâ-yı müşâr ve mîr-mîrân ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz emr-i şerîfimin mefhûm-ı adâlet mersûmünü mecma'-ı nâs olan mahallerde nidâ ile cümleye i'lân ve işâ'at ve bir sûretin muhâkemede sicillâta kayd u sebt ve mazmûn-ı münîfiyle amel ve hareket edüp mezâlim-i sâlifü'z-zikri irtikâb ve mutâlebeden ve vermeden mubâ'adet eyleyesiz. Bu husûslar tecessüsten hâlî olunmaz [49] ba'd-ezîn bu emrin hilâfi birinizden sudûru ve kezâlik hukkâm ve a'yânın fukarâyı tecrîm ve ızrârda mülâyemet ve mümâşâtları ve keyfiyyeti der-i aliyyeme derhâl tahrîr ve i'lâmda kusûrları zuhûru haber alınacak olur ise kat'â tereddüd ve iğmâz olunmayup sebkât eden va'îdât-ı şedîde-i şehen-şâhânemin alan ve veren haklarında icrâ ve infâzına ihtimâm-ı mülûkânem bî-dirîğ olacağını cümleliz bir hoşca te'emmül ve tefekkür birle bâlâda tafsîl olunan bida' u mezâlimden fukarâ-yı ra'ıyyeti sıyânet ile umrân-ı vilâyete ve hüsn-i nizâm-ı memlekete ikdâm

ve dikkat ve ser-imû hilâfindan ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfindan gâyetü'l-gâye ictinâb ve ihtirâz eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâhir-i şehr-i Rebî'u'l-evvel sene ihdâ ve seb'in ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fî 17 min-Rebî'u'l-âhir sene [1]171

-122-

Sâdır Olan Adâlet ve Hazariyye Emridir.

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtufi'l-meliki'l-a'lâ Rumeli vâlisi vezîr el-Hâcc Hâsan Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü ve ekâdî kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-yakîn râfi'û a'lâmiş-şer'ati ve'd-dîn vâris[û] ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtassûnbi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'in Selânik ve Yenişehir-i Fene[r] ve Sofya ve Filibe kâdîları zîdet fezâ'ilühüm ve iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'd-dâ'im dergâh-ı mu'allâm kapucubaşılarında bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Karahisârî mîr Mustafa dâme mecdühü ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-eklâm Eyâlet-i Rumeli'nde vâki' bi'l-cümle kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet zîde kadruhüm tevkî-i refî-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki yüz otuz bir târîhine gelinceye dek memâlik-i mahrûsemde vâki' eyâlet ve elviye ahâlîlerinden vülât-ı vilâyât kaftân-bahâ ve zahîre-bahâ ve döşeme-bahâ ve mübâşiriyye ve kudûmiyye ve sâ'ir bida' u mezâlîm bahâneleriyle küllî akçeler tahsîl edüp fukarâ-yı ra'iyet bu mezâlîme tâkat ve tahammül edemeyüp ahâlî ve

re‘âyâ muzdaribü'l-ahvâl oldukları²⁹⁷ der-i aliyyeme i‘lâm olundukda vâlid-i mâcid-i kesîru'l-mehâmidimin hayır-hâhâne ricâl-i devlet-i aliyyeleri istihsân ve istisvâblarıyla mezâlîm-i mezbûre külliyyen ref‘ ve ilkâ ve mukâbelesinde cümle ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le ta‘dîl ve tesviyeye ri‘âyet olunarak her eyâlet ve livâyâ tahammülü mertebe imdâd-ı hazariyye vaz‘ u takdîr ve Rumeli²⁹⁸ eyâletine dahi senede iki taksît ile kazâ be-kazâ ale'l- infirâd elli bin guruş hazariyye tertîb ve ta‘yîn ve müfredât defteri Dîvân-ı Hümâyûnum kaleminde hıfz olunup her kazâdan tahsîs olunan hazariyyeyi ahâlî verdikten sonra ziyâde ve kaftân-bahâ ve zahîre ve döşeme-bahâ ve mübâşiriyye ve kudûmiyye ve sâ‘ir bida‘ u mezâlîm mutâlebesiyle fukarâ rencîde ve ta‘cîz olunmamak üzere etrâf u enhâya evâmîr-i şerîfe ile tenbîh-i ekîd olunmuş idi. Binâ‘en aleyh yüz yetmiş bir senesine mahsûben Eyâlet-i Rumeli'nin mu‘ayyen olan elli bin guruş hazariyyesi senede iki taksît ile tahsîl ve sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin. Selefîn tarafından kabzına me‘mûr mütesellimine edâ ve teslîm olunmak için sâdır olan emr-i şerîf vusûlünde hazariyye-i mu‘ayyenenin taksît-i evveli olan yirmi beş bin guruşa kanâ‘at olunmayup şurût-ı hazariyyeye mugâyir her kazânın hazariyye-i mu‘ayyenesine kudûmiyye ve teşrîfiyye ve zahîre-bahâ ve döşeme-bahâ ve kaftân-bahâ nâmı ve sâ‘ir vecihler ile vâfir akçeler zamm u idhâl olunup tahsîl olunmak üzere olduğu yakînen ve sahîhan sem‘-i mülûkâneme vâsıl olmağla vedî‘a-i Rabbü'l-âlemîn olan fukarâyâ bi-vechin mine'l-vücûhzulm ve te‘addî olunduğuna kat‘â rızâ-yı hümâyûnum olmadığına binâ‘en mukaddemâ her kazâdan vâlî için tahsîskılınan hazariyyeden ziyâde bir akçe ve bir habbe tahsîl olunmayup eğer henüz tahsîl olunmamış ise ziyâdesi tenzîl ve eğer tahsîl ve mahalline teslîm olunmuş ise istirdâd ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma‘rifetiyle fukarâyâ teslîm ü redd etdirilmek fermân-ı hümâyûnum olmağın her kazânın müfredâtını mübeyyin Dîvân-ı Hümâyûnum'da mahfûz hazariyye defterinin bir sûreti ihrâc ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mevâlî ve kudât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhimsiz. Dîvân-ı Hümâyûnum'dan gönderilen sûret-i deftere nazar ve sicillâtınız kuyûdâtını dahi anınla tatbîk ve tashîh ederek

²⁹⁷ + oldukda

²⁹⁸ + Rumeli

ziyâdeye mumzâ pusula verilüp hazariyyeler henüz tahsîl olunmak üzere ise ziyâdesini hatt u tenzîl ve fî'l-asl tertîb olunan hazariyye ne mikdâr ise ol vechile tahsîl ve edâ olunup ve eğer emr-i şerîfim vürûduna dek tahsîl olunmuş ise defterden ve mu'ayyeneden ziyâde tahsîl olunan akçeler ne mikdâra bâliğ olur ise cümlesini gerek vâlî ve gerek mütesellim her kim almış ise lâzım gelenlerden tamâmen ve kâmilen bilâ-kusûr istirdâd ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle kazâsı mahkemesine irsâl ve ahâlîye teslîm ve tesellüm olunduğu her kazânın hâkiminden arz verilüp mübâşir-i mûmâ ileyh vesâtatıyla der-i aliyyeme irsâl olunup fî-mâ-ba'd mu'ayyen olan hazariyyeye nâm-ı mezbûr ile ziyâde imzâlu pusulanıza bir akçe zamm ve idhâlinden ve iğmâz u tesâmuheylemekden begâyet ittikâ ve ihtirâz eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhisin. Senden sadâkat ve istikâmet üzere hizmet eylemen matlûb-ı mülûkânem olmağla bu emr-i şerîfimle mahalline varup beher kazâdan fukarâ tarafından vekîl olmak üzere ikişer adam mahalline gitmek için tenbîh ve ba'dehû Dîvân-ı Hümâyûnum'dan yedine verilen defter-i sicillâtdan her kazâya verilen memhûr pusulalara tatbîk edüp muvâfık zuhûr etmeyenlerin ziyâdesi henüz tahsîl olunmamış ise ziyâde-i mezbûre verilmemek üzere her kazâya neşr-i evrâk olunup ve eğer sen varıncaya dek [50]tahsîl olunmuş ise mahallerinden istirdâd ve fukarâ vekilleri olan a'yâna teslîm edüp yedlerinden teslîmine müş'ir kâdîsından arz alup der-i aliyyeme îsâl ve her kazânın hazariyyesini yedine verilen defterden tathîr ve tashîh etdirüp ba'de'l-yevm defterde mukayyed olan hazariyyeden fazla nâm-ı mezbûr ile bir akçe ve bir habbe ziyâde verilmemek üzere muhkem tenbîh ü te'kîd edüp ancak seni göndermekden maksûd-ı murâd fukarâ-yı ra'ıyyeti ziyâde akçe mutâlebesinden himâyet ve vikâye iken senin dahi ri'âyet-ı hâtır zımnında emr-i şerîfimin infâzında tekâsülün ihbâr olunmak lâzım gelir ise ibreten cezân tertîb olunacağını muhakkak bilüp ana göre istikâmet üzere hareket ve reddi lâzım gelene akçelerin sana teslîminde muhâlefet edenleri der-i aliyyeme i'lâm ve tahrîr eylemeyüp kimesneyi himâyeden ve hilâfindan gâyetü'l-gâye ittikâ ve hazer eylemen bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil

olup hilâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâhir-i Rebî'î'l-evvel sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fî 17 min-Rebî'î'l-âhir sene 1171

-123-

Eyâlet-i Rumeli kazâlarından Rumeli vâfleriyçün senede iki taksît ile ale'l-infirâd tertîb kılınan hazariyyenin Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'nde mahfûz olan tertîb defterinin bi-aynihî sûretidir.²⁹⁹

Kazâ-i Sofya Hazariyye 500 guruş	Kazâ-i İhtiman Hazariyye 103 guruş	Kazâ-i Pazarcık Hazariyye 1333 guruş 40	Kazâ-i Samakov (...) Hazariyye 666 guruş
Kazâ-i Filibe Hazariyye 2000 guruş	Kazâ-i Çırpan Hazariyye 200 guruş	Kazâ-i Zağra-i Atık Hazariyye 500 guruş	Kazâ-i Razlık Hazariyye 500 guruş
Kazâ-i Berkofça Hazariyye 50 guruş	Kazâ-i Şehirköyü Hazariyye 50 guruş	Kazâ-i Köprülü Hazariyye 433,5 guruş	Kazâ-i Serfice Hazariyye 266,5 guruş
Kazâ-i Kesriye Hazariyye 1166,5 guruş	Kazâ-i Horpişte Hazariyye 400 guruş	Kazâ-i Bihlişte Hazariyye 400 guruş	Kazâ-i Naslıç Hazariyye 433,5 guruş
Kazâ-i Görice Hazariyye 2000 guruş	Kazâ-i Kolonyaz Hazariyye 266,5 guruş	Kazâ-i Opar Hazariyye 133,5 guruş	Kazâ-i Prespa Hazariyye 266,5 guruş

²⁹⁹ Metinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Kazā-i Çarşamba Hazariyye 433,5 guruş	Kazā-i Eğri Bucak Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Manastır Hazariyye 833,5 guruş	Kazā-i Filorina Hazariyye 666,5 guruş
Kazā-i Cum‘a Hazariyye 833,5 guruş	Kazā-i Siroz Hazariyye 1200 guruş	Kazā-i Zihne Hazariyye 833,5 guruş	Kazā-i Nevrekop Hazariyye 1166,5 guruş
Kazā-i Breznik ma‘a Voynugān Hazariyye 50 guruş	Kazā-i İznepol Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Gümülcine Hazariyye 1000 guruş	Kazā-i Drama Hazariyye 1666,5 guruş
Kazā-i Bereketlü Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Pravişte Hazariyye 566,5 guruş	Kazā-i Kavala Hazariyye 66,5 guruş	Kazā-i Çağlayık ma‘a Sarı Şa‘bân Hazariyye 500 guruş
[51] Kazā-i Yenice Karasu Hazariyye 666,5 guruş	Kazā-i Ahî Çelebi Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Timurhisâr Hazariyye 666,5 guruş	Kazā-i Ostrova Hazariyye 200 guruş
Kazā-i Köstendil Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Dubniçe Hazariyye 400 guruş	Kazā-i İştîp Hazariyye 466,5 guruş	Kazā-i Kuçine Hazariyye 266,5 guruş
Kazā-i Ustrumca Hazariyye 463,5 guruş	Kazā-i Radovişte Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Petriç Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Toyran Hazariyye 333,5 guruş
Kazā-i Tikveş Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Kıratova ma‘a Kumanova Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Eğridere Hazariyye 50 guruş	Kazā-i İvaranya Hazariyye 50 guruş
Kazā-i Menlik Hazariyye 166,5 guruş	Kazā-i Radomir Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Sereşnik Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Üsküp Hazariyye 733,5 guruş

Kazā-i Kalkandelen Hazariyye 800 guruş	Kazā-i Kırçova Hazariyye 233,5 guruş	Kazā-i Pirlepe ma‘a Morihova Hazariyye 400 guruş	Kazā-i Selânik ma‘a Avrathisârı Hazariyye 1333,5 guruş
Kazā-i Karaferye Hazariyye 666,5 guruş	Kazā-i Ağustos Hazariyye 100 guruş	Kazā-i Vodine Hazariyye 200 guruş	Kazā-i Yenice-i Vardar Hazariyye 200 guruş
Kazā-i Tırhala Hazariyye 833,5 guruş	Kazā-i Yenişehir-i Fener Hazariyye 1333,5 guruş	Kazā-i Alasonya Hazariyye 400 guruş	Kazā-i Dumnik Hazariyye 133,5 guruş
Kazā-i Platimana Hazariyye 133,5 guruş	Kazā-i Avlonya Hazariyye 666,5 guruş	Kazā-i Tepedelen Hazariyye 500 guruş	Kazā-i Peremedi Hazariyye 50 guruş
Kazā-i Arnavud Belgradı Hazariyye 666,5 guruş	Kazā-i Aşağı Yar(?) Hazariyye 50 guruş	Kazā-i Turpiçe ³⁰⁰ (?) Hazariyye 166,5 guruş	Kazā-i A[r]g[i]ri Kasrı Hazariyye 500 guruş
Kazā-i Bogoniye Hazariyye 133,5 guruş	Kazā-i Mezakiye Hazariyye 666,5 guruş	Kazā-i Delvine Hazariyye 500 guruş	Kazā-i Margaliç Hazariyye 400 guruş
Kazā-i Mızrak Hazariyye 400 guruş	Kazā-i Aydonat Hazariyye 400 guruş	Kazā-i İlbasan Hazariyye 1333,5 guruş	Kazā-i İşpat Hazariyye 500 guruş

³⁰⁰ طورچہ

Kazā-i Beğleyin ³⁰¹ (?) Hazariyye 166,5 guruş	Kazā-i Şilova ³⁰² (?) Hazariyye 133,5 guruş	Kazā-i Ohri Hazariyye 466,5 guruş	Kazā-i İstarova Hazariyye 333,5 guruş
[52] Kazā-i Debre-i Bâlâ ma‘a zîr Hazariyye 533,5 guruş	Kazā-i Mat Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Tiran ma‘a Akçahisâr Hazariyye 1333,5 guruş	Kazā-i Podgoriçe ma‘a Jabyak Hazariyye 266,5 guruş
Kazā-i İşbur ³⁰³ (?) ma‘a Leskovdol Hazariyye 266,5 guruş	Kazā-i Akova ma‘a Yumran ³⁰⁴ (?) Hazariyye 400 guruş	Kazā-i Gusine Hazariyye 233,5 guruş	Kazā-i Dukakin ma‘a Dibek Hazariyye 266,5 guruş
Kazā-i Veleş ³⁰⁵ (?) ma‘a Muraderiçe ³⁰⁶ (?) Hazariyye 266,5 guruş	Kazā-i Altun-ili ma‘a Gub ³⁰⁷ Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Nacak(?) ve Yakova(?) ³⁰⁸ Hazariyye 166,5 guruş	Kazā-i Prizrin Hazariyye 500 guruş
Kazā-i Tırgovişi (...) Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Yanya Hazariyye 1600 guruş	Kazā-i Grebene Hazariyye 333,5 guruş	Kazā-i Koniçe Hazariyye 400 guruş

Hurrire fi'l-yevmi'l-âşir min-şehr-i Rebî‘i'l-evvel sene 1171

Vasale fi 17 Rebî‘i'l-âhire sene [1]171

³⁰¹ بکلین

³⁰² سلود

³⁰³ ایشبور

³⁰⁴ بومران

³⁰⁵ ولس

³⁰⁶ مرادریحه

³⁰⁷ عوب

³⁰⁸ سچق و یاقود

Turnacıbaşı Abdurrahmân Ağa'nın Serdârlık Mektûbudur.

Kıdevetü'l-emâcid ve'l-a'yân turnacıbaşı Abdurrahmân Ağa zîde mecdühû inhâ olunur ki sen ocağın emekdâr ve kâr-güzâr ve hidemât-ı lâzime uhdesinden gelmeğe sâhib-i iktidâr zâbitânından olduğun ecilden işbu sâl-i meymenet-iştimâlde avâtıf-ı aliyye-i cihân-dârîden Sofya'da yeniçeri zâbitliği kemâ-kân sana ibkâ ve mukarrer inâyet ve ihsân buyurulmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olundu. İnşâAllâhü te'âlâ vusûlünde gerekdir ki kazâ-i merkûma gereği gibi hıfz u hırâset ve zabt u rabt-ı neferâtıyla tanzîm-i bilâd ve terfih-i hâl-i ibâda bezl-i mechûd ve sarf-ı miknet-i bî-şümâr eylesin ve kazâ-i mezbûrede olan fi'l-cümle ocak ihtiyârları ve serdengeçdi ağaları ve alemdârân ve bi'l-cümle yeniçeri ve ccebeci ve topçu ve top arabacısı ve kuloğulları ve gılmân-ı acemî ve sâ'ir-i tavâ'if-i askeriyye-i fukarât yoldaşlara ale'l-infirâd iblâğ-ı selâmdan sonra cümlesi seni üzerlerine kemâ fi'l-evvel ağa ve zâbit bilüp sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' u hareketde bulunmayup itâ'at ve inkıyâd üzre olalar ve tavâ'if-i mezbûrûndan bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanların muhallefât ve metrûkâtların izn-i şer'le ahz ü kabz eyleyüp sûk-ı sultânîde furûht ve hâsıl olan nükûdu mumzâ ve mahtûm müfredât defterleriyle cânib-i beytü'l-mâle irsâl ve îsâl etdirdesin ve sen dahi cümle umûrunu dâ'imâ kavâ'ide-i ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm üzre tatbîk etmekden sen ser-i mü inhirâf etmeyüp sükkân-ı vilâyetin emn [ü] selâmetlerine bâ'is hıdemât-ı müstahsene-i mebrûre ve mesâ'î-i celîle-i meşkûrevücûda getirmeğe mecd ü sâ'î ederek veliyyü'n-ni'am-ı âm üzre şevketlü kerâmetlü mehâbetlü adâetlü pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerinin devâm-ı ömr-i devlet ve kıvâm-ı fer-i şevketleriyçün du'â-yı hayra meşgûl olup mûcib-i mektûbuyla âmîl olasın. Tahrîren fi-gurre-i şehr-i Rebî'i'lâhir sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Mine'l-Fakîr Mehmed Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âlî

Vasale ileynâ fi-Cumâde'l-evvel sene 1171

Hâlâ medîne-i Sofya'da mesned-ârâ-yı şerî'at-ı garrâ ve erîke-pîrâ-yı tarîkat-ı vâlâ izzetlü fazîletlü efendi hazretleri zîdet fezâ'ilühû ve kıdvetü'l-ulemâ ve'l-muhakkıkîn me'zûn bi'l-iftâ izzetlü efendi ve sâ'ir ulemâ-i kirâm efendiler zîde ilmühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân alay beği ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve a'yân-ı vilâyet ve zâbitân-ı sâ'ire zîde kadruhüm inhâ olunur ki işbu sâl-i meymenet-iştimâlde avâtıf-ı aliyye-icîhân-dârîden avârif-i seniyye-i hazret-i şehriyârîden rütbe-i vâlâ-yı vezâret ile eyâlet-i Rumeli bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn uhde-i âcizânemize inâyet ü ihsân buyurulup vedî'a-i Cenâb-ı İlâhî olan fukarâ-yı ra'îyyet ve sükkân-ı vilâyetin himâyet ve sıyâneti ve havza-i hükûmetimizde vâki' umûr-ı ibâdın te'diye ve temşiyetini muhavvel-i uhde-i ihtimâmımız kılındığı hengâm-ı meymenet-ittisâmda taraf-ı devlet-i aliyye-i ebediyyü'd-devâmında bâ-fermân-ı celîlü's-şân dergâh-ı âlî gediklilerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân izzetlü el-Hâcc İsmâîl Ağa zîde mecdühû Sofya Kâymakâmı nasb ve ta'yîn olunmağla ber-mûceb-i emr-i âlî ağa-yı mûmâ ileyh tarafımızdan dahi mütesellim nasb ve ta'yîn olunup vâki' olan umûr ve husûsu ma'rifet-i şer' ve ağa-yı mûmâ ileyh ma'rifeti ve cümle ittifâkıyla ber-vech-i hakkâniyyet reviiyyet ve temşiyet [53] ve üslûb-ı sâbık üzre ağa-yı mûmâ ileyhi üzerlerinize zâbit ve mütesellim bilüp mutâbık-ı şer' u kânûn olan emr ve re'yine mutâba'at birle hareket eylemeleriniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'nden işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî te'âlâ vusûlünde ağa-yı mûmâ ileyhın kâymakâmlığı husûsıyçün şeref-sudûr emr-i celîlü's-şâna imtisâl ile ber-minvâl-i meşrûh vâki' olan husûsâtın îfâ-yı rüsûm-ı hakkâniyyet birle te'diye ve temşiyetine bi'l-ittifâk ihtimâm ve dikkat eylesiz ve sen ki kâymakâmımız el-Hâcc İsmâîl Ağa zîde mecdühûsun medîne-i mezbûre kâymakâmlığı tarafımızdan dahi eğerçi sana ibkâ ve mukarrer kılınmışdır. Ancak sen dahi kemâl-i sıdk ve hakkâniyyet ile fukarâ-yı ra'îyyet ve sükkân-ı vilâyeti himâyet ve sıyânete vâki' olan husûsların emr-i temşiyetinde şer'-i şerîfe ve kânûn-ı emr-i münîfe ri'âyet husûslarında intibâh ve basîret üzre hareket ve yedinde olan emr-i âlîşâna mugâyir gadr u te'addîden hazer ve mücânebet edüp mücib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesiz deyübuyruldu. Fî-gurre-i Ca. sene 1171

-126-

Mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'adinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Rumeli'nin sağ ve orta kollarının yemîn ve yesârıyla nihâyetlerine varınca vâki' olan kazâların kudât ve nüvvâbı zîde fazlühüm ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân yeniçeri zâbitleri ve serdârları zîde kadruhüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bi'l-cümle memâlik-i mahrûsemde bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olan dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve ana tâbi' olanların cüz'î ve küllî muhallefât ve metrûkâtları bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn taraf-ı beytü'l-mâle â'id ve râci' olmağla âhardan bir ferdin vaz'-ı yed eylemesi icâb etmez iken müddet-i vâfireden beri zikr olunan mahallerde bilâ-vâris fevt olan dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve ana tâbi' olanların muhallefât ve metrûkâtları[na] vâzı'u'l-yed olanlar zimmetlerinde mektûb ve taraf-ı beytü'l-mâle vâsıl olmayup cânib-i beytü'l-mâle gadr olunduğu der-i aliyyeme inhâ ve tezallümolmağın imdi taht-ı kazâlarınızda mukaddem ve mu'ahhar bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olan yeniçerileri ve ana tâbi' olanların muhallefât ve metrûkâtların ocakdan mübâşir ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le gereği gibi teftîş ve tefahhus ve sicillâtdan müfredât defterleri ihrâc ve ber-mûceb-i defter-i müfredât vâzı'u'l-yed olanlar zimmetlerinden bir akçe ve bir habbesi ketm ü ihfâ etdirilmeksizin alâ-eyyi-hâl tamâmen ve kâmilen tahsîl ve tekmîl ve mumzâ ve mahtûm müfredât defterleriyle mübâşir-i merkûm yedine teslîm ve taraf-ı beytü'l-mâle îsâl eyleyüp edâda muhâlefet eder zuhûr eder ise her kim olur ise olsun isim ve şöhretleriyle der-i aliyyeye arz u i'lâm olunmak bâbında sâdır olan fermân-ı celîlü's-şân () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sâdır olan celîlü's-şân mûcibince sâlifü'z-zikr taht-ı kazâlarınızda bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olan dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve ana tâbi' olanların muhallefât ve metrûkâtların mübâşir-i merkûm ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le gereği gibi teftîş ve tefahhus ve sicillâtlarından müfredât defterlerin ihrâc ve ber-mûceb-i defter-i müfredât vâzı'u'l-yed olanlar zimmetlerinden bir habbesi ihfâ etdirilmeksizin bi-eyyi vechin-kân tahsîl ve tekmîl ve mumzâ ve mahtûm müfredât defterleriyle mübâşir-i merkûm yedine teslîm ve taraf-ı beytü'l-mâle îsâl olunup edâda

muhâlefet eder olur ise isim ve resimleriyle der-i aliyyeme arz u i'lâm ve sen ki mübâşir-i merkûmsun. Zikr olunan mahallerin cümlesini geşt ü güzâr ve sâlifü'z-zikr zuhûra getirilen mâl-i beytü'l-mâli ahz ü kabz ve bir habbesini izâ'at etmeksizin ber-mûceb-i defâtir getirüp cânib-i beytü'l-mâle teslîm eyleyüp te'hîr u tekâsülden ve itlâf ve ihtifâdan her birleriniz ziyâde hazer ve mücânebet eylesiz deyü iftihâru'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fi'l dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası Mehmed Ağa dâme ulüvvühû tarafından mühürlü mektûb verilmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim ve ağa-yı mûmâ ileyhın tarafından verilen mühürlü mektûb mûcibince amel ve hareket ve hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmeyüp mazmûn-ı emr-i şerîfimle âmil olasız. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren evâsıt-ı şehr-i Zi'l-hiceti'ş-şerîfe sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 8 Cumâde'l-evvel sene 1171

Emr-i âli mûcibince dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası Mehmed Ağa'nın dahi mektûb[u] ısdâr olunmuştur.

[54]

-127-

Hâlâ Filibe ve Sofya'da mesned-i şerî'at-ı garrâ izzetlü fazîletlü efendiler hazerâtı ve şerâyi'-şi'âr Köstendil ve Eğridere ve Dubniçe ve Radomir ve Breznik ve İznepol ve Şehirköyü ve Berkofça ve İhtiman ve Pazarcık ve Zağra-i Atık ve Çırpan ve Samakov kâdîları efendiler zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân voyvodalar ve sâ'ir zâbitân zîde kadruhüm inhâ olunur ki işbu bin yüz yetmiş bir senesi Rebî'u'l-evvelinin yirmi sekizinci günü târîhiyle avâtıf-ı aliyye-i mülûkâne ve avârif-i behiyye-i hüsrevânîden rütbe-i vâlâ vezâret ile Eyâlet-i Rumeli uhde-i âcizânemize tevcîh ve ihsân olunmağla imdi kazâlarınızda geşt ü güzâr eden yaramaz ve kuttâ'-ı tarîk ve sâ'ir eşkiyâları ma'rifet-i şer' ve zâbitleri ma'rifetleriyle ahz ve şer'an lâzım gelen te'dîbât-ı meşrû'ları icrâ ve ele getirmeyenleri haklarından gelmek için isim ve resimleriyle Dîvân-ı Rumeli'ye i'lâm ve bir

vechile vedî'a-i sübhânî olan fukarâ-yı ra'iyeti mezâlim-i menhiyyâtdan hıfz u hırâset eylemeniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'den işbu i'lân u işâ'at buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre kazâlarınızı yaramaz ve kuttâ'-ı tarîk ve sâ'ir eşkıyâlardan tathîr ve tanzîf ve fukarâ-yı ibâd âsûde-hâl berdevâm-ı ömr ü devlet-i saltanat-ı hazret-i zıllu'llâh de'avât-ı hayriyyeye cümleliz tekayyüd-i tâm ve ihtimâm ve ıyâz-ı bi'llâhi te'âlâ bu husûsda zerre kadar iğmâz ve tekâsülünüz zâhir olur ise sonra bir vechile özr-i vâhiyenize i'tibâr olup muhkem haklarınızdan gelineceği muhakkak olmağla ana göre encâm-ı kârı mülâhaza ve mûcib-i buyrulduyla amel ve hilâfından tehâşî ve mûcânebet eylesiz deyü buyruldu. Fî 23 Ra. sene 1171

Vasale ileynâ fi 12 Cumâde'l-evvel sene 1171

-128-

Mûcibince amel olup hilâfına hareket edenlerin bilâ-emân cezâları tertîb olunur.

Düstûrûn-ı mükerremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlem müdebbirû umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimû mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mûmehhidû bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidû erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Rumeli'nin orta kolunda vâki' vüzerâ-yı ızâm edâma'llâhü te'âlâ iclâlehüm ve a'zamü'l-ümerâ'i'l-kirâm efâhimü'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadri ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzi ve'l-ihtişâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rumeli'nin orta kolunda vâki' mîr-mîrân-ı kirâm dâme ikbâlühüm ve akdâ kudâti'l-müslimîn evâlî vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ-i ve'l-murselîn el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Rumeli'nin orta kolunda vâki' mevâlî fihâm zîdet fezâ'ilühüm ve mefâhiru'l-ümerâ'i'l-kirâm merâci'u'l-küberâ'i'l-fihâm ülü'l-kadr ve'l-ihtirâm el-muhtassûn bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-allâm Rumeli'nin orta kolunda vâki' ümerâ-i zevî'l-ihtirâm dâme izzühüm ve mefâhiru'l-kudât ve'l-hukkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Rumeli'nin orta kolunda vâki' kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve

me'fâhiru'l-emâsil ve'l-akrân Rumeli'nin orta kolunda vâki' mütesellimler ve voyvodalar ve kethüdâ yeri ve yeniçeri serdâları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet zîde kadruhüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki *i'dilû hüve ekrabü li't-takvâ*³⁰⁹ ve *lâ-te'âvenû ale'l-ismi ve'l-'udvân*³¹⁰ fehâvâ-yı itâ'at-ihativâları üzre memâlik-i mahrûsemde sâkin olan fukarâ ve zu'afâ ve bi'l-cümle ahâlî ve re'âyâ [ve] acezenin neşr-i âsâr-ı adâlet ve nesr-i me'âsir-i şefkat ü re'fet ile cemî'-i mezâlim ve te'addiyât ve kâffe-i bida' u muhdesât dan himâyet ve sıyânetleri ve ahâlî ve re'âyâ yerlerinde ve yur[t]larında oturup kâr u kesblerinde ve eküp ve biçimlerinde olarak evlerinde ve yerlerinde evlâd ü ıyâlleriyle râhat ve safâ-i devâm-ı ömr ü devlet-i şâhâneme hayır du'â eylemeleri akdem-i cümle-i umûrdan olduğuna binâ'en bundan akdem bilâd ü emsâra münteşir olan mezâlim ve mefâsidin ref' u izâlesine ve tanzîm-i umûr-ı memleket ve terfîh-i ahvâl-i ra'ıyyete vesîle ve medâr olmak irâdesiyle eyâlet ve elviye mutasarrıflarına imdâd-ı hazariyye tertîb ve takdîr olundukda vülât-ı vilâyât ancak ta'yîn olunan hazariyyesine ve havâssları mahsûlâtına kanâ'at ve zâ'idelerini anın ile tesviye ve tanzîme mübâderet edüp ahâlî hazariyyelerini şürûtu üzre mahallerine götürüp edâ eylediklerinden sonra eyâlet ve sancak mutasarrıfları taraflarından mu'ayyen olan hazariyyeden ziyâde zurnacı ve kaftân-bahâ ve zahîre ve na'l-bahâ ve öşr-i diyet ve sâ'ir bahâne ve illet ile bir akçeleri alınmamak ve müsvedde ile mübâşir gönderilmeyüp nâ-hakk yere bir kimesne tecrîm olunmamak ve de'âvî-i şer'ıyye için bâ-fermân-ı âlî mübâşir gönderilmesi iktizâ etdikde da'vâsına göre bir veyâ iki hâsılı dört beş neferden ziyâde ile bir mahalle mübâşir gönderilmemek ve giden mübâşirler dahi vardıkları yerlerde bir ferdin müft ü meccânen yem ve yiyecek ve bir nesnesin almayup ve me'mûr olduğu da'vâda taraf tutmayup hakk u adl üzre hareket eylemek ve bilâ-emr-i şerîf bir kazâdan âhar kazâyâ adam ihzâr olunmamak ve kâdîlar ve nâ'ibler dahi huccetlerden ve arzlardan ve sicillâta yazılan kazâyâdan ve sâ'ir umûr-ı mahkemeye dâ'ir mevâddan harc-ı kitâbet [55] nâmıyla kânûn üzre ta'yîn olunan şeyden ziyâde bir akçe almamak ve hilâf-ı şer'-i şerîf hareketden ve bir taraftan ahz-i rüşvet ile

³⁰⁹ Âyet-i Kerîme (Sure-i Mâide/8)

³¹⁰ Âyet-i Kerîme (Sure-i Mâide/2)

cânib-i âhara bir dürlü gadr [ü] himâyeden begâyet mücânebet eylemek ve a'yân-ı vilâyet dahi vâki' olan sâlyâne ve teklîfden kendileriçün re'âyâyâ bir akçe yükletmeyüp ve emr-i şerîfimle tekâlîflerini hakk u adl üzre görmek vedî'atü'llâh olan re'âyâ fukarâsı bu vechile sıyânet olunmak için hüdâven[di]gâr-ı esbak amm-i zâdem merhûm ve mağfûrun leh Sultân Mahmûd Hân tâbe serâhûnün zamân-ı hilâfetlerinde hatt-ı hümâyûnlarıyla mu'anven adâlet-nâme-i hümâyûnlar yazılıp taraf be-taraf neşr ü irsâl olunmuşidi. El-hâletü hâzihî vâfîler ve kâdîlar ve nâ'ibler ve sâ'ir zâbitân ve a'yânlar bu tenbîhât-ı hümâyûnu ferâmûş edüp ve tama'-ı hâma düşüp hilâf-ı şer'-i şerîf ve tenbîh-i pâdişâhâneye mugâyir re'âyâ fukarâsını olur olmaz bahâneler ile tecrîm eylediklerine binâ'en re'âyâyı yerlerinden ürküdüp kaçırdıkları ve kusûrlarının dahi yerlerinde ve yurtlarında durup oturacak hâlleri kalmadığı Anadolu ve Rumeli'nden gelen ve mevsûku'l-keâm kimesnelerin ihbâr ve takrîrleriyle sahîhan vâsıl-ı sâmi'a-i mülûkânem olmuşdur. Re'âyâ fukarâsı ve ahâlî ve zu'afâsı Hazret-i Ahkemü'l-Hâkimîn ve Rabbü'l-âlemîn tarafından cenâb-ı hilâfet-me'âb-ı hüsrevâneme vedî'a ve emânet olup anların vücûh-ı mezâlîm ve te'addiyâtdan sıyânetleri ve emn ü râhat ile yerlerinde ve yurdlarında oturup kâr u kesb ve zer' u harsları ile meşgûl olarak isticlâb-ı du'â-yı hayrları zimmet-i vâlâ-himmet-i mülûkânem vâcib ü lâzım olmağın hüdâvendigâr-ı esbak müşârun ileyhî hatt-ı hümâyûnlarıyla mu'anven şeref-sudûr eden adâlet-nâmelerine mugâyir ve tecâvüz ve te'addiyâtı def' u ref' ve herkes havza-i hükûmet ve dâhil-i hudûdundan kalkup âhar mahallere perîşân olan re'âyâyı vatan-ı kadîmlerine celb ve yerlerinde emn-i bâl ve ferâğ-ı hâl ile iskân ettirmek ve fî-mâ-ba'd dahi kânûn üzre ta'yîn olunan şeylerden ziyâde fukarâ-yı ra'yyetden bir akçe alınmayup her hâlde himâyet ve sıyânetleriyle vilâyetlerin şen ve ma'mûr olmasına sa'y ü dikkat olunmak bâbında müceddeden fermân-ı hümâyûnum sâdır olup hilâfına hareket edenlerin cürmleri karîn-i kabûl olmayacağı cümlelerin ma'lûmu olmak için Anadolu'nun ve Rumeli'nin üçer kollarına başka başka evâmîr-i şerîfem yazılıp gönderilmekle size dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ali zîde mecdühû ile irsâl olunmuşdur. Emr-i şerîfimin mefhûm-ı adâlet-mersûmunu mecma'-ı nâs

olan mahallerde nidâ ile cümleye i'lân u işâ'at ve birer sûretin muhâkemedede sicillâta kayd u sebt ve mukaddemâ ve bu def'a sâdır olan evâmir-i şerîfenin müzâmîn-i münîfesiyle amel ve hareket birle öteden beri ta'yîn olunan imdâd-ı hazariyyeden ve emr-i şerîfimle vâki' olan tekâlîfden ziyâde nesne almamak ve etrâfa fermân-ı hümâyûnumdan ziyâde adam ile mübâşir gönderilmemek ve giden mübâşirler fukarâya te'addî etmemek ve perîşân olan re'âyânın vatanlarına celb ve iskân olunmak ve hademe-i şer' taraflarından rüşvet nâmıyla bir nesne almamak ve a'yân makûlesi evâmir-i şerîfe ile olan sâlyâne ve tekâlîfe kendiler[i] için şey koymamak üzere cümleye tenbîh ve hilâfından tahzîr olunup ve bundan sonra taraf taraf adamlar gönderilüp yoklatdırılması musammemdir. Eğer fi-mâ-ba'd o misillülerden mugâyir-i fermân hareket eder olur ise zulm edenler vülât gürûhundan iseler paşalıkları ref' ve kendileri te'dîb ü tenkîb ve kudâtdan iseler cerîde-i kazâdan isimleri hakk ü nefy ve kal'a-bend ile emr-i adâlet tekâmîl ve mütesellimler ve voyvodalar ve a'yân makûlesinden iseler cezâları tertîb ve fukarânın hakları tahsîl olunmak muhakkak idüğü cümlelizin ma'lûmu oldukda fi-mâ- ba'd bilmedik ve işitmedik demeyüp dâreyinde size selâmet ve necât lâzime ise habl-i adl ü insâfa yapışup bâlâda zikr olunan sebebler ve bahâneler ile fukarâ-yı ra'yyetden bir akçe ve bir habbe almayup ve almak sadedinde olanları men' u zecr ve mütenebbih olmazlar ise haklarından gelinmek üzere bi'l-ittifâk isim ve resimleriyle Der-sa'âdetime i'lâm ve bu vechile fukarâ-yı ra'yyeti yerlerinde ve yurdlarında oturdup hoşça tutarak zulm ve te'addîden cümleliz keff-i yed ederek vilâyetin şen ve âbâdân olmasına sa'y ü dikkat ve fi-mâ-ba'd ahâlî ve re'âyâyı bir dürlü rencîde etmekden ve bir ferdin zulm ve cevrine ruhsat göstermekden her biriniz begâyet ihtirâz ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle ki bundan sonra işbu fermân-ı hümâyûnumun hilâfî tarafınızdan mikdâr-ı zerre hareket vukû'uyla re'âyâ fukarâsını incitdiğiniz haber verilmek lâzım gelir ise vebâli boynunuza. Her kim olur [ise] olsun bilâ-emânin cürmüne göre hakkından gelinmekte aslâ ve kat'â taraf-ı pâdişâhânemden ihmâl olunmaz ana göre her biriniz gereği gibi âkıbet-i kârınızı fikr ü mülâhaza ve ser-i mü hilâfından begâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki () vusûl buldukda bu bâbda vech-i

meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-
imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfından gâyetü'l-gâye
hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.
Tahrîren evâsıt-ı Rebî'u'l-evvel sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-mahrûse

Hatt-ı hümâyûn mücibince hazret-i sadr-ı âlî sâdır olmuştur.

Vasale ileynâ fi 17 min-Cumâde'l-evvel sene 1171

[56]

-129-

Hâlâ Filibe ve Sofya'da mesned-nişîn-i şerî'at-i garrâ izzetlü fazîletlü
efendi zîde fazluhumâ () ve şerâyi'-şi'âr Şehirköyü ve Pazarcık ve
Samakov ve Nevrekop ve Berkofça ve İhtiman ve Breznik ve İznepol ve
Razlık ve Zağra-i Atîk ve Çırpan ve Radomir kâdîları efendiler zîde
fazluhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân voyvodalar ve yeniçeri serdârları
ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhüm inhâ olunur ki işbu yetmiş bir
senesi mâh-ı Rebî'u'l-evvelinin yirmi sekizinci günü avâtıf-ı aliyye-i cihân-
dârî ve avârif-i behiyye-i hazret-i şehriyârîden rütbe-i vâlâ-yı vezâret ile
Eyâlet-i Rumeli uhdemize tevcîh ve ihsân buyurulup Eyâlet-i Rumeli'den
senede iki taksît ile ta'yîn ve tahsîs kılınan imdâd-ı hazariyyenin re's-i
senede gurre-i Muharrem i'tibârıyla sene-i mezbûrenin taksît-i evvel
mâlından kıstu'l-yevm hesâbı üzre hissemize isâbet eden mâl-i hazariyyenin
tahsîli bâbında emr-i âlîşân sudûr ve vürûd etmekle imdi ber-mu'tâd-ı kadîm
kazâlarınız hisselerine isâbet edüp vergeldikleriniz taksît-i evvel mâlını
gönderilen pusula müciblerince ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle cem' u
tahsîl ve hâlisu'l-ayâr akçe olmak üzre kabzına me'mûra tamâmen edâ ve
teslîm ve bir an akdem irsâl ve îsâle ihtimâm ve dikkât eylemeleriniz
babında Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl
olunmuştur. Bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzre
sene-i mezbûra mahsûben kazâlarınız hisselerine isâbet eden taksît-i evvel-i
hazariyye mâlını gönderilen pusula müciblerince ma'rifet-i şer' ve cümle
ma'rifetiyle cem' u tahsîl ve hâlisu'l-ayâr akçe olmak üzre bilâ-noksân
kabzına me'mûra edâ ve teslîm ve a'zâr-ı beyhûde ile avk u te'hîrden

gāyetü'l-gāye hazer ve mücânebet ve mücib-i buyrulduyla amel ve hareket eylesiz deyü.

Vasale ileynâ fi 18 Cumâde'l-evvel sene [1]171

Kazâ-i Sofya an-mâl-i hazariye-i taksît-i evvel fî-evvel-i M. sene [1]171

Guruş 475

Yalnız dört yüz yetmiş beş guruşdur

Vasale fi 18 Cumâde'l-evvel sene [1]171

-130-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'ü a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Sofya kâdîsî zîdet fezâ'ilühü tevkî'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin zîde kadruhû Dîvân-ı Hümâyûnum'a arz-ı hâl edüp medîne-i Sofya'da vâki' olan emlâk ve mülhakât ve eşyâ-i sâ'ire fûrûht etmek üzre berât-ı şerîf-i âlişânımla medîne-i mezbûre dellâl başısı olup fûrûht olunan emlâk ve mülhakât ve eşyâ-i sâ'ireden emsâl-i sâ'iresine kıyâsen ber-vech-i mu'tâd beher yüz akçede ellîşer akçe dellâllık alına gelüp mugâyir-i kadîm ba'zıları edâda muhâlefet üzre oldukların bildirüp mu'tâd-ı kadîme mugâyir te'addî ve rencîde etdirilmemek bâbında emr-i şerîf-i âlişânım istid'â eylediği ecilden hazîne-i âmiremde mahfûz olan baş mukâta'a kalemi defterlerine nazar olundukda medîne-i Sofya'da vâki' bilâ-berât emlâk ve mülhakât ve sâ'ir eşyâ fûrûht eder dellâllar üzerlerine dellâl başı olan Abdurrahmân bin Osmân fevt olup yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla erbâb-ı istihkâkdan müteveffâ-yı mezbûrun sahîh sulbü oğlu mezbûr Hüseyin bin Abdurrahmân her vechile mahall ü müstehakk ve şâyeste-i inâyet olmağın babası mahlûlünden tevcîh olunup yedine berât-ı şerîf-i âlişânım verilmek ricâsına sâbıkan ser-münâdî-i hâssa Mustafa zîde kadruhû arz etmeğın mücibince bin yüz elli üç senesi Rebî'u'l-evvelinin on altıncı günü târihiyle tevcîh olunup re's-i hümâyûnumla yedine müceddeden berât-ı şerîf-i âlişânım verildiği mukayyed ve der-kenâr olunmağla imdi der-kenârı ve şürûtu mücibince şer'le görülmek emrim olmuşdur. Buyurdum ki hükmi şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel edüp dahi

zıkr olunan dellâl başılık merkûmun hâlâ üzerinde olmağla yedinde olan berât-ı âlişanım şürûtuna ve mu'tâd-ı kadîme mugâyir âharı müdâhale ve ta'arruz etdirmeyesin. Şöyle bilesin. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis aşer-i Rebî'î'l-evvel sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantıniyye el-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 18 min-Cumâde'l-âhire sene 1171

[57]

-131-

Hâlâ medîne-i Sofya'da revnak-efzâ-yı şerî'at-i garrâ olan izzetlü fazîletlü efendi hazretleri ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâlâ Sofya'da kaymakâmımız izzetlü el-Hacc İsmâîl Ağa zîde mecdühû ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân serdâr ve a'yân ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhümsüz inhâ olunur ki min-asl Sofya sâkinlerinden olup bir müddetden beri beş altı nefer rufekâsıyla ol etrâf ve havâlî ve dahi sâ'ir mahallerde yola ve bele inüp mürûr [ve] ubûr eden ebnâ-i sebîl-i ıbâdu'llâhın ba'zılarını katl ve ekserinin emvâl ü eşyâlarını nehb ü gârete cesâret eden Çolâk nâm yaramazın bi-avnihî subhânehû ve te'âlâ cümlemin ittifâk ve ittihâdlarıyla ahz ve ele getirilüp i'lâmıyla mahbûsen tarafımıza irsâl ve ihzâr olunmaları lâzime-i hâlden olmağla imdi siz ki mûmâ ileyhimsiz. Bi-mennihî te'âlâ te'mîn-i ıbâd ve tathîr-i bilâd için cümlemin ittifâk ve ittihâd edüp sırran ve alenen tefahhus ve şakî-i mezbûr Çolağı ve refiklerini alâ-eyyi-hâl yataklandırıp ahz ve mahbûsen tarafımıza irsâl ve îsâle cümleminiz begâyet cidd ü sa'y ve refit eylemeniz bâbında Dîvân-ı Rumeli'den işbu buyruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâ'allâhü te'âlâ vusûlünde gerekdir ki husûs-ı mezbûrun vech-i meşrûh üzere olduğu sahîhan tarafımıza ihbâr ve inhâ olunmağla ebnâ-i sebîl-i ıbâdu'llâhın her hâlde emniyetlerine ihtimâm ve himmet olunmak vâcibe-i uhde-i ihtimâmımızdan olan mevâdd olmağın ma'rifet-i şer' ve cümlemin ittifâk ve ma'rifetleriyle alâ-eyyi-vechin kân şakî-i mezbûr Çolağı rufekâsıyla sırran ve alenen tefahhus ve bulundukları mahalde basdurup ahz ve i'lâmıyla tarafımıza mahbûsen irsâl ve îsâllerine cümleminiz ziyâde

ihitimâm-ı tâm ve sa'y-i mâ-lâ-keîâm edüp bu husûsda bir ferd himâye ve sıyânet olunmakdan tehâşî ve mûcib-i buyrulduyla âmil olasız deyü fi 27 Ca. sene [1]171

Vasale ileynâ fi 7 Cumâde'l-âhir sene [1]171

-132-

Vech-i tahrîr-i hurûf oldur ki işbu bin yüz yetmiş bir senesinde Sofya Gümrüğü der-uhde ve iltizâmımızda olup işbu bin yüz yetmiş bir senesinin Martı ibtidâsından Şubatı gâyetine gelince işbu dârende-i temessük sa'âdetlü sene-i sâbık gümrükçüsü olan Molla Ahmed'e Sofya ve tevâbî'i gümrüğünü yüz altmış guruşa der-uhde ve iltizâm olunup ve bedel-i iltizâmı olan yüz altmış guruşu sa'âdetlü Molla Ahmed yedinden tamâmen ahz ü kabz edüp yedine işbu hurûf verildi ki tarafımızdan ve taraf-ı âhardan bir ferd müdâhale ve mu'âraza eylemeye. Mukaddem ve mu'ahhar temessükümüze amel olunmayup buna amel oluna. Tahrîren sene 1171

İmzâ Kırk Bir Ahmed

Vasale ileynâ fi 13 Cumâde'l-âhir sene [1]171

-133-

Akdâ kudâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'ü a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü ulûmi'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Sofya kâdîsı zîdet fezâ'ilühû ve kîdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sofya cizyedârı Ahmed zîde mecdühû ve kîdvetü'l-emâsil ve'l-akrân mübâşir ta'yîn olunan el-Hâcc Mustafa zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki inşâAllâhü Te'âlâ evâ'il-i Şa'bânü'l-mu'azzamda dîvân-ı müşeyyidü'l-erkân-ı mülûkânemde ihrâcı musammem olan bin yüz yetmiş bir senesi masar ve recec iki kıst kayyûm kulları mevâcibleriyçün sen ki cizyedâr-ı mûmâ ileyhsin bin yüz yetmiş iki senesine mahsûben uhde ve iltizâmında olan Sofya cizyesi mâlından otuz beş bin guruş taksît-i evvel tertîb ve tahsîs kılınmağla meblağ-ı mezbûr icâleten tedârük ve avn-i Hakk ile evâsıt-ı Receb-i Şerîfe dek tamâmen teslîm-i hazîne-i âmirem etdirilmek fermânım olmağın işbu emr-i şerîf-i âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl

olunmuştur. İmdi vusûlünde meblağ-ı mezbûr sâbıku'z-zıkr kısteyn mevâcibine tertîb olunmuş olup mevâcib-i mezbûrun ihrâcı dahi ancak bu makûle mürettebâtın tekmîlen gelüp teslîm-i hazîne-i âmirem olunmasından lâ-büdd olmağla tertîb olunan taksît-i evvel akçeleri yerli yerinden bir gün evvel tahsîl ve tamâmen teslîm-i hazîne-i âmirem olması emr-i ehemm ve matlûb-ı mültezem olmağla dâmen-i gayreti der-miyân edüp cizye-i mezbûre mâlından mevâcib-i mezbûre için tertîb olunan sâbıku'z-zıkr otuz beş bin guruş taksît-i evvel akçesi fermânım olduğu üzre serî'an tedârük ve tamâmen hazîne[ye] rabt ve evâsıt-ı Receb-i Şerîf'e dek mübâşir-i merkûm ile der-i aliyyeme irsâl ve teslîm-i hazîne-i âmirem etdirmesine ziyâde sa'y ü ikdâm eylesin. Şöyle ki mevâcib-i merkûme memâlik-i mahrûsemde vâki' cizyelerin sene-i merkûme mâlından tertîb olunan taksît-i evvel akçelerinden cem' ve meblağ-ı mezbûrdan verilmekle muhtâc olmağın ma'âza'llâhü te'âlâ cizye-i mezbûre mâlından matlûb olan otuz beş bin guruş taksît-i evvel akçesini adem-i mübâlât ile tekmîlen tedârükde rehâvet edüp vakt-i merkûma dek eriştirmemek ihtimâlin olur ise bu husûs husûsât-ı sâ'ire kıyâs olunmayup ehemm-i umûr-ı devlet-i aliyyemden olmağla bâ'is-i ihtilâl olduğun ibreten li'l-gayr cezân tertîb kılınacağını mukarrer bilüp selâmet-i hâlin sana lâzım ise meblağ-ı mezbûru hemân vürûd-ı emr-i şerîfimde tedârüke ikdâm-ı tâm ve mâh-ı merkûme evâsıtına dek mübâşir-i merkûm ile tekmîlen der-i aliyyeme irsâl ve teslîm-i hazîne-i âmirem etdirmesine [58] bezl-i vüs' ü mecâl eylesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin meblağ-ı mezbûr ânifen zıkr olunduğu üzre devlet-i aliyyemin ehemm-i umûru olan mevâcib-i mezkûr için tertîb olunmuş olup vakt-i mu'ayyende ihrâcı bu makûle mürettebâtın beher hâl bir gün evvel teslîm-i hazîne-i âmirem olunmasına muhtâc olduğu ma'lûmun oldukda bu husûsda senin dahi ihtimâm ve gayretin muktezî olmağla cizyedâr-ı merkûmun re'âyâ ve mültezimi zimmetlerinde olan mâl-ı cizyeyi evvel be-evvel tahsîl ve taksît ile edâ ederiz deyü kimesneye muhâlefet etdirmeyerek fermânım olduğu üzre cizye-i mezkûre mâlından matlûb-ı hümâyûnum olan taksît-i evvel akçesini her ne vechile olur ise olsun cizyedâr-ı merkûmdan vakt-i yesîrde tamâmen tedârük ve hazîne[ye] rabt etdirdüp icâleten mübâşir-i merkûme ile der-i aliyyeme irsâl ve teslîm-i hazîne-i âmirem etdirilmesine

ez-dil [ü] cân sarf-ı tâb ü tüvân eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda sâdir olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup hilâfıyla vaz' u hareketden begâyet ihtirâz eyleyesiz. Şöyle bilesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî min-Cumâde'l-âhire li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Be-makâm-ı Kostantuniyye el-Mahrûse

Vasale fi 18 Cumâde'l-âhire sene 1171

-134-

İzzetlü rif'atlı fazîletlü efendi hazretlerinin meclis-i şerîflerine dürer-i da'vât-ı sâfiyât ve gurer-i teslîmât-ı vâfiyât ithâfıyla inhâ olunan oldur ki hâlâ zîr-i hükûmetinizde vâki' olan Sofya ve tevâbi'i nevâhîsinde sâkin ve mütemekkin olan altı bölük yoldaşları üzerlerine zâbit ve kethüdâ yeri nasb ve ta'yîn olunmak de'b-i kadîm olmağla zümre-i silahdârândan yüz otuz yedinci bölükde yevmî on akçe ulûfeye mutasarrıf olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhîm nâm zîde kadruhû ocağın kadîmî emekdârlarından olup mahall ü müstehakk olmağla kethüdâ yeri nasb ve ta'yîn olunup mektûb-ı muhlasât tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İnşâAllâhü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki merkûmu hizmet-i lâzimesinde istihdâm eyleyesiz ve sizler ki altı bölük yoldaşlarısız. Mûmâ ileyhi üzerlerinize zâbit ve kethüdâ yeri bilüp şer'le vukû' bulan da'vâ ve nizâ'larınızı merkûmun ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le görüp şer'at-i garrâyâ kemâl-i itâ'at ve mûmâ ileyhe inkıyâd üzre olasız ve sen ki kethüdâ yeri zîde kadruhûsün. Bundan akdem şeref-sudûr eden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olup ol câniblerde altı bölük neferâtından olup sahîhu'l-esâmî oldukları hâlde hukkâm eline verilmeyüp ocağın kâ'ide-i kadîmesine ri'âyet edeler ve nehc-i şer'î müttehem olanların zâbitleri ma'rifetiyle cezâ-yı şer'iyeleri tertîb oluna. Sipâhî ve sipâhî-zâde olmayup re'âyâ makûlesinden olanlara sâhib çıkılmayup hilâf-ı emr-i âlîşân vaz' u hareketden begâyet [i]htirâz eyleyesiz. Bâkî hemîşe der-seccâde-i şer'at dâ'im bâd. Tahrîr[en] fi-evâsıt-ı Cumâde'l-âhir li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

İmzâ Ahmed Ağa Ulûfeciyan-ı Yesâr-ı Dergâh-ı Âlî
 İmzâ Mustafa Ağa Zümre-i Sipâhiyan-ı Yemîn-i Dergâh-ı Âlî
 Mustafa Ağa Ulûfeciyan-ı Yesâr-ı Dergâh-ı Âlî
 İmzâ Hamza Ağa Ulûfeciyan-ı Yemîn-i Dergâh-ı Âlî
 İmzâ Mehmed Ağa Zümre-i Silahdâ[râ]n-ı Dergâh-ı Âlî
 Hüseyin Ağa Ebnâ-i Sipâhiyan-ı Dergâh-ı Âlî

[59]

-135-

İşbu bin yüz yetmiş senesi rûz-ı Hızırî'ndan yetmiş bir senesi rûz-ı Kâsımî'na gelince bi'l-iktizâ vâki' olan mesârif-i vilâyetin icmâlen müfredâtı defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurre fi 12 min-Cumâde'l-âhire sene 1171

Guruş	
151	Devletlü Mustafa Paşa Hazretleri tarafından kâymakâmlarına buyruldu getiren çukadâra
154,5	Mütesellim Sa'îd Ağa saraya nakillerinde bâ-defter-i müfredât sarây ta'mîrâtı ve mesârif-i lâzıme
030	Hân-ı cedîd imâmı efendiye ve Kolcu Deli Ali Beşe ücretinden
334,5	
475	Devletlü Mustafa Paşa Hazretleri'ne bâ-pusula hazariyye-i evvel
080	Hazariyye-i mezbûr isti'câline gelen mübâşire
080	Serdâr Ahmed Çavuş Ağa'yı nefy eden ocak çavuşuna ücret
969,5	
030	Teşrîfiyye isiti'câline gelen çukadâra hizmet
020	Mahkeme ta'mîrâtı bâ-defter-i müfredât
611	Vilâyet bölükbaşısı ücretlerinden Haremeyn kurâlarına ve çeribaşı Ahmed Ağa'nın voynugânına ifrâz olup alınmayan

1230,5	
0011	Mürâsele ile kurâlarda bakāya tahsîliyçün giden adama ücret
0060	Adâlet ve tecdîd-i berevât emirleriyle gelen Abdullâh Sa'îd Efendi'ye ikrâm 50 guruş, etbâ'ına verilen 10 guruş
0120	Devletlü Mustafa Paşa Hazretleri taraflarından teşrîfiyye isti'câline gelen ikinciye hizmet
1421,5	
0166,5	Adâlet hatt-ı hümâyûnu ile gelen kapucu başı ağaya bârgîr-bahâ 150 guruş ve etbâ'ına ve yed-i talka ücretine 16,5 guruş
0145 6 para	Sa'âdetlü Mütesellim İsmâil Ağa teşrîflerinde bâ-defter-i müfredât yemeklik ve sarâya şa'îr ve hatab ve kömür ve sâ'ir masraf
0011	Devletlü Mustafa Paşa Hazretleri tarafından hutbe ve sikke emriyle gelen çukadâra hizmet
1744 6 para	
0037,5	Vezîr-i müşârun ileyh hazretleri Manastır'a teşrîflerinde irsâl olunan adama harc-ı râh
0060	Def'a hatt-ı hümâyûn ile gelen sadr-ı a'zam çukadârına ikrâm 50 guruş etbâ'ına 10 guruş
0016,5	Devletlü Rumeli vâlisi el-Hacc Hasan Paşa Efendimiz Hazretleri taraflarından i'lân u işâ'at buyrulduyuyla gelen çukadâra
1858 6 para	
0011	Def'a hazariyye isti'câline gelen çukadâra ikrâm
0200	Dört mâh sekbânların ücretleri
0250	Rûz-ı Kâsım'dan rûz-ı Hızır'a değin cümle ma'rifetiyle îcâr olunan konakçı ücreti

2319 6 para	
0030	Sarâyda iki nefer sarâydar ücretleri
0040	Devletlü Ali Paşa Hazretleri teşriflerinde Rencber Kara Ali ve Topal Hasan Beşe'den Sarâyaya alınan yapağı, kıyye 200, kıymet 8 para
0060	Rûz-ı Kâsım'dan rûz-ı Hızır'a değin altı aylık mahkeme icâresi
2449 6 para	
0082	Yûsuf Ağa merhûm olduğu sene hâne sehvi (?)
0010	Kâymakâm tarafından gelen çukadâra çelebi ağa yediyle verdiği
0136 35 para	Âsitâne'den Nemçe tarafına giden elçi beğe Hân-ı cedîd ve Sofya ve Halkalı menzillerinde bâ-defter-i müfredât masrûfât
2678 1 para	
0055	Merkûm beğe kurâlardan gelen bârgîr, re's 41 kıymet 160, Şehirköyü'ne dek
1500	Menzilci Hüseyin Ağa'nın rûz-ı Kâsım defterine vaz' olunacak ücreti
0010 10 para	Merkûm elçi beğe nân-ı azîz
4243 11 para	
0016	Vidin vâlisinin ba'zı eşyâlarını Berkofça'ya dek nakl için Dıragolofça Karyesi'nden araba 4
0009 7 para	Meblağ-ı mezbûrdan kem ıyâr akçe

0385	Bâ-emr-i âlî mürûr ve ubûr eden ulaklara menzilci Hüseyin Ağa'nın verdiği in'âm-ı menzil bârgîri ücretlerinden
4653 18 para	
0240	Altı aylık nevâhî şehriyyesi
0050	Buyruldu ile gelen hazînedâr ağaya ikrâm 40 guruş etbâ'ına 10 guruş
812	Bâzîrgânların cedîd akçelerinin altı aylık fâ'izi 577,5 guruş ve bin yirmi guruşun 51 guruş kezâlik bakâyâ kalan akçelerin fâ'izi 183 guruş
0003 16 para	Balî Efendi Karyesi'nden sarâyâ alınan hasır 33 guruş, kıymet 4
5758 34 para	
0030	Sipâh çeribaşısı Ali sipâhîye
0074	Menzilci Hüseyin Ağa elçi beğe verdiği bârgir 43, kıymet 1 guruş, kezâlik Belgrad ağası kul kethüdâsı sâbık ağaya bârgîr 31, kıymet 1 guruş
0200	Vilâyet yazıcısı Ali Efendi'nin altı aylık ücreti
6062 34 para	
0030	Mütesellim Ağa husûsiyçün Manastır'a i'lâm getiren adama harc-ı râh
0745	Fazîletlü Molla Efendimiz hazretlerine ve nâ'ib efendiye ve kethüdâya ve huddâmiye
0105	Kâtib efendiler ve kaydiyye ve muhzır başısı ve muhzırâna
6942 34 para	

2220	Teşrîfiyye için rûz-ı Hızır defterine vaz' ve tahsîl olunup hatt-ı hümayûn ref' olunmağla cümle ma'rifetiyle masraf-ı mezkûrda tenzîl olunmuşdur
4722 34 para	
0040	Meblağ-ı mezbûrdan Boyana Karyesi'ne ifrâz olunmuşdur.
4682 34 para	
0944	Şehir mahallâtında sâkin ve mütemekkin ehl-i zimmet-i re'âyâ ve Yahûd'a ifrâz ve müstakillen defter olunmuşdur.
3738 34 para	
0100	Meblağ-ı mezbûr üç bin altı yüz otuz sekiz guruş otuz dört para mevcûd olan kurâ hânelerine tevzî' olunmuşdur.
3638 34 para	

[60]

-136-

Der-uhde-i sa'âdetlü Çeribaşı Sa'îd Ağa		
Karye-i Birimiççe Hâne 1,5	Karye-i Küçük Oba Müslim Hâne 1, rub' 3	Karye-i Doğanova Hâne 4

Der-uhde-i Çeribaşı Mustafa Ağa	
Karye-i Maleşofça Hâne 0,5	Karye-i Voynugofça Hâne 1

Der-uhde-i Çeribaşı Ahmed Ağa
Karye-i Kara Polat Hâne 2,5

Der-uhde-i Seslafçe Zâbiti	
Karye-i Seslafçe Hâne 3,5	Karye-i Balşa Hâne 0,5

Der-uhde-i Obradofça Zâbiti İbrâhîm Ağa		
Karye-i Obradofça Hâne 0,5	Karye-i Osenovlog Hâne 2, rub‘ 3	Karye-i Rebrova Hâne 1, rub‘ 0,5
Karye-i Küreci Kefere Hâne 2	Karye-i Gradiç Hâne 1, rub‘ 1,5	Karye-i İslatina Hâne 1, rub‘ 3

Der-uhde-i Abdüllatîf Ağa	
Karye-i Dîvâne Dâvûd Kefere Hâne 1	Karye-i Buhova Hâne 3
Karye-i Eleşniçe Hâne 1,5	Karye-i Lakatnik Hâne 1, rub‘ 1

Der-uhde-i Ago Osman Ağa
Karye-i Meştiçe Hâne 1, rub‘ 3

Der-uhde-i Mustafa Beğ	
Karye-i Ormanlu Kefere Hâne 3	Karye-i Gaytanova Hâne 3, rub‘ 1

Der-uhde-i Osmân Sipâhî
Karye-i Ormanlu Müslim Hâne 1, rub‘ 3

Der-uhde-i Süleymân Efendi		
Karye-i Dıragolofça Hâne 5	Karye-i Paniçar Hâne 2	Karye-i Lozine-i Zîr Hâne 2
Karye-i Burleşe Hâne 2	Karye-i Raylova Hâne 1, rub´ 1	

Der-uhde-i Ahmed Beğ		
Karye-i Dıragıçova Hâne 0,5	Karye-i Kamanıçe Hâne 1,5	Karye-i Ağnatice ³¹¹ (?) Hâne 1, rub´ 3
Karye-i Buğdaylı Hâne 0,5	Karye-i Lukova Hâne, rub´ 1,5	Karye-i Kaçilyane(?) Hâne, rub´ 1

Der-uhde-i Hüseyin		
Karye-i Ogoy Hâne 2, rub´ 1,5		

Der-uhde-i Busmaniçe Zâbiti	
Karye-i Busmaniçe Müslim Hâne, rub´ 1	Karye-i Busmaniçe Kefere Hâne 2, rub´ 1
Karye-i Bogorov Menzil Hâne 3	Karye-i Komarıçe Hâne 2, rub´ 1

Der-uhde-i İbrâhîm Ağa		
Karye-i Bernik Müslim Hâne, rub´ 2,5	Karye-i Bernik Kefere Hâne 1,5	Karye-i Katina Hâne 2, rub´ 2,5
Karye-i Rakofça Hâne 2, rub´ 1,5	Karye-i Maslova Hâne, rub´ 1	Karye-i Hraşnik Hâne, rub´ 3
Karye-i Celobec Hâne 2,5	Karye-i Herekova Hâne 1, rub´ 3,5	Karye-i İsvodiye Hâne, rub´ 1

³¹¹ اغناتيجہ

Karye-i İlyaniçe Hâne, rub' 1,5	Karye-i İskriç Hâne 1	
------------------------------------	--------------------------	--

Der-uhde-i Hasan Sipâhî		
Karye-i Çukurova Hâne 2, rub' 3		

Der-uhde-i Halîl Ağa		
Karye-i Orman Hâne 2, rub' 1,5	Karye-i Basaril Hâne 1, rub' 3	

Der-uhde-i Mehmed Çelebi		
Karye-i Mahalle-i Mehmed Paşa Hâne 2, rub' 1	Karye-i İvrajdebna Hâne 1,5	

Der-uhde-i Bostânî İbrâhîm Ağa		
Karye-i Radoy Hâne 1,5	Karye-i Divotine Hâne 2,5	Karye-i Kırponye Hâne 3
Karye-i Negovan Hâne 1, rub' 3	Karye-i Batolya Hâne 1	Karye-i İslafçe Hâne 1

Der-uhde-i Muhtesib Ahmed Ağa		
Karye-i Bukovik Hâne 1	Karye-i Giniçe Hâne 1	

Der -uhde-i Boyana Zâbiti Ahmed Ağa		
Karye-i Boduyane Hâne, rub' 3	Karye-i Yarcelofça ³¹² (?) Hâne 2, rub' 2,5	Karye-i Mihaleva Hâne 0,5

³¹² يارجلوفچه

Karye-i Sturaç ³¹³ (?) Hâne 1, rub‘ 1	Karye-i Beğler Çiftliği Hâne 1	Karye-i İstolnik Hâne 2, rub‘ 3,5
---	-----------------------------------	--------------------------------------

Der-uhde-i Mustafa Ağa		
Karye-i İzlatoşa Hâne 1, rub‘ 0,5		

Der-uhde-i Rüstem Ağa		
Karye-i Tağbol ³¹⁴ (?) Hâne 2	Karye-i Batnofça Hâne 3, rub‘ 3,5	

Der-uhde-i el-Hâcc Hüseyin Ağa		
Karye-i Hrabiska Hâne 5,5	Karye-i Pojareva Hâne, rub‘ 1	Karye-i Manastirişte Hâne, rub‘ 1,5

Der-uhde-i Köstence Ahmed Ağa		
Karye-i Ofçin-dol Hâne, rub‘ 2,5	Karye-i Gradoman Hâne, rub‘ 3	
Karye-i Çereçil Hâne, rub‘ 0,5	Karye-i Sarhabne Hâne, rub‘ 2,5	

Der-uhde-i Halîl Beğ		
Karye-i Jitne Hâne, rub‘ 3,5		

Der-uhde-i Miftâh Ağası Vekîli Mehmed Ağa		
Karye-i Sağırlu Müslim Hâne 1, rub‘ 3	Karye-i Sağırlu Kefere Hâne, rub‘ 3,5	Karye-i Boğdan-dol Hâne 2, rub‘ 1,5

³¹³ ستوراج

³¹⁴ تاغبول

Karye-i Malina-i Zîr Hâne 3,5	Karye-i Novasil Hâne 8	Karye-i Kostimbrod Bâlâ Hâne 1
----------------------------------	---------------------------	--------------------------------------

Der-uhde-i Jalava Zâbiti Hâci Mustafa Ağa	
Karye-i Jalava Hâne 3	Karye-i Bodoğmir ³¹⁵ (?) Hâne 0,5

Karye-i Voluyak Hâne 2, rub‘ 1	Karye-i Bezdine Hâne 2, rub‘ 1
Karye-i Leskov-dol Hâne, rub‘ 1,5	

Der-uhde-i Mehmed Çelebi	
Karye-i Gurmazova Hâne, rub‘ 3,5	Karye-i İvan-Yane Hâne, rub‘ 3

Der-uhde-i Duhânî Ahmed Ağa	
Karye-i Jelejniçe Hâne 7	Karye-i Kiremikofça Hâne 2, rub‘ 1
Karye-i Lokorska Hâne 4,5	Karye-i Mirov-Yâne Hâne 1, rub‘ 1
Karye-i Bödköfçe Hâne 1	Karye-i Filibofça Hâne 1
Karye-i Botop Hâne, rub‘ 3	

Der-uhde-i Berber Ömer Ağa	
Karye-i Lozine-i Bâlâ Kefere Hâne 7,5	Karye-i Gilyane ³¹⁶ (?) Hâne, rub‘ 3

³¹⁵ بودغمو

³¹⁶ کلیانه

Der-uhde-i Taşkesen Zābiti	
Karye-i Taşkesen Müslim Hâne, rub‘ 3	Karye-i Taşkesen Kefere Hâne 1, rub‘ 3.5
Karye-i Koca Ahmedlü Kefere Hâne 1, rub‘ 3,5	Karye-i Ak Dânişmend Müslim Hâne, rub‘ 3,5

Der-uhde-i Guriblan Halîl Ağa	
Karye-i Guriblan Hâne 4,5	Karye-i Diragoleşçe ³¹⁷ (?) Hâne 2
Karye-i Zemyane Hâne, rub‘ 1	

[61] Der-uhde-i Molla Ali	
Karye-i Rakofça Küçük Hâne, rub‘ 1,5	Karye-i Dîvâne Dâvûd Müslim Hâne 2,5

Der-uhde-i Mahmûd Ağa	
Karye-i Karye-i Dobroçin Hâne 0,5	Karye-i Buçine Derbend Hâne 1

Der-uhde-i es-Seyyid Hasan Ağa	
Karye-i Hân-ı Cedîd Müslim Hâne 1, rub‘ 1,5	Karye-i Hân-ı Cedîd Kefere Hâne 3, rub‘ 3,5
Karye-i Tırnova Hâne 3	

Der-uhde-i Arnavud Hasan Ağa	
Karye-i Mûsâ Köyü Hâne 4,5	Karye-i Kurila Hâne 2,5

³¹⁷ دیراغولشیجه

Der-uhde-i el-Hâcc Memiş Ağa	
Karye-i Kaziçane Hâne 1, rub´ 3	

Der-uhde-i Berber Mustafa Çelebi	
Karye-i Moşine Hâne, rub´ 3	Karye-i Buçine Kemerçi Hâne 1

Der-uhde-i Yaylanıçe Zâbiti	
Karye-i Yaylanıçe Hâne 2, rub´ 3	

Der-uhde-i Ahmed Çelebi	
Karye-i Bayhanlu Hâne 1, rub´ 3	

Der-uhde-i Haseki es-Seyyid el-Hâcc Osmân Ağa	
Karye-i Obila Hâne 1	Karye-i Malina-i Bâlâ Hâne 1, rub´ 3,5
Karye-i Çekañçe Hâne 2, rub´ 0,5	Karye-i Ak Dânişmend Kefere Hâne 1, rub´ 3

Der-uhde-i Zeynel Sipâhî	
Karye-i Braykofça Hâne, rub´ 3	

Der-uhde-i Yûsuf Sipâhî	
Karye-i Verdikalne Hâne 1, rub´ 1	Karye-i Çoryak Hâne 2, rub´ 1
Karye-i Buçine Küçük Hâne, rub´ 1	Karye-i Bermiçrova ma´a Balvan Hâne, rub´ 1

Karye-i Şuma Hâne 0,5	Karye-i Kostimbrod-zir Hâne 0,5
Karye-i Koca Ahmedlü Müslim Hâne, rub' 1	Karye-i Orlandofça Hâne, rub' 3
Karye-i Lozine-i Bâlâ Müslim Hâne, rub' 0,5	Karye-i Küreci Müslim Hâne, rub' 3
Karye-i Gulyanofça Hâne, rub' 3,5	Karye-i Hasırcı Hâne, rub' 3
Karye-i Mirçayı Hâne, rub' 3,5	Karye-i Kaladiniçe Hâne 1, rub' 1
Karye-i Kalkas Hâne, rub' 1	Karye-i Hüseyinlü Hâne 2, rub' 3

Yekûn hâne 248

Beher hâneye 14 guruş 27 para isâbet eylemiştir.

Şehir mahallâtında sâkin ve mütemekkin re'âyâ ve Yehûda cümle ma'rifetiyle ve müstakillen defter olunmuştur. 944 guruş	Haremeyn-i Voynugân re'âyâsına sekbân akçesinden ifrâz olunan 100 guruş	Boyana Karyesi'ne 40 guruş
---	--	-------------------------------

-137-

İşbu bin yüz yetmiş bir senesi Rûz-ı Hızır'ından yetmiş bir senesi Rûz-ı Kâsım'ına gelince bi'l-iktizâ vilâyetin vâki' olan mesârif defterinden medîne-i Sofya'da sâkin ve mütemekkin Yehûd ve re'âyâyâ ifrâz olunan dokuz yüz kırk dört guruşdan iki yüz elli guruşu Yehûd tâ'ifelerine tahmîl olunduktan sonra bâkî altı yüz doksan dört guruş mahallâtda mevcûd sihâmlarına tevzî' olunan Rûz-ı Kâsım defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi's-sânî ve'l-ısrîn min-Cumâde'l-âhire li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Mahalle-i Saruhan Beğ Sehm 13	Mahalle-i Mansûr Hoca Sehm 15	Mahalle-i Kara Dânişmend Sehm 6	Mahalle-i el-Hâcc Hamza Sehm 28
Mahalle-i Muhtesibzâde Sehm 1	Mahalle-i Karagöz Beğ Sehm 3	Mahalle-i Alaca Mescid Sehm 2	Mahalle-i Kassâbân Sehm 4
Mahalle-i Yazıcızâde Sehm 21	Mahalle-i Kuruçeşme Sehm 25	Mahalle-i Alişir Sehm 24	Mahalle-i el-Hâcc Bayram Sehm 24
Mahalle-i Çayır Sehm 6	Mahalle-i el-Hâcc İsmâîl Sehm 2	Mahalle-i Sungurlar Sehm 1	Mahalle-i Hüseyin Ağa Sehm 2
Mahalle-i Hâss Biga Sehm 22	Mahalle-i Boyras Sehm 3	Mahalle-i Bal Bazarı Sehm 4	Mahalle-i Kaloyan Sehm 25
Mahalle-i Pop Miloş Sehm 5	Mahalle-i Gül Câmî' Sehm 6	Mahalle-i Şeyh u İmâret Sehm 2	Mahalle-i Câmî'-i Atîk Sehm 1
[62] Mahalle-i Tahıl Bazarı Sehm 1	Mahalle-i Sâ'at-i Atîk Sehm 1	Mahalle-i Orta Mescid Sehm 1	Mahalle-i Kara Şâhin Sehm 40
Yekûn-i Sehm 255			

Beher sehme 2 guruş 29 para isâbet eylemiştir.

Tâ'ife-i Yahûdiyân, guruş 250

Temme'l-makâm

Nemekahü'l-fakîr ileyhi azze şânühû Çeşmîzâde Yahyâ el-kādî bi-medîne-i Sofya sâbikan gufira lehû

[63] Boş

[64] Boş

[65] Boş

[66] Boş

[67] Boş

[68] Boş

[69] Boş

[70] Boş

[71] Boş

[72] Boş

[73] Boş

[74] Boş

[75] Boş

[76] Boş

[77] Boş

[78] Boş

[79] Boş

[80] Boş

[81] Boş

[82] Boş

[83] Boş

[84]

-138-

Medîne-i Sofya'da Alişir Mahallesi sükkânından iken bunda[n] akdem (...) Kazâsı'nda katilen fevt olan Ahmed Beşe bin el-Hâcc İbrâhîm'in verâseti li-ebeveyn kız karındaşı Fâtıma ile li-ümm er karındaşları el-Hâcc Mehmed ve gâ'ib ani'l-beled Mustafa'ya ve li-eb er karındaşı oğlu sagır İbrâhîm'e inhisârı tahakkukundan sonra sagır-i merkûm ile gâ'ib-i mezbûrun hisselerini hıfza vasî nasb olunan merkûm el-Hâcc Mehmed ve mezbûre Fâtıma ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zıkr olunur. Hurrire fi'l-yevmi'r-râbi' min-Recebi'l-Ferd li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Kereste araba 1 258 guruş	Fıçı 1 48 guruş	Çenber 1 30 guruş	Mismâr 363 guruş
Ağaç terâzi 1 45 guruş	Hûrdevât 42 guruş	Köhne kebe 1 126 guruş	Köhne çerje 1 81 guruş
Köhne yorgan 1 60 guruş	Çerje parçaları 33 guruş	Köhne çul 30 guruş	Çerje ve hurdevât 615 guruş
Evân-ı nühâsiyye, parça 7 213 guruş	Şam'dân 1 90 guruş	Şa'îr kile 4, kıymet 540 2160 guruş	Şiş 1 150 guruş

Menzil der- mahalle-i mezbûre 1 3600 guruş	Giyâh araba 2 780 guruş	Hurdevâtigân 186 guruş	Def' a şa'îr ve alef kile 1,5 300 guruş
Def' a giyâh araba 2 645 guruş	Kısrak Re's 1 72 guruş		

Katîl-i mezbûr kazâ-i mezbûrda katl olundukda yanında mevcûd ve tahrîr-i defter olunan eşyâsından

Sahha'l-bâkî 4767 guruş
Cem'an yekûn meblağ 15342 guruş

Minhe'l-ihracât			
Resm-i kısmet 384 guruş	Harc-ı defter 96 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 96 guruş	Çukadâra 120 guruş
Dellâliyye 60 guruş	Deyn-i müsbet-i kız karındaşı mezbûre Fâtıma min-ciheti'l-karz 2400 guruş	Deyn-i müsbet-i Sabutay Yahûdî min-ciheti'l-karz 2400 guruş	Deyn-i müsbet-i es-Seyyid Hüseyn Beşe min-ciheti'l-karz 720 guruş
Deyn-i müsbet-i Bozacı Yane zimmî min- ciheti'l-karz 300 guruş	Arabacıya 30 guruş		
Yekûn-i muhrecât, meblağ 6586 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 8756		
Hissetü'l-mezbûre Fâtıma 4377 guruş	Hissetü'l-mezbûr Hâcî Mehmed 1459 guruş	Hissetü'l-mezbûr Mustafa 1459 guruş
Hissetü'l-mezbûr İbrâhîm 1459 guruş	Gayr-ı maksûm 2	

-139-

Medîne-i Sofya'ya tâbi' Hân-ı cedîd Karyesi sükkânından iken bundan akdem katîlen fevt olan Ahmed Beşe bin Nasûh Beşe'nin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Ümmü Gülsüm bint-i Hıra Beşe ile sulbî-i sagîr oğlu Nasûh ve sulbiyye-i sagîre kızı Emetullâh'a inhisârı tahakkukundan sonra sagîrân-ı mezbûrânın rüşd-i sedâdlarına değîn tesviye-i umûrlarına kibel-i şer' den vasî nasb ve ta'yîn olunan vâlideleri mezbûre Ümmü Gülsüm nâm hatun ve akreb-i akrabâlarından Ömer Beşe ve Ahmed Beşe nâzır nasb olunup mezbûrûn ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer' le tahrîr ve takvîm-i sahîh ile takvîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zıkr olunur. Hurrîre fil- yevmi'l-aşer min-Recebi'l-ferd li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Kara sığır ineği 3 1440 guruş	Buzağı 1 60 guruş	Kısrak 4 2400 guruş	Tay 1 600 guruş
Kara sığır öküzü çift 1 1200 guruş	Def'a kara sığır öküzü çift 1 2160 guruş	Def'a kara sığır öküzü çift 1 1800 guruş	Çul-ı bârgîr 1 1320 guruş
Sağmal ve toklu ganem 34, kıymet 120 4080 guruş	Der-anbâr şa'îr kile 1 540 guruş	Der-anbâr alef kile 4, kıymet 360 1440 guruş	Der-anbâr hinta kile 6, kıymet 840 5040 guruş

Câmûs ineği 2 ma'a malak 2 2400 guruş	Giyâh araba 3 1200 guruş	Saman 240 guruş	Araba ma'a saban ma'a takım 2 600 guruş
Evân-ı nühâsiyye kıyye 9, kıymet 120 1080 guruş	Dakîk şinik 3 600 guruş	Yasdık köhne 4 60 guruş	Köhne yorgan 1 90 guruş
Döşeme 1 120 guruş	Çerge 1 120 guruş	Piştov çift 1 600 guruş	Şalvar 1 150 guruş
Köhne kuşak 1 60 guruş	Mezrû' hınta kile 8, kıymet 840 6720 guruş	[85] Mezrû' şa'îr kile 2, kıymet 600 1200 guruş	Menzil der- karye-i mezbûre 1 6000 guruş
Der-zimmet-i Topanko Zimmî an-semen-i giyâh 900 guruş	Der-zimmet-i Ömer Beşe an- semen-i giyâh 1680 guruş	Nakd an-semen-i saman 2970 guruş	
Cem'an yekûn meblağ 49170 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Techîz ü tekfin 630 guruş	Resm-i kısmet 1230 guruş	Harc-ı defter 306 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 306 guruş
Giden kâtib ve çukadâra 960 guruş	İhzâriyye 240 guruş	Duyûn-ı müteferrika 558 guruş	Mukaddemâ katl olundukda verdikleri harc-ı keşf 2970 guruş

Deyn-i müsbet-i karye-i mezbûre (...) 1890 guruş	Deyn-i müsbet-i bakkāl Ahmed Beşe 186 guruş	Deyn-i müsbet-i Molla Hüseyin min-ciheti'l-karz 240 guruş	Deyn-i müsbet-i Ali Beşe min-ciheti'l-karz 240 guruş
Deyn-i müsbet-i Lazar zimmî min-ciheti'l-karz 90 guruş	Mehr-i mü'eccel li'z-zvceti'l-mezbûre 4800 guruş		
Yekûn-i muhrecât, meblağ 14646			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 34524			
Hissetü'z-zevce 3415 guruş	Hissetü'l-ibn 20138	Hissetü'l-bint 10069 guruş	Gayr-ı maksûm 2

-140-

Medîne-i Sofya'da Hâss Biga Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlik olan Körgo bint-i Belid nâm Nasrâniyyenin verâseti li-ebeveyn kız karındaşı Kristano ve gâ'ib ani'l-beled diğêr kız karındaşı Ecuto'ya inhisârı tahakkukundan sonra gâ'ib mesfûrenin hisse-i irsiyye-i şer'iiyesini ahz ü hıfza min-kibeli'ş-şer' kayyim nasb ve ta'yîn olunan kız karındaşı mesfûre Kristano Nasrâniyyenin ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve takvîm-i sahîh ile takvîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurre fi'l-yevmi't-tâsi' min-Recebi'l-ferd li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Menzil der-mahalle-i mezbûre 1 8400 guruş	Köhne çerçe 1 480 guruş	Köhne yasdık 7 90 guruş	Köhne kalıça 1 120 guruş
---	-------------------------------	-------------------------------	--------------------------------

Köhne minder 3 180 guruş	Köhne manukal(?) 1 60 guruş	Kebîr bakır 1 240 guruş	Sagîr bakır 1 120 guruş
Kurada taba 1 60 guruş	Tahta sandık 2 45 guruş	Kurada çapa 1 30 guruş	Kurada sac 1 15 guruş
Sacayağı 1 45 guruş	Balta 1 45 guruş	Kalbur 1 18 guruş	Yassı ağaç 2 15 guruş
Kebîr fuçu 1 60 guruş	Kurada tekne 2 24 guruş	Ocak zenciri 1 9 guruş	Def'a sagîr fuçu 1 9 guruş
Kilid 1 ve orak 1 16 guruş	Hurdevât-ı menzil 180 guruş	Def'a sagîr fuçu 3 90 guruş	Dakîk şinik 0,5 120 guruş
Cem'an yekûn meblağ 10492 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Resm-i kısmet 261 guruş	Harc-ı defter 66 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 66 guruş	Çukadâra 66 guruş
İhzâriyye 36 guruş			
Yekûn-i muhrecât, meblağ 495 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 9997		
Hissetü'l-üht 4998 guruş	Hissetü'l-üht 4998 guruş	Gayr-ı maksûm 1

[86]

-141-

Pazarbaşı Molla Süleymân'ın Ahmed Beşe ile İbrâ Huccetidir.

Medîne-i Sofya'da Kara Dânişmend Mahallesi'nden Ahmed Beşe bin Abdullâh nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde medîne-i mezbûre pazarbaşısı işbu sâhib-i kitâb Molla Süleymân bin Mehmed mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm edüp bundan yirmi üç sene mukaddem merkûm Molla Süleymân beni yanına alup sinîn-i mezbûrenin sekizinde istîcâr ve on beşinde yüz guruş re's-i mâl-i şirketim ile şerîk edüp sinîn-i mezkûrede kesbimizden hâsıl olan nemâ ve ücret-i lâzime-i ma'lûmeve gerek re's-i mâl-i şirketim olan yüz guruşumu kendüden istîfâ murâd eylediğimde zamân mürûr eylemekden nâşî vâki' olan ahz ü i'tâ ve mu'âmelât-ı şettânın adem-i tevâfukundan talep ve da'vâya tasaddî ve ol vechilebeynimizde münâza'ât-ı kesîre ve muhâsamât-ı şedîde cereyân dahi etmişidi. El-hâletü hâzihî tavassut-ı muslihûn ile da'vâ-yı mezkûremden beni mahalle-i mezbûrede vâki' etrâf-ı erba'adan³¹⁸ Ahmed Beğ ve Molla Ahmed ve Başo³¹⁹ Mehmed Ağa ve Kara Hasanoğlu Molla İbrâhîm ve Mestçioğlu Halîl Beşe nâm kimesneler ve tarîk-ı âmm ile mahdûd iki bâb tahtânî soba odayı ve bir sovak evi ve bir fevkânî oda ve bir sofayı ve bir ahuru ve bir kileri ve bir otluhâneyi ve bir mikdâr havluyu ve fi'l-asl menzil-i mezbûreden müfrez bir bâb tahtânî soba odayı ve bir sovak evi ve bir kileri ve bir mikdâr havluyu ve hâricen bir bâb soba odayı ve bir sovak evi ve bir mikdâr havluyu müştamil altı yüz yirmi guruş kıymetli mülk menzil ve Sungurlar sükunda vâki' olup etrâf-ı erba'adan³²⁰ merkûm Molla Süleymân'ın bir bâb dükkân ve peşkûnleri ve mûmâ oğlu Ahmed Beşe Hânı ve Sungurlar Hamâmı ve tarîk-ı âmm ile mahdûd Emîr Ali Ağazâde'den iştirâ olunan mumhâne arsası ve medîne-i mezbûre kazâsından Petriç nâm karye kurbunda vâki' sâz pûşîdeli bir bâb üç göz değirmenden bir buçuk göz değirmen ve beş yüz guruş nakd üzerine ki meblağ-ı mezbûrun dört yüz guruşu dâyinlerime bâkî yüz guruşu tarafıma vermek üzere inşâ-i akd ü sulh eylediklerine ben dahi ber-vech-i muharrer sulh-ı mezbûr[u] kabûl ve

³¹⁸ Metinde etrâf ve erba'a

³¹⁹ باشو

³²⁰ Metinde etrâf ve erba'a

sâlifü'l-beyân emlak ve mebâliği bana ve dâyinlerime def^u u teslîm edüp ben dahi yedinden tesellüm ve kabz ve kabûl eylediğimden sonra bana medfû'u olan emlak ve meblağ-ı merkûmdan zimmetimi ibrâ etmeğin ben dahi yirmi üç seneden beri beynimizde cârî olan ahz ü i'tâ ve mu'âmelât-ı şettâ ve şirket ve ücrete müte'allika âmm-e-i de'âvî ve mutâlebât ve kâffe-i eyman ve muhâsamâtdan mûmâ ileyh Molla Süleymân zimmetini ibrâ-i âmm-i râfî'u'l-hısâm ile ibrâ ve ıskât edüp vechen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb da'vâ ve nizâ'ım kalmamışdır dedikde gıbbe't-tasdikî'ş-şer' mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ısrîn Şehr-i Recebül'ferd li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-ulemâ'i'l-müdakkıkîn müftî eş-Şeyh Abdullâh Efendi

Umdetü'l-ulemâ'i'l-müdakkıkîn es-Seyyid el-Hâcc Ebû Bekr Efendi

Fahru'l-emsâl Rumeli Kethüdâsı Hasan Ağa

Boyacılar Kethüdâsı Mustafa Efendi

Berber Ömer Efendi

Mustafa Beğ

Abdi Ağa

Bana sâhibi Molla Mustafa

Dûcânî³²¹ Kara Mustafa Beşe

Molla İbrâhîm tâbi'-i Hasan Ağa

Kâtib Ali Efendi

Mu'îd-i Molla Osmân

Muhzır Mustafa Çelebi

Ve gayruhüm

-142-

Medîne-i Sofya'da Muhtesib-zâde Mahallesi sükkânından sâbûnî Ali Beşe bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'î hatîr-i lâzimü't-tevkîrde işbu bâ'isü'l-kitâb Doğanova³²² Hüseyin Sipâhî bin Yûsuf nâm kimesne

³²¹ دوجانی

³²² دوغانوه

mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm edüp bundan akdem fevt olan Fâtîma bint-i el-Hâcc Ali'nin benden gayrı vârisi ve terekesine müstehakk kimesnesi olmamağla cümle terekesinden bana mevrûs ve müntekill olup silk-i mülkümde münselik emlâkimden mahalle-i mezbûrede vâki' etrâf-ı erba'adan müteveffâ el-Hâcc Süleymân-zâde veresesi ve İhtimanlı oğlu na'l-band Hasan Ağa mülkleri ve Boyacılar Nehri ve tarafeyni tarîk-ı âmm ile mahdûd dâhilen iki bâb tahtânî soba odayı ve bir sovuq evi ve bir bâb fevkânî oda ve bir sagîr kileri ve ve bi'r-i mâyı ve tarafeynden havluyu ve hâricen bir bâb soba odayı ve bir sagîr ahırını ve bir otluhâneyi ve bir mikdâr havluyu müştemil mülk-i mevrûsümü bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile mûmâ ileyh Hüseyin Sipâhî'ye dört yüz guruş semen-i medfû' ve makbûza bey' u temlîk ü teslîm edüp ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ü tesellüm ü kabûl eylediğimden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr dört yüz guruşu bana def' u teslîm edüp ben dahi yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz ü kabz eyledim. Ba'de'l-yevm menzil-i mahdûd-i mezkûr merkûm Hüseyin Sipâhî'nin mülk-i müşterâsı ve hakk-ı sarfı olup kat'â benim alâka ve medhalim kalmamışdır. Keyfe-mâ-yeşâ' ve yahtâr mutasarraf olsun dedikde gıbbe't-tasdîkî's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi'r-râbi' min-Şa'bâni'l-mu'azzam li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Cizyedâr-ı sâbık İbrâhîm Ağa

Mustafa sipâhî bin Osman

Es-seyyid el-Hacc Ali

El-Hâcc Mustafa Cemâlî³²³

Molla Mustafa bin Halîl Efendi

DûcânîHacı Memiş Ağa

Mahmûd Sipâhî

Mehmed Sipâhî tâbi'-iRabiska

Lota Süleymân Sipâhî

³²³ جمال

Arnavud Mehmed Beşe
Hasan Beşe
Mlina Ömer Sipâhî
Sâlih Beşe
Sâbûnî Ago³²⁴
Sinân Subaşı
Mü'ezzin Molla Mehmed

[87]

-143-

İşbu huccet-i şer'iyeye Sofya ve Şehirköyü kazâlar[ın]ın mahkemesi sicillâtlarına kayd u sebt olunmak deyü buyruldu. Fî-gurre-i Ş. sene [1]170

Eyâlet-i Rumeli'nde vâki' medfne-i Şehirköy kasabası sükkânından sâbıkan sağ kol alay beği es-seyyid Emîn Mehmed Beğ ve Benlizâde³²⁵serdâr Mehmed Ağa ibn-i Ali nâm kimesneler hâlâ eyâlet-i Rumeli vâlisine sıyânet-i vezîrâneleri ve tefvîz-gerde himâye-i müşîrâneleri olan devletlü ve fukarâya merhametlü el-Hâcc Ali Paşa tevâfere birrahû alâberiyeti'l-Bârî ve feşâ Hazretlerinin huzûr-ı müşîrânelerinde ma'kûd meclis-i şer'-i garrâda yine Şehirköy Kazâsı'nın bâ-huccet-i şer'iyeye a'yânı olan işbu bâ'isü'l-kitâb el-Hâcc Yûsuf Ağa bin Hasan ve es-Seyyid Mehmed Beğ bin Mustafa nâm kimesneler mahzarlarında bi't-tav' ve'r-rızâ takrîr-i kelâm edüp işbu merkûmân târîh-i kitâba gelince dokuz seneden beri kazâ-i mezbûrede bâ-huccet-i şer'iyeye a'yânlar olup kendilerinin hazz-ı nefisleriyçün defâtîrlerde mâl mâl-ı vâfire tevzî' ve tahsîl eylediler deyü devlet-i aliyyeye her bâr iştikâ ve a'yânlık iddi'âsıyla umûr-ı vilâyete dâ'ir ba'zı umûrlarda müdâhale ve ızrârdan münfekk olmadığımızdan vezîr-i müşârun ileyh hazretleri işâret-gerde ve re'y-i müstahsenleri olduğu vech üzere bizleri gûşmâl bizler dahi fî-mâ-ba'd kasaba ve kurâ ahâlîlerinin gerek asâleten ve gerek vekâleten umûrlarına ve işbu mezbûrânın a'yânlık husûsuna ve tekâlîf-i sâ'irlerine dâ'ir vechen mine'l-vücûh müdâhale etmemek üzere ta'ahhüd edüp iyâzü bi'llâhi te'âlâ ber-vech-i muharrer hilâf-ı

³²⁴ آغو

³²⁵ بكلى زاده

ta‘ahhüdümüz vukû‘ ve zuhûr eder ise cânib-i hazîne-i âmireye her birimizin onar bin guruş nezrimiz olsun ve işbu nezr-i hucdetimiz düstûru'l-amel olmak için baş muhâsebeye kayd olunsun deyü her biri bi't-tav‘ ve'r-rızâlâ-bi'l-kerh ve'l-cezâ ikrâr ve i‘tirâf eylediklerinde işbu vesîka ma‘mûlün bih olmak üzere alâ-mâ-hüve'l-hakîka mâ-vaka‘a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi't-tâsi‘ ve'l-ışrîn min-Recebi'l-ferd li-sene seb‘în ve mi’ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-emsâl Rüstem za‘îm Ağa gedüklüyân

Fahru'l-akrân Mustafa Ağa

Fahru'l-eşbâh Çavuş Ali Ağa

Fahru'l-eşbâh erbâb-ı tîmâr çeribaşı Hasan Sipâhî

Fahru'l-akrân serdâr Osmân Ağa mübâşiri

Ve gayruhüm

El-emru hasbe-mâ zükire fih nemekahü'l-fakîr ileyhi azze şânühû ve tevellâ es-Seyyid Süleymân el-kādî bi-medîne-i Manastır gufira lehû

-144-

Medîne-i Sofya'da Kara Dânişmend Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Na‘l-band Hüseyin Kalfa bin Abdullâh nâm kimesnenin verâseti li-ebeveyn er karındaşı oğulları Ali Beşe ve gâ'ib ani'l-belde Ahmed Beşe[‘ye] inhisârı tahakkukundan sonra gâ'ib-i merkûmun hisse-i irsiyyesini ahz ü hıfza kayyim nasb ve ta‘yîn olunan birâderi merkûm Ali Beşe ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve sûk-ı sultânî[de] semen-i misilleriyle bey‘ olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi’s-sâdisi aşer min-Şa‘bâni'l-mu‘azzam li-sene seb‘în ve mi’ete ve elf.

Köhne gömlek	Köhne nimten	Şalvar	Palaska
1	1	1	1
122 guruş	150 guruş	340 guruş	30 guruş

Sîne-bend 1 30 guruş	Kurada bıçak 1 30 guruş	Öküz na'lı çift 2 240 guruş	At na'lı geyim 10 120 guruş
Def'a öküz na'lı çift 1 18 guruş	Mıh 150 18 guruş	Çekiç 1 15 guruş	Sersim(?) 1 15 guruş
Örs 1 240 guruş	Sunturaç 2 130 guruş	Kısaç 2 65 guruş	Na'llama 1 15 guruş
Eski na'l Kıyye 1,5 9 guruş	Def'a at na'lı geyim 2 27 guruş	Boy tüfengi 1 120 guruş	Kara kılıç 1 150 guruş
Tabancalı 1 90 guruş	Kaltak ma'a takım 1 300 guruş	Hurdevât 600 guruş	Nakd der-kîse 1047 guruş
Der-zimmet-i na'lband Molla Mustafa 270 guruş			
Cem'an yekûn-i meblağ 4184			

Minhe'l-ihracât			
Techîz ü tekfîn 1620 guruş	Resm-i kısmet 105 guruş	Harc-ı defter 27 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 27 guruş
Çukadâra ihzâriyye 60 guruş	Duyûn-ı müteferrika 249 guruş		
Yekûn-i muhrecât, meblağ 2088 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 2096 guruş	
Hissetü'l-mezbûr Ali Beşe 1048 guruş	Hissetü'l-mezbûr Ahmed Beşe 1048 guruş

[88]

-145-

Medîne-i Sofya'da Hâss Biga Mahallesi mütemekkinelerinden iken bundan akdem hâlike olan Cune bint-i Kirgo nâm Nasrâniyyenin verâseti li-ebeveyn kız karındaşı Acveno(?) bint-i el-mesfûre Kirgo nâm Nasrâniyye ile ve li-ebeveyn kız karındaşı oğlu Doyfo veled-i Acotko nâm zimmîye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra verese-i mesfûrân ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zıkr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrîn min-Şa'bân li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Menzil der- mahalle-i mezbûre 1 6840 guruş	Köhne minder 1 168 guruş	Köhne minder 1 74 guruş	Köhne minder 1 108 guruş
Köhne minder 1 35 guruş	Köhne kilim 1 102 guruş	Köhne çerçe 1 40 guruş	Köhne çerçe 1 265 guruş
Köhne çuval 1 40 guruş	Köhne çerçe 1 265 guruş	Köhne çuval 1 40 guruş	Köhne çerçe 1 51 guruş
Köhne çerçe 1 275 guruş	Köhne suknu(?) ³²⁶ 1 18 guruş	Köhne çerçe 1 71 guruş	Köhne kebe 1 30 guruş

³²⁶ موقوفو

Köhne çuval 1 5 guruş	Yasdık 1 45 guruş	Def'a yasdık 1 45 guruş	Def'a yasdık 1 37 guruş
Köhne cübbe kürk 1 50 guruş	Siyâh aba zirâ' 17, kıymet 16 272 guruş	Köhne gömlek 1 92 guruş	Def'a gömlek 1 165 guruş
Beyâz aba 220 guruş	Bogasi kürk 1 208 guruş	Döşek yüzü 1 130 guruş	Makreme 3 15 guruş
Köhne ihrâm 1 77 guruş	Çöp bezi 153 guruş	Köhne zıibun 1 30 guruş	Def'a gömlek 1 69 guruş
Penbe bezi 200 guruş	Köhne çârşeb 1 48 guruş	Köhne boğca 1 20 guruş	Def'a çârşeb 1 150 guruş
Peşkîr 1 90 guruş	Yasdık yüzü 5 102 guruş	Makreme 3 63 guruş	Köhne boğca 1 6 guruş
Sacayağı ve hurdevât 61 guruş	Keten tarağı 1 9 guruş	Yassı ağaç 2 10 guruş	Köhne çerçe 1 171 guruş
Köhne minder gilâfi 1 60 guruş	Köhne bürde 1 93 guruş	Def'a yasdık yüzü 1 29 guruş	Köhne yorgan 1 85 guruş
Sagîr bakır 1 78 guruş	Def'a bakır 1 130 guruş	Sagîrr bakır 1 66 guruş	Def'a sagîr bakır 1 69 guruş
Kebîr bakır 1 359 guruş	Sagîr tepsi 2 202 guruş	Taba 1 40 guruş	Kantâr 1 38 guruş

Bana tası 1 63 guruş	Sahan 6 246 guruş	Kebîr tas 1 125 guruş	Sandık 1 12 guruş
Demir 1 12 guruş	Sandık 1 165 guruş	Def'a sandık 1 38 guruş	Sîm göğüslük dirhem 55, kıymet 10 555 guruş
Sîm kemer kuşak dirhem 211, kıymet 16 3376 guruş	Sîm gerdân dirhem 14,5 kıymet 12 174 guruş	Köhne yasdık 1 60 guruş	Köhne çerçe 1 45 guruş
Cem'an yekûn-i meblağ 16784 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Resm-i kısmet 420 guruş	Resm-i âdî-i beytü'l-mâl 1080 guruş	Emîniyye 540 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 105 guruş
Huddâmiyye 105 guruş	Çukadâra 105 guruş	İhzâriyye 30 guruş	Dellâliyye ve ücret-i dükkân 320 guruş
Deyn-i müsbet-i tekâlîf an- mahalle-i mezbûre 720 guruş	Hidmetinde olan Lasko Nasrâniyyenin dört senelik ecr-i mislinden bi- tarîkı's-sulh 2160 guruş	Lâşesi tahfirine 1251 guruş	
Yekûn-i muhrecât, meblağ 7437 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 9348 guruş	
Hissetü'l-uht 4673 guruş	Hissetü'l-ibni'l-eh li-ebeveyn 4673 guruş

-146-

İbrâhîm'in Kısmet Defteridir.

Medîne-i Sofya'da Kara Dânişmend Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan İbrâhîm bin Abdullâh nâm kimesnenin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Müslime bint-i Hüseyin nâm hatun ile müvellâsı Mûsâ bin İbrâhîm nâm sağıre münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra verese-i merkûmân ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Fi'l-yevmi'l-hâmis min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'in ve mi'ete ve elf.

Köhne Poşu 1 ma'a fes 1 240 guruş	Köhne yelek 1 24 guruş	Def'a köhne beyâz yelek 1 24 guruş	Köhne çuka zıibun 1 60 guruş
Köhne kalpak 1 10 guruş	Köhne kuşak 1 10 guruş	Bıçak 1 14 guruş	Kara kılıç 1 360 guruş
Boylu tüfenk ma'a kayış 1 540 guruş	Köhne çultar 1 106 guruş	Köhne şalvar 1 84 guruş	Doru bârgîr 1 1929 guruş

Kısrak 2 ma'a tay 2 2400 guruş	Nısf dükkân an- debbâğhâne 6000 guruş	Menzil an- mahalle-i mezbûre 1 6000 guruş	Kayın vâlidesiyle bi'l- iştirâk altmış guruş kıymetli menzil hissesinden an- mahalle-i mezbûre 2400 guruş
Cem'an yekûn meblağ 20201 guruş			

[89] Minhe'l-ihracât			
Techîz ü tekfîn ve iskât-ı salât 1800 guruş	Resm-i kısmet 555 guruş	Harc-ı defter 144 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 144 guruş
Çukadâra 120 guruş	İhzâriyye 60 guruş	Deyn-i müsbet-i zevce-i mezbûre ani'l-mehr 4000 guruş	Duyûn-ı müteferrika-i müsbete 2400 guruş
Yekûn-i muhrecât, meblağ 9223			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 10978	
Hissetü'z-zevce 2744 guruş	Hisse-i Mevlâ-yı mezbûr 8234 guruş

-147-

Fi'l-asl Etrepol Kazâsı'ndan olup medîne-i Sofya'da Alişir Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem duyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde hâlik olan Meyhaneci Mişo veled-i Corco nâm zimmînin verâseti sagîr oğlu Pavla'ya ve anası Lilano nâm Nasrâniyyeye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîr-i mezbûr Pavla'nın vakt-i rüşd-i sedâdına değin tesviye-i umûruna min-kıbeli'ş-şer' vasıyye nasb ve

ta'yîn olunan büyük anası mesfûre Lilano ve gurâmâsı ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Fi'l-yevmi'l-aşera min-Zi'l-ka'detiş-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Meyhaneci Mişo'nun Kassâm Defteridir.

Köhne şalvar 1 60 guruş	Köhne kilim 1 120 guruş	Aba yağmurluk 1 120 guruş	Hamr kıyye 400 kıymet 4 1600 guruş
Arak kıyye 40 kıymet 15 600 guruş	Def'a Arak kıyye 85 kıymet 10 850 guruş	Bârgîr re's 1 3600 guruş	Nakd der-kîse 854 guruş
Menzil der-mahalle-i mezbûre 18000 guruş			
Cem'an yekûn-i meblağ 25804 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Resm-i kısmet 645 guruş	Harc-ı defter 162 guruş	Kâtibiyye ve kaydiyye 162 guruş	Çukadâra 162 guruş
İhzâriyye 120 guruş			
Yekûn-i muhrecât, meblağ 1251 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-vârisîn meblağ 24554		
Deyn-i müsbet-i Selim Beşe 1560 guruş ani'l-gurâmâ	Deyn-i müsbet-i Artin ve Nehabet Acem 31680 guruş	Deyn-i müsbet-i İstefân zimmî 1200 guruş ani'l-gurâmâ

1046 guruş	ani'l-gurâmâ 21250 guruş	804 guruş
Deyn-i müsbet-i Mihâil zimmî 1440 guruş ani'l-gurâmâ 965 guruş	Deyn-i müsbet Avdik Acem 720 guruş ani'l-gurâmâ 482 guruş	Gayr-i maksûm 7

-148-

Medîne-i Sofya'da Saruhân Beğ Mahallesi sükkânından iken bundan akdem katilen fevt olan Kara Mehmed bin Abdullâh'ın hasren vârisesi zevcesi işbu bâ'isetü'l-kitâb Tayyibe bint-i Abdullâh nâm hatun hâlâ Sofya serdârı fahru'l-emsâl es-Seyyid Ahmed Çavuş Ağa mahbesinden ihzâr etdirdiği doğramacı Memiş bin Osmân nâm kimesne mahzarında bi'l-asâle ve bi'l-verâse üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edüp târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem medîne-i mezbûreye tâbi' Komaniçe Karyesi'nde mûrisim zevcim katil-i merkûm Kara Mehmed bin Abdullâh'ı ba'de'l-asr bi-gayr-i hakk âlet-i cârihadan piştov kurşunuyla sağ cânibinde göbeği üzerinden amden darb u cerh u katl edüp hattâ ber-minvâl-i muharrer ikrâr dahi etmekle binâ'en aleyh su'âl olunup mûcib-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbumdur dedikte gibbe's-su'âl ve akîbü'l-inkâr müdde'iyeye-i mezbûrenin da'vâsını mübeyyine beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden olup Kız Kâsım Mahallesi'nden Mehmed odabaşı bin Ahmed ve Mansûr Hoca Mahallesi'nden es-Seyyid Molla Hasan bin Ebû Bekr nâm kimesneler li-ecli's-şahâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olndukda fi'l-vâki' merkûm doğramacı Memiş müdde'iyeye-i mezbûrenin zevci katil-i merkûm Kara Mehmed bin Abdullâh bin Abdurrâhmân'ı ben darb u cerh u katl eyledim deyü târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem bizim huzûrumuzda ikrâr eyledi. Biz bu husûsa bu vech üzere şâhidiz. Şehâdet dahi eyleriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyeye eylediklerine gibbe't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri makbûle olup zevcesi müdde'iyeye-i mezbûre Tayyibe Hatun kısâs taleb etmeğin mûcibiyle ba'de'l-hükm ve't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi'l-hâdî aşer min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'in ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim sa'âdetlü Sa'îd Ağa

Fahru'l-emsâl es-Seyyid Ahmed Çavuş Ağa

El-Hâcc Mustafa Efendi

Ali Efendi

Es-Seyyid Molla İbrâhîm

Hüseyin Ağa

Molla Hasan

Uzun İbrâhîm

Ve gayruhüm

[90]

-149-

Medîne-i Sofya'da Saruhân Beğ Mahallesi sâkinelerinden Tayyibe bint-i Abdullâh nâm hatun meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde işbu bâ'isü'l-kitâb doğramacı Mehmed Beşe bin Osmân nâm kimesne mahzarında bitav'ihâ ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm edüp bundan beş gün mukaddem katîlen fevt olan zevcim ve hasren vârisim Kara Mehmed bin Abdullâh'ı medîne-i mezbûreye tâbi' Komaniçe Karyesi'nde ba'de'l-asr bi-gayr-i hakk sağ cânibinde göbeği üzerinden âlet-i cârihadan piştov kurşunuyla darb u cerh u katl eylediğini ikrâr ile isbât edüp kısâs taleb eylediğim ecilden mûcibiyle huccet-i şer'iyeye ve icrâsiyçün zâbitâna hitâben mürâsele i'tâ olunmuşdu. El-hâletü hâzihî katîl-i merkûm Mehmed'i kısâsdan ba'de'l-afv tavassut-ı muslihûn ile dem-i diyetini yüz guruş semen-i medfû' ve makhûza musâlaha ve meblağ-ı merkûmu bana def' u teslîm edüp ben dahi yedinden tesellüm ve kabz ve kabûl eylediğimden sonra zevcim mûrisim katîl-i merkûm Kara Mehmed bin Abdullâh'ın dem-i diyet ve kısâsına müte'allika âmme-i da'vâdan merkûm doğramacı Mehmed Beşe zimmetini ibrâ-i âmm-ı râfi'u'l-hısâm ile ibrâ ve iskât edüp vechen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb da'vâ ve nizâ'ım kalmamışdır dedikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi'r-râbi'i aşer min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Odabaşı

Subaşı Ahmed Ağa

Kalyoncu es-Seyyid Osmân Ağa

Uzun Ali Beşe

Sa'îd Beşe

Kurudoğlu Mehmed Beşe

Kara İbrâhîm Beşe

Mustafa Beşe

-150-

Medîne-i Sofya'da Alaca Mescid Mahallesi sükkânından kıdvetü's-sulehâ'i's-sâlikîn Tarîkat-i Halvetiyye'den eş-Şeyh Mehmed Efendi bin el-merhûm eş-Şeyh Halîl Efendi meclis-i şer'î-i hafîr-i lâzîmü't-tevkîrde sâhibetü'l-beyti işbu bâ'isetü'l-kitâb Âişe Hatun ibnet-i ()³²⁷ nâm hatun mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm edüp akd-i âtiyü'z-zikrin sudûruna değin silk-i mülkümde münselik emlâkimden olup mahalle-i mezbûrede Sıcak Pınar civârında vâki' lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât dâhiliyye ve hâriciyye mülk menzîlim hâriciyyesinde dikici odası demekle ma'rûf olup bir taraftan oğlum eş-Şeyh Abdullâh Efendi odası ve bir taraftan Haffâf el-Hâcc Ahmed Ağa ve bir taraftan hâriciyye-i mezkûre havlusunu ve taraf-ı râbi'î tarîk-ı âmm ile mahdûd ve mümtâz bir bâb tahtânî soba odası ve bir soğuk evi müştemil menzîl ile menzîl-i mezbûr önünden arzan altı hatve ki nihâyet-i zokâk kapusu nısfını ifrâz ve alâmât-ı fâsıla vaz'ıyla mümtâz eylediğim menzîli mülkümde ifrâz ve zevcem mezbûre Âişe Hatun'a ba'de't-tahliyyeti's-şer'î hibe-i sahîha-i şer'iyye ile hibe ve temlik ve teslim edüp ol dahi meclis-i mezkûrede ittihâb ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabûl etmekle mârru'z-zikr müfrez menzîl-i mahdûd-ı mezkûr zevcem mezbûrenin mülk-i mevhuûbu olup kat'â benim alâka ve medhalim kalmamıştır. Keyfe mâ-yeşâ' ve yahtâr mutasarrıfa olsun dedikde

³²⁷ Metinde boş bırakılmıştır.

gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi's-sânî aşer min Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Eş-şeyh Muslihu'd-dîn Efendi bin eş-Şeyh İsmâîl

Bana sâhibi Molla Mustafa bin Ahmed Efendi

El-Hâcc İbrâhîm bin Hüseyin

Berber el-Hâcc Mehmed Ağa

Çolak Ali Dede

Na'l-band Derviş Mustafa bin Abdullâh

Derviş İsmâîl bin Mehmed Çelebi

Berber Osmân Çelebi bin el-Hâcc Ahmed

Derviş Abdullâh bin Abdullâh

-151-

Medîne-i Sofya'da Alişir Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan meyhâneci Mişo veled-i Corco nâm zimmînin verâseti sulbî-i sagîr oğlu Pavla ile anası Lilano nâm Nasrâniyyeye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve müte'ayyen ve hâlik-i merkûmun düyûnu terekesini müstağraka olup mecmû'-ı terekesinden ba'de edâ'i'd-düyûn beyne'l-verese taksîm için bir akçe ve bir habbe bâkî kalmadığı mütebeyyin olduktan sonra hâlik-i mesfûrun terekesinden olup mahalle-i mezbûrede vâki' etrâf-ı erba'adan Sâfiye Hatun ve Hrano zimmî mülkleri ve tarîk-ı âmm ile mahdûd bir bâb tahtânî soba odayı ve bir bâb diğêr sagîr odayı ve bir sovuk evi ve bâğçeyi ve müceddeden iştirâ ve ilhâk eylediği diğêr bağçeyi ve bir mikdâr havluyu müştemil mülk menzilin bey' u semeni ile düyûn-ı müsbetesinin edâsı lâzım ve velâyeten bey'i hâkimü'l-vakte teveccüh eylediği kütüb-i fikhiyye-i mu'tebere den *Eşbâh-ı Nezâ'ir*'de velâ yünfezü bey'u'l-vârisi et-terekete'l-müstağrakate bi'd-deyn ve innemâ yebî'u'l-kādî deyü mastûr olmağın mûcibince hâkim-i muvakkî'-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsn-i me'âb dahi menzil-i mezkûru veresenin bey'a ittılâ'ları ve erbâb-ı guramânın talebleriyle şer'-i hatîr ve nehc-i mu'teber üzre mecâlis-i tâlibîne arz ve mecma'-ı nâs olan mahallerde kirâren nidâ ve müzâyede etdirüp ba'de inkıtâ'ı'r-rağbe işbu bâ'isü'l-kitâb el-Hâcc Mehmed bin İsmâîl nâm

kimesne üzerinde sikât ihbârıyla yevm-i bey'-i mezbûrda semen-i misli idüğü müte'ayyin olan yüz elli guruşda ikrâr ve ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr etmemekle hâkim-i mûmâ ileyh dahi velayet-i mezkûresi hasebiyle menzil-i mahdûd-ı merkûmu meblağ-ı mezbûr yüz elli guruşda merkûm el-Hâcc Mehmed'e bey' ve temlik ve teslîm edüp ol dahi semen-i müzâyedesini olan meblağ-ı merkûm yüz elli guruş semen-i medfû' ve makbûza iştirâ ve temellük ve tesellüm ve semenini def' u teslîm edüp hâlik-i mesfûrun tereke-i sâ'iresi defterine idhâl ve guremâsı beyinde iktisâm olunmağla fîmâ-ba'd menzil-i mahdûd-ı mezkûr bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-hukûk ve'l-murâfık merkûm el-Hâcc Mehmed'in mülk-i müşterâsı olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi's-sânî ve'l-ışrîn min-Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Beşe bin Ahmed Beşe
Es-Seyyid Yûnus Beşe bin Mehmed
Molla Mehmed bin Osmân
Debbâğ Ahmed Beşe
Molla Osmân bin Mehmed Efendi
Muhzır Mustafa
Muhzır İsmâil

[91]

-152-

Fi'l-asl İstanbul'da Lütuf Paşa Mahallesi sükkânından iken medîne-i Sofya'da müsâferet vechi üzre sâkin iken bundan akdem fevt olan aşçı el-Hâcc Ahmed bin Abdullâh nâm kimesnenin verâseti İstanbul'da sâkin zevce-i menkûha-i metrûkesi Zeyneb bint-i Abdullâh nâm hatuna münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra mezbûre Zeyneb'in hisse-i irsiyye-i şer'iyyesini ahz ü kabza ve hıfza ve kendüye îsâl ve teslîme min kibeli's-şer' vasî nasb ve ta'yîn olunan baş çukadâr es-Seyyid Osmân Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Fi'l-yevmi'l-hâmisi aşer min-Zi'l-hiceti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Aşçı el-Hâcc Ahmed'in Kısmet Defteridir

Filinta tüfenk 1 660 guruş	Pıştov çift 1 585 guruş	Bıçak ma'a masâd 1 180 guruş	Müsta'mel çuka biniş 1 440 guruş
Müsta'mel çuka yelek 1 185 guruş	Köhne entâri 1 77 guruş	Def'a köhne yelek 1 15 guruş	Köhne dizlik 1 88 guruş
Destâr 1 381 guruş	Köhne entâri 1 98 guruş	Çorab çift 1 19 guruş	Müsta'mel duhan kesesi 1 45 guruş
Müsta'mel don 1 113 guruş	Köhne seccâde 1 90 guruş	Köhne heğbe 1 86 guruş	Köhne kürk 1 250 guruş
Köhne çerğе 1 35 guruş	Müsta'mel şalvar 1 130 guruş	Köhne cübbe kürk 1 50 guruş	Çuka biniş 1 845 guruş
Def'a köhne destâr 1 59 guruş	Def'a müsta'mel destâr 1 280 guruş	Yanbol kebesi 1 256 guruş	Müsta'mel gömlек 1 108 guruş
Köhne çerğе 1 84 guruş	Çizme çift 1 120 guruş	Müsta'mel yemeni çift 1 55 guruş	Def'a köhne dizlik 1 100 guruş
Köhne astâr 1 12 guruş	Bıçak zenciri 1 195 guruş	Nakd der-kîse 1089 guruş	Aba yağmurluk 1 241 guruş
Cem'an yekûn-i meblağ 6971 guruş			

Minhe'l-ihrcât		
Techîz ü tekfîn ve iskât-ı salât bâ-vasiyyet 1560 guruş	Dellâliyye ve ücret-i dükkân 150 guruş	Düyûn-ı müteferrika-i müsbete 655 guruş
Yekûn-i muhrecât, meblağ 2365 guruş		

Sahha'l-bâkî meblağ der-yed-i vasî-i merkûm 4606 guruş

-153-

Fi'l-asl Köstendil Kazâsı'nda (...) Karyesi'nden iken bundan akdem katilen fevt olan Kara Mehmed bin Mustafa bin Mehmed'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Fâtıma bint-i Hasan nâm hatun ile sulbî-i kebîr oğlu Ebû Bekr'e ve sulbî-i sagîr oğulları Osmân ve İbrâhîm ve sulbiyye-i sagîre kızı Zeyneb'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîrûn-ı mezbûrûnun ber-nehc-i şer'î vasîleri vâlideleri işbu bâ'isetü'l-kitâb mezbûre Fâtıma Hatun tarafından husûs-ı âti'z-zikri da'vâ ve redd-i cevâba vekîl olduğu zât-ı mezbûreyi bi'l-ma'rifeti's-şer'îyye ârifân olan mârru'z-zikr (...) Karyesi'nden olup medîne-i Sofya'da müsâferet vechi üzre sâkin Hüseyin bin Ali ve İstamir Karyesi'nden Halîl bin Mustafa nâm kimesneler şahâdetleriyle sâbit ve sübût-i vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan yine karye-i mezbûre ahâlisinden kezâlik müsâfereten sâkin Osmân yazıcı bin Kâsım nâm kimesne ile oğlu merkûm Ebû Bekr meclis-i şer'-i hafîr-i lâzîmü't-tevkîrde târîh-i kitâbdan üç buçuk ay mukaddem medîne-i mezbûre kazâsında Grahova Nâhiyesi bölükbaşısı olup hâlâ Sofya mütesellimi umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim sa'âdetlü Mehmed Ağa Hazretleri tarafından ol târîhde ihzâr ve zâbitân mahbesinden meclis-i şer'a îsâl olunan Ali Bölükbaşı bin Hasan nâm kimesne mahzarında bi'l-asâle ve bi'l-verâse ve bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edüp bundan yirmi gün mukaddem katîl-i merkûm Kara Mehmed nâhiye-i mezbûrdan mürûr eder iken esnâ-i râhda merkûm Ali Bölükbaşı'ya mülâkî olup kendüyü ahz ve üzerinden üç yüz kırk sekiz guruş nükûd ve iki bârgîr ve bisât ve elbise-i ma'lûmesini nehb ü gâret eylediğinden sonra bi-gayri hakk amden darb u

cerh u katl ve başını kat' edüp hattâ medîne-i mezbûreye îsâl eylediğinde alâ-re'si's-şühûd ben katl ve başını kat' eyledim deyü ikrâr dahi eylemiştir. Su'âl olunup mûcib-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbumuzdur dediklerinde gıbbe's-su'âl merkûm Ali Bölükbaşı cevâbında fi'l-vâki' hâl minvâl-i muharrer üzre olup lâkin şerîr sùrrâkadan olduğu ma'rûf ve ahz olunmak murâd olundukda muhârebeye tasaddî etmekle binâ'en aleyh katl olunup başı kat' olunmuşdur deyü husûs-ı katlini ikrâr ve müdde'iyân-ı mezbûrânın ber-vech-i muharrer müdde'âlarını inkâr edüp da'vâyı def'le mukâbele edicek eseru'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'-i merkûm Ali'den def'-i mezkûrunu mübeyyin beyyine taleb olundukda müdde'âsını beyâna adem-i kudretinden müdde'iyân-ı mezbûrân Osmân ve Ebû Bekr'den sâlifü'z-zikr da'vâlarını mübeyyin beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden el-Hâcc Hamza Mahallesi'nden Halîl bin Mehmed ve Ahmed bin İbrâhîm nâm kimesneler li-ecli's-şahâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olundukda fi'l-vâki' merkûm Ali Bölükbaşı katil-i merkûm Kara Mehmed bin Mustafa bin Mehmed'in ser-i mektû'unu medîne-i Sofya'ya îsâl eylediğinde ben katl ve başını kat' eyledim deyü merraten uhrâ bizim huzûrumuzda ikrâr eyledi. Biz bu husûsa bu vech üzre şahidiz. Şahâdet dahi ederiz deyü her biri edâ-i şahâdet-i şer'îyye eylediklerinde gıbbe't-ta'dîl ve't-tezkiye şahâdetleri makbûle olmağın [92] mûcibiyle ba'de'l-hukm vekîl-i merkûm Osmân ve oğlu Ebû Bekr kısâs taleb etmeğın bu sûretde istîfâ-i kısâs verese-i kibârın gıyâbında gayr-ı mu'teber ve vücûdu lâzım gelmekle hasbe'l-iktizâ müvekkile-i mezbûre Fâtıma Hatun dahi hâzıra olup mezbûr Ebû Bekr'den her biri mûrisleri katil-i merkûm Kara Mehmed'in kâtili merkûm Ali Bölükbaşı'nın kısâsına tâlibe ve râgıba ve istîfâ-i kısâs-ı sığârın kebîrine mütevakkıf olmadığı kütüb-i fikiyye-i mu'tebereden Hidâye'de *"ve men-katele ve lehû evliyâ'ün sığârın ve kibârın fe-li'l-kibâri en-yaktülü'l-kâtile inde Ebî Hanîfete ve kâlâ leyse lehüm zâlike hattâ yüdrîke's-sığâru ve Bedâyi'in faslün fî-beyâni men-yestehıkku'l-kısâsa mine'l-cinâyâtında ve's-sahîhu kavlü Ebî Hanîfete li-enne'l-kısâsa lâ-yahtemilü't-tecziyete ve's-şirkete fî-mâ-lâ-yahtemilü't-tecziyete muhâlün"* deyü nakl-i sarîh buyurulmağın mes'ele-i mu'tebere mûcibince kâtil-i merkûmun

kısâsına ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fî-selh-i Zi'l-ka'deti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-emsâl Çelebi Abdülatîf Ağa

Fahru'l-akrân Mustafa Beğ

Fahru'l-akrân serdâr es-Seyyid Ahmed Çavuş Ağa

Fahru'l-akrân Mahmûd Ağa

Köstence Ahmed Ağa

Osmân Sipâhî

Mehmed Ağa

Ve gayruhüm

-154-

Arnabud Hasan'ın Kısâs Huccetidir.

Tuna sevâhilinde vâki' Bolomya Kazâsı muzâfâtından Kutlofça Palankası sâkinlerinden olup medîne-i Sofya'da müsâferet vechi üzre sâkin işbu sâhibetü'l-kitâb Hadîce bint-i Ali bin Abdullâh nâm hatun meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde hâlâ Sofya mütesellimi umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim sa'âdetlü Sa'id Ağa Hazretleri'ne ref'-i ruk'a-i iştikâ birle arz-ı hâl ve erbâb-ı şekâvetden olmak üzre Şehirköyü Kazâsı'nda ahz ve mevâddı i'lâmıyla ihzâr etdirdikleri Arnavud Hasan demekle ma'ruf kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edüp merkûm Hasan erbâb-ı şekâvetden olmağla katl-i nüfûs ve nehb [ü] gâret-i emvâl ile îsâl-i mazârr-ı ibâd âdet-i müstemirresi olmakdan nâşî târîh-i kitâbdan sekiz ay mukaddem palanka-i mezbûreden li-ebeveyn karındaşım Mehmed bin Ali bin Abdullâh'ı karyemiz kurbunda vâki' Berkofça Kazâsı kurâlarından Zivofça³²⁸(?) nâm karye dağından hatab kat' eylemek üzre azîmet ve esnâ-i râhda karyemize bir sâ'at bu'dü olan mevzi'de mülâkî olup mûrisim merkûmu bi-gayri hakk tüfenk kurşunuyla göğsünden amden darb u cerh u katl etmeğın su'âl olunup mûcib-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbemdir dedikde gıbbe's-su'âl ve akîbü'l-inkâr müdde'iyeye-i mezbûre Hadîce Hatun'dan

³²⁸ زيوفچه

müdde'âsını mübeyyine beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden mârru'z-zikr Kutlofça Palankası ahâlîlerinden olup kezâlik medîne-i mezbûrede müsâferet vechi üzre sâkin İbrâhîm Beşe bin Mustafa ve Osmân Beşe bin Mustafa nâm kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olundukda fi'l-vâki' târîh-i kitâbdan sekiz ay mukaddem müdde'iyeye-i mezbûre Hadîce bint-i Ali bin Abdullâh'ın karındaşı katîl-i merkûm Mehmed bin el-mezbûr Ali bin Abdullâh'ı merkûm Arnavud Hasan palanka-i mezbûre civârında Berkofça Kazâsı kurâlarından Zivofça(?) Karyesi dağından hatab kat' eylemek üzre azîmet ve esnâ-i râhda palanka-i mezbûra bir sâ'at bu'dü olan mevzi'de bi-gayri hakk tüfenk kurşunuyla göğsünden amden darb u cerh u katl eylediğini ra'ye'l-ayn her birimiz müşâhede eyledik. Biz bu husûsa bu vech üzre şâhidiz. Şehâdet dahi ederiz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde gibbe't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri makbûle ve müdde'iyeye-i mezbûre Hadîce Hatun kîsâsına tâlibe ve râğibe olduğunda sâlifü'z-zikr palanka-i mezbûre ahâlîlerinden serdâr Mustafa Ağa ve imâmları Süleymân Efendi ve Zülfikâr Beşe bin Hasan ve İbrâhîm Beşe bin Mustafa ve Osmân Beşe bin Mustafa ve Ali Beşe bin Mehmed ve İbrâhîm Beşe bin Halîl ve Halîl Beşe bin İbrâhîm ve Ahmed Beşe bin Velî ve Ali Beşe bin Ahmed ve Mehmed Beşe bin Mustafa ve Mahmûd bin Ahmed ve İbrâhîm Beşe bin Mehmed ve Velî Beşe bin Mustafa ve Halîl Beşe bin Mustafa nâm müttefik (...) müttefikü'l-lafz ve'l-ma'nâ kimesneler merkûm Arnavud Hasan târîh-i merkûmeden yirmi beş gün mukaddem serdâr-ı merkûmun palanka-i mezbûrede vâki' menziline mebîti olan odasında zevcesi Bâkıyye nâm hatun ile yatur iken nısf-ı leyde penceresinden iki tüfenk atılıp bi-emri'llâhi te'âlâ kendisi halâs ve zevcesi mezbûreye isâbet edüp üç yerinden kurşun ve dört yerinden saçma ile cerh ve hâlâ sâhibe-i firâş olduğu dahi şakî-i mezbûr Hasan'ın fi'linden olduğu yakînlarımız olmağla merkûm Hasan kutta'-i tarîk eşkiyâsından katl-i nüfûs ve nehb [ü] gâret-i emvâl ile îsâl-i mazârr-ı ibâd âdet-i müstemirresi olup sâ'î fi'l-arz bi'l-fesâd olduğu cümlemizin ma'lûmlarıdır deyü her biri alâ-tarîki's-şehâde haber vermeğın mûcibiyle ba'de'l-hukm kîsâsen cezâ-yı sezâsı tenbîh birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb

olundu. Fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ısrîn min-Zi'l-hiceti's-şerîfe li-sene seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Es-Seyyid Molla İbrâhîm

Molla Osmân

Hâcı Mustafa Efendi

Kurdoğlu Halîl Beşe

Subaşı Ahmed Ağa

Kara İbrâhîm Beşe Çavuş

Kara Mustafa Beşe

Ve gayruhüm mine'l-huzzâr

[93]

-155-

Medîne-i Sofya'da el-Hâcc Yahşî Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Ali Bölükbaşı bin Abdullâh nâm kimesnenin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Fetahna bint-i Abdullâh nâm hatun ile sulbî-i sagîr oğlu Ahmed'e münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîr-i mezbûr Ahmed'in vakt-i rüşd-i sedâdına değin tesviye-i umûruna ve babası müteveffâ-yı merkûmdan müntekıll hisse-i irsiyye-i şer'ıyyesini ahz ü kabza ve hıfza merkûm Ali Bölükbaşı hâl-i hayâtında ve kemâl-i akl u sıhhatinde vasıyy-i muhtâr nasb ve ihtiyâr eylediği Mustafa Ağa ve zevce-i mezbûre ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve takvîm-i sahîh ile takvîm olunan tereke ve zimem defteridir ki ber-vech-i âtî zikir olunur. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-ısrîn min-Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Köhne kalpak 1 180 guruş	Köhne çuka cübbe 1 360 guruş	Köhne dızlık 1 180 guruş	Çuka zirâ '2 kıymet 300 600 guruş
Kantarma 1 54 guruş	Bârgîr re's 1 2280 guruş	Der-zimmet-i Tirhako ve Yuvan ve Bešo zimmî an-Karye-	Der-zimmet-i Yuvan ve karındaşları an- Karye-i İskriç

		i Jalava min- ciheti'l-karz bâ- temessük 612 guruş	min-ciheti'l-karz bâ-temessük 18000 guruş
Der-zimmet-i Yofko zimmî an- Karye-i Jalava bâ-temessük 630 guruş	Der-zimmet-i Beşo ve Kula zimmî an-Karye- i Jalava min- ciheti'l-karz bâ- temessük 720 guruş	Der zimmet-i Petre ve Coko ve Yofko an-Karye- i Jalava min- ciheti'l-karz bâ- temessük 3120 guruş	Der zimmet-i Agnat ve Esbas ve Kula ve İstevico an- Karye-i Jalava bâ-temessük 2040 guruş
Der zimmet-i Marko Zimmî ma'a oğulları an- Karye-i Jalava min-ciheti'l-karz bâ-temessük 2712 guruş	Der zimmet-i Mişo ve Nedelo an-Karye-i Jalava min- ciheti'l-karz bâ- temessük 960 guruş	Der zimmet-i Boşko zimmî an- Karye-i Voluyak hınta kile 1 kıymet 15 alef şinik 3 kıymet 5 2250 guruş	Der zimmet-i Babas an Karye- i Bodoğmir min- ciheti'l-karz 600 guruş
Der zimmet-i İstanko zimmî an-karye-i Jalava min-ciheti'l-karz hınta kile 1 şinik 3 kıymet 15 3150 guruş	Der zimmet-i Tirhako zimmî an-Karye-i Jalava ganem 1 120 guruş	Der zimmet-i Antanas Yanende(?) zimmî an Karye- i Jalava min- ciheti'l-karz alef kile 1,5 kıymet 5 900 guruş	Der zimmet-i Cune ve Tomo ve Mitre ve Biço ve İstanko an- Karye-i Jalava an-semen-i giyâh 720 guruş
Cem'an yekûn meblağ 40188			

Minhe'l-ihrcât			
Resm-i kismet 1065 guruş	Harc-ı defter 270 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 270 guruş	İhzâriyye 60 guruş
Deyn-i müsbet-i zevce-i mezbûre ani'l-mehr 1200 guruş	Deyn-i müsbet-i Çaңçar zimmî 360 guruş	Deyn-i müsbet-i zimmî 180 guruş	Zimem-i mezkûru tahsîl içün mukâvele olunan adama ücret 1200 guruş
Duyûn-ı müteferrika 135 guruş			
Yekûn-i muhrecât, meblağ 4740 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 35448	
Hissetü'z-zevce 4431 guruş	Hissetü'l-ibn 31017 guruş

-156-

Medîne-i Sofya'da Kız Kâsım Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Hasan Beşe bin Mustafa nâm kimesnenin hasren [v]erâseti li-ümm er karındaşı Ferhâd bin Yûsuf nâm sagîre münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra sagîr-i mezbûrun rüşd-i sedâdına değin tesviye-i umûruna ve karındaşı mezbur Hasan Beşe'den müntekill olan hisse-i irsiyye-i şer'iiyesini ahz ü hıfza min-kıbeli's-şer' vasî nasb ve ta'yîn olunan eniştesi Debbâğ Halîl Beşe bin () nâm kimesne ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan tereke ve zimem defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Nısf-ı menzil der-mahalle-i mezbûre 6900 guruş	Köhne seccâde 1 25 guruş	Köhne kutnî yorgan 1 ma'â çârşeb 1 425 guruş	Def'a köhne çârşeb 1 20 guruş
Def'a çârşeb 1 100 guruş	Köhne münakkaş boğça 1 46 guruş	Köhne mahbez yorgan 1 121 guruş	Def'a köhne mahbez yorgan 1 91 guruş
Def'a köhne yorgan 1 82 guruş	Köhne beledî yasdık 1 120 guruş	Köhne çârşeb 1 31 guruş	Def'a köhne yasdık 1 141 guruş
Köhne İzladi yayı 1 220 guruş	Köhne döşek 1 240 guruş	Def'a yasdık 1 82 guruş	Köhne kilim 1 481 guruş
Köhne yan 1 165 guruş	Kurada eğer takımıyla 1 360 guruş	Köhne minder 1 90 guruş	Def'a köhne minder 1 181 guruş
Köhne Mısır hasır 1 47 guruş	Hınta ma'â çuval 140 guruş	Kurada sandık 1 15 guruş	Şam'dân 1 ve iskemle 1 30 guruş
Demir taba 1 78 guruş	Kurada meşinli sandık 1 18 guruş	Saplı ayak 1 60 guruş	Def'a köhne meşinli sandık 1 50 guruş
Pirinç dîvât 1 33 guruş	Tencere 1 62 guruş	Altun veznesi 1 60 guruş	El leğeni 1 106 guruş

Sagır tepsi 128 guruş	Sagır lenger 3 105 guruş	Sagır sahan 6 140 guruş	Hoş-âb tası 1 ve bana tası 1 90 guruş
[94] Piştov çift 1 401 guruş	Def'a piştov çift 1 400 guruş	Debbâğ bayrağı kantâr 24 kıymet 82 1868 guruş	Sepet ve lika 40 guruş
Parça gön 1 120 guruş	Def'a bayrak kıymet 28 56 guruş	Def'a bayrak kıymet 19 38 guruş	Kireç araba 1 120 guruş
Yekûn-i muhrecât, meblağ 14086 guruş			

Der-zimmet-i Kara Ali Beşe min-ciheti'l-karz 360 guruş	Der-zimmet-i Hasan Beşe ve karındaşı Ahmed an-Karye-i Busmaniçe an-semen-i hınta 3240 guruş	Der-zimmet-i İlye ve Niko ve İstoyan an- Karye-i Fanta min- ciheti'l-karz 3600 guruş
Der-zimmet-i Boso oğlu Yoda Yahûdî min- ciheti'l-karz 1200 guruş	Der-zimmet-i İstoyo ve oğlu Bavon an-Karye-i Bayhanlu min-ciheti'l- karz 870 guruş	Der-zimmet-i Mitre ve oğlu Kula an-Karye-i İlyaniçe min-ciheti'l- karz 1140 guruş
Der-zimmet-i İstovico ve Noran ve Yuvan ve Tirhako an-Karye-i Sturaç min-ciheti'l-karz 1320 guruş	Der-zimmet-i Yuvan ve Yedenko ve Tirhako an-Karye-i Sturaç min- ciheti'l-karz 150 guruş	Der-zimmet-i Yuvan ve İlye an-Karye-i Sturaç min-ciheti'l-karz 840 guruş

Der-zimmet-i Kadestan ve Miladene an-Karye- i Bayhanlu min-ciheti'l- karz 450 guruş		
Yekûn-i zimem, meblağ 13170 guruş		

Cem'an yekûn meblağ 27256 guruş

Techîz ü tekfîn ve iskât-ı salât bâ-vasiyyet 3060 guruş	Resm-i kısmet 681 guruş	Harc-ı defter 171 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 171 guruş
Çukadâra ve ihzâriyye 207 guruş	Dellâliyye ve ücret-i dükkân 210 guruş		
Yekûn-i muhrecât, meblağ 4500 guruş			

Sahha'l-bâkî der-yed-i vasî-i mezbûr meblağ 22756 guruş

-157-

Medîne-i Sofya'da Yazıcızâde Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde hâlik olan Derzi Dimo veled-i Pelid nâm zimmînin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Mâriye bint-i İstoviço nâm Nasrâniyye ile sulbî-i sagîr oğlu Mihâil ve sulbiyye-i sagîre kızı Anco'ya ve anası Zano Nasrâniyye'ye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra veresesinden mezbûretân Mâriye ve Zano ve zeyl-i kitâbda mastûr guramâsı ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve sûk-ı sultânîde semen-i misilleriyle bey' olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fî'l-yevmi'l-hâmis min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb'in ve mi'ete ve elf.

Bogası zenne entâri donluk 12 kıymet 420 5040 guruş	Def'a kebîr ve sagîr bogası ve Mağnisa entârî ve zibûn donluk 49 kıymet 360 17640 guruş	Bogası zenne cübbe kürk 3 kıymet 240 720 guruş	
Astâr top 7 kıymet 60 420 guruş	Def'a İzladi astârı top 18 810 guruş	Bogası top 1 240 guruş	Penbe kürk gaytânî 3 kıymet 15 45 guruş
Oyalı Dırama bezi top 4 kıymet 120 480 guruş	Dırama bezi karavana 5 kıymet 114 580 guruş	Def'a karavana 2 kıymet 180 360 guruş	Def'a karavana 2 kıymet 144 288 guruş
Def'a karavana 5 kıymet 70 350 guruş	Beyâz sagîr kuşak 4 kıymet 15 60 guruş	Cedîd Tokat basma yorgan 2 840 guruş	Bogası zenne entârî 1 180 guruş
Der zimmet-i bakkâl Hasan Beşe an-semen-i entârî 240 guruş	Der zimmet-i Nişli İstanko zimmî an- semen-i eşyâ 3000 guruş	Der zimmet-i Nişli Neşo zimmî an- semen-i eşyâ 1441 guruş	
Cem'an yekûn meblağ 32723 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Resm-i kısmet 819 guruş	Harc-ı defter 204 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 204 guruş	Çukadâra 120 guruş
İhzâriyye 60 guruş	Lâşesi tahfirine 1200 guruş		
Yekûn-i muhrecât, meblağ 2607			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-guramâ meblağ 30116 guruş		
Deyn-i müsbet-i el-Hâcc Yûsuf an-semen-i eşyâ 16440 guruş Ani'l-guramâ 10233 guruş	Deyn-i müsbet-i Nehâbet Acem min-ciheti'l-karz bâ-temessük 4800 guruş Ani'l-guramâ 2988 guruş	Deyn-i müsbet-i Hacador Acem min-ciheti'l-karz bâ-temessük 12720 guruş Ani'l-guramâ 7918 guruş
Deyn-i müsbet-i Hallâc Mustafa Beşe an-semen-i penbe 2520 guruş Ani'l-guramâ 1588 guruş	[95] Deyn-i müsbet-i Kürkçü Hristo zimmî an-semen-i kürk 3660 guruş Ani'l-guramâ 2278 guruş	Deyn-i müsbet-i David Yahûdî an-semen-i eşyâ 6240 guruş Ani'l-guramâ 3884 guruş
Deyn-i müsbet-i Kalfası Kürgo zimmî ani'l-ücret 1560 guruş Ani'l-guramâ 971 guruş	Deyn-i müsbet-i Kristo zimmî 300 guruş Ani'l-guramâ 186 guruş	Deyn-i müsbet-i Karabet Ermenî min-ciheti'l-karz 135 guruş Ani'l-guramâ 84 guruş

-158-

Medîne-i Sofya'da Kassâbân Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât eden Âişe bint-i Hüseyin nâm hatunun verâseti li-ebeveyn er karındaşı oğlu Molla Mustafa bin İbrâhîm bin el-mezbûr Hüseyin nâm kimesneye inhisârî tahakkukundan sonra mezbûr Molla Mustafa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve takvîm-i sahîh ile takvîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'r-râbi'i aşer min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Kutnî yorgan 1 480 guruş	Basma yorgan 1 240 guruş	Def'a basma yorgan 1 240 guruş	Beledî döşek 1 360 guruş
Çârşeb 1 120 guruş	Sagîr basma yorgan 1 180 guruş	Minder 1 300 guruş	Sagîr basma yasdik 1 50 guruş
Sagîr minder 1 30 guruş	Def'a yasdik 2 130 guruş	Köhne İzladi yayı 1 90 guruş	Köhne çerçe (...) 15 guruş
Keten bezi zirâ' 42 kıymet 30 1260 guruş	Harîr bezi zirâ' 18,5 1080 guruş	Köhne boğça 1 20 guruş	Telli sincâb kürk 1 480 guruş
Köhne telli içlik 1 120 guruş	Uçkur 2 30 guruş	Keten gömlek 1 ve don 1 300 guruş	Def'a don 1 gömlek 1 240 guruş
Cedîd kutnî entâri 1 600 guruş	Def'a boğça 1 20 guruş	Mor çuka ferâce 1 840 guruş	Yaşmak makrame 1 150 guruş
Serpûş 3 240 guruş	Def'a boğça 2 40 guruş	Yağlık 2 30 guruş	Def'a boğça 1 10 guruş
Köhne don 1 gömlek 1 150 guruş	Def'a boğça 1 20 guruş	Çuka kuzu kürk 1 360 guruş	Fitilli keten bezi zirâ' 19 kıymet 30 570 guruş

Telli entâri 1 ma'a incüî düğme 29 4800 guruş	Örtü makrame 1 90 guruş	Köhne peştemâl 1 120 guruş	Kutnî boğça 1 20 guruş
Köhne havlu 1 20 guruş	İncüî sîm kuşak ma'a kolan çift 1 1500 guruş	Çakı bıçak 2 30 guruş	Köhne terlik 1 6 guruş
Köhne baş yemenisi 1 15 guruş	Sabun arak 12 36 guruş	Sîm kuşak ma'a kolan çift 1 600 guruş	İncüî küpe çift 2 3600 guruş
Def'a incüî küpe çift 1 360 guruş	Altun kasnak bilezik çift 1 direm 0,5 miskâl 23 kıymet 440 10267 guruş	Altun endişe bilezik çift 1 miskâl 11 kıymet 330 3630 guruş	Altun yüzük 4 1320 guruş
Sürme 30 guruş	Köhne hâre sincâb kürk 1 360 guruş	Köhne kutnî yelek 1 60 guruş	Müsta'mel Şâm alaca entâri 1 400 guruş
Köhne yelek 1 40 guruş	Hammâm gömleği 1 150 guruş	Köhne don 1 60 guruş	Köhne kutnî entâri 1 300 guruş
Beyâz entâri 1 200 guruş	Köhne münakkaş boğça 1 60 guruş	Def'a köhne peştemâl 1 120 guruş	Ağaç sandık 1 30 guruş

Cedîd zenne çizmesi çift 1 90 guruş	Köhne ferâce 1 120 guruş	Köhne yaşmak makrame 1 60 guruş	Köhne gömlek 1 60 guruş
Köhne minder gılâfi 1 30 guruş	Def'a köhne don 1 25 guruş	Çârşeb 1 120 guruş	Yemek makramesi 1 15 guruş
Müsta'mel papbûş çift 1 24 guruş	Kurada sepet sandığı 1 40 guruş	Havan destesi 1 20 guruş	Terâzü ma'a derâhim 1 60 guruş
Misk sâbûnu 2 6 guruş	Müsta'mel baş yemenisi 3 240 guruş	Sagîr bakır 2 90 guruş	Def'a köhne serpûş ve yemeni 1 165 guruş
Silecek 1 150 guruş	[96] Havlu makrame 1 30 guruş	Harîr çârşeb 1 300 guruş	Yemek makramesi 1 15 guruş
Def'a boğça 1 45 guruş	Demirli sandık 1 150 guruş	Beşyüz tesbîh 1 15 guruş	Def'a köhne serpûş 1 20 guruş
Edik mest çift 1 30 guruş	Gözlük 1 10 guruş	Köhne seccâde 2 90 guruş	Bana tası 1 90 guruş
Gül kutusu 1 60 guruş	Mir'ât 1 150 guruş	Yaldızlı sîm düğme 40 300 guruş	Keten kıyye 3 135 guruş

Kurada leğen 1 ibrik 1 180 guruş	Kahve ibriği 1 15 guruş	Köhne çuka kürk 1 180 guruş	Macar altunu aded 9 3960 guruş
Yaldız altunu 2 930 guruş	Tunus altunu aded 2 780 guruş	Zer-i mahbûb altunu aded 41 13530 guruş	Nakd para 48 144 guruş
Der zimmet-i Berber Fezi 1800 guruş			
Cem'an yekûn meblağ 61653 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Techîz ü tekfîn 5160 guruş	Resm-i kısmet 1539 guruş	Harc-ı defter 387 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 387 guruş
Çukadâra 360 guruş	İhzâriyye 180 guruş	Düyûn-ı müteferrika 868 guruş	
Yekûn-i muhrecât, meblağ 8841 guruş			

Sahha'l-bâkî der-yed-i mezbûr Molla Mustafa meblağ 52812 guruş

-159-

Medîne-i Sofya'da vâki' arasta sûku hırfetinin dikiciyânı tâ'ifesinden işbu hâmilû's-sifr Kerman ve Hristo ve Paven ve Velço ve Foça ve Velko ve İstoviço ve Petre ve Ağnat ve Miho ve Kula ve İstoyan nâm zimmîler meclis-i şer'î hatîr-i lâzimü't-tevkîrde sük-ı mezbûr kethüdâsı Mustafa Çelebi ve Zolata oğulları demekle ma'rûf el-Hâcc Mustafa ve karındaşı el-Hâcc Ahmed ve diğeri el-Hâcc Ahmed ve Halîl Beşe ve Hasan Beşe ve Osmân Beşe nâm kimesneler mahzarlarında her biri takrîr-i kelâm ve ta'bir ani'l-merâm edüp mâ-tekaddem dikici tâ'ifeleri kendülere mahsûs odalarında i'mâl eyledikleri ayakkabını sük-ı mezbûra kifâyet edecek

mikdârı îsâl ve kethüdâları ma'rifetiyle müzâyede ve bey' [u] şîrâ olunup izdiyâdını odalarımıza gelen bâzergân ve medîne-i mezbûre fukarâsına rahîs bahâ ile bey' ve ol vechile sâye-i pâdişâhîde mukîm ve mütevattın olup kesb-i ma'îşetlerimizde iştigâl ve müdâvemet de'b-i kadîm olmuşiken sâbık Sofya kâdîsı fazîletlü Lütfullâh Efendi Hazretleri zamânında bu emr-i mühimmin hilâfına sâlik ve cereyânını tağyîr murâd eylediklerinde tâ'ifemiz hırfetini haffâfân üstâdlarıyla terâfu' ve yedimizde olan fetvâ-yı şerîfe mûcibince kemâ-kân tertîb ü tanzîm ve üslûb-ı sâbıkî üzre cereyânıyçün kıbel-i şer' den huccet i'tâ ve emr-i münîfe dahî ısdâr etdirilüp te'addiyâtları men' olunmuşîdi. El-hâletü hâzîhî sûk-ı mezbûre üstâdları memnû' olmayup kemâ-fi's-sâbık bu sûret-i mergûbenin tağyîrine sâlik ve min-haysül-mecmû' i'mâl eylediğimiz metâ'larımızın hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf ta'fîline sebep [ü] illet irâdesiyle hilâf-ı inhâ emr-i âlî ısdâr ve ale'd-devâm metâ'larımızı kethüdâları irâ'et edüp arastalarında bey' olunmağı kendülere cerr-i nef' ittihâzıyla te'addiyâta tasaddîleri kesb-i ma'îşetlerimize kesâd ve tâ'ifemizin perîşân olmalarına bâ'is ü bâdî olmak emr-i bedîhî olmağıla yedlerimizde olan fetvâ-yı şerîfe ve huccet ve emr-i münîfeye nazar ve te'addiyâtlarımız men' u ref' olunmak matlûblarımızdır dediklerinde ibrâz eyledikleri senedâta nazar olunup şer'a ve kavânîne tatbîk olundukda kemâ-hüve'l-mastûr tâ'ife-i merkûmenin müdde'âları lede'sş-şer'îl-enver mütehakkık ve mu'teber olmağın mûcibiyle hırfet-i mezkûr mesfûrûn dikici tâ'ifelerinden kendülere cerr ve nef' ittihâz eyledikleri min-haysül-mecmû' metâ'larının sûk-ı mezbûrda bey' ile bi-vech-i şer'î mu'ârâza ve te'addîleri ba'de'l-men' mâ-tekaddem dikici tâ'ifeleri i'mâl eyledikleri envâ'-ı ayakkabılarını sûk-ı mezbûreye kifâyet mikdârı îsâl ve bey' [u] şîrâ olundukdan sonra izdiyâdını diledikleri gibi gelen bâzergân ve medîne-i mezbûre halkına bey' edüp vechen mine'l-vücûh bu emr-i mergûbenin tağyîrine tesaddî olunmamak üzre tenbîh ve fîmâ-ba'd ber-üslûb-ı sâbık cereyânına her biri müte'ahhid olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi's-sânî ve'l-ısrîn min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-ulemâ eş-Şeyh İbrâhîm Efendi Müftî-zade

Fahru'l-hutabâ Abdurrahîm Efendi

Fahru'n-nüvvâb Mahmûd Efendi en-nâib be-İhtiman

Miftâh ağası vekîli Mehmed Ağa

Tâcir el-Hâcc Ahmed

Ve gayruhüm

[97]

-160-

Medîne-i Sofya Kazâsı'na tâbi' Bezdine Karyesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan Mentak Todor veled-i Pelid nâm zimmînin verâseti zevcesi Nedelyo nâm Nasrâniyye ile kebîre kızı Vişna nâm Nasrâniyyeye münhasıra olduğu şer'an zâhir ve mütehakkık oldukdan sonra mezbûretân Nedelyo ve Vişna ma'rifetleri ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve takvîm-i sahîh ile takvîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâmin min-şehr-i Rebî'i'l-evvel li-sene ihdâ ve seb'in ve mi'ete ve elf.

Bezdineli Mentak Zimmî'nin Kısmet Defteridir.

Der-anbâr hinta kile 1,5 kıymet 1800 2700 guruş	Der-anbâr alef kile 2 kıymet 600 1200 guruş	Kısrâk re's 9 kıymet 720 6480 guruş	Sagîr tay re's 2 240 guruş
Kara sığır öküzü çift 2 4200 guruş	Kara sığır ineği aded 2 ma'a buzağı aded 2 kıymet 720 1440 guruş	Kara sığır tosunu aded 2 kıymet 720 1440 guruş	Kara sığır düvesi aded 2 720 guruş

Def'a sığır düvesi aded 1 120 guruş	Ganem aded 29 kıymet 90 2610 guruş	Giyâh araba 10 kıymet 360 3600 guruş	Saman kamara 1 1200 guruş
Mezrû' hinta kile 1 3600 guruş Bir keyli iki hesâbı üzere	Araba takımıyla 1 480	Evân-ı nühâsiyye kıyye 12 kıymet 120 1440 guruş	Saban demiri aded 2 180 guruş
Fuçı aded 2 180 guruş	Ağaç sandık ve tekne aded 1 120 guruş	Burgu aded 4 ve balta aded 1 ve kürek aded 1 240 guruş	Ocak zinciri aded 1
Köhne çerçe 1 120 guruş	Kovan ³²⁹ aded 2 120 guruş	Kovan aded 4 480 guruş	Biçuh(?) 1 ma'a fuçı 1 240 guruş
Köhne çuval 1 120 guruş	Kebîr bakır 1 kıyye 8 960 guruş	Bakır taba ve sac 1 180 guruş	Bağ der-karye-i Balşa 1 600 guruş
Menzil ma'a anbâr aded 1 1800			
Cem'an yekûn meblağ 36690 guruş			

Minhe'l-ihracât			
Resm-i kısmet 918 guruş	Harc-ı defter 234 guruş	Kalemiyye ve kaydiyye 234 guruş	İhzâriyye 120 guruş

³²⁹ Metinde bu eşyanın üstü çizilmiş.

Çukadâra 360 guruş	Deyn-i müsbet-i Subaşı Süleymân min-ciheti'l-karz 1560 guruş	Deyn-i müsbet-i zâbitleri el-Hâcc Mustafa Ağa ani'l-cizye 3450 guruş	Deyn-i müsbet-i Bazarbaşı Molla Süleymân an- semen-i ganem 1800 guruş
Deyn-i müsbet-i İstanislav zimmî min-ciheti'l-karz 480 guruş	Deyn-i müsbet-i hizmetinde Espas zimmî ani'l-ücret 240 guruş	Düyûn-ı müteferrika-i ma'lûme 1134 guruş	
Yekûn-i muhrecât, meblağ 10530 guruş			

Sahha'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese meblağ 26160 guruş	
Hissetü'z-zevce 3270	Hissetü'l-bint 22890

[98]

-161-

Medîne-i Sofya'da Mansûr Hoca Mahallesi sükkânından cizye-i âti'l-beyânı der-uhde ve iltizâm eden Arnabud Hasan Ağa bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'î-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde bin yüz yetmiş bir senesi Rebî'u'l-evveli guresinden yetmiş iki senesine mahsûben Sofya ve tevâbi'î kalemi cizyesi cibâyetine me'mûr umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim işbu sâhibü'l-kitâb izzetlü Ahmed Ağa Hazretleri taraflarından tasdîka vekîli sandık emîni Hüseyin Efendi bin İbrâhîm nâm kimesne mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm edüp mârru'z-zikr Sofya kalemi cizyesi mülhakâtından sene-i mezkûra mahsûb olmak üzere Yaylak-ı Sagîr Nâhiyesi cizyesi cibâyeti mûmâ ileyh Ahmed Ağa esnâf-ı selâse i'tibârıyla bin dört yüz yetmiş bir aded evrâk-ı cizye bana tefvîz ve ilzâm ben dahi ber-mûceb-i şürût-i berât-ı âlî-şân cibâyet eylemek üzere der-uhde ve iltizâm edüp ber-minvâl-i muharrer tefvîz ve kabûl eylediğimden sonra evrâk-ı mezkûrun mâlî hesâb olundukda min-haysü'l-mecmû' yedi bin iki yüz kırk dokuz guruşa bâliğ olup cânib-i mîrîyçün ağa-yı mûmâ ileyh tarafına verdiğim deyn temessükü nâtik olduğu üzere meblağ-ı mezbûr zimmetinde vâcibü'l-edâ ve lâzimü'l-

kazā deynim olmağla taraflarına verdiğim deyn temessükünden mâ‘adâ benden kâtibiyye ve sarrâfiyye ve harc-ı bâb ve'l-hâsıl hilâf-ı şürût-ı berât bir akçe ve bir habbe almayup ve nâhiye-i mezbûreden re‘âyâ firâr eylemekden³³⁰ nâşî evrâk-ı mezkûreden yedimde evrâkım kalup bedel-i iltizâmıma kesr ü noksân terettüb eyledi deyü illet ve bahâne eder isem lede'l-hukkâmü'l-kirâm mesmû‘a olunmamak vechiyle hucet-i şer‘iyye olunup taraf-ı müşârun ileyhe i‘tâ olunsun dedikde gıbbe't-tasdîkiş-şer‘î sâlifü'l-beyân Yaylak-ı sagîr Nâhiyesi cizyesinin ağa-yı müşârun ileyh tarafından merkûm Arnabud Hasan Ağa der-uhde eylediği evrâk-ı mezkûre mâlından ber-mûceb-i temessük müctemi‘ olan yedi bin iki yüz kırk dokuz gurusun edâsına medîne-i mezbûre sükkânından es-Seyyid Mustafa Ağa bin es-Seyyid Hasan Çavuş Ağa nâm kimesne dahi merkûmun emriyle kefâlet-i sahîha-i mutlaka ile tekeffül eylediğini bi-tav‘ihî ikrâr ve i‘tirâf etmeğin mâ-hüve'l-vâki‘ bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-ışrîn min-Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve seb‘în ve mi‘ete ve elf.

Şühûdü'l-hâl

Haseki es-Seyyid Osmân Ağa bin es-Seyyid Hüseyin Ağa

Berkofça Cizyedârı İbrâhîm Ağa

Kara Ali Grahova Cizyedârı

Osmân Efendi Krudzâde³³¹

Çeribaşı Ali Sipâhi

-162-

Medîne-i Sofya'da Saruhân Beğ Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât eden Meryemşâh bint-i Murâd nâm hatunun verâseti zevci es-Seyyid Mustafa Beşe bin İsmâîl nâm kimesne ile sadrî-i kebîr oğlu Ali ve sadriyye-i sagîre kızı Rukayye'ye ve vâlidesi Hadîce'ye inhisârî tahakkukundan sonra sagîr-i mezbûrenin rüşd-i sedâdına değin tesviye-i umûruna min-kıbeli'ş-şer‘ vasî nasb ve ta‘yîn olunan babası merkûm es-Seyyid Mustafa ve mezbûrân Ali ve Hadîce ma‘rifetleri ve ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve sûk-ı sultânide semen-i misilleriyle bey‘ olunan terekesi defteridir

³³⁰ Metinde “ikmeden” şeklindedir.

³³¹ فرودزاده

ki ber-vech-i âtî zikir olunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Rebî'î'l-âhir li-sene ihdâ ve seb'în ve mi'ete ve elf.

Meryemşâh Hatun'un Kısmet Defteridir.

Köhne yasdık 2 171 guruş	Def'a yasdık 2 162 guruş	Def'a yasdık 2 133 guruş	Köhne yorgan 1 159 guruş
Def'a yasdık 1 102 guruş	Def'a yasdık 2 200 guruş	Def'a yorgan 1 250 guruş	Def'a yorgan 1 72 guruş
Sagîr yasdık 1 ve çârşeb 1 57 guruş	Def'a yorgan 1 31 guruş	Def'a yorgan 1 65 guruş	Köhne halı yan 1 110 guruş
Def'a köhne halı 1 26 guruş	Köhne minder 1 145 guruş	Def'a minder 1 134 guruş	Def'a minder 1 190 guruş
Def'a minder 1 200 guruş	Def'a köhne halı 1 151 guruş	Dibek demiri 1 37 guruş	Şam'dân 1 45 guruş
Leğen 1 116 guruş	Havân ve deste 1 331 guruş	Tebisi 2 kıyye 3 direm 150 kıymet 109 368 guruş	Sagîr kazgan 1 kıyye 1 direm 350 kıymet 133 798 guruş
Kebîr bakır 1 kıyye 3 kıymet 113 339 guruş	Kurada bakır 1 kıyye 1,5 kıymet 62 93 guruş	Fırın kapağı 1 60 guruş	Taba 2 129 guruş
Bana tası 1 42 guruş	Sacayağı 2 21 guruş	Tencere ma'a kapak 1 kıyye 2 direm 300 kıymet 80 220 guruş	Köhne döşek 1 246 guruş

Kutnî yorgan 1 416 guruş	Yasdık yüzü 3 96 guruş	Köhne entâri 1 78 guruş	Köhne cübbe kürk 1 137 guruş
Köhne çârşeb 1 80 guruş	Satıl 1 153 guruş	Hamam gömleği 1 143 guruş	Sagîr yorgan 1 80 guruş
Alaca yan 1 80 guruş	Peşkîr 1 52 guruş	Döşek yüzü 1 159 guruş	Def'a minder 1 202 guruş
Yün perdesi 1 36 guruş	Minder gılâfi 1 53 guruş	Def'a çârşeb 1 80 guruş	Yasdık yüzü 1 32 guruş
Kolan 1 109 guruş	Kebîr Beç sandığı 1 107 guruş	Âyîne 1 76 guruş	Balta 1 56 guruş

[99] Boş

[100] Boş

[101] Boş

[102] Boş

[103] Boş

[104] Boş

[105] Boş

[106] Boş

[107] Boş

[108]

-163-

Bin yüz yetmiş senesi Rûz-ı Hızır defteri tevzî' olunduktan sonra vâki' olan mesârif-i cedîde

Guruş	
150	Devletlü Rumeli vâlisi Mustafa Paşa Efendimiz Hazretleri taraflarından kaymakâmlarına gelen buyruldu-yı mübâşiriyye fi 20 Zi'l-hicce sene [1]171
018	Mütesellim Sa'îd Ağa sarâya nakillerinde kebîr Mısır hasır 2 aded, minderlik kenevir bezi ve bir (...) ve astâr
020	Sâbıkâ vilâyet yazıcısının âdemîsi Deli Ali'ye ücret
010	Hân-ı cedîd imâmına
198	
475	Hazariyye
080	Bâ-pusula mübâşiriyye
020	Teşrifîyye isti'câline gelen kaymakâm çukadârına
773	
028	Mahkemeye dört bin kiremid ve buhâr ve tepe camları ve matbah kirecine
211	Sekbânlara vaz' olunan ücretlerinden voynugân ve haremine ifrâz 310-100=210 guruş. Çeribaşı Ahmed Ağa'dan bâkîsi alınmamıştır. Binâ'en aleyh şerh verildi.
136,5	Ber-mûceb-i defter-i müfredât sarây ta'mîri mesârifine
003	Mürâsele ile kurâda iğmâz ile te'hîr olunan mesârif akçesinin isti'câline giden adama
080	Serdâr Ahmed Çavuş Ağa'ya ve mübâşiri çavuşa
1231,5	
0458	(...) lahme ale'l-hesâb verilmiştir. Yazıcının tahsîl eylediği akçelerden
1689,5	

-164-

Yazıcı Süleymân Ağa ihrâc ve Molla Ali nasb olunduktan sonra vâki' olan mesârif

Guruş	
060	Adâlet emri ve tecdîd-i berevât emriyle Abdullâh Sa'îd Efendi'ye ikrâm 50 guruş etbâ'ına 10 guruş fî 18 Rebî'i'l-evvel sene [1]171
120	Teşrîfiyye isti'câline gelen ikinci çukadâr ağaya hizmet fî-gurre-i Rebî'i'l-âhir sene [1]171
166,5	Kapucubaşı Ağa'ya bârgîr bahâ 130 guruş etbâ'ına 20 guruş şâtırına, kapucusuna 8 guruş, talika ve araba sürücüsüne 8,5 guruş
(...)	Elçi mesârifinden otluk 6 araba - 10 guruş, hatab 2 araba - 1 guruş, mum 3 para, hil'atler masrafı 49 guruş 7 para ve Hân-ı cedîd tashîh olacaktır
008,5 8 para	Sarâya cedîd mütesellim ağa geldikde hatab ve kömür ve hasır ve ba'zı meremmât
011	Hutbe ve sikke emriyle [gelen] devletlü Mustafa Paşa çukadârına fî 25 Rebî'i'l-âhir sene [1]171
060	Vak'a hatt-ı hümayûn ile gelen sadr-ı a'zam çukadârı Ali Ağa'ya 50 guruş ve etbâ'ına 10 guruş
011	Hazariyye isti'câline gelen devletlü Hasan Paşa Hazretleri'nin çukadârına hizmet

Rûz-ı Hızır defterine vaz' olunmuşdur. Fî 22 Cumâde'l-âhire sene 1171

[109]

-165-

Müceddeden mîrû'l-ceyşin verdiği in'âm bârgîr

Para	Guruş		Bârgîr aded	
	10	Belgrad muharririni(?) getüren kapucubaşı ağaya avdetinde İhtiman'a dek fî 10 L. sene [1]170	10	Fî 14 Zi'lka'de sene [1]170
2	02,5	83 cemâ'at vekîlharcına Şehirköyü'ne dek	02	Fî 24 Zi'l-ka'de sene [1]170
4	01	Vidin binâ emînine giden bostancıya Şehirköyü'ne dek	01	Fî 25 Zi'l-ka'de sene [1]170
7	00	Radomir'e dek mütesellim ağa buyrulduyuyla	02	Fî 27 Zi'l-hicce sene [1]170
7	00	Belgrad'a geçen tatar[a] Şehirköyü'ne	02	Fî 29 Zi'l-hicce sene [1]170
20	13,5		17	
4	01	Niş binâ emînine giden araba ile Şehirköyü'ne	01	Fî 2 Muharrem sene [1]171
0	04	Belgrad'dan gelen çavuşlar[a] İhtiman'a dek	03	Fî 2 Muharrem sene [1]171
0	02	Âsitâne'den Niş'e giden çavuş ağaya Şehirköyü'ne dek	02	Fî 21 Muharrem sene [1]171
0	04	Belgrad'dan Âsitâne'ye giden çavuşa İhtiman'a dek	03	Bilâ-târîh sene [1]171
0	01	Def'a diğerk çavuşa () İhtiman'a dek	01	Bilâ-târîh sene [1]171
0	01	Belgrad muhâfızının kapu kethudâsı İsmâîl Beğ çukadârlarına Şehirköyü'ne dek	01	Fî Safer 17 sene [1]171
24	26,5		28	

00	04	Niş binâ emîninin çukadârına kezâlik Şehirköyü'ne	03	Fî Safer 17 sene [1]171
04	01	Ahmed Çavuş Ağa'nın mübâşiri İbrâhîm Çavuş Ağa'ya Şehirköyü'ne def'a-i sâniyede	01	Fî 24 Saferi'l- hayr sene [1]171
00	04	Tecdîd-i berevât emriyle gelen Abdullâh Sa'îd Efendi'nin beş [re's] in'âm bâkîsi vilâyetinden	03	Fî 18 Rebî'i'l- evvel sene [1]171
			35	
08	18	Sipâh çavuşlarının bir re's in'âm bâkîsi vilâyetinden	14	Fî 18 Rebî'i'l- evvel sene [1]171
04	05	Belgrad ve Niş'e varup gelince Şehirköyü'ne Fî 7 Ra. sene [1]171 mevâcib	04	Fî 25 Rebî'i'l- evvel sene [1]171
04	01	Yine Niş'e varup gelince Şehirköyü'ne Fî 5 Ra. sene [1]171 mevâcib	01	Fî 25 Rebî'i'l- evvel sene [1]171
04	01	Yine Belgrad'a varup gelince Şehirköyü'ne Fî 5 Ra. sene [1]171 mevâcib	01	Fî 25 Rebî'i'l- evvel sene [1]171
08	02	Belgrad mevâcibini getiren çavuş ağaya Şehirköyü'ne fî 5 Ra. sene [1]171	02	Fî 25 Rebî'i'l- evvel sene [1]171
			57	
00	08	Âsitâne'den Niş Kal'ası'na giden vezîr tatarına Şehirköyü'ne fî 5 Ra sene [1]171	06	Fî 25 Rebî'i'l- evvel sene [1]171

4	1	Âsitâne'den Belgrad'a giden çavuşlara iki kıt'a emr mûcibince Şehirköyü'ne fi 5 Ra. Sene [1]171	1	Fî 26 Rebî'î'l-evvel sene [1]171
4	5	Âsitâne'den Belgrad'a giden çavuşlara sekiz kıt'a emr mûcibince Şehirköyü'ne fi 5 Ra. Sene [1]171	4	Fî 26 Rebî'î'l-evvel sene [1]171
0	48	Asitâne'den Niş yeniçeri mevâcibine giden çavuşa Şehirköyü'ne dek fi 5 Ra sene [1]171	36	Fî 26 Rebî'î'l-evvel sene [1]171
8	18	Âsitâne'den Ada Kal'ası'nın topçular[1] mevâcibine giden çavuşa Şehirköyü'ne [fi]-târîh-i mezbûr	14	Fî 26 Rebî'î'l-evvel sene [1]171
72	142,5			
[0]	4	Serdâr Ağa'yı Niş'e götüren çavuşa İhtiman'a değin	3	
			121	
0	3	Şehirköyü mübâşiri silahşör ağaya Şehirköyü'ne değin fi 5 Rebî'î'l-evvel sene [1]171	3	
0	8	Venedik balyozu elçisine Şehirköyü'ne fi 8 Rebî'î'l-evvel sene [1]171	6	
4	5	Flemenk elçisine Şehirköyü'ne dek fi 8 Rebî'î'l-evvel sene [1]171	4	
4	5	Fransız balyozuna Şehirköyü'ne dek fi 8 Rebî'î'l-evvel sene [1]171	4	

4	5	Böğürdelen'e giden çavuşa Şehirköyü'ne bilâ-târîh	4	
0	4	Ve cizyedâr ağaya gelen defterdâr çukadârına İhtiman'a dek fî 4 Rebî'î'l-âhire sene [1]171	3	
4	5	Niş'den Âsitâne'ye giden çavuşa bilâ-târîh İhtiman'a dek	4	
88/80	181,5		149	
0	1	Def'a Niş'den Âsitâne'ye topcular mevâcibine giden çavuşa İhtiman'a dek	1	Fî 19 Rebî'î'l-âhire sene [1]171
0	4	Kapucubaşı çukadârlarına hatt-ı hümâyûn ile Şehirköyü'ne ve Berkofça'ya dek	2	Fî 19 Rebî'î'l-âhire sene [1]171
8	2,5	Şehirköyü mübâşiri silahşör ağaya İhtiman'a dek	2	Fî 19 Rebî'î'l-âhire sene [1]171
2	6	Hatt-ı hümâyûn ile gelen kapucubaşı ağaya Köstendil'e dek	2	Fî 21 Rebî'î'l-âhire sene [1]171

4	37	Niş'den Âsitâne'ye giden çavuşa İhtiman'a dek fî 5 Rebî'î'l-âhire sene [1]171	6	Fî 22 Rebî'î'l-âhire sene [1]171
94	232,5 ³³²			
0	1	Belgrad cânibine mürûr eden silahşör ağaya Şehirköyü'ne dek fî 3 Rebî'î'l-âhire sene [1]171	28	Fî 25 Rebî'î'l-âhire sene [1]171
			190	

³³² Toplam 232 çıkıyor.

8	2	Hatt-ı hümâyûn ile Belgrad['a] giden tatara Şehirköyü'ne dek	1	Fî 24 Rebî'i'l-âhire sene [1]171
4	1	Niş binâ emînnin adamına Şehirköyü'ne dek fî 13 Rebî'i'l-âhire sene [1]171	2	Fî 29 Rebî'i'l-âhire sene [1]171
4	1	Belgrad'dan Âsitâne'ye giden çavuşa İhtiman'a [dek] fî 7 Rebî'i'l-âhire sene [1]171	1	Fî 10 Cumâde'l-evvel sene [1]171
110	237,5			
0	16	Belgrad sâlyâneçisine İhtiman'a dek fî 5 R. Sene [1]171	1	Fî 8 Cumâde'l-evvel sene [1]171
			195	
0	14	Turnacıbaşı konağından yeniçeri ağasının çukadârlarına fî 5 S. sene [1]171	16	Fî 10 Cumâde'l-evvel sene [1]171
0	4	Def'a Niğbolu ve Vidin [ve] Belgrad câniblerine	14	Fî 11 Cumâde'l-evvel sene [1]171
110	271,5			
4	8	Vidin cânibine Vidin ağası çukadârına fî Ra sene [1]171	4	Fî 13 Ca. sene [1]171
			229	

8	2	Niş binâ emîni çukadârına İhtiman'a dek fî 5 Rebî'i'l-âhire sene [1]171	7	Fî 17 Ca. sene [1]171
0	1	Hatt-ı hümâyûn ile gelen sadr-ı a'zam çukadârı Ali Ağa'ya İhtiman'a dek	2	Fî 17 Ca. sene [1]171
0	5	Niş ve Belgrad'dan avdet	1	Fî 19 Ca. sene

		eden çavuşlara İhtiman'a dek		[1]171
122	287,5			
0	7	Vidin'den Âsitâne'ye giden çavuşa İhtman'a dek evâ'il-i Rebî'i'l-evvel sene [1]171	5	Fî 28 Ca. sene [1]171
0	2	Belgrad'a giden çavuş ağaya Şehirköyü'ne dek fi-gurre-i Ca. Sene [1]171	7	Fî 29 Ca. sene [1]171
0	4	Âsitâne'den Vidin'e giden çavuşa Berkofça'ya dek fi-evâ'il-i Rebî'i'l-evvel sene [1]171	2	Fî gurre-i Cumâde'l-âhire sene [1]171
8	2		3	
			2	
130	302,5		258	

	84	Semenler		
	302,5			
4	53	Belgrad Ağası kul kethüdâsı olup Belgrad'a giden Şehirköyü'ne dek	40	Fî 7 Cûmâde'l-âhire sene 1171
0	4	Niş çavuşlarına Şehirköyü'ne dek	3	Fî 6 Cûmâde'l-âhire sene 1171
134	359,5			
2	2,5	Niş binâ emîni çukadârına şehirköyü'ne dek semenleridir	2	Fî 8 Câ. sene 1171
			303	Rûz-ı hızır masrafı defterine vaz olunmuşdur.
	11	Elçiye verilen Şehirköyü'ne dek	52	Fî 22 Cûmâde'l-âhire sene 1171
136	373			

[110]

-166-

Meblağ		Bârgîr Re's	
320	Kal'a yoklamasıyçün vezîr tatarına fî 28 Cumâde'l-âhire sene [1]170	2	Şehirköyü'ne dek
240	Bilâ-târîh emr ile ocak çavuşuna	2	Dubniçe'ye fî 12 Receb Sene [1]170
240	Gurre-i Cumâde'l-evvel târîhiyle müverrah emr ile kezâlik	2	Ocak çavuşu ve çukadâr-ı Dubniçe'ye fî 12 Receb sene [1]170
380	Sadr-ı a'zam çukadârlarına be-kavl-i hod	3	Şehirköyü'ne dek
640	Sadr-ı a'zam çukadârına vezâyifî fî 18 Cumâde'l-âhire	4	Berkofça'ya dek
320	Koyun içün gelen çukadâra	2	Şehirköyü'ne fî 28 Rebî'i'l-âhir sene [1]170
360	Bayrak emriyle gelen za'ım ağaya	4	Samakov'a dek fî 10 Cumâde'l- âhire
960	Nemçe defterdarına	6	Şehirköyü'ne [dek] fî 5 Receb sene [1]170
120	Vidin ağası çukadârına bilâ-târîh sene [1]170	1	Köstendil'e fî 26 Recebi'l-ferd sene [1]170
3680		26	

200	Belgrad salyânegisi avdetinde fî 14 S. sene [1]170	5	İhtiman'a dek fî 26 Receb sene [1]170
360	Yine mezbûrun avdeti fî 14 S.	3	İhtiman'a dek fî 26 Receb sene [1]170
360	Def'a mezbûr ile tatar bilâ-tâfih	3	İhtiman'a dek fî 26 Receb sene [1]170
120	Edirne çavuşlarından avâriz mâlından topçularıyla gelen çavuşa	1	İhtiman'a dek fî 6 Şa'bân sene [1]170
5120		38	
1080	Danimarka Kralının Belgrad tarafından beyzâdeye fî 4 Câ sene [1]170	9	İhtiman'a dek fî 6 Şa'bân sene [1]170
320	Sadr-ı a'zam ibrikdârı ağaya Şehirköyü'ne evâhir-i Cumâde'l-âhire sene [1]170	2	Şehirköyü'ne dek fî 13 Şa'bân sene [1]170
480	Âsitâne'den Belgrad'a ve Belgrad'dan Âsitâne'ye kal'a yoklaması	4	Mürûr ve ubûruna sadr-ı a'zam çukadârına 17 Şa'bân sene [1]170
7000		53	
240	Sadr-ı a'zam çukadârlarına Âsitâne tarafından fî 18 Receb sene [1]170	2	Köstendil'e fî 20 Şa'bân sene [1]170
600	Belgrad ağasının Âsitâne'ye giden adamlarına fî 5 Cumâde'l-âhire sene [1]170	5	Fî 23 Şa'bân sene [1]170

120	Bender Kal'ası muhâfazası mevâciblerine bilâ-târîh	1	Etrepol'e fî 26 Şa'bân sene [1]170
240	Def'a kal'a-i mezbûre çavuş ağaya bilâ-târîh	2	Etrepol'e fî 26 Şa'bân sene [1]170
8200		63	
240	Def'a mezbûra bilâ-târîh	2	Etrepol'e fî 26 Şa'bân sene [1]170
120	Def'a mezbûra fî-Cumâde'l-evvel sene [1]170	1	Etrepol'e fî 26 Şa'bân sene [1]170
160	Âsitâne'den Belgrad'a tatar [fî]- Cumâde'l-âhire	1	Şehirköyü'ne [fî] 4 Ramazânü'l- mübârek sene [1]170
240	İbrikdâr ağaya fî-Cumâde'l-âhire sene [1]170	2	İhtiman'a dek fî 12 Ramazân sene [1]170
160	Âsitâne'den Belgrad'a vezîr çukadârına fî-gurre-i Ramazân sene [1]170	1	Şehirköyü'ne dek fî 15 Ramazân sene [1]170
320	Vezîr çukadârına fî-Ramazân sene [1]170	2	Şehirköyü'ne dek fî 16 Ramazân sene [1]170
600	Belgrad salyânecisinin avdetinde	5	İhtiman'a dek fî 4 Şevvâl sene [1]170

10040		77	
800	Niş Kal'ası ta'mîrine me'mûren fî-evâsıt-ı Ramazân sene [1]170	5	Şehirköyü'ne dek fî 4 Şevvâl sene [1]170
480	Mürûr eden Nemçe masrafına fî 28 Ramazân sene [1]170	3	Şehirköyü'ne dek fî 8 Şevvâl sene [1]170
160	Sadr-ı a'zam çukadârına Âsitâne tarafından fî 8 Şevvâl sene [1]170	1	Şehirköyü'ne dek fî 15 Şevvâl sene [1]170
160	Belgrad'a sadr-ı a'zam tatarına Âsitâne tarafından fî 5 Şevvâl sene [1]170	1	Şehirköyü'ne dek fî 15 Şevvâl sene [1]170
11640		87	
1600	Belgrad'a mukarrir(?) ile kapucubaşı ağaya fî 10 L. Sene [1]170	10	Şehirköyü'ne dek fî 19 L. sene [1]170
600	Niş binâ emîninin Âsitâne'ye giden adamlarına fî L. Sene [1]170	5	İhtiman'a dek keşif defteriyle fî 20 L. Sene [1]170
480	Böğürdelen topçularına fî L. Sene [1]170	3	Şehirköyü'ne dek fî 20 L. Sene 170
14320		105	
380	Âsitâne tarafından Belgrad'a giden çavuşa fî 16 L. Sene [1]170	2	Şehirköyü'ne dek fî 28 L. Sene [1]170
120	Sa'îd Ağa konağından tatarı [fî] L. Sene [1]170	1	İhtiman'a değin fî 28 L. Sene [1]170

Rûz-ı Hızır defterine girmişdir.

[111]

-167-

Tâ'ife-i bakkâlân ma'a tuzcu	Tâ'ife-i na'l-bandân
Tâ'ife-i çarıkçıyân	Tâ'ife-i serrâcân ma'a keçeci
Tâ'ife-i berberân	Tâ'ife-i takyâciyân
Tâ'ife-i abâciyân	Tâ'ife-i kürkcüyân
Tâ'ife-i muytâb, kalaycı, semerci, aşçı, kazgancı	Tâ'ife-i hallâcân ma'a urum ma'a derzi
Tâ'ife-i sabuncu, duhancı, çıkırkçı	Tâ'ife-i kuyumcu, bıçakçı, kılıççı
Tâ'ife-i dikiciyân	Tâ'ife-i çulha

-168-

Guruş	Kâsım defteri tevzî' olunduktan sonra menzilci Hüseyin Ağa'nın verdiği in'âm bârgîrleri
3,5 2 para	Şehirköyü'ne dek defterdâr çukadârına fî 24 Cumâde'l-âhire sene [1]171 2 bârgîr
52 4 para	Tevzî'den sonra geriye kalan
16	Kapucubaşı ağaya Şehirköyü'ne dek 12
71	

[112]

-169-

Sâbıkâ inâyetlü Efendi Hazretlerinin zamânlarında vâki' olup müseccel olan mesârif-i vilâyet

Para	Guruş		
12	1884	Efendi müşârun ileyh hazretlerinin hareketlerine değın	Fî-evâhir-i Cumâde'l-âhire sene [1]170

0	475	Hazariyyenin taksît-i sânisî	Fî 8 Recebi'l-ferd sene [1]170
0	650	İç çukadâr İsmâil Ağa	Fi't-târîhi'l-mezbûr
0	20	Mûmâ ileyh İsmâil Ağa'nın Kurşunlu kâdisı Molla Ahmed yediyle levendâta yem 73 kiyye 9 guruş, otluk 3,5 guruş, kömür 2 guruş, hatab 0,5 guruş ve hizmetleriyçün taleb eylediği ücret 5 guruş	
12	3029		
30	5	Levendât-ı mezbûre pazarbaşından	
0	22,5	Fazîletlü efendi hazretlerinin Hân-ı Cedîd mesârifleri be-dest-i Hâcî Mustafa Ağa	
0	9	Çeribaşı Osman Sipâhî getirdiği akçeden hazînedâr âdemîsine 51 guruş ve zâyi' eylediği 3,5 guruş	
22	3046		
0	30	Bu def'a Kara Osmân devletlü efendimiz hazretlerinin (...) îsâlinde harçlık	Fî 11 Recebi'l-ferd sene [1]170
0	20	Süleymân Efendi'nin geriye kalan bârgîr 10, ikişer guruşdan ücretleri Kâsım defterinden etmiştir	
10	3	Devletlü Halîl Paşa hazretlerinin katârları masârifî pazarbaşından lahm-i ganem Es-Seyyid Mehmed Çelebi'den	
32	3119		

37	9	Katâr-ı mezbûra otluk 550 guruş ve kömür 34 para ve mum 9 para ve çavuşlarına yirmi para İbrâhîm Ağa'ya (...) teslim olunan 9 guruş 36 para	
0	5,5	Haseki Ağa ve Saray ve Halim Ağa hânelerine otluk hazariyyeye gelenlere	
10	4,5	Çapar Hâcî İbrâhîm'in yemeklik ve iç çukadârı levendâtı ve devletlü Halîl Paşa hazretleri har-bendeleri	Fî 11 Receb sene [1]170
39	3139		
0	55	Alay beği Ahmed Beğ'e sipâhîden ikrâm	Fî 1 Receb sene [1]170
0	2	Koca Ahmedlü tiryaki(?) verdiği otluk ve kahve Hasan Paşa hazretleri bölükbaşısına	
0	17	Bayrak emriyle gelen vezîr ağasına	Fî 18 Recebü'l-ferd sene [1]170 Jalava zâbiti (...)(...)
4	3214		
0	25	Vire i'lâmıyla Berniklioğluna(?) harc-ı râh	
0	29	Ganem emriyle gelen vezîr çukadârına	
0	31	Yemeklik pazarbaşının	
4	3299		
35	4	(...) olanlara (...) (...) 151 para devletlü Halîl Paşa hazretlerinin har-bendelerine 44 para	
35	7	Mezbûr har-bendelere (...) 6 guruş ve Sofya'da yazıcı yediyle Pazarcık avdetinde	
15	9	Mahkeme hatab 4 araba, saman 1 araba,	

		İslatina'ya hatab 2 araba ve mahkeme matbahı ve hasır ve sâ'ir mesârif-i müfredât 75 para	
9	3321		
0	150	Kara Mehmed Ağa mevâddıyçün ağalara	
0	24	Mütesellim ağa câ'iriyçün yazıcı yediyle sâhibelerine fî 6 L. sene [1]170	
0	20	Devletlü Vidin vâlsî hazretlerinin katâr lâzimeleri Berkofça'ya dek nakl için Dıragolofça'da araba 5	
9	3515		
0	60	Mahkeme icâresi	
0	10	Tâhir efendimizin	
0	40	Mehillere virenin mürdegânesiyçün kıbtiyâna	
0	0	Drimşa'nın avârız-ı gürîhtesi	
0	20	Def'a Busmaniçe'de devletlü vezîr-i müşârun ileyh hazretlerinin lâzime nakilleriyçün Berkofça'ya dek, araba 5	Fî 23 L. sene [1]170

[113]

-170-

Vidin Kal'ası ta'mîriyçün bâ-emr-i âlî medîne-i mezbûreden matlûb buyurulup kırk nefer irsâl olunan (---)

İstanço dülger	Meladan dülger	Yivan Dülger	Yano Dülger	Diğer Yano dülger
(...) dülger	Velço Dülger	(...) Dülger	(---) Dülger	(---) (---)

Ve sâ'irleri kal'a-i mezbûrede istihdâm etmek üzere medîne-i mezbûre Menteşoğlu Mâhir'de iki yüz on gurus ahz ve mesfûrûna (---) ve ücretlerine

takâss olmak üzere binâ emîni tarafından bâ-emr-i âlî vekîli Abdülganî Beşe ma'rifetiyle mesfûrâna teslîm olduğu şerh verilmiştir.

-171-

Odabaşı Mehmed Beşe meclis-i şer' de ikrâr eder ki

Dellâl çavuş Osmân Beşe'nin yerinde bir kimesnenin bir akçelik ve bir habbelik eşyâsı zâyi' olmak ihtimâli olur ise edâsına kefil ve zâmin olduğu bu mahalle kayd olunmuştur. Fî 29 Cumâde'l-ûlâ sene [1]171.

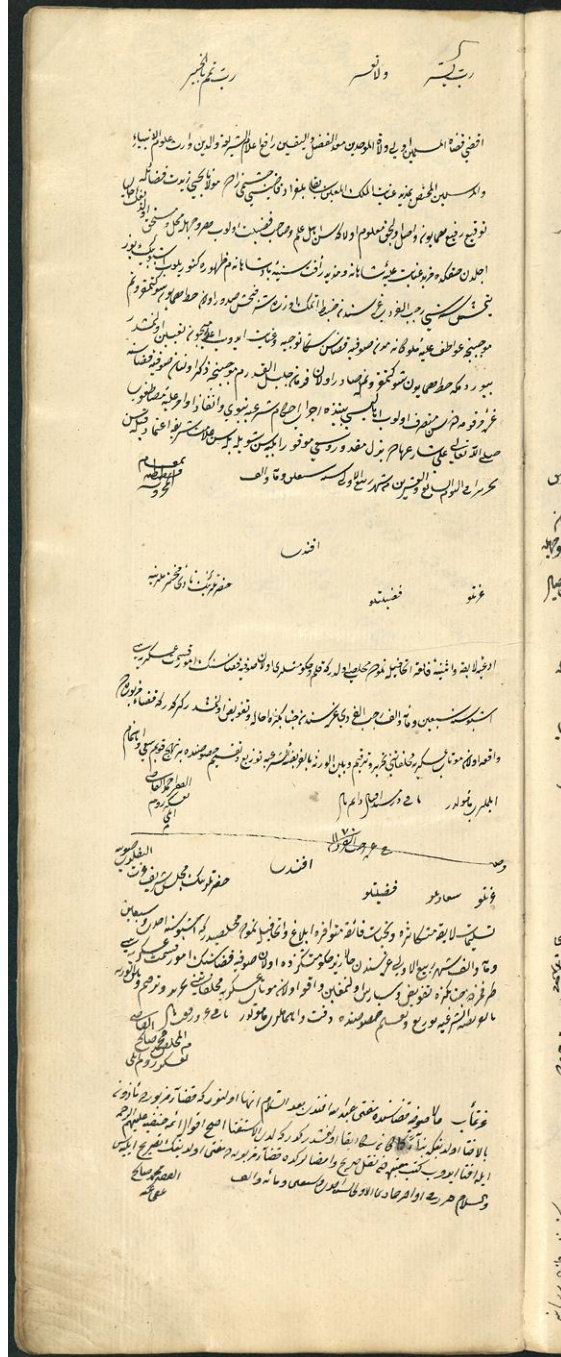
[114] Boş

[115] Boş

[116] Boş

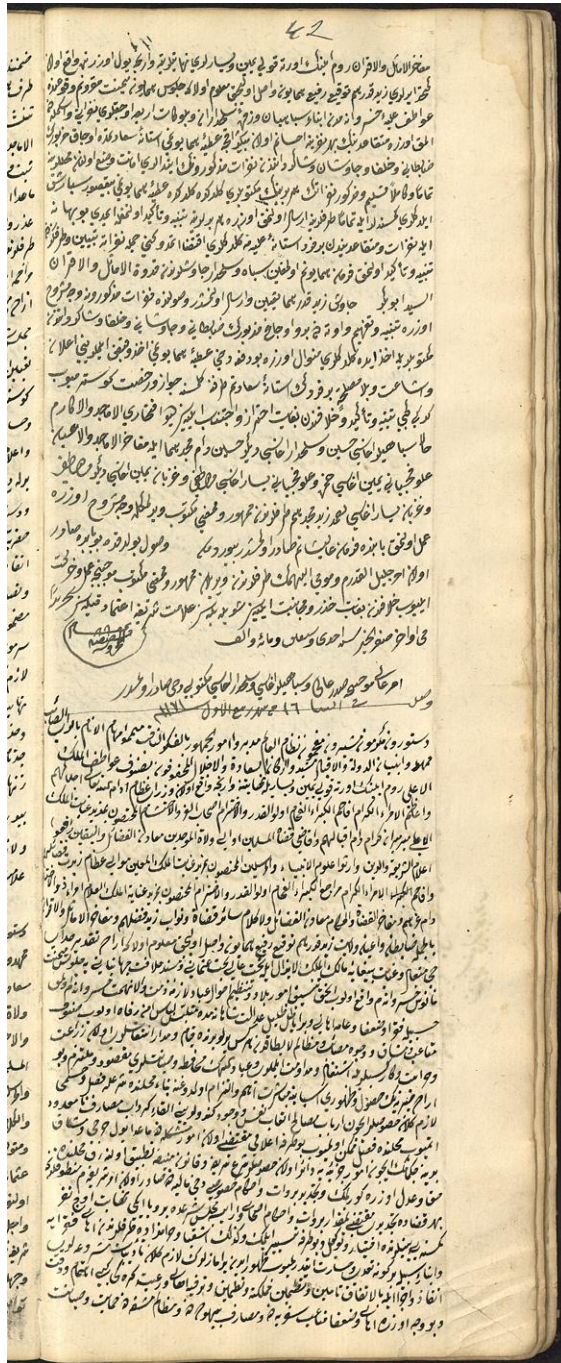
EK 3: Sicilin 5 Numaralı Sayfası (Çeşmîzâde Yahyâ Efendi'ye

Kadılık Tevcihini Bildirir Fermân Sûreti)

EK 4: Sicilin 42. Sayfası (III. Mustafa Hân'ın Cülûsü ile Alâkalı

Fermân Sûreti)

EK 9: Sicilin 109. Sayfası (Sofya Menzili'nden Verilen İn'âm

Bârgîrleri)

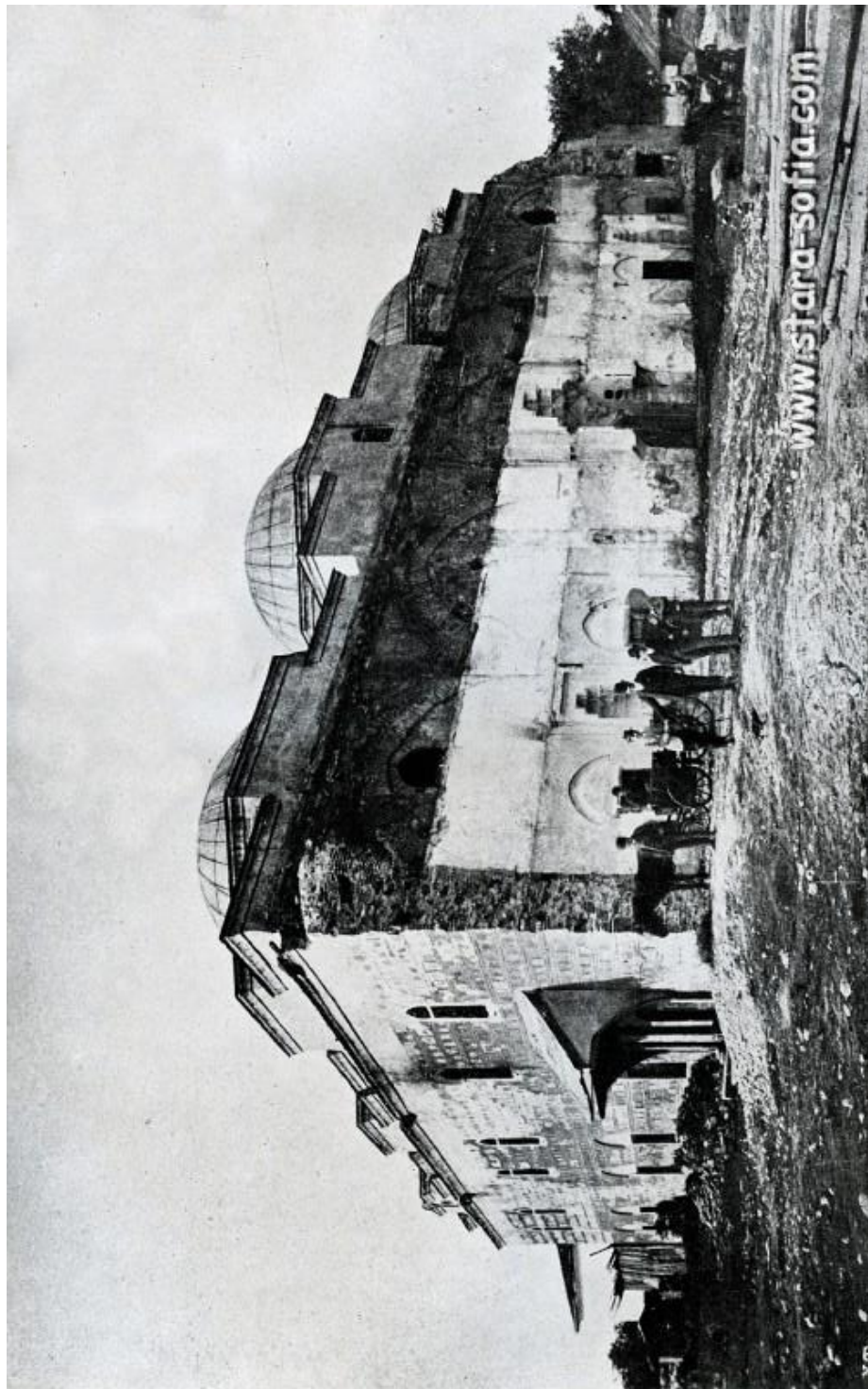
The image shows a page from a historical manuscript, likely a tax or land register (Sicil). The page is filled with handwritten text in Ottoman Turkish and Arabic script. The text is organized into columns, with numerical entries on the left and right sides, and descriptive entries in the center. The entries appear to be related to land ownership, taxes, and administrative matters. The handwriting is dense and characteristic of the period. The page is numbered '109' at the top. The text is written in dark ink on aged, slightly yellowed paper. The overall layout is that of a detailed ledger or record book.

EK 10: Banyabaşı Camii (XIX. Asrın Sonlarına Doğru)³³³

³³³ <http://www.stara-sofia.com/sledosvjamii.html> (Erişim: 14.02.2017)

EK 11: Mahmud Paşa Camii (XIX. Asır Sonları)³³⁴

³³⁴ <http://www.stara-sofia.com/sledosvjamii.html> (Erişim: 14.02.2017)

DİZİN

A

Abdi, 39, 57, 97, 99, 241
Abdullâh Sa'îd Efendi, 220, 281, 283
Abdüllatîf Ağa, 81, 224, 259
Ago Osman Ağa, 137, 224
Ağnatiçe, 27, 137, 159, 169
Ağustos, 24, 203
Ahî Çelebi, 24, 202
Ahmed Çavuş Ağa, 32, 58, 110, 219, 251, 252, 259, 281, 283
Ak Dânişmend, 27, 141, 143, 159, 161, 169, 171, 228, 230
Akçahisâr, 25
Akova, 24, 204
Akova ma'a Yumran, 204
Alaca Mescid, 2, 26, 27, 54, 65, 145, 158, 163, 167, 231, 253
Alasonya, 24, 203
Ali Ferruh Bey, 5
Alişir, 27, 46, 64, 65, 145, 231, 234, 250, 254
Altun-ili, 24, 204
Argiri Kasrı, 24
Arnavud, 24, 48, 54, 61, 66, 154, 203, 229, 242, 260
Arnavud Belgradı, 203
Avlonya, 24, 203
Aydonat, 24, 203

B

Bal Bazarı, 27, 145, 158, 167, 232
Balaban Bey, 1
Balkanlar, 1, 9, 44, 74
Balşa, 27, 136, 159, 168, 224, 276
Banyabaşı, 4, 6, 47, 58
Basaril, 27, 138, 161, 170, 226
Batnofça, 27, 139, 160, 170, 227

Batolya, 27, 139, 160, 170, 226
Bayhanlu, 27, 134, 143, 160, 169, 230, 266
Beğler Çiftliği, 27, 139, 160, 170, 226
Beğleyin, 24, 204
Belgrad, 18, 30, 42, 44, 56, 58, 92, 94, 114, 135, 176, 177, 178, 185, 222, 282, 283, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292
Bender, 290
Berber Mustafa Çelebi, 229
Berber Ömer Ağa, 141, 228
Bereketlü, 24, 202
Berkofça, 24, 35, 36, 48, 61, 62, 118, 133, 156, 157, 172, 179, 180, 193, 201, 208, 213, 221, 260, 278, 286, 288, 289, 296
Bermiçrova ma'a Balvan, 27
Bernik, 27, 28, 138, 159, 169, 225
Bezdine, 28, 141, 161, 171, 228, 274
Bihlişte, 24, 201
Birimirçe, 28, 136, 159, 168, 223
Bodoğmir, 28, 141, 161, 170, 227, 263
Boduyane, 28, 139, 160, 170, 226
Bogdan-dol, 28, 140, 160, 170
Bogoniye, 24, 203
Bogorov, 28, 100, 139, 225
Bosna, 9, 47, 56, 85, 93, 134, 185
Bosnalı Mehmed Paşa, 4, 5, 71
Bostânî İbrâhîm Ağa, 139, 226
Botop, 28, 123, 141, 161, 170, 228
Boyana, 28, 86, 135, 139, 144, 223, 226, 231
Boyras, 27, 145, 232
Bödköfçe, 28, 141, 161, 170, 228

Braykofça, 28, 143, 160, 169, 230
Breznik, 24, 35, 36, 60, 61, 62,
118, 152, 156, 157, 172, 176,
177, 179, 180, 193, 202, 208,
213
Buçine, 28, 133, 142, 143, 161,
171, 229, 230
Buğdaylı, 28, 137, 159, 169, 225
Buhova, 28, 136, 159, 168, 224
Bukovik, 28, 138, 160, 169, 226
Bulgaristan, iv, iv, 3, 4, 5, 6, 9,
14, 15, 16, 17, 18, 67, 69, 73
Burleşe, 28, 101, 137, 224
Busmaniçe, 28, 100, 133, 139,
225, 266, 296

C

Câmi‘-i Atîk, 27, 146, 158, 162,
167, 232
Celobec, 28, 47, 138, 160, 169,
225
Cum‘a, 24

Ç

Çağlayık, 24, 202
Çarşamba, 24
Çayır, 27, 145, 232
Çekance, 28, 82, 143, 159, 169,
230
Çereçil, 28, 140, 161, 170, 227
Çeribaşı Ahmed Ağa, 136, 223,
281
Çeribaşı Mustafa Ağa, 136, 223
Çeribaşı Osman Sipâhî, 294
çeribaşı Sa‘îd Ağa, 84, 136, 223
Çeşmizâde Yahya, 18
Çeşmizâde Yahyâ, 30, 55, 56, 67,
78, 107, 232
Çırpan, 24, 201
Çoryak, 28, 135, 143, 160, 169,
230
çukadâr İsmâîl Ağa, 294
Çukurova, 28, 138, 160, 169, 225

D

Danimarka, 290
Debre, 14, 24, 204
Debre-i Bâlâ, 204
Delvine, 24, 203
Dırağıçova, 28, 137, 159, 169,
225
Dıragolofça, 28, 133, 137, 159,
168, 221, 224, 296
Diragoleşiçe, 28, 142, 161, 171,
229
Dîvâne Dâvûd, 28, 136, 142, 224,
229
Divotine, 28, 139, 160, 169, 226
Dobroçin, 29, 142, 161, 171, 229
Doğanova, 29, 136, 159, 168, 223,
241
Dondukov, 3, 5
Drama, 24, 202
Drimşa, 45, 62, 134, 176, 177,
178, 296
Dubniçe, 24, 49, 55, 84, 179, 202,
208, 289
Duhânî Ahmed Ağa, 228
Dukakin, 24, 204
Dumnik, 24, 203

E

Eğri Bucak, 24, 202
Eğridere, 25, 39, 57, 100, 179,
202, 208
Eleşniçe, 29, 136, 159, 168, 224
el-Hâcc Bayram, 27, 231
el-Hâcc Hamza, 27, 158, 162,
167, 231, 258
el-Hâcc İlyâs, 27, 158, 167
el-Hâcc İsmâîl, 27, 91, 145, 158,
162, 167, 195, 206, 232
el-Hâcc Memiş Ağa, 123, 142,
229
el-Hâcc Yahşî, 27, 158, 162, 167,
261

Eski Cuma, 14, 15
es-Seyyid el-Hâcc Osmân Ağa,
230
es-Seyyid Hasan Ağa, 229
Evliya Çelebi, 5

F

Fatih Sultan Mehmed, 3
Feyzullah Efendi, 46, 72
Filibe, 1, 22, 25, 87, 118, 179,
191, 193, 198, 201, 208, 213
Filibofça, 29, 100, 141, 228
Filorina, 25, 202

G

Gaytanova, 29, 137, 160, 169, 224
Gilyane, 29, 141, 161, 171, 228
Giniçe, 29, 138, 160, 169, 226
Görice, 25, 201
Gradiç, 29, 136, 159, 168, 224
Gradoman, 29, 140, 161, 170, 227
Grebene, 25, 204
Gulyanofça, 29, 144, 162, 171,
230
Guriblan, 29, 142, 229
Gurmazova, 29, 141, 161, 170,
228
Gusine, 25, 204
Gül Câmi, 27, 146, 167, 232
Gümülcine, 25, 202

H

Hacıoğlu, 14, 15
Hân-ı Cedîd, 29, 64, 142, 229,
294
Hasırcı, 29, 144, 162, 171, 230
Hâss Biga, 27, 65, 167, 232, 238,
245
Hava Selçuk, 16, 16, 17
Herekova, 29, 100, 138, 225
Horpişte, 25, 201
Hrabiska, 29, 100, 135, 140, 227

Hraşnik, 29, 86, 138, 160, 169,
225
Hüseyin Ağa, 27, 44, 45, 55, 57,
66, 78, 100, 134, 135, 140, 142,
145, 147, 158, 167, 219, 221,
222, 227, 232, 252, 278, 293
Hüseyinlü, 29, 144, 162, 171, 231

I

III. Mustafa, 21, 36, 62, 63, 67
III. Osman, 21, 36, 67

İ

İbrâhîm Çavuş Ağa, 283
İhtiman, 25, 35, 61, 93, 118, 156,
157, 180, 193, 201, 208, 213,
274, 282, 283, 285, 286, 287,
289, 290, 291, 292
İlbasan, 25, 203
İlyaniçe, 29, 138, 160, 169, 225,
266
İskriç, 29, 123, 138, 160, 169,
225, 262
İslafçe, 29, 139, 160, 170, 226
İslatina, 29, 133, 136, 159, 168,
224, 295
İstarova, 25, 204
İstolnik, 29, 139, 160, 170, 226
İsvodiye, 29, 138, 160, 169, 225
İşbur, 25, 204
İşpat, 25, 203
İştîp, 25, 202
İvan-Yane, 29, 141, 170, 228
İvaranya, 25, 202
İvrajdebna, 29, 86, 138, 160, 169,
226
İzlatoşa, 29, 83, 139, 160, 169,
226
İznepol, 25, 35, 36, 60, 61, 62,
118, 123, 152, 156, 157, 172,
179, 180, 193, 202, 208, 213

J

Jalava, 29, 141, 161, 170, 227,
262, 263, 295
Jelejnice, 29, 141, 161, 170, 228
Jitne, 29, 140, 161, 170, 227

K

Kabrda, 15, 16
Kaçilyane, 28, 137, 159, 169, 225
Kaladınice, 27, 144, 162, 171, 231
Kalkandelen, 14, 25, 203
Kalkas, 27, 144, 162, 171, 231
Kaloyan, 27, 145, 158, 167, 232
Kamanice, 27, 137, 159, 169, 225
Kara Dânişmend, 27, 45, 64, 65,
145, 157, 162, 167, 231, 239,
244, 248
Kara Polat, 27, 136, 159, 168, 223
Kara Şâhin, 27, 158, 167, 232
Karaferye, 14, 15, 25, 71, 203
Karagöz Beğ, 27, 145, 158, 162,
167, 231
Karavelov, 5
Kassâbân, 27, 51, 66, 145, 158,
167, 231, 269
Katina, 27, 138, 160, 169, 225
Kavala, 25, 202
Kaziçane, 27, 142, 161, 171, 229
Kesriye, 25, 34, 115, 201
Kıratova, 25, 202
Kırçova, 25, 203
Kırponye, 27, 139, 160, 169, 226
Kiremikofça, 27, 141, 161, 170,
228
Koca Ahmedlü Kefere, 27, 161,
171, 228
Koca Ahmedlü Müslim, 27, 143,
162, 230
Koklyane, 27, 142, 161, 171
Kolonya, 25
Komanice, 48, 251, 252

Komariçe, 28, 86, 139, 160, 170,
225
Koniçe, 25, 204
Kostimbrod, 28, 140, 143, 160,
161, 170, 227, 230
Köprülü, 25, 201
Köstence Ahmed Ağa, 140, 227,
259
Köstendil, 24, 65, 118, 179, 202,
208, 257, 286, 289, 290
Kuçine, 24, 202
Kumanova, 25, 202
Kurila, 28, 142, 159, 168, 229
Kuruçeşme, 27, 82, 91, 145, 163,
231
Küçükoba, 28, 49, 136
Küreci, 28, 136, 144, 159, 161,
168, 171, 224, 230

L

Lakatnik, 28, 136, 159, 168, 224
Lala Şahin Paşa, 1, 22
Leskovdol, 25, 204
Leskov-dol, 28
Leskov-dol, 141
Leskov-dol, 161
Leskov-dol, 171
Leskov-dol, 228
Lokorska, 28, 86, 141, 161, 170,
228
Lozine, 28, 100, 141, 143, 159,
169, 224, 228, 230
Lukova, 28, 137, 159, 169, 225
Lütfullâh Efendi, 273

M

Mahalle-i Mehmed Paşa, 28, 138,
226
Mahmud Paşa, 3, 5
Maleşofça, 28, 136, 159, 168, 223
Malina, 28, 140, 143, 159, 160,
169, 170, 227, 230

Manastır, 14, 24, 106, 132, 144,
148, 149, 202, 220, 222, 244
Manastirişte, 28, 140, 161, 170,
227
Mansûr Hoca, 27, 145, 157, 162,
167, 231, 252, 277
Margaliç, 24, 203
Maslova, 28, 138, 160, 169, 225
Mat, 24, 204
Mehmed Salih, 46, 56
Menlik, 24, 202
Meştiçe, 28, 137, 159, 168, 224
Mezakiye, 24, 203
Mızrak, 24, 203
Miftâh Ağası Vekili Mehmed
Ağa, 227
Mihaleva, 28, 139, 160, 170, 226
Mirçayı, 28, 144, 162, 171, 231
Mirov-Yane, 28, 141, 161, 170
Molla Ali, 66, 79, 142, 157, 229,
281
Morihoval, 203
Moşine, 28, 135, 143, 161, 171,
229
Muhtesib Ahmed Ağa, 226
Muhtesibzâde, 27, 45, 65, 231
Muraderiçe, 25, 204
Mûsâ Köyü, 28, 142, 161, 171,
229
Mustafa Paşa, 23, 60, 131, 135,
144, 148, 191, 219, 220, 280,
282

N

Nacak, 24, 204
Naçoviç, 5
Nasliç, 24, 201
National Biblioteque, 14, 15, 16,
17, 74
Negovan, 28, 139, 160, 169, 226
Nemçe, 221, 289, 292
Nevrekop, 24, 180, 202, 213

Niş, 283, 284, 285, 286, 287, 288,
291, 292
Novasil, 28, 100, 140, 227

O

Obila, 28, 100, 143, 230
Obradofça, 28, 136, 159, 168, 224
Ofçin-dol, 29, 140, 161, 170, 227
Ogoy, 29, 137, 160, 169, 225
Ohri, 14, 24, 204
Opar, 24, 201
Orlandofça, 29, 86, 143, 162, 171,
230
Orman, 29, 138, 160, 169, 226
Ormanlu, 29, 137, 159, 169, 224
Orta Mescid, 27, 146, 163, 167,
232
Osenovlog, 29, 136, 159, 168, 224
Ostrova, 24, 202

P

Paniçar, 29, 123, 137, 159, 169,
224
Pazarcık, 14, 24, 87, 93, 118, 133,
179, 193, 201, 208, 213, 295
Peremedi, 24, 203
Petkov, 4, 6
Petriç, 24, 202, 240
Petrov, 5
Pirlepe, 14, 24, 131, 203
Platimana, 24, 203
Podgoriçe, 24, 204
Podgoriçe ma'a Jabyak, 204
Pojareva, 29, 140, 161, 170, 227
Pop Miloş, 27, 146, 158, 232
Pravişte, 24, 202
Prespa, 24, 201
Prizrin, 24, 204

R

Radomir, 24, 118, 180, 202, 208,
213, 282

Radovište, 24, 202
Radoy, 29, 139, 160, 169, 226
Ragıp Paşa, 49
Rakofça, 29, 138, 142, 160, 161,
169, 171, 225, 229
Raylova, 29, 137, 159, 169, 224
Razlık, 24, 35, 61, 156, 157, 201,
213
Rebrova, 29, 136, 159, 168, 224
Rusçuk, 15, 17, 73
Rusya, 9

S

Sâ'at-i Atîk, 27, 146, 232
Sağırlu, 29, 80, 140, 160, 170,
227
Said Ağa, 32, 56, 60
Samakov, 24, 35, 56, 61, 84, 118,
123, 156, 157, 179, 180, 193,
201, 208, 213, 289
Sarhabne, 29, 140, 161, 170, 227
Saruhan Beğ, 27, 167, 231
Selânîk, 21, 25, 179, 191, 193,
198, 203
Sereşnik, 25, 180, 202
Serfice, 25, 201
Seslafçe, 29, 136, 159, 168, 224
Silistre, 15, 17, 16, 17, 74
Siroz, 25, 202
Sturaç, 29, 139, 160, 170, 226,
266
Sungurlar, 27, 145, 158, 167, 232,
240

Ş

Şehirköyü, 25, 34, 35, 57, 61, 82,
93, 106, 107, 115, 116, 118,
156, 157, 179, 180, 193, 201,
208, 213, 221, 242, 260, 282,
283, 284, 285, 286, 287, 288,
289, 290, 291, 292, 293
Şeyh u İmâret, 27, 146, 232
Şilova, 25, 204

Şuma, 29, 143, 161, 171, 230
Şücâ' Fakîh, 27, 158, 162, 167

T

Tağbol, 29, 139, 160, 170, 227
Tahıl Bazarı, 27, 146, 162, 167,
232
Taşkesen, 29, 141, 161, 171, 228
Tepedelen, 25, 203
Tırgovişi, 25, 204
Tırhala, 25, 203
Tırnova, 29, 142, 229
Tikveş, 25, 202
Timurhisâr, 25, 202
Tiran, 25, 204
Tiran ma'a Akçahisâr, 204
Toyran, 25, 202
Turnacıbaşı Abdurrahman Ağa,
32, 63
Turpiçe, 25, 203

U

Ustrumca, 25, 202

Ü

Üsküp, 25, 36, 56, 202

V

Veleş, 25, 204
Verdikalne, 29, 140, 160, 170,
230
Via Militaris, 44, 68
Vidin, 14, 15, 16, 17, 47, 60, 66,
74, 80, 94, 133, 147, 185, 221,
282, 287, 288, 289, 296
Vodine, 25, 203
Voluyak, 29, 83, 141, 161, 170,
228, 263
Voynugofça, 29, 136, 159, 168,
223

Y

Yakova, 24, 204
Yanya, 25, 195, 204
Yarcelofça, 29, 139, 160, 170,
226
Yaylanıçe, 29, 143, 161, 171, 230
Yenice, 25, 202, 203
Yenice Karasu, 202
Yenice-i Vardar, 203

Yenişehir-i Fener, 25, 203
Yûsuf Sipâhî, 230

Z

Zağra-i Atîk, 25, 118, 179, 193,
201, 208, 213
Zemyane, 29, 142, 161, 171, 229
Zeynel Sipâhî, 143, 230
Zihne, 25, 202